

התובעות :

1. ניצולת הקרטל בע"מ
(לשעבר "פיקנטי" תעשיות מזון ישראל בע"מ)
ח.פ. 7-081160-51

2. פיקנטי תעשיות בשר (1982) בע"מ
ח.פ. 5-095323-51

מגדלי בסר 1 קומה 4
דרך בן-גוריון 2, רמת-גן.

כ ת ב ת ב י ע ה

- נ ג ד -

הנתבעות :

1. אסם תעשיות מזון בע"מ ח.פ. 1-045071-51, קרית אסם, ת"ד 934, שהם, 60850
2. פרומין (שווק) בע"מ, ח.פ. 4-072096-51, קרית אסם, ת"ד 934, שהם, 60850
3. תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ, מס' 0-002574-57, בנין הרב מכר, צומת גלילות רמת-השרון 47100. נמחקה בהתאם להסכם.
4. תעשיות מזון תנובה אגודה שיתופית חקלאית בישראל בע"מ, מס' 0-002570-57, צומת גלילות רמת-השרון 47100. נמחקה בהתאם להסכם.
5. גיתם בי בי די או בע"מ, ח.פ. 4-202234-51, אבא הלל 3 רמת-גן 52520.
6. גיתם מערכות תדמית בע"מ, ח.פ. 7-081363-51, אבא הלל 3 רמת-גן 52520.
7. שותפות עוף חיפה 1992, מס' 9-017820-54, גזל 24 חוף שמן חיפה. נמחקה בהתאם להסכם.
8. פרוטארום סחר ושיווק (1990) בע"מ, ח.פ. 0-152537-51, השיש 25 מפרץ חיפה 26291.
9. אקסטרא שיווק מוצרי צריכה בע"מ, ח.פ. 1-145493-51, בלפור 9 תל-אביב 65211.

10. גורי יבוא והפצה בע"מ ח.פ. 51-062591-6, מחסני הסוכנות צריפין 60930.
11. דניר דננברג בע"מ ח.פ. 51-147623-6, היצירה 16 פתח-תקווה 49512.
12. השחר העולה תעשיית ממתקים בע"מ, ח.פ. 51-019115-8, חלוצי התעשייה 41 מפרץ חיפה 26114.
13. נגה גלידות שותפות מוגבלת מס' 55-001588-7, אזור התעשייה באר-טוביה.
14. ליימן שליסל בע"מ, ח.פ. 51-057150-8, נחל פולג 5 יבנה.
15. החברה הדרומית לשיווק בע"מ ח.פ. 51-018362-7, אזור התעשייה נווה-נאמן, הוד השרון 45115.
16. ליוור הפצת מוצרי טיפוח ונקיון בע"מ, ח.פ. 51-071761-4, דר דשנים קרית-אתא חיפה 26211.
17. אסטיב בע"מ (לשעבר פרוסטיב) ח.פ. 51-203446-3 לשם 7 פתח-תקווה.
18. שמעון שסטוביץ בע"מ, ח.פ. 51-043612-4, קרן היסוד, אזור התעשייה טירת הכרמל 39026.
19. טרה אגודה יצרנית חקלאית שיתופית בנחלת יצחק בע"מ, מס' 57-000447-3.
20. טמפו תעשיות בירה בע"מ, ח.צ. 52-003284-8, גיבורי ישראל 2 נתניה.
21. תה ויסוצקי (ישראל) בע"מ, ח.פ. 4-190146-51, החשמונאים 103 תל-אביב 67133.
22. ויליפוד אינטרנשיונל בע"מ, ח.צ. 52-004320-9 נחל שניר 3 א.ת. צפוני יבנה 81224.
23. מחלבות גד (שיווק 1992) בע"מ, ח.פ. 51-174957-4 הסוללים 7 בת-ים 59597.
24. חוגלה קימברלי בע"מ, ח.פ. 51-039032-1, השילוח 2 פתח-תקווה 49517.
25. אגיס הפצה ושיווק (1989) בע"מ, ח.פ. 51-141895-6, ת.ד. 333 פתח תקווה 49102.
26. תוצרת מזון ישראלית בע"מ (בלו בנד - תלמה), ח.צ. 51-266539-9, מדינת היהודים 91 הרצליה 46766.
27. החברה המרכזית לייצור משקאות קלים בע"מ ("קוקה קולה"), ח.פ. 51-0482213-6 כהנמן 129 בני-ברק 51641.
28. דנשר שיווק (1974) בע"מ, ח.פ. 51-067642-2, המלאכה 12, ראש-העין.
29. ויטה מזון איכות בע"מ, ח.פ. 51-018050-8, גל עד 6 פתח-תקווה 49101.

מהות התביעה :

כספית-חוזית וכספית-נזיקית (לרבות רשלנות, גרם הפרת חוזה, הפרת חובה חקוקה, פרסום לשון הרע ושקר מפגיע), השבה.

סעדי התביעה:

סעד כספי (סכום התביעה המעודכן: 930,805,605 ₪);

סעד הצהרתי (השבה של 1,000 עמדות עבודה של עובדי פיקנטי, כמפורט להלן).

פתח דבר

- כתב תביעה זה הנו הגרסה המעודכנת של תביעת המבקשות שלא נתבררה מעולם לגופה. כתב התביעה הרצ"ב גילה בטרם כל ועדת מומחים את אשר ידוע כיום לכל לגבי הריכוזיות החולנית במשק הישראלי. זהו התיק שיש לו משמעויות ברמת המאקרו כפי שאינן בכל תיק אחר המונח היום בפני שופט בישראל. על כן ישנה חשיבות עליונה, שאין עליונה ממנה, לבירורו בהיכל הצדק.
- כתב התביעה מתאר בהרחבה את פרשת הקרטל נגד תשלובת פיקנטי שהמבקשות היו חלק ממנה. העסקתם של למעלה מ-1,000 עובדי "פיקנטי" הופסקה בשל הקרטל. עובדים ותיקים איבדו בן לילה את פרנסתם ואת כבודם והושלכו מכורח הנסיבות לרחוב נטולי כל, כאשר למעסיקיהם אין כל אפשרות למנוע את הכאב וההשפלה הצורבת. החברה הישראלית ספגה לא רק את הצורך להתמודד עם עליית מחירים ובריונות עסקית אלא גם את הצורך להתמודד עם בעיה חברתית קשה בדמות הטיפול במאות רבות של עובדים לשעבר אשר נותרו ללא כל רק בשל חטאם לבקש להם פת לחם ממעסיק אשר ביקש להתחרות מול ענקי המזון.
- כתוצאה מחיסול פיקנטי, כפי שמתואר בהרחבה בכתב התביעה, התחזקה מאוד ריכוזיות שוק המזון כמפורט לעיל. ישנו קשר ישיר בין הקרטל נגד פיקנטי ובין ריכוזיות שוק המזון וזוועת המחירים שהוציאה המון עם לרחוב בשנת 2011, לזעוק על הגזל.
- נוסח התביעה המקורי של תביעה זו מלמד כי כבר בשנת 2004 דיברו המבקשות בכתבי בית דין הנוגעים לפרשה זו על צדק חברתי וצדק חלוקתי. ועדת שוק המזון מטעם ועדת טרכטנברג אישרה בימים האחרונים את טענות פיקנטי. בין השינויים המבניים שעליהם ממליצה הוועדה לצורך הגברת התחרות, מוצעת הפרדת מקטע הייצור ממקטע ההפצה. "הצוות יבחן את הכלים הבאים כדי לנתק, ככל שנדרש, את הקשרים בין מקטע האספקה למקטע השיוק, ככל שאלה מקטינים את התחרות ודוחקים מתחרים", קובע הדו"ח של הוועדה. כתב התביעה נשוא בקשת פטור זו מתאר בפרוטרוט את אופן הדחיקה של היצרנים המפיצים באמצעות

הקשר בין היותם של היצרנים הגדולים והמפיצים של מוצריהם, וזאת באמצעות קרטל והשבתת אספקת סחורה.

לשם הנוחות והקלת ההתמצאות, תביעה זו מנוסחת לאחר פתח דבר זה בדיוק כפי ניסוחה בתא. 168/04. נתבעות 3,4, ו-7 נמחקו נוכח הסדר שהושג עמן בבית המשפט.

“והרשעה כולה בעשן תכלה”

(מתוך תפילת ערבית ליום-הכיפורים)

הקדמה

א. תביעה זו, המגוללת את פרשת קרטל הספקים אשר הובילו אסם, תנובה, קוקה קולה ותאגידים נוספים במשק הישראלי כנגד תשלובת פיקנטי, הנה הגרסה המעודכנת, המורחבת והמתוקנת לתביעה אשר הוגשה בעבר לבית-משפט המחוזי בחיפה (ת.א. 1014/01) (להלן: “הגרסה המוקדמת”).

ב. במרוצת השנתיים שעברו בין מועדי ההגשה של שני נוסחי התביעות התחוללה מהפכה של ממש בתפיסות היסוד במשק הישראלי וביכולתו של ציבור הצרכנים לעמוד על זכויותיו ואף במידת תקיפותן של רשויות המדינה כנגד עברייני הגבלים עסקיים מסוגם של הנתבעים.

ג. אם לפני שנתיים היו עלולות טענותיהן של התובעות להיתפס בעיניו של אדם מן הישוב שאיננו מצוי בנבכי שוק המזון כטענות מרחיקות לכת, באו השנתיים האינטנסיביות האחרונות והוכיחו, כי קולן של התובעות לא היה קול הזוי, קונספירטיבי ומתעתע אלא קול אמיתי, ביקורתי, מצפוני, מדויק ונוקב, אשר הקדים לקרוא את התמונה ולהתריע על קיומו מעמד עברייני חדש בישראל - עברייני הגבלים העסקיים.

ד. באיחור-מה הכירו גם רשויות המדינה בטענות תשלובת פיקנטי, אשר הופיעו בגרסה המוקדמת. מאז הודפסה הגרסה המוקדמת, הספיק הממונה על הגבלים העסקיים, דרור שטרום, לפרסם דו"ח נוקב על מפת הקרטלים בשוק המרכולים. הדו"ח של הממונה על הגבלים העסקיים מצדיק ומאמת את טענות תשלובת פיקנטי בדבר לפיתתו האיתנה של

שוק המזון בידי ענקי המזון. עוד מפרט הדו"ח את טכניקות ההדרה והחיסול אשר בהן נוקטים פושעי הקרטל בבואם להרחיק מהשוק הרלוונטי את מתחריהם הקטנים מהם, ואת הנזקים הנגרמים כתוצאה מכשל שוק כוחני ומלאכותי זה.

ה. הממונה על ההגבלים העסקיים פתח בחקירה בנושא היחסים בין יצרני המזון הגדולים לבין רשתות השיווק והמינימרקטים השכונתיים וחנויות המזון המוזלות, **בחדש לניצול כוחם של יצרניות המזון בשוק זה**. בעלי מינימרקטים גדולים ורשתות מינימרקטים טענו לפני נציגי רשות ההגבלים כי **יצרניות מזון דומיננטיות, מפעילות לחצים ומשתמשות בכוחם המונופוליסטי, על מנת לפעול לסילוק מתחרים, דחיקתם או חסימתם, תוך יצירת חסמי כניסה ליצרנים קטנים**. דווח הממונה על ההגבלים מצ"ב מסומן **נספח א1**.

ו. בין היתר קבע הממונה על ההגבלים העסקיים עו"ד דרור שטרום, כי **יצרני המזון הגדולים ניצלו את כוחם המונופוליסטי בהיותם אחראים על סידור קטגוריות, ובעיקר בשימוש בסדרנים מטעמם האחראים על סידור הסחורות ברשתות המזון**. באמצעות שיטות פסולות אלה ושיטות פסולות רבות אחרות, השיגו חברות גדולות נתחי שוק על חשבון המתחרים, כשהיצרניות הגדולות דוחקות את רגלי המתחרים וכך משיגות לעצמן נתחי שוק נוספים. בדיוק כי שעשו תנובה אסם וקוקה קולה בעבר לפיקנטי וכפי שהן ממשיכות לעשות גם היום.

ז. רשות אחרת אשר הכירה בטענות פיקנטי בדבר הנזקים הנגרמים לצרכן הקטן בעטיין של המגבלות המלאכותיות אשר מציבים יצרני המזון הגדולים המכתיבים מחירי שוק מנופחים ללא צורך היה משרד התעשייה והמסחר. אנשי המקצוע של משרד התעשייה והמסחר - בגיבוי מוחלט של השר הממונה מר אהוד אולמרט, קבעו כי נוכח כשלי השוק האמורים, הגורמים לכך כי מוצרי מזון רבים נמכרים בישראל לעתים פי שלושה ויותר ממחירם הריאלי, יש צורך דחוף ועליון בקביעת מחירי מקסימום לשורה של עשרות מוצרי מזון המשווקים כעת בידי המונופולים הגדולים, רף מחירים אשר יהיה נמוך בעשרות מחירים ממחירי מוצרים אלה כיום בישראל.

ח. בשימוש הנרחב אשר עשה משרד התעשייה והמסחר בעקרונות של כלכלה ומשפט השוואתיים - הצדיקה למעשה ממשלת ישראל את טענות תשלובת פיקנטי לפיהן שוק המזון הישראלי אסור לו שישמר מחירי שוק גבוהים, מנופחים ומלאכותיים תוך שהוא מנותק משוק המזון העולמי, אלא ראוי לו כי יכפיף עצמו לכללי הכלכלה החופשית בעולם הנאור.

ט. בשוק גלובאלי, אשר בו מחירי חומרי הגלם אחידים, אין כל צידוק כי מחירים של מוצרי היסוד בישראל יהיה גבוה פי שלושה, ארבעה ואף יותר ממחירים במדינות נחשלות-פחות מישראל, כארה"ב, קנדה ומדינות מערב אירופה. כך טוענת פיקנטי כבר שנים. אלא שכעת, לאחר שנים של גמגום, אין אוניס והתרפסות נכנעת ומלכת-פינכה בפני גדולי תעשיית

המזון, טוענים זו גם בכירי משרד התעשייה והמסחר את אותם הדברים בדיוק. דומה כי דור פקידי המדינה האפורים, הגלותיים והפחדנים דועך, ותחתיו בא דור פקידים משכיל, חקרני, ביקורתי ואסרטיבי, הנחוש למלא אחר חובותיו על פי דין ולפקח על החתול המדושן אשר מייצר את השמנת, ואשר מתכוון לגמוע ממנה לבדו.

י. רשות מדינה נוספת אשר הצדיקה בינתיים את תפיסת העולם של פיקנטי היתה משרד האוצר, אשר גיבה את טענות פיקנטי בדבר תעלולי תנובה בשוק החלב. שר האוצר, מר בנימין נתניהו, הנחה את משרדו לפעול להסרת המגבלות אשר מציבה תנובה המונעות משוק החלב לפעול כשוק תחרותי משוכלל ובריא.

יא. גם שר החקלאות, ישראל כץ, הודיע כי יש בכוונתו לפרק את מועצת החלב ואת המונופול של תנובה והקיבוצים על משק החלב, זאת כדי להביא לירידה במחירים של המוצרים לצרכן. תנובה הוכרזה כמונופול על ייצור חלב וגבינות בסיסיות, מוצרים אשר נמצאים בפיקוח ממשלתי. השר הסביר כי תנובה התעשרה על חשבון הרפתנים הקטנים במושבים ואין לה כל אינטרס להתייעל. אך לפיקנטי כל זה לא בא בהפתעה, שכן היא טענה כל זאת שוב ושוב ללא הועיל והנה מוכחות טענותיה אחת לאחת לעיני העולם כולו.

יב. בתוך-כך הכירו בתי משפט בישראל בכך כי התמוטטות פיקנטי לא היתה באשמת מנהלי החברות אלא בגורמים חיצוניים, כמפורט בגוף תביעה זו.

יג. צבר אירועים אלה מוכיח כי הציבור ושליחיו במסדרונות השלטון מבינים, כי חלפה העת אשר בה אוליגרכיה מאובקת של כמה עשרות משפחות חנקה את המשק הישראלי תוך שהיא הורסת כל חלקה טובה, נוטלת תקציבי מדינה וקרקעות מדינה ודואגת לשמור בעיקר על אנשי שלומה.

יד. באורח שייכתן שהוא פרדוכסלי, ככל שמחמירה המציאות הכלכלית והחברתית בישראל, הולך ומחכים הצרכן הקטן והופך להיות מודע לזכויותיו. אם בעבר לא כל אזרח ממוצע יכול היה להבין את הקשר ההדוק בין חרם ספקים שהוביל לסגירת המרכול של פיקנטי ובין עליית מחירי הפסטרמה - הרי שהיום דומה כי פוחת הצורך להאיר את עיני הציבור כיצד פועלת השיטה, ומהו המסלול הישיר אשר אותו עושה המטבע היוצא מכיסו של האזרח בוזגלו אל כיסו של האזרח אריק רייכמן מתנובה. על האיום הנשקף לחברה מצד התאגידים הדורסניים עמד נשיא ארה"ב, אברהם לינקולן, כבר ב-1864 באמרו:

"אני רואה בעתיד הקרוב משבר מתקרב המערער את שלותי וגורם לי רעד במחשבה על בטחונה של ארצי... התאגידים הומלכו ויבוא עידן של תאגידים בחלונות הגבוהים, וכוחו של הכסף יפעל להארכת תקופת שלטונו תוך חיזוק דעות קדומות של אנשים עד שכל ההון יצטבר בידי כמה אנשים והרפובליקה תאבד."

טו. ואולם על אף ההשלכות הכבירות אשר יש לטענות פיקנטי ולתביעה דנן על כל צרכן במדינת ישראל - אין פיקנטי מתימרת בתביעה זו להיות סנגורם של ישראל, אלא בראש ובראשונה להתמקד בפשעים ובעוולות אשר עוללו לה הנתבעים. עם זאת, באורח טבעי, גוררת התביעה דנן דיון הכרחי בסוגיות הנוגעות להיבטים משפטיים, כלכליים חברתיים ומוסריים בדרגת חשיבות ראשונה במעלה, וליבונם חשוב מאין כמוהו במשטר דמוקרטי מודרני.

טז. בגירסה זו של התביעה, פעלו התובעות להרחיב, לעדכן ולפרט את עילות כתב טענותיהם לאור ההכוונה וההערות המלומדות של בית-המשפט הנכבד (כב' סגן הנשיא גינת) בדיוניו בערעור 001173/03. כך, למשל, הרחיבו התובעות את תיאור נזקי הנתבעות ותיארו את המערכות החוזיות והנזיקיות בין הצדדים בפרוטרוט, ככל שהיו יכולות. מלאכתן של התובעות בהכנת תביעה אל מול 29 ספקים לא היתה קלה, לאור העובדה כי איסוף הנתונים הנ"ל התבצע באמצעות עבודת שחזור, אשר בה היה הכרח נוכח השריפה אשר התחוללה במשרדי פיקנטי סמוך לפרוץ חרם הספקים.

יז. כמו כן צורף לתביעה זו דו"ח חשבונאי מפורט של הכלכלן הבכיר ד"ר אינג'. בנימין אילן, חבר הסגל האקדמי באוניברסיטת בר-אילן לשעבר, המתאר ומפרט את חישובי הנזק ושיעוריהם, נזקים אשר נגרמו לתובעות כתוצאה מהתנהגותן של הנתבעות. חוות דעת מומחה מצ"ב מסומן נספח א 2.

יח. התובעות השתדלו שלא לשנות את נוסח התביעה המקורית (הגירסה המוקדמת). רשימת הנתבעות נותרה במלואה, באותו הסדר. רוב הטענות והנספחים נותרו בנוסחם המקורי.

יט. עם זאת, פותחו והורחבו סעיפים שבכוחם להראות כי התנהגותן של הנתבעות איננה אקראית, אלא עבריינות עסקית שיטתית. הובאו דוגמאות על התנהגותם של ראשי הקרטל כלפי צרכני מוצריהם, כלפי עובדיהם וכלפי מתחריהם העסקיים על מנת להראות כי מדובר בשיטה.

כ. כמו כן הובאו לא מעט נתונים כלכליים על השווקים הרלוונטיים, שכן בתחום העבריינות העסקית יש משקל רב לספקטרום הכלכלי אשר בו מתבצעות העבירות.

כא. לשורת עילות התביעה המופיעות בפרק המוקדש לכל נתבע ונתבע יש להוסיף בהתאמה ולפי העניין את עילות התביעה, על פי הקשרן והדבקות, כפי שהן מופיעות בחלקי התביעה האחרים.

מבוא

המאבק העקרוני של "פיקנטי"

כב. בתרבות שבה הכסף הוא האלוהים, והחזק והאלים הוא השולט - אזי ישר הדרך נרדף עד צווארו.

כג. העסקתם של למעלה מ-1,000 עובדי "פיקנטי" הופסקה בשל הקרטל. עובדים ותיקים איבדו בן לילה את פרנסתם ואת כבודם והושלכו מכורח הנסיבות לרחוב נטולי כל, כאשר למעסיקהם אין כל אפשרות למנוע את הכאב וההשפלה הצורבת. החברה הישראלית ספגה לא רק את הצורך להתמודד עם עליית מחירים ובריזנות עסקית אלא גם את הצורך להתמודד עם בעיה חברתית קשה בדמות הצורך לטפל במאות רבות של עובדים לשעבר אשר נותרו ללא כל רק בשל חטאם לבקש להם פת לחם ממעסיק אשר ביקש להתחרות מול ענקי המזון.

כד. רבים מעובדים אלה הפכו לנטל על החברה, באשר העסקתם בפיקנטי היתה המסגרת היחידה בחייהם אשר העניקה להם יציבות, שקט נפשי, בטחון כלכלי ואפשרות ממשית לספק את מחייתם ואת צורכיהם הבסיסיים. ואולם בבואם לרמוס את פיקנטי, לא בחלו פושעי הקרטל ברמיסת אלף משפחות עובדי פיקנטי. רבים מהעובדים הפכו לשבר כלי. לא מעטים לקו במחלות ממאירות. עובד אחד שלח יד בנפשו. עובדים אחדים לקו במחלות חשוכות מרפא ומחלות נפש ועוד כהנה וכהנה אסונות מהסוג שדמותם איננו מופיע בכרוניקות העיתונים, אך ראוי שיחרט על לוח לבו של כל אדם בר דעת ובר לבב, אשר ערכי הומניזם וסולידריות חברתית מפעמים ברוחו.

כה. זהו סיפור מעללי המלחמה המסחרית המכוערת של אסם, תנובה קוקה קולה וחברותיהן לקרטל נגד "פיקנטי". טבעם של קרבות מסוג זה הנו שהגדול והאלים יותר מכחיד את הקטן ממנו, ומשתיק אותו לשנים ארוכות, תוך איומים לבל יפצה את פיו לעולמי-עד.

כו. במקרה של "פיקנטי" אין זה כך. הסיפור יסופר עד תומו, והזעקה העולה ממנו תהדהד בחלל האוויר עוד זמן רב לאחר שהפושעים המעורבים בקרטל המזון נגד פיקנטי יושלכו אל מאחורי סורג וברית.

כז. "פיקנטי" הוכיחה בעבר כי היא מונחית בידי תפיסת עולמה המעודדת **תחרות חופשית**, מאבק למען זכויות האזרח, כלכלה שוויונית, צרכנות הוגנת, יוזמה חופשית וחופש ביטוי. לא כסיסמאות ריקות תוכן, אלא כתפיסת עולם המאורגנת במשנה סדורה.

כח. מאבקה האידיאולוגי של "פיקנטי" להביא להפחתת מחירים מהותית בשוקי המזון בישראל מעורר כבר למעלה מ-20 שנה את חמתם של הקונגלומרטים הגדולים, ענקי המזון, העושקים גם כיום את הצרכן ללא צורך, וחוששים ממתחרים כגון "פיקנטי", **המציגה את ענקי המזון במערומיהם, כאשר היא מוכרת מוצרים מסוימים בפחות מחצי** ממחירם אצל המתחרים, ובכל זאת מצליחה להרוויח, וכל זאת בלי לעשוק את האזרח העמל למחייתו.

כט. לפיכך, המאבק למען חירויותיה הכלכליות של "פיקנטי", כפי שמתבטא בתביעה זו, איננו המאבק היחיד. אין זו עוד תביעה משפטית במובנה הצר. זהו **קרב עקרוני** על תפיסת עולמה המגובשת, נשמת אפה של "פיקנטי", צידוק קיומי, כמעט.

ל. גם אם יישמע הדבר מעט מוזר בעיני הקורא, זהו כתב אישום חריף ותקיף, בעל משמעויות עקרוניות, **מוסריות וחוקתיות חסרות תקדים**, ככזה המציב את המורסה מלאת המוגלה התופחת בעולם העסקים הישראלי לבחינתו ולשיפוטו של הקורא התם.

לא. ירצה - יתעלם ממנה הקורא בטיעון פרוצדורלי זה או אחר, ירצה - יתמודד עמה באומץ.

לב. בסיס התביעה מקורו באירוע אשר התחולל במהלך חודש יולי 1997. **בתוך מספר ימים** זעום הפסיקו ספקים, אשר עד אז סיפקו סחורה לחברות אשר ייצרו ושיווקו את מוצרי המותג "פיקנטי", את אספקת הסחורה, וזאת ללא כל הצדקה כלכלית, משפטית, מוסרית או אחרת.

לג. עד אז, התנהלו יחסי מסחר תקינים בין החברות אשר ייצרו או שיווקו את מוצרי "פיקנטי" ובין הנתבעות 1-4 29-7, אשר במהלך השנים מכרו סחורה לחנויות "פיקנטי" במאות מיליוני שקלים, והפיקו מכך רווחים גדולים.

העילה לפרוץ הקרטל: ייצור חטיף המקרנה

לד. קרטל המזון החל את פעילותו בעקבות ייצור חטיף ה"מקרנה" ותוכנית יצור שרשרת מוצרים מתחרים של פיקנטי. עם השלמת תוכנית זו, היה רף מחירי מוצרי המזון בישראל נוחת בעשרות אחוזים, ושליטי ענף המזון אשר לופתים כיום את השוק ברמת מחירים גבוהה - היו מאבדים את הרווח המונופוליסטי והיו נאלצים להסתפק ברווח נורמאלי כשל זה של תעשיין בשוק חופשי המתקיים בתנאי תחרות חופשית.

לה. תוכנית הורדת מחירי המזון לא הייתה סודית. היא פורסמה בעיתונות הישראלית בהרחבה, והגיעה אף לאוזני שליטי ענף המזון. שליטי ענף המזון סירבו להישאר אדישים לתוכנית של "פיקנטי" להורדת ענף המזון.

לו. בחודש 3/97 ו/או בסמוך לכך החלה "פיקנטי" בייצור ובשיווק חטיף בוטנים, אשר שמו "מקרנה", ושהינו בעל דמיון ל"במבה" המיוצרת ע"י "אסם", אך מהווה מוצר ייחודי ל"פיקנטי" בטעמו ובאיכותו.

לז. בדומה ליתר מוצרי "פיקנטי", מחירו של מוצר ה"מקרנה" היה נמוך בכ-2/3- ממחיר מוצר ה"במבה", בעוד שאיכותו עולה על זו של ה"במבה".

לח. למרות פעולותיה השונות של "אסם" טרם הקרטל לשבש את יצור ה"מקרנה" ושיווקו, המשיך ה"מקרנה" לרכוש ציבור גדול של לקוחות, אשר הלך והתרחב.

לט. החטיף "מקרנה" נמכר ללקוחות בכשליש ממחיר החטיף של "אסם". המחיר אצל "אסם" נע בין 3.5 ל- 3.7 ש"ח (80 גרם אריזה) המחיר ב"פיקנטי" היה כ- 1 ש"ח. (באריזה בגודל זהה).

מ. מוצר ה"מקרנה" פגע קשות ב"אסם", בהיות ה"במבה" הענף הרווחי ביותר של "אסם".

מא. 33% מרווחי "אסם" הנם ממוצר ה"במבה".

מב. בניסיון לצמצם הפסדיה, יזמה "אסם" קרטל כנגד "פיקנטי" וכן כנגד החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - ונגד בעלי חנויות המוכרות

את מוצרי "פיקנטי", וזאת כשהיא מנהלת קרב דומה נגד "שטראוס" בענף הגלידות.

מג. מעת שהחל שיווק החטיפים בחנויות "פיקנטי" ואצל משווקים אחרים, החלה "אסס" במלחמת חרמה נגד "פיקנטי", תוך **הפעלת איומים** על בעלי חנויות שאם ימכרו את החטיף של "פיקנטי" - "אסס" תחדל לספק להם סחורה בהנחות ובמבצעים.

מד. אמצעי מלחמה נוסף היה הפצת **שמועות כוזבות** בדבר היות "פיקנטי" במצב של פשיטת רגל וכדומה.

מה. התוצאה הבלתי נמנעת התרחשה כמתואר לעיל, ובמהירות הבזק, ונזקיה היו הרסניים כלפי החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", והביאו להתמוטטות כלכלית, בתהליך מהיר של תגובות שרשרת.

"פיקנטי" עמדה בכל התחייבויותיה

מו. בוקר בהיר בתאריך ה- 14/7/97 **הפסיקו הספקים המעורבים בקרטל את אספקת הסחורה** ל"פיקנטי".

מז. זאת **בניגוד להתקשרויות חוזיות** תקפות שעמדו עמם, ואשר עד אותה עת כובדו שנים.

מח. הפסקת אספקת הסחורה לצלבניות יצרה מצב של חוסר ודאות בקרב קהל הלקוחות, ואף בקרב החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי". מאות רבות של עובדי פיקנטי נקלעו למצב בלתי אפשרי.

מט. על אף הקרטל, **מיום 14.7.97, במשך חודש וחצי, כיבדו חברות פיקנטי והחברות הצלבניות את כל התחייבויותיהן לספקים, מבלי שאפילו המחאה אחת הוחזרה.**
התובעת 1 הוסיפה וכיבדה את כל התחייבויותיה עד יום 1.10.1997.

נ. בתוך שכך נעשו ניסיונות רבים, ברמות הניהול השונות לברר פשר התנהגות כל ספק וספק.

נא. בחלק מהמקרים התחמקו מנהלי המכירות משיחות הטלפון של הקניינים או לחלופין הציגו מצגי שווא שאם כביכול המחאה מסויימת תיפדה - ישובו לספק סחורה, וכך גררו את התובעות להאמין בשקריהם.

נב. חלק מהספקים תירץ מהלך פתאומי זה **בשמועות** על מצבן הכלכלי של החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", והבטיח לכשתפרע ההמחאה הקרובה, אשר נמסרה להם, ישובו לספק סחורה. חלקם דרש ערבויות אישיות עבור הסחורה אולם משהגיע זמן פירעון ההמחאה וההמחאה כובדה - **התחמקו הנתבעות 1-4 7-29** מלספק סחורה והתחמקו שוב מתשובות.

נג. חברות אשר דרשו ערבות אישית, להמשיך אספקה, קיבלו ערבות זו, אולם תחת התניה של המשך אספקה.

נד. אולם התברר כי לחברות אלה לא הייתה כלל כוונה לחזור ולספק סחורה, כל תכלית דרישתן הייתה השגת ערבות בתחבולה על סחורה שסופקה בעבר, על פי כללי המסחר והתשלום הנהוגים בענף.

נה. האמת שמאחורי הסירוב לספק סחורה הייתה כי במהלך חודש יוני ו/או בסמוך, החלו "אסם" ו"תנובה" בהפצת שמועות חסרות בסיס בין הספקים השונים המספקים לחברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - וכן ל"פיקנטי", לפיהן נקלעו אלה לקשיים כלכליים, שיקים שלהן אינם מכובדים ע"י הבנקים וכיוצ"ב.

נו. **לשמועות אלה, כמובן, לא היה בסיס. כל התשלומים של "פיקנטי" והחברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - כובדו במלואם.**

נז. בבדיקות שנערכו עם ספקים שונים, אשר מטבע הדברים פנו ל"פיקנטי" ואל החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - על מנת לברר את מצבן, הסתבר כי המקור לשמועות הנו בקבוצת "אסם" ו/או בעובדיה ו/או בשלוחיה ו/או באחרים מטעמה.

- נח. כך, למשל, יצרה "אסם" קשר עם הנהלת החשבונות של חברת "ויטה" ומסרה לה כי "השיקים של "פיקנטי" חזרו ואין ל"פיקנטי" כסף לשלם".
- נט. מנהלת אזור של מוטת גלידות - "נסטלה" (בבעלות "אסם") סיפרה ב- 21.7.97 כי "חזרו שיקים של "פיקנטי"... מקור השמועות הנ"ל... המנהל הישיר שלה (במוטת גלידות) הוא שאמר לה כך".
- ס. מספר פעמים רב פנו "פיקנטי" וכן החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - אל קבוצת "אסם", (ונתבעות 2-4 7-29) והתריעו בפניה על הנזקים שזו גורמת להן, בהפסקה החד-צדדית באספקת הסחורה, וכל זאת למרות שעמדו כל אותו זמן בתשלומיהן.
- סא. כל התשלומים בוצעו, למרות שהייתה מחלוקת על החוב כולו, לרבות ולא רק בגין הנזקים שגרמה קבוצת "אסם", אשר גררה את יתר הנתבעים להפר חוזים עם חברות "פיקנטי".
- סב. על אף שחברי הקרטל פסקו מלספק סחורה בסמוך ל- 14.7.97, הרי שהחברות המשוכו לכבד את התחייבויותיהן עד יום 2.9.97, ולבסוף קרסו בבחינת נבואה שמגשימה את עצמה.
- סג. כתוצאה מפעולותיה של קבוצת "אסם" והקרטל שאורגן על-ידה ועל ידי מנהליה, נקלעו החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - למצב של חוסר יכולת פירעון, מכרו את עסקיהן, ו"פיקנטי" (התובעת מס' 1) פנתה אל בית-המשפט בתביעה לפירוקן בתיק פירוק 590/97 המרצה 3757/97.
- סד. מה שיתואר להלן עשוי להראות בקריאה ראשונה כתיאור רב היסחפות אחר תיאוריית קונספירציה שנרקמה כנגד החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", **אולם בחינה נטולה זעות קדומות של מערכת הקשרים, הזיקות והמחויבויות של הגופים והאנשים הפועלים בקרטל תשרטט קווי מתאר של ארגון בעל עשרות רבות של אופני קשרי גומלין ברמות מחויבות שונות בין מרכיביו - תאור שעלול לזרוע חשש בקרב כל מי שקיומה של תרבות בעלת ערכי מסחר והגינות מהווה אבן יסוד בהשקפת עולמו.**
- סה. המערכת הנסיבתית אשר תתואר להלן, עלולה להנביע, ואף כבר הנביעה, בשל ייחודה, חריגותה ומורכבותה, הסתכלות שגויה על מצב עניינים זה.

סו. אולם רק בכוחה של בחינה משפטית מדוקדקת, סבלנית, רחבת – אופקים ומעמיקה של העובדות, אשר תתוארנה להלן, יש כדי לפתור את הסבך, אשר נראה, על פניו, למתבונן מן החוץ, כפרדוקס בלתי אפשרי.

סז. למען סבר האוזן יוזכר כבר בשלב זה, כי במהלך חודשים יולי – אוגוסט (מאז תחילת החרם) פרעו החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - תשלומים לספקים בסך של עשרות מיליוני ש"ח בעוד שהסחורה שקיבלו באותה התקופה הייתה בשיעור אפסי, כל זאת מתוך תקווה שהתבררה כתקוות שווא, כי הספקים יחדשו את אספקת המוצרים.

סח. ידוע הוא בענף המזון כי כל עסק מתקיים בתנאי אשראי-ספקים המקובלים בענף. הפסקת האספקה גרמה לירידה דרמטית במחזורי המכירות, דבר שיצר תגובות שרשרת כלכליות, שהיו למעלה מכוחותיהן של החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי".

סט. בתקופה זו נפרעו התחייבויות לספקים בסכום כולל של עשרות מיליוני שקלים, ובמקביל לא סופקה סחורה, כך שפירעון ההתחייבויות באותה עת נעשה בצורה של העדפת הספקים על פני חובותיהם של החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי".

ע. התנהגות הספקים, אילו היתה מכוונת כלפי רשתות השיווק הגדולות בישראל, כדוגמת "שופר-סל" או "קו אופ" הייתה ממוטטת אף אותן. אם יום בהיר היו מחליטים הספקים לעשות יד אחת נגדם, היו תאגידיים אלה קורסים תוך זמן קצר, אף שמחזור המכירות של הראשונה בהן מגיעה לכ - 1.2 מיליארד ש"ח ברבעון.

עא. גם הבנקים הגדולים במדינה לא היו עומדים במצב שבו מרבית מלקוחותיהם – שהם בפועל גם ספקיהם – היו מושכים את כספם בבת אחת. כפי שהמערכת הבנקאית בארה"ב התמוטטה ב- 1929 בעטיה של התנהגות בהולה שכזו – כך היו מתמוטטים אף הבנקים בישראל, קל וחומר חברות קטנות יותר מסוגן של החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי". כך למשל, לשם השוואה, לו הבנק לפיתוח התעשייה לא היה בבעלות חלקית של מדינת ישראל, היה בוודאי קורס נוכח השמועות על מצבו.

עב. במשק חשדן, הפכפך, נעדר מסורת של ממש ואשר נתון לגחמות של גורמים אינטרסנטיים רבים כמשק הישראלי - אין זה קשה לערער את יציבותם של גופים כלכליים באמצעות שמועות שווא על "מצבם הקשה". במדינה אשר בה עובדת

זוטררה בבנק למסחר יכולה לחסל בנק שלם במחי הלוואות שהעבירה שלא כדין לאחיה המהמר הכפייתי - התחושה היא ש"הכל אפשרי", ושאף גוף איננו חסין מהתמוטטות אשר תשאיר את נושיו חסרי כל. אף יצרן, ספק, מתווך או גורם מסחרי, יישאר אדיש מול שמועה אשר עוברת כאש בשדה קוצים לפיה פלוני "עומד לפשוט את הרגל".

עג. אין זו דינמיקה הכתובה עלי ספר, אלא פרקטיקה פשוטה של סוחרים ובעלי מלאכה במדינה קטנה וחסרת יציבות, המתיימרת להיות נחזית כנאורה ובעלת אוריינטציה כלכלית כשל המתקדמות במדינות תבל, ואולם בפועל נמנית - מבחינת רמת האמון העסקי השורר בה ומבחינת מוסר התשלומים השורר בה - על הגרועות בכלכלות.

עד. כאשר אחוז השייקים החוזרים בישראל איננו מבייש כלכלות כשל מדינות כסיירה לאונה, ניגריה ואלבניה - אין זה פלא כי "כולם חשודים", ודי בשמועה קטנטנה היוצאת בזדון מפיו של רב-סרן שמועתי על מנת לבסס לזולתו דימוי שגוי. הנתבעים בתביעה דגן ניצלו את אווירת חוסר הוודאות העסקית התמידית אשר שוררת במשק הישראלי על מנת להצית אש בשדה קוצים דליק זה.

כאלף עובדים איבדו את מקום עבודתם בשל הקרטל

עה. התמוטטות זו של החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", תחת איומיהן של החברות שהתאגדו לקרטל נגדן, פגעה בתוך כך גם במטה לחמם של כאלף עובדים, שאיבדו את מקום עבודתם ערב תקופת החגים.

עו. במשך שנות קיומה הלא-מעטות, היתה פיקנטי בית לעובדיה. עובדים מיומנים זכו להכרה ולתפקידים הולמים. עובדים נטולי הכשרה זכו להשתלמויות ולהכשרות מקצועיות. עובדים עולים שלא שלטו בעברית זכו לאולפן אשר הוקם בתוך מתחם "פיקנטי". עובדים אשר היו מוכשרים באומנויות זכו לעידוד ולטיפוח כשרונותיהם בדמות הקמת גלריית האומנים של פיקנטי ועוד כהנה וכהנה יוזמות ופעילויות לטובת העובדים, אשר הפכו את פיקנטי למשפחה חמה ומלוכדת. עובדים בודדים מצאו בפיקנטי את ביתם.

עז. והנה, יום בהיר אחד בשנת 1997 חוסל החלום, ולמעלה מאלף העובדים נותרו ללא בית אשר נשרף בשריפה מסתורית ו/או חוסל בידי פושעי הקרטל. בלי שבר, בלי חברים לעבודה, בלי סביבת עבודה יוצרת ופוריה, הפכו רבים מהעובדים לשבר כלי, והתקשו לשוב ולהשתלב במעגל העבודה. טבחים ואופים, מבשלות

ומוכרניות, מנהלים ומפקחים, פרסומאים לצד גרפיקאיות, כולם נזרקו אל חלל אפל וקודר של קיום ללא כבוד. היו כאלה שהצליחו להשתקם. היו כאלה שלא.

עח. חברות "קרטל המזון" לא הסתפקו ב"היווסדם יחד עלי לקחת נפשי זממו" (תהילים ל"א). לאחר שמימשו את זממן, ומוטטו את החברות, בין היתר באמצעות הפצת שמועות זדוניות שיטתית, וכן באמצעות הפסקת אספקת סחורה, אי כיבוד חוזים וכפיה על חברות נוספות להצטרף אליהן ולנהוג באורח דומה, נקטו חברות הקרטל, ובראשן חברת "אסם", בשיטת "הרצחת וגם ירשת", וביקשו להסתער על גוויותיהן של החברות שנפחו את נשמתן כדי להבטיח, בין היתר, שאלה לא יקומו לתחייה ויהוו שוב מושא לתחרות כלכלית חופשית ומועילה לצרכנים ולמשק המדינה.

עט. כמו כן ביקשו חברות הקרטל ליהנות משיירי החברות, ככל הניתן, לא רק לשם הפקת רווח כספי גרידא, אלא גם כדי לאותת למתחרות פוטנציאליות נוספות שלהן, כי אם יעיזו להתחרות בהן לא רק שימיתו אותן, אלא גם ינקרו את פגריהן, באופן דומה, שכן "לא יבושו בעת רעה ובימי רעבון ישבעו" (תהילים ל"ז).

פ. "פיקנטי" נמנתה על הספקים שסיפקו סחורה לחברות המשווקות את מוצרי "פיקנטי" (להלן: החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי"). היא לא השתתפה, מטבע הדברים בחרם הספקים, אולם נפגעה ממנו קשות. תקנת הציבור אף מצמיחה את הצורך לבחון היטב התנהגותו של ספק, ובתוך זה של "פיקנטי", בתקופה הסמוכה להתמוטטותן של החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי". בחינה שכזו תגלה העדר תום לב אצל מרבית הספקים, ואף זדון ברמות שונות.

פא. הנתבעות גרמו לפגיעה קשה בזכויות הקנייניות של פיקנטי ובעליה. ערכן של מניות החברות הצלבניות ירדו עד כי התובעות נתנו את מניות החברות הצלבניות שהחזיקו ללא תמורה. התובעות לפיכך זכאיות אף לפיצוי בגין הפגיעה בערך מניות החברות הצלבניות שהחזיקו.

פב. זאת ועוד, הנתבעות גרמו לעוולה הנזיקית של גרם הפרת חוזה בכך שגרמו לסדרה של פגיעות במערכת החוזית אשר שררה בין התובעות ובין הצלבניות ובין התובעות ובין חברות אחרות.

פג. חלק ניכר מן הנתבעות כדוגמת תנובה, אסם, סנו, טנא נוגה, פרומין, חוגלה, דניר דנברג וליימן שלייסל פתחו הליכי נפל משפטיים נגד התובעות ובכך נגשו בהן כמשמעות המונח נגישה בפקודת הנזיקין.

פד. את נזקי הנתבעות כלפי פיקנטי ניתן לחשב גם על פי האובדן אשר נגרם לפיקנטי על בסיס אבדן מקום עבודה בודד כפול מספר עובדי פיקנטי. בנימין פפרמן, מנהל הרשות לתכנון כ"א במשרד העבודה והרווחה בדק ומצא כי עלות יצור מקום עבודה ריאלי בודד היתה 400,000 ש"ח במונחי 1991. הכלכלנית ד"ר לינדה עפרוני קובעת כי במושגי 1999 מדובר בכ- 1,000,000 ש"ח לעובד (ד"ר לינדה עפרוני, במקומות עבודה אמיתיים דיינו, "גלובס", 27.12.1999). על בסיס חישוב זה, ב-1999 היה אובדן פיקנטי שווה ערך למיליארד ש"ח לערך. במונחי 2004 שווה לפיכך אובדנה של פיקנטי ללמעלה מ-1.2 מיליארד ש"ח. על כן מתבקש בתביעה זו, בנוסף לכל הסעדים האמורים, גם סעד ההשבה (לנוכח אי היכולת לקמט בשלב זה במדויק את ערכם של הנכסים שירדו לטמיון מתבקש בשלב זה סעד ההשבה. שווי שיעור ההשבה עפ"י תחשיב סכמתי זה כ- מיליארד שקל לפחות): דהיינו הנתבעות מתבקשות להשיב לתובעות את המפעלים עם 1,000 העובדים אשר ירדו לטמיון.

פה. שיעורי המענקים הממשלתיים המוענקים בישראל למעסיקים גדולים לפי חישוב המבוסס על מספר עובדים תומך בחישובים הנ"ל. חישובים אלה מקובלים ברוב המדינות אשר עורכות תחשיבי שווי עסקים לשם הקצאת תמיכה בהעסקת עובדים.

מיצוי הדין עם פושעי הצרכנות כמתחייב מאינטרסים חוקתיים וערכיים

פו. תקנת הציבור מחייבת עוד בחינתו של מקרה חסר תקדים זה על רקע תפיסות היסוד של הציבור הנאור בישראל, המעדיף להמשיך ולטפח את מגמות התחרות החופשית, שבירת המונופולים וצמצום הקרטלים – מגמות שהן בבסיס תפיסות עולמה החברתית והכלכלית של "פיקנטי".

פז. מכאן, שקבלת תביעה זו אינה רק הפתרון המשפטי הראוי מבחינה כלכלית ומשפטית, אלא אמירה בעלת גוון ערכי מצד המערכת המופקדת על אכיפת שלטון החוק במדינת ישראל.

פח. היענות לתביעה זו תצמצם את היקף הנזקים שסבלו התובעות, והוא מתחייב, מלבד מכללי הדין הנוהג בישראל ומכללי הצדק הטבעי, גם מעיקרון השוויון,

המהווה עיקרון יסוד בשפיטה, לאמור: מעמדה המשפטי של "פיקנטי" כלפי החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - דומה למעמדם של יתר הספקים מכוח יחסי המסחר בין "פיקנטי" למשיבות, אולם **מעמדה הנורמטיבי של "פיקנטי" עולה** על זה של הספקים האחרים, שכן אלה האחרונים נהגו באופן בלתי ראוי ומנוגד לדין בחברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - זאת שעה ש"פיקנטי" נמנתה על הספקים הבודדים שהמשיכו לספק סחורה לצלבניות עד סמוך להתמוטטותן.

פ.ט. תביעה זו, מלבד היותה כתב תביעה משפטי רגיל שתכליתו כלכלית, **מקפלת בין שורתיה כתב אישום מוסרי כנגד הספקים המעורבים בקרטל המזון**, וכנגד הרשויות והגופים, הממסדים והחוץ ממסדים שהיו אמורים לרסן את ההתאגדות הקרטליסטית שהובילה להתמוטטות החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי".

נימוקי התביעה

התובעות

1. התובעת מס' 1, "פיקנטי", ניצולת הקרטל בע"מ, הנה חברה המאוגדת כדין בישראל, אשר נוסדה בשנת 1979. משמעות שמה הנה כי היא הנה **ניצולת הקרטל שהונהג בידי "אסם"**, הנתבעת מס' 1.

2. התובעת מס' 2, "פיקנטי" תעשיות בשר (1982) הנה חברה המאוגדת כדין בישראל, ואשר נוסדה בשנת 1982. תובעת זו סיפקה אף היא מוצרים לחברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", ובשל הסכמיה עם "פיקנטי" ועם החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - נפגעה קשות מקרטל המזון.

3. נוכח מורכבותה של תביעה זו, יכוננו לעתים "פיקנטי" הן התובעות והן החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", מקום שאין מניעה לעשות זאת מבחינת העניין, על מנת להקל את הקריאה.

הנתבעות

4. הנתבעת מס' 1, "אסם" תעשיות מזון ישראל בע"מ, הנה חברה המאוגדת כדין בישראל, הנשלטת בידי קונצרן "נסטלה" השוויצרי, אשר מחקרים היסטוריים הוכיחו כי שיתף פעולה עם הנאצים אשר השמידו יהודים. באוגוסט '90 הודתה נסטלה כי העסיקה 200 עובדי כפייה בתקופת השואה. ב '97 חשף ההיסטוריון פרופ' מיכאל בר-זהר כי ראשי נסטלה הצהירו בפני הגרמנים כי מנהלי החברה הם "ארים טהורים".

5. "אסם" תעשיות מזון ישראל בע"מ ו"פרומין" (שיווק) 1975 בע"מ, (להלן – "קבוצת 'אסם'"), עוסקות בייצור ושיווק של מוצרי מזון שונים וביניהם פסטה, חטיפי "במבה" ועוד.

6. "אסם" אף הוכרזה כמונופולין בתחום מוצרי הפסטה היבשים בהתאם לחוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח – 1988.

7. כפי שיפורט להלן גרמה קבוצת "אסם" יחד עם הנתבעים לנזקי ממון כבדים, שהחלו עם ארגון קרטל כנגד "פיקנטי", הפסקת אספקת סחורה, גרימה מכוונת לקריסת מספר חברות הקשורות לתובעת, ניהול הליכי נפל נגד "פיקנטי" ואותן חברות, הגשת תצהיר כוזב ע"י יהושע מירז, מזכיר "אסם" תעשיות מזון ישראל בע"מ, מעשי מרמה, הטעיה, תוך ביצוע מעשים פלילים לכאורה ועוד.

8. נתבעים מס' 29-3 הנם תאגידי המאוגדים כדין בישראל, אשר השתתפו בקרטל המזון שהונהג בידי קבוצת "אסם".
9. כל הנתבעים, למעט נתבעים 5-6, היו ספקי תשלובת "פיקנטי", אשר הפסיקו את אספקת הסחורה באופן מאורגן.
10. נתבעים מס' 5 ו-6 הנם תאגידי יחסי הציבור שבשירות "אסם" ו"תנובה" מראשי הקרטל.
11. התביעה כנגד נתבעת מס' 7, שותפות עוף חיפה, מוגשת לשם הזהירות בלבד, ובכפוף לטענת "פיקנטי" בדבר איון הישות המשפטית העצמאית של נתבעת זו. מדובר בישות משפטית אשר פעלה שלא כדין, כאשר נשלטה בידי קונצרן תנובה באמצעות "תנובות בע"מ" על ידי אחזקת מניות בנאמנות בידי עורכי דין. על פי הדין, היה על "תנובה" לבקש את אישור הממונה על ההגבלים העסקיים על מנת להיות מעורבת בשליטה על "עוף חיפה". חבורה עבריינית זו בחרה כהרגלה לעשות דין לעצמה, לוותר על הפניה לממונה על ההגבלים העסקיים ולנסות להסתיר את הקשרים בין התאגידי השונים שהוקמו כדי לעקוף שלא כדין חוקים צרכניים בעלי חשיבות ראשונה במעלה.
12. נתבעת מס' 3, תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ, הוכרזה כמונופולין בתחום חלב ומוצרי חלב בהתאם לחוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח – 1988.
13. נתבעת מס' 18 שסטוביץ, הוכרזה כמונופולין בתחום סכיני הגילוח החד-פעמיים והרב פעמיים בישראל בהתאם לחוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח – 1988.
14. נתבעת מס' 20, טמפו תעשיות בירה בע"מ, הוכרזה כמונופולין בתחום הבירה והלתת בהתאם לחוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח – 1988.
15. נתבעת מס' 26, תוצרת מזון ישראלית בע"מ (בלו בנד - תלמה), הוכרזה כמונופולין בתחום המרגרינה והמיונז בהתאם לחוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח – 1988.
16. נתבעת מס' 27, החברה המרכזית לייצור משקאות קלים בע"מ ("קוקה קולה"), הוכרזה כמונופולין בתחום המשקאות בטעם קולה בהתאם לחוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח – 1988.

קשרי המסחר בין "פיקנטי" ובין "אסם"

17. במשך שנים סיפקה קבוצת "אסם" מוצרי מזון שונים ל"פיקנטי" וכן לעוד מספר חברות (החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי"), אשר היו בקשרי מסחר עם "פיקנטי".
18. ההתקשרות בין "פיקנטי" והצלבניות - מחד, לבין קבוצת "אסם" - מאידך, נעשתה באופן המקובל, דהיינו ספקים ו/או סוכנים של קבוצת "אסם" ו/או מטעמה ובשליחותה סיפקו סחורה וכנגד הסחורה שולמה לקבוצת "אסם" על בסיס של אשראי שוטף.
19. בחודש 3/97 ו/או סמוך לכך, החלה "פיקנטי" בייצור ובשיווק חטיף בוטנים, אשר שמו כיום "מקרנה", ושהינו בעל דמיון ל"במבה" המיוצרת ע"י "אסם", אך מהווה מוצר ייחודי ל"פיקנטי" בטעמו ובאיכותו. בדומה ליתר מוצרי "פיקנטי", מחירו של מוצר ה"מקרנה" נמוך בכ - 2/3 ממוחיר מוצר ה"במבה", בעוד שאיכותו, עולה על זו של ה"במבה".
20. מיד עם תחילת הייצור של מוצר ה"מקרנה" החלה "אסם" בפעולות שונות כדי למנוע את חדירתו לשוק ובין היתר פנתה בבקשה לצו מניעה לפיו לא יקרא שמו של המוצר בשם "סמבה". **בקשת צו המניעה רצ"ב - ומסומנת באות א 3 .**
21. למרות פעולותיה השונות, המשיך מוצר ה"מקרנה" לרכוש ציבור נרחב של לקוחות אשר הלך והתרחב. מוצר ה"מקרנה" פגע קשות ב"אסם" בהיות ה"במבה" הענף הרווחי ביותר של "אסם". 33% מרווחי "אסם" הנם ממוצר ה"במבה" ובשל נדידת ציבור הלקוחות מ"אסם" ל"פיקנטי", ועם חלוף הזמן, גרם הדבר לסכנה ממשית לבסיס הכלכלי של "אסם".

22. לערעור בסיסה הכלכלי של קבוצת "אסם" גרמה המלחמה עם ענק אחר, הלא הוא "שטראוס". בקרב על הגלידות הפסידה קבוצת "אסם" למעלה מ- 25 מיליון ש"ח בשנת 97'.

23. במצב דברים זה ובניסיון לצמצם את הפסדיה יזמו "אסם" ו"תנובה" קרטל כנגד "פיקנטי" והצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", והחלה במסע צלב כנגדן, וכן כנגד קניינים ובעלי חנויות המוכרות את מוצר ה"מקרנה". וזאת כשהיא מנהלת קרבות דומים מול "שטראוס", בענף הגלידות, כפי שיפורט להלן.

שיטת ההכפשה של "אסם"

24. קבוצת "אסם" החלה בהפעלת מהלך מתוכנן היטב כנגד "פיקנטי" והצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - מתוך מטרה לגרום להן נזק ולהביא לקריסתן וזאת בין היתר בפעולות כדלהלן:

25. במהלך החודשים יוני ו/או יולי ו/או בסמוך למועדים אלה החלה "אסם" בהפצת שמועות חסרות בסיס בין הספקים השונים המספקים לצלבניות ול"פיקנטי", לפיהן נקלעו אלה לקשיים כלכליים, שיקים שלהם אינם מכובדים ע"י הבנקים וכיוצ"ב.

26. לשמועות אלה, כמובן, לא היה כל בסיס, שכן כל התשלומים של "פיקנטי" והצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - כובדו במלואם.

27. בבדיקה שנערכה עם ספקים שונים אשר מטבע הדברים באו ופנו ל"פיקנטי" ולצלבניות על מנת לברר את מצבן, הסתבר כי המקור לשמועות הנו בתנובה וכן קבוצת "אסם" ו/או בעובדיה ו/או בשלוחיה ו/או באחרים מטעמה.

28. כך, למשל, יצרה "אסם" קשר עם הנהלת החשבונות של חברת "ויטה" ומסרה לה כי "השיקים של "פיקנטי" חזרו ואין ל"פיקנטי" כסף לשלם".

29. רצ"ב תצהיר על דברים שנאמרו מפי סוכן ויטה – מסומן באות ב'.

30. מספרת מנהלת אזור של מוטה גלידות – "נסטלה" (בבעלות "אסם"), ב- 21.7.97, כי:

"חזרו שיקים של "פיקנטי" ... מקור השמועות הנ"ל ... המנהל הישיר שלה
(במוטה גלידות) הוא שאמר לה כך."

רצ"ב התצהיר ומסומן באות ב' 1.

31. במקביל איימה "אסם" על בעלי חנויות כי אם ימכרו את ה"מקרנה" של "פיקנטי", "אסם" תפגע כלכלית באותם בעלי חנויות.

32. רצ"ב תצהיר, המסומן באות ג' 1, ולפיו נאמר:

"הסוכן של "אסם" אמר לי אם אני רואה פה בחנות את ה"מקרנה" של "פיקנטי" נוריד לך הנחות, ככה מתנהגים במלחמה ויש לנו מלחמה ב"מקרנה"."

33. ובמקום אחר, בתאריך 25.7.97, אמר סוכן של "אסם":

"אסם" יעשה הכל ש"פיקנטי" יפול".

רצ"ב התצהיר ומסומן באות ג' 1.

34. כנגד "אסם" הוגשו תלונות במשטרה בחשד לביצוע עבירות פליליות נגד "פיקנטי" בגין ארגון "קרטל מזון", קשירת קשר לכאורה של ספקי מזון לפגוע ב"פיקנטי" ולהרסה כלכלית ועוד. רצ"ב 2 תלונות למשטרה מה- 30.7.97 ו- 5.8.97 - המסומנות ד' ו- ה'.

הפסקת אספקת הסחורה בידי "אסם" ללא התראה

35. ביום 14.7.97 מבלי שהייתה לכך כל סיבה ומבלי כל התראה בכתב או בע"פ חדלה כליל קבוצת "אסם" מלספק סחורה ל"פיקנטי" ולצלבניות. נקל לשער את משמעות עובדת אי הספקת הסחורה ע"י קבוצת "אסם" בעיקר לנוכח עובדת היותה מונופול רב עוצמה בתחום מוצרי הפסטה היבשים.

36. בהפסקתה לספק את הסחורה פעלה קבוצת "אסם" מתוך כוונה, מחד, להקטין את היקף ההכנסות של "פיקנטי" והצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - (אשר המשיכו לשלם את התשלומים בגינם ניתן להן אשראי), ולפגוע בתזרים המזומנים שלהן, ומאידך - תוך רצון לאותת לשוק כי לשמועות אשר הופצו על ידה באורח עקבי, יש בסיס,

וזאת מתוך כוונה ליצור תחושה אצל ציבור הספקים, על פיה אם קבוצת "אסס" הפסיקה לספק סחורה עקב "חששה" למצבה הכלכלי של "פיקנטי" והצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", אכן יש סכנה ממשית ומוטב אף להם, לשאר הספקים, לנהוג כך.

37. "אסס" אשר רצתה להבטיח כי ייגרם נזק ל"פיקנטי" פנתה ליצרנים אחרים בשוק המזון, המספקים מוצרים ל"פיקנטי" ולצלבניות ותאמה עימם כי תופסק אספקת הסחורה ל"פיקנטי" ולצלבניות, **ותיאמה עימם זאת במועד מתואם מראש** כל זאת תוך כוונה לגרום לתוצאות שתוארו לעיל.

38. מספר רב של פעמים פנו "פיקנטי" וכן החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - אל קבוצת "אסס" והתריעו בפניה על הנזקים שזו גורמת להן, בהפסקה החד צדדית באספקת הסחורה, וכל זאת למרות שעמדו בתשלומיהן. **כל התשלומים** בוצעו למרות שהייתה מחלוקת על החוב כולו, לרבות ולא רק בגין הנזקים שגרמה קבוצת "אסס".

39. רצ"ב **מכתבי ההתראות** על הנזקים, הפסקת האספקה ועל תשלומים שבוצעו למרות העדר חוב – **מסומנים באות ו' 1** מיום 21.7.97. **באות ו' 2** מיום 21.7.97. **באות ו' 3** מיום 22.7.97. **באות ו' 4** מיום 11.8.97. **באות ו' 5** מיום 27.8.97. **באות ו' 6** מיום 4.9.97.

40. אולם למרות כל אלה, ולמרות שקבוצת "אסס" במשך כ - 6 שבועות לא סיפקה כל סחורה, וללא כל התראה כדין - כפי שהתחייב עפ"י פקודת החברות - שלחה "אסס" מכתב התראה לפירוק **(התראה של 24 שעות במקום 21 יום)** – כמתחייב בס' 258 לפקודת החברות).

41. כל זאת על מנת לאותת לתובעות כמה נלהבת "אסס" וכמה חפצה היא לפרק את "פיקנטי", עד כי היא בזה להוראות החוק ונתנת התראה של 24 שעות במקום 21 יום. רצ"ב מסמכים אלה ומסומנים - **באות ו' 7** מיום 3.9.97. **באות ו' 8** מיום 4.9.97.

42. מתוך רצון עז לפגוע ב"פיקנטי" בכל דרך שהיא, נקטה "אסס" אף את המעשה הבא: במהלך שנת 96' ערכה "אסס" מבצע, ובמסגרתו חילקה בין הקמעונאים כרטיסי טיסה לפי שיעור מכירותיהם. במסגרת המבצע קיבלה "פיקנטי" 21 כתבי-זיכוי לכרטיסים, אשר תוקפם עד תום שנת 97'. כרטיסי הטיסה חולקו ע"י "פיקנטי". אולם "אסס", מתוך הכוונה לעיל, הודיעה למשרד הכרטיסים **שלא לכבד את הכרטיסים שהוקנו ל"פיקנטי"** וזאת ללא בסיס חוקי ובאופן שתום הלב רחוק ממנו מרחק שנות אור.

43. מספר ימים לאחר מכן ובעקבות מכתב התראה חזרה בה "אסס" מההודעה, אולם הנוק כבר נגרם. רצ"ב מכתב ההתראה **ומסומן באות ו' 9**.

44. עקב מעשייה של קבוצת "אסס" נזרעה בהלה בקרב ציבור הספקים של "פיקנטי" והצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - ואשר בחלקו חדל לספק סחורה מתוך חשש כי יש גרעין אמת בשמועות ועקב כך יינזק.
45. חלק מן הספקים חזר לספק סחורה כנגד תשלום במזומן וחלק אחר שינה את תנאי האשראי ובכך נגרם נזק קשה למערך התזרימי של החברות.
46. בפיתוי ובמרמה הבטיחה קבוצת "אסס" ויתר שותפיה לקרטל כי אם יפרעו "פיקנטי" והצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - שיקים עתידים, תחדש הקבוצה את אספקת הסחורה ותחדל מן החרם והקרטל לאלתר.
47. אולם למרות פירעון שיקים, ולמרות ההבטחות הנ"ל לא חידשו הנתבעות את אספקת הסחורה, ובכך גרמה לנזק כלכלי נוסף שבו, מצד אחד, "פיקנטי" והצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - משלמות כספים, ומאידך, לא מקבלות סחורה מאת הספקים, ואז נותרים המדפים במרכולים ריקים. אין מכירות ואין הכנסות. וזאת כאמור בשעה שהיא ממשיכה לשאת בהוצאות דלעיל.
48. כתוצאה ממעשי תרמית אלה ובהאמינה לקבוצת "אסס", המשיכה "פיקנטי" לספק בעצמה סחורה לצלבניות.
49. כך גדל חובן של הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - ל"פיקנטי" למיליונים רבים, ובהעדר סחורות למכור, ובהעדר מזומנים בקופה (אשר שולמו במרמה לנתבעות) לא יכלו לעמוד בהתחייבויותיהן ל"פיקנטי".
50. כמפורט בתיק פרוק 590/97 ועפ"י בקשת "פיקנטי" בהמ' 3757/97 מונה לצלבניות מפרק זמני (נספח ט' לתביעה זו).
51. עילת הפירוק היתה חוסר יכולת של הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - לפרוע את חובן לתובעת בסכומים של מיליוני ש"ח.

הליכי נפל משפטיים של "אסם"

52. הליכי הנפל המשפטיים, ובקשת ההצטרפות לפירוק של קבוצת "אסם" יחד עם תצהיר יהושע מירז, מזכיר "אסם" תעשיות מזון ישראל בע"מ, מהווים נדבך אחד באחריותם המשותפת, עפ"י דין, של קבוצת "אסם" ומנהליה לנוקיה והפסדיה של "פיקנטי".
53. בגין פעולות הקרטל הוגש כתב תביעה נגד קבוצת "אסם" בבית המשפט המחוזי בת.א. 1073/97 בחודש אוגוסט 1997, שעילתו תביעת נזיקין על סך של 5,125,000 ש"ח.
54. תביעה זו הוגשה ע"י הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - כדלקמן: צלבנית השקעות בע"מ, הסינית טי- אוצ'ין בע"מ, צלבנית תעשיות מזון (1995) בע"מ, צלבנית צפון (1996) בע"מ, צלבנית שווק סלטים ונקניקים (תשמ"ו) בע"מ.
55. בתביעתן של הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - כנגד "אסם" פורטו מעללי קבוצת "אסם" עד לאותו המועד, לרבות קשירת הקשר למוטט את הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - ו"פיקנטי", הרקע לקשירת הקשר ועוד.
56. עילות התביעה היא היו: הפרת הסכמי מסחר והתחייבויות, פעולות בניגוד לדין במישור החוזי והנזיקי, ניצול מונופולין ועוד. רצ"ב כתב התביעה ומסומן באות ז'.
57. תביעת הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - לא כללה את טענות ותביעות "פיקנטי" דלעיל – ניצולת הקרטל בע"מ (לשעבר "פיקנטי תעשיות מזון (ישראל) בע"מ") ולא את אלה של "פיקנטי תעשיות בשר (1982) בע"מ".
58. כתוצאה מפעולותיה של קבוצת "אסם" והקרטל שאורגן על ידה וע"י עוזריה הנתבעים כאן, נקלעו הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - למצב של חוסר יכולת פירעון, מכרו את עסקיהן, והתובעת מס' 1 פנתה לבית המשפט וביקשה את פירוקן בתיק פירוק 590/97 המרצה 3757/97. רצ"ב תביעת הפירוק ומסומנת באות ח'.
59. בתאריך 28.10.97, עפ"י בקשת "פיקנטי" מונה לחברות כדלקמן מפרק זמני: צלבנית השקעות בע"מ, צלבנית שיווק סלטים ונקניקים (תשמ"ו) בע"מ, הסינית טי אוצ'ין בע"מ,

צלבנית צפון (1996) בע"מ, צלבנית תעשיות מזון (1995) בע"מ, ח.א. מזון בע"מ. רצ"ב פרוטוקול הדיון ו**מסומן באות ט'**.

60. בעקבות פעולותיה של "פיקנטי" באיסוף ראיות והגשת התלונה למשטרת ישראל ולמונה על ההגבלים העסקיים **הגבירה קבוצת "אסם"** את פעולות המלחמה שלה כנגד "פיקנטי" והצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי".

61. בתאריך 3.8.97 הודיעה "פיקנטי" ל"אסם", כי היא אוחדת בראיות מוצקות לכל מעללי "אסם", ולפגיעות ולנזקים שגרמה "אסם" וכי אלה יתבעו מ"אסם". רצ"ב ההודעה ו**מסומנת באות י'**.

62. גם למשטרה הודיע (ב- 30.7.97 וב- 5.8.97) ב"כ "פיקנטי" כי בידיה **ראיות מוצקות** לעבירות לכאורה אותן עברה "אסם" (ראה הנספחים ד' ו- ה' דלעיל) לרבות ולא רק בעניין ארגון קרטל.

שיטות התחרות העסקית המיוחדות ל"אסם"

63. קבוצת "אסם" ארגנה ספקים, נתנה להם להאמין כי כספיהם בסכנה, הספקים הגיעו למשרדי "פיקנטי", **זועמים ומיואשים**.

64. ואז כבמטה של קסם פרצה **שרפת ענק** בתאריך 2.9.97, בסניף "פיקנטי" בראשון לציון, אשר כילתה חלק ניכר מהבניין ומהמשרדים, נשרפו תיקים ומסמכים רבים, ונגרם נזק רב לרכוש.

65. השרפה שיבשה את הנהלת החשבונות של "פיקנטי" והצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", פגעה קשות ביכולת תפקודן וכילתה חלק מחומר הראיות אשר נאסף ע"י "פיקנטי" לשם תביעתה כנגד חברת "אסם".

66. מלבד השריפה הנ"ל, שללא ספק הועילה ל"אסם" להלן עוד 2 אירועים שהיו מועילים ל"אסם":

67. לפני מספר שנים נשרף מפעל "אסם" בבני-ברק. מפעל זה ייצר את ה"ביסלי" של "אסם", כאשר המפעל החזיק במועד השריפה ציוד מיושן ובחזקת גרוטאות. השריפה הועילה ל"אסם".

68. לפני מספר שנים נשרף מפעל "טעם ישראל" באזור התעשייה בראשון לציון. מפעל זה היה מסוכסך עם "אסם" בעת השריפה. כבמטה של קסם נשרף. השריפה הועילה ל"אסם".

69. שיטותיה הנלוזות של "אסם" במאבק נגד מתחריה ידועות זה כבר. במאבקה של "אסם" מול "שטראוס" בתחום הגלידות, ויחד עם הפסדיה של "אסם" בסך של 25 מליון ש"ח בתחום זה בשנת 97', מובאים להלן דברי "שטראוס" וקיבוץ שפיים:

"אסם" הבהירה לקיבוץ שפיים כי אם לא יתקשרו בלעדית עם נגה – יפגעו מכירות מפעל פוליכד שבבעלות הקיבוץ ל "אסם". גורם בקיבוץ שפיים אישר כי "אסם" הפעילה לחצים חריגים כדי שחברת נגה גלידות (בבעלות "אסם" ותנובה) תהיה הספקית הבלעדית של הקיבוץ".

רצ"ב הודעות "שטראוס" וקיבוץ שפיים – מסומן באותיות י"א.

התחקירן יואב יצחק חשף את שיטות "אסם"

70. זאת ועוד, כמפורט בספר התחקירים "מחלקה ראשונה" של התחקירן והעיתונאי הבכיר ביותר בישראל, יואב יצחק, מסופר על חברות מזון שעמדו מול "אסם" ונכחדו, וזאת במסגרת תהליך הריכוזיות המתבצע מזה שנים במשק הישראלי, תהליך ההולך ומחריף, הגורר גם השתלטות על אמצעי התקשורת, הממומנים על ידם.

71. רצ"ב התחקיר הנוגע ל"אסם" – עמ' 490, מסומן באותיות י"ב. ועל הפגיעה בציבור בעמ' 491 - מסומן באותיות י"ב 1.

חילופי גרסאות של "אסם" בניסיון להכפיש את "פיקנטי" בכל מחיר

72. במהלכה להכחיד את הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", שכאמור היו קשורות ל "תשלובת פיקנטי" - הגישה נגדן קבוצת "אסס" סדרה של 12 תביעות משפטיות בטענה השקרית שאלה לא פרעו את חובן אליה.

73. כאן נקטה קבוצת "אסס" בשיטה העתיקה של "הרצחת וגם ירשת". לרשימת התביעות ראה נספח הרצ"ב ומסומן באותיות י"ג (ראה שם בס' (ד) עמ' 2 ואילך). כל התביעות הוגשו בסדר דין מקוצר (ו - 2 בהוצל"פ). לראשי התביעות ראה נספח הרצ"ב ומסומן באותיות י"ד.

74. בתביעות אלה טענה קבוצת "אסס" כי הצלבנית - צלבנית השקעות בע"מ - היא האחראית לחובות כלל הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - וזאת בהסתמך על מכתב שהוצא ע"י תשלובת "פיקנטי".

75. וכלשון תביעות "אסס": "ההתקשרות בין התובעות לבין חברות 'פיקנטי' נעשתה באופן שחב' "פיקנטי" השקעות בע"מ... התחייבה כלפי התובעות לשאת בפרעון... " (ר' לדוגמא עמ' 3 סעיף 11 (ב) ל- ת.א. 14645/98 ומסומן באותיות ט"ו). ושם טוענת כי רומתה, הוטעתה והולכה שולל ויש להרים מסך, ולחייב את צלבנית השקעות בע"מ. המכתב רצ"ב - ומסומן באות ט"ז.

76. אולם כאשר לא צלחה ידה של קבוצת "אסס", בתביעות אלה (ולהלך יובהר למה), טענה קבוצת "אסס" כי האחראי לתשלום עבור חובות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - היא לא צלבנית השקעות בע"מ אלא התובעת מס' 1, "ניצולת הקרטל בע"מ", ועתה היא דורשת את פירוק "ניצולת הקרטל בע"מ" דווקא, באותם התירוצים בהם השתמשה נגד צלבנית השקעות בע"מ.

77. כך או כך, עפ"י התנהגותה של "אסס", מבחינה לוגית אחד מהליכים אלה הוא הליך נפל - 12 ההליכים נגד צלבנית השקעות בע"מ או הליך הפרוק נגד "פיקנטי". ראה בבקשת הצטרפות הרצ"ב ומסומנת באותיות י"ז.

78. קבוצת "אסס" לא נהגה כך לפי שיקול משפטי ענייני וזאת לא משום שגילתה שטענה עניינית אלא משום שלא צלחה ידה בתביעות הקודמות.

79. מי אם לא כמו ב"כ קבוצת "אסס", היכול לתאר את כישלונה של "אסס" ומעלליה החדשים עד כדי שימוש לרעה בהליכי משפט.

80. בדיון שנערך בבית המשפט המחוזי בתאריך 25.3.98 הצהיר ב"כ "אסם" כי קבוצת "אסם" רוצה בפרוקה של "פיקנטי" משום שהליכי הפרוק שנקטה "פיקנטי" נגד הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - טרף לקבוצת "אסם" את הקלפים !! וכלשונו:

"הלוא אותם הליכים אחרים שבהם אנחנו נקטנו, ההליכים האלה נקטנו באיבם ... כי חברת "פיקנטי" - האם הלכה והגישה בקשת פרוק נגד אותן חברות שאנחנו תבענו אותן, 'הצלבניות, ועל ידי המהלך הזה היא למעשה טרפה את כל הקלפים של אותם הליכים."

ראה פרוטוקול הדיון, עמ' 140 שורות 29-22, הרצ"ב ומסומן באותיות י"ח.

81. האמת, אם כן, יצאה לאור, ובא כוחה של קבוצת "אסם", פלט את האמת קבל עם ועדה, ועיניים לנו הרואות כי לא טענות של הטעיה, מרמה, הרמת מסך מצד "פיקנטי" הן האמת, אלא רק משום שנטרפו הקלפים לגרסתה האמיתית של קבוצת "אסם", לפיה צלבנית השקעות היא החייבת, מובילים את "אסם" לבצע שימוש לרעה בהליכי משפט, ולטעון עתה בכזב כי "ניצולת הקרטל בע"מ" היא החייבת.

82. כאשר לא עמדה כל עילה משפטית לתבוע את "פיקנטי" כאן, ניהלה קבוצת "אסם" את כלל תביעותיה כנגד הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - בכלל, וכנגד צלבנית השקעות בע"מ - בפרט. וכאשר נטרפו קלפיה המשפטיים נגד הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", "לא נותר" לקבוצת "אסם" אלא להמשיך ולקיים את שיטתן, המוכחת לעיל (והמקבלת אישור בתצהיר המסומן ג' 1) והיא: **"אסם" יעשה הכל ש"פיקנטי" יפול"**.

83. אולם קשה להפוך ים של תביעות וטענות משפטיות בהן אחזה "אסם" ב - 12 הליכים משפטיים, עם עילות מוגדרות ומוכחות לטעמה, ולטעון עתה טענה שהיא **איפכא מסתברא**. וכאשר חיסלה "אסם" את הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", תחילה בקרטל וסגור בים של תביעות, והכל מתוך שיטה של הרצחת וגם ירשת, הסתבר לה בדיעבד כי התממשה אצלה האמרה: **"הפך משכבו בחוליו"**, ובלשון העם - "קיבלה גול עצמי".

"אסם" גייסה את עורך-דינה למתן תצהיר שקר

84. ישבו חכמי "אסם", "טיכסו עצה מה לעשות, כי יועץ בקרבנו אין" (סליחות תענית ליום שני "אפפוני מים") ומצאו להם יועץ.

85. כאן גייסה "אסם" "כלי מלחמה" חדש – תצהיר של עו"ד המשמש יועץ משפטי פנימי בקבוצת "אסם".

86. אולם לא מספרת "אסם" ולא מספר היועץ כי יועץ הוא, ולא מספרים כי יועץ משפטי הוא (ועוד עו"ד), אלא מפרטים בתצהיר ערב רב של נתונים כוזבים, החל בתפקידיו של המצהיר, וכלה ביצירת תמונה מעוותת שנועדה ליצור בסיס משפטי לחיובה של "ניצולת הקרטל בע"מ", בחובותיהן של כלל הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", עד כי חשבו כי הקורא עיניו טחו (כוסו) מראות כי מרמים אותו (ישעיהו מד, יח).

87. יתרה מכך – תצהיר זה בא כתמיכה לבקשת הצטרפות של קבוצת "אסם", לתיק פירוק נגד "פיקנטי", בשעה שמבקשת הפירוק, חברת "סנפרוסט", חזרה בה מבקשתה. ו"אסם" באמצעות בקשה זו ותצהיר זה מעכבים את ביטול תיק הפירוק, וממשיכים לגרום נזק לתובעת מסי 1 כמפורט להלן, והכל באמצעות עילות כוזבות. רצ"ב בקשת ההצטרפות לבקשת הפירוק המ' 1264/97 בתיק פרוק 595/97 המסומן באותיות י"ז.

88. במבוא לתצהירו ובסי 1, מצהיר האדון יהושע מירז כדלקמן:

"אני הח"מ, יהושע מירז, לאחר שהוזהרתי...הנני משמש בתפקיד מזכיר החברות "אסם" תעשיות מזון בע"מ ו - פרומין...והבר בהנהלת החברות בקבוצת 'אסם'..."

89. ואולם מסתבר כדלקמן: המצהיר אינו חבר בהנהלת החברות הנ"ל.

90. המצהיר אינו מגלה את תפקידו האמיתי – יועץ משפטי פנימי בקבוצת "אסם", והיותו עו"ד, בנוסף להיותו מזכיר הקבוצה.

91. כמפורט ברישומי רשם החברות, לחברות "אסם" ופרומין וכן לחברות בקבוצת "אסם" המחזיקות במניות הנ"ל והמפורטות מטה, המצהיר, עו"ד יהושע מירז אינו מנהל באף אחת מהן (וזאת שסה"כ מספר המנהלים בחברות אלה הוא – 57 !!!).

92. רצ"ב תדפיס רשם החברות לחברת "אסם" הנ"ל – מסומן באותיות י"ט. רצ"ב תדפיס רשם החברות לחברת פרומין הנ"ל – המסומן באות כ'. רצ"ב תדפיס רשם החברות לחברת "עטור" מקבוצת "אסם" ובעלת מניות ב- 2 החברות הנ"ל - מסומן באותיות כ"א. רצ"ב

תדפיס רשם החברות לחברת "אסם" אקספורט שהינה בעלת מניות ב"אסם" הנ"ל - מסומן באותיות כ"ב. רצ"ב מכתבו של ב"כ חברות אלה ובהעתק מצויין תפקידו ותוארו האמיתיים בקבוצה - מסומן באותיות כ"ג.

93. בס' 3 (א) לתצהירו מצהיר הנ"ל כי:

"מסרה "פיקנטי" למבקשות שיקים כדלקמן: ל"אסם" - שיק ע'ס 309,848.35 ש"ח...לפרומין - שיק ע'ס 213,578.66 ש"ח...". ובס' 3 (ב) :
"השיקים הוצגו לפרעון בבנק אולם הם חוללו באי פרעון...".

94. התצהיר הנו חלק מבקשת קבוצת "אסם" נגד "פיקנטי" - "פיקנטי" תעשיות מזון (כשמה הקודם). המצהיר עושה הבחנה בין "פיקנטי" לבין "חברות פיקנטי". ראה את ההתייחסות ל"חברות פיקנטי" בסעיף 3 (ד).

95. בעשותו הבחנה זו מציג המצהיר הכזבן מירז מצג שווא כאילו והשיקים הנ"ל הן של "פיקנטי תעשיות מזון" (כיום, ניצולת הקרטל בע"מ) אולם בעיון בשיקים מסתבר כי לא "פיקנטי" תעשיות מזון" (כיום, ניצולת הקרטל בע"מ) מסרה שיקים אלה, אלא אחת מ"חברות פיקנטי" והיא "פיקנטי השקעות בע"מ" (שנקראת מזמן "צלבנית השקעות בע"מ").

96. המצהיר הכזבן מירז משתמש בשם "פיקנטי" ונותן לביהמ"ש להבין כי מדובר בתובעת אולם, כאמור ההיצג הנו היצג כזב של עובדה, בידיעה שהיא כוזבת.

97. היצג כזב זה נעשה כדי להטעות את ביהמ"ש לחשוב כי כנגד "פיקנטי" יש עילת פירוק בגין שיקים שחוללו באי פרעון.

98. והמצהיר הכזבן מסתיר ולא מגלה כי שיקים אלה נתבעו ב - 2 תיקי הוצל"פ מ"פיקנטי השקעות בע"מ" ולא מ"פיקנטי".

99. רצ"ב תיק הוצל"פ 17-09805-97-6 כנגד החייב "פיקנטי" השקעות בע"מ" - מסומן באותיות כ"ד. רצ"ב תיק הוצל"פ 17-09804-97-5 כנגד החייב "פיקנטי" השקעות בע"מ" - מסומן באותיות כ"ה.

100. בעמ' 4 בסעיף 4 מצהיר המצהיר הכזבן: "בנסיבות המפורטות בבקשה ובתצהירי זה, לפי מיטב הבנתי ואמונתי, אטען כי...יש לחקור את עסקי תשלובת פיקנטי כולה... תוך ביצוע... פעולות חסרות נפקות אותן יש לייחס לאחור, יצירת שעבודים פיקטיביים...".

101. ובעמ' 9 סעיף בב) לבקשה נאמר: "יתר על כן: ביום 8/10/97 כשלושה שבועות, לאחר (ההדגשה במקור!) הגשת בקשת הפרוק נגד ח.א. מזון ע"י ויליפוד, שיעבדה חברה זו בשעבוד שני וללא הגבלה בסכום, את כל רכושה וזכויותיה לטובת חברת חוץ הרשומה באיי הבתולה כנגד הלוואה בסך 1 מליון \$ והאם אין כאן שעבוד שלא כדין של נכסי חברה חדלת פירעון המצויה בהליכי פירוק זמני, לטובת חובות המשיבה כאן".

102. אולם מסתבר כי לא ב- 8/10/97 שיעבדה ח.א. מזון את השעבוד. השעבוד נוצר ביום - 22/08/97 (נמסר ונרשם אצל רשם המשכונות ב- 9/9/97, ונמסר לרשם החברות בחותמתו ב- 9/9/97 ונרשם רק ב- 8/10/97). רצ"ב -הסכם ושטר המשכון מ- 22/08/97 מסומן באותיות כ"ו. אישור רישום משכון מ- 9/09/97 מסומן באותיות כ"ו 1. הודעה לרשם החברות מ- 9/09/97 מסומנת באותיות כ"ו 2. תעודת הרישום מרשם החברות המציין כי השעבוד הוא מיום 22/08/97 (ונרשם ביום 8/10/97) מסומנת באותיות כ"ו 3.

103. שוב, כאמור לעיל, מציג הנתבע היצג כזב לבית המשפט, וזאת כדי להטעותו להאמין כי "פיקנטי" ו"חברות פיקנטי" יחדיו בצעו שעבודים פיקטיביים לאחר שהוגשה בקשת הפרוק נגד ח.א. מזון בע"מ ולא היא, השעבוד נוצר זמן רב לפני הגשת בקשת הפרוק (מועד הגשת בקשת הפרוק היה 25.9.97 והשעבוד נוצר לפיכך 5 שבועות קודם, ולא 3 שבועות אחרי !!!).

104. אף המפרק הזמני מציין בדו"ח הראשון, שם בעמ' 7 כי השעבוד נוצר ב- 22.8.97. ראה ס' 16.2 לעמ' הרצ"ב מסומן באותיות כ"ו 4 אבל, בכך לא מסתפק הנתבע.

105. על מנת להטעות את בית המשפט שעבר זמן רב לאחר הגשת בקשת הפירוק, הוא אומר שחלפו 3 שבועות עד 8.10.97 ולא היא – רק שבועיים חלפו מתאריך 25.9.97 אבל כאמור גם התאריך 8.10.97 אינו תאריך יצירת השעבוד והשקר וההטעיה כפולים הם ומכופלים.

106. אין המצהיר הכזבן וקבוצת "אסם" מסתפקים בכזבים אלה, לעניין עיתוי יצירת השעבוד, וכדי שהיצג הכזב יהיה מושלם וביהמ"ש ישתכנע ש"העובדות" הן המציאות, מוצהר כדלקמן: "ביום 16.12.97, הגיש המפרק הזמני שמונה לחברות "צלבנית" דו"ח ראשוני ממנו צצים ועולים מעשים חמורים המיוחסים למשיבה ולמנהלה, ששימש כאמור גם מנהלן של חברות "צלבנית" ויש באמור בדו"ח זה כדי לבסס, וביתר שאת, את האמור בבקשה זו: (א) ... (ב) יתר על כן: ביום 08/10/97, כשלושה שבועות לאחר (ההדגשה במקור) הגשת בקשת הפירוק...". ראה בבקשת קבוצת "אסם" – נספח י"ז - עמ' 9 סעיף (כה) – ולצורך הנוחיות רצ"ב עמוד זה כנספח נוסף המסומן באותיות כ"ו 5.

107. המצג הכוזב הנו שכביכול אפילו המפרק הזמני קבע שהחברה שעבדה לאחר הגשת בקשת הפרוק, אך לא כך קבע המפרק: "בעת ש.ח.א. מזון בע"מ ויתר 5 החברות יצרו את

השעבודים הנזכרים לעיל ... הפעילויות הנ"ל בוצעו בתוך התקופה של שלושה חודשים לפני
הגשת בקשת הפרוק נגדן בתיק פרוק 546/1997, אשר הוגשה ב- 25.9.97. רצ"ב קביעת
המפרק בסעיף 16.5 – מסומן באותיות כ"ו 6.

108. התרמית במצג זה הנה אבי אבות הכזבים, שהרי יהושע מירז הכזבן, מזכיר "אסם"
תעשיות מזון ישראל בע"מ" וקבוצת "אסם" משוכנעים שבית המשפט יקבל מצג זה מבלי
לבדוק את דו"ח המפרק, ואם הם אומרים שהמפרק קובע שהשעבוד היה אחרי, למה לבית
המשפט לחשוד שהמפרק קבע הפוך מכך? כוונתם היא ברורה – שהמוטעה ע"י ההיצג יפעל
לפיו, דהיינו כמצויין לעיל: "ויש באמור בדו"ח זה כדי לבסס, וביתר שאת, את האמור
בבקשה זו". כלומר, זו "ההוכחה" הטובה ביותר ו"המשכנעת" ביותר שיש לפרק את
"פיקנטי".

109. בעמ' 10 סעיף (גג) מציינת קבוצת "אסם", בבקשת ההצטרפות לפרוק: "ולא זו אף זו:
עפ"י האמור בסעיף 16.6 לדו"ח המפרק הזמני, שיעבדו 3 חברות המצויות בהליכי פירוק
זמני... לטובת הבנק הבינלאומי הראשון את כל זכויותיהן לקבלת תגמולי ביטוח שריפה...
שיעבוד זה נרשם ברשם החברות ביום 27/10/97, יום אחד לפני מינוי המפרק הזמני
(28/10/97) (ההדגשה במקור). גם במקרה זה אין מנוס מן המסקנה...". רצ"ב עמ' 10 ומסומן
באותיות כ"ו 7.

110. שוב: השעבוד לא נוצר בתאריך עליו הצהיר הנתבע. השעבוד נוצר ב- 7.10.97, שלושה
שבועות לפני שמונה המפרק הזמני, ושוב ההסתמכות של יהושע מירז, מזכיר "אסם"
תעשיות מזון ישראל בע"מ וקבוצת "אסם" על "קביעת" המפרק הינה הכזב בהתגלמותו,
ובסעיף 16.6 לדו"ח המפרק קובע המפרק: "בתאריך 7.10.97 (ההדגשה של המפרק) יצרו ח.א.
מזון בע"מ... שעבוד קבוע לטובת הבנק הבינלאומי הראשון...". רצ"ב דו"ח המפרק, עמ' 8,
סעיף 16.6 – המסומן באותיות כ"ו 8. כמו-כן רצ"ב הרישום אצל רשם החברות - מסומן
באותיות כ"ו 9.

111. בעמ' 5 לתצהירו, בסעיף (ז), מוצהר כדלקמן: "בניגוד לנטען, ע"י החברה בבקשתה,
הנני לטעון כי חברות צלבניות חדלו מתשלום חובותיהן למבקשות מאז חודש אוגוסט 1997
ואף קודם לכן...". שוב היצג כוזב של עובדה בידיעה שהיא כוזבת, שהרי הכסף נכנס לקופתם,
ולא מדובר בכסף קטן אלא של 748,944 ש"ח, כדלקמן:

ביום 10.7.97	נפרע בשיק מס' 31426	סך של -	142,584 ש"ח.
ביום 25.7.97	" "	" 21901	- 415,427 ש"ח.
ביום 10.8.97	" "	" 34325	- 190,933 ש"ח.

112. כדי לבסס את בקשתם ולגרום לפרוקה של "פיקנטי", מצהיר הכזבן בעמ' 5 הנ"ל בסעיף (ז) לעיל, יחד עם סעיף 6 (א), וכנ"ל בגוף הבקשה, כי הפסקת התשלומים היא משום שהחברה חדלת פירעון ו: "אינה יכולה לפרוע חובותיה לנושיה ובכללם גם למבקשות".

113. הצהרה זו עומדת בניגוד להצהרה אחרת שמסרה קבוצת "אסם" בהליך אחר. ב-21.9.97, חודשיים אחרי ש"פיקנטי", לטענת "אסם", חדלה לשלם בשל חוסר יכולת לשלם, הגישה "אסם" כתב תביעה שכנגד, נגד "פיקנטי", על סך 10,000,000 ש"ח !! בתביעה שכנגד טוענת "אסם" (עמ' 9 סעיף 17) כי: "אשר לצרכי תביעה זו, ומטעמים פרקטיים של כושר הפירעון העתידי של "פיקנטי", הועמדו ע"י "אסם" על הסך של 10,000,000 ש"ח בלבד". התביעה רצ"ב ומסומנת באותיות כז'.

114. "אסם" כל-כך בטוחה ב-21/9/97 ביכולת הפירעון של "פיקנטי" לסכום של 10 מליון ש"ח, ולכן היא כל-כך מוכנה לשלם אגרה של 250,000 ש"ח. אבל, כאשר היא רוצה ש"פיקנטי" תפורק אין לה בעיה להצהיר כזב – שכבר ב-7/97 לתובעת אין יכולת פירעון ולכן חדלה מלשלם לה. אין ל"אסם" כל מניעה לתת הצהרות סותרות בפני בתי משפט שונים בשאלה עובדתית שהיא מהותית לעצם העניין.

115. די ברשימת הצהרות הכזב המנויות לעיל כדי לקיים את עילות התביעה של "פיקנטי" כנגד יהושע מירז, מזכיר "אסם" תעשיות מזון ישראל בע"מ, ודי אם יאמר שהצהרות אלה משקפות את כלל תצהירו של יהושע מירז, מזכיר "אסם" תעשיות מזון ישראל בע"מ, אשר שועלים הילכו בו (תיקון חצות).

העילות המשפטיות לתביעה נגד הנתבעים שהיו ספקי "פיקנטי"

116. בהפסקת אספקת הסחורה ע"י קבוצת "אסם" והנתבעים 4-2 ו 29-7 - הפרו אלה כלפי "פיקנטי" את הסכם הסחר ביניהן באורח חד-צדדי, בלא הודעה מראש, בניגוד לתנאי ההסכם, ובניגוד לנוהג המסחר ביניהן.

117. במעשיהן ו/או במחדליהן האמורים והמפורטים לעיל של "אסם", "פרומין" ויתר הנתבעות הן הפרו כלפי "פיקנטי" את התחייבויותיהן ונהגו כלפי "פיקנטי" בניגוד לדין ו/או למוסכם ובין היתר כדלקמן:

במישור החוזי,

118. הפרו הסכם ו/או נוהג ההתקשרות בין לבין "פיקנטי", כמשמעות המונח בסעיף 1 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), התשל"א 1970.

119. וגם / או : נהגו בניגוד לחובת תום הלב ולדרך המקובלת בקיום ההסכם בינה לבין "פיקנטי" – בניגוד להוראות סעי' 39 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג – 1973 וגם/או:

במישור הנזיקי :

120. ביודעין גרמו לסוכנים אחרים של "פיקנטי" ו/או לחברות הצלבניות להפר הסכמי אספקה שלהם עם התובעות, תוך קיום עוולת גרם הפרת חוזה, סעיף 62 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש), התשכ"ח 1968 וגם/או: התרשלו ו/או נהגו בזדון כפי שאדם רגיל או איש עסקים לא היה נוהג ו/או:

121. פרסמו לשון הרע על "פיקנטי" כמשמעות המונח בחוק איסור לשון הרע, התשכ"ח - 1968 לצביבור בכלל ולסוכנים אחרים המספקים ל"פיקנטי" סחורה בפרט וגרמו בכך ל"פיקנטי" נזקים כספיים ניכרים.

122. התוצאה הכמעט ודאית מפרסום לשון הרע היא פגיעה באדם, שאליו מתייחסת לשון הרע. מאחר שהפגיעה אינה מצויה מחוץ לתחום התוצאות הטבעיות של הפרסום, אין גם מקום לראות "בכוונה לפגוע" שבסעיף 6 לחוק דרישה לכוונה מיוחדת מצד המפרסם, אפילו נאמץ סיווג זה של "כוונה". שאם היעד, אליו מתייחסת הכוונה, "נעוץ בתוצאות העתידות לצמוח בדרך הטבע מאותה התנהגות, אזי הכוונה הצמודה לאותן תוצאות היא רגילה, שכן גם התוצאות הן רגילות" (ש' ז' פלר, "נפקדות, על מנת להשמט מתפקיד קרבי" הפרקליט כט (תשל"ד - ל"ה) 538, 534).

123. קשה יותר ההבחנה בין מניע לבין כוונה. שכן אין המחוקק משתמש תמיד בביטוי "בכוונה" לתיאור יסוד נפשי של כוונה אלא גם כביטוי למניע (ראה ש' ז' פלר, יסודות בדיני עונשין (המכון למחקרי חקיקה ולמשפט השוואתי ע"ש הרי סאקר, תשמ"ד) 512-513, והדוגמאות המובאות שם), והשאלה אם כן, האם דורש סעיף 6 "כוונה" במשמעות יסוד נפשי של כוונה, דהיינו יחס חפצי לתוצאה, שאיפה להשגת המטרה על-ידי עשיית המעשה. או שמא עניינו של סעיף 6 ב"מניע", שהוא הסיבה שהביאה את העושה לחפוף באותה תוצאה.

124. כשהמניע בא על סיפוקו רק לאחר שהושגה המטרה המיידית (ראה י' לוי ו-א' לדרמן, עיקרים באחריות פלילית (רמות מערכות חינוך, תשמ"א) 437-438), או כדברי פרופ' פלר (בספרו הנ"ל, בעמ' 510) המציין ש "המטרה היא אפוא בבחינת אותו, מה' ששואפים להגשימו או להשיגו באמצעות המעשה, בהבדל מן, המדוע' המתגלם במניע. ההבחנה היא בין, תכלית' לבין, מוטיב'".

125. מאחר שהתוצאה המיידית (הכמעט ודאית) של פרסום לשון הרע ע"י "אסם" היא פגיעה ב"פיקנטטי", הרי שיש מקום לומר, כי הפגיעה מתייחסת למציאות החיצונית לעושה ולא ל"מדוע" הפנימי שלו.

126. כי אם הפגיעה היא ישירה ומיידית מן ההתנהגות, אין היא בבחינת אותה מטרה רחוקה יותר, הבאה על סיפוקה שעה שמושגת המטרה המיידית.

127. מבחן התוצאה, המשולב במבחן המציאות החיצונית, מלמד כי כל הנתבעים הוציאו את דיבתה של "פיקנטטי".

128. זאת ועוד, "אסם" וחבר מרעיה פרסמו שקר מפגיע כמשמעו בס' 58 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) באשר פרסמו הודעה כוזבת בזדון בנוגע לעסקי "פיקנטטי".

129. "אסם" "פרומין" ויתר הנתבעים קשרו קשר עם אחרים, לרבות עם יצרנים וסוכנים אחרים המספקים סחורה ל"פיקנטטי" על מנת להזיק ל"פיקנטטי" ו/או למנוע ממנה ו/או להפריע לה לעסוק באופן חפשי וכדין בעסקי המסחר שלה, ובכך עוולו כלפי "פיקנטטי" עוולה של הפרת חובה חקוקה בין השאר על פי סעיף 500 (5) ו/או (6) לחוק העונשין התשל"ז – 1977 כמשמעותה בסעיף 63 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) התשכ"ח – 1968.

130. כיוון ש"אסם", ויתר חברי הקרטל הנם ברובם יצרנים, ומשום שביצעו מעשי הטעיה כנגד "פיקנטטי", הרי שחלה עליהם אחריות גם על פי חוקי הגנת הצרכן (הצרכנים/הקונים במקרה זה "פיקנטטי" וחוג לקוחותיו).

131. היריבות שיוצר חוק הגנת הצרכן אינה מוכרת אמנם מפורשות בדין הכללי, אך יש בדין הכללי שורשים לאחריות זו.

132. ההכרה המפורשת בה בחוק הגנת הצרכן, מפשטת את שאלת העילה. בסיס האחריות המוטלת על היצרן נעוץ במעשה הטעיה או אי גילוי מצדו.

133. להכרה באחריותו של צד שלישי למיצגים מטעים שהביאו להתקשרות יש, כאמור, שורשים בדין הכללי, הן במשפט המקובל והן בפסיקה ובספרות שלאחר חוקי החוזים. ראה הפרשנות לס' 12 לחוק החוזים (חלק כללי) התשל"ג - 1973. בספרם של דניאל פרידמן, נילי כהן, חוזים, אבירם הוצאה לאור בע"מ, 1991, כרך א' ע'541-540, ס' 12.28; וכן ג. שלו, דיני חוזים, דין התשנ"ה, מהדורה שניה, עמ' 220. כן ראה: ע.א. 1569/93 מאיה נ' פנפורד, פ"ד מ"ח (5) 705 (אחריות אישית של מנהל חברה לנוקי התקשרות של צד שני עם החברה על פי מיצגים שהציג בפניו, בס' 23 לפסק הדין); ע.א. קפלן נ' נובוגרוצקי, פ"ד ל"ח (3) 47 (אחריות מתווך לנוקים הנובעים מההתקשרות).

134. במשפט האנגלי הוכרה אחריות יצרן במקרים בהם הציג מיצגים ישירים כלפי הקונה. הבסיס להטלת האחריות היה קביעת קיומו של חוזה צדדי (או נספח). ראה: David Oughton & John Lowry, Consumer Law, 1997, Blackstone Press Limited. גם בארץ. גם בארץ.

135. אסם וכל יתר הנתבעות בתביעה זו נתבעות גם בשל הפרת חובה חקוקה: חוק ההגבלים העסקיים תשמ"ח 1988 הקובע בס' 4 כי:

"לא יהיה אדם צד להסדר כובל, כולו או מקצתו, אלא אם כן קיבל מאת בית הדין אישור לפי סעיף 9 או היתר זמני לפי סעיף 13 או פטור לפי סעיף 14, או שכל הכבילות שבהסדר פטורות בהתאם לפטור סוג שנקבע לפי סעיף 15א; היו האישור, ההיתר הזמני, הפטור או פטור הסוג מותנים - לא יהיה להם תוקף, אלא אם כן נתמלאו תנאיהם".

136. כל בעלי המונופולין הנכללים בתביעה זו כדוגמת אסם ותנובה נתבעים בשל הפרת חובה חקוקה גם לפי ס' 29 לחוק ההגבלים העסקיים תשמ"ח 1988 הקובע כי:

"לא יסרב בעל מונופולין סירוב בלתי סביר לספק את הנכס או השירות שבמונופולין".

137. וכן ס"ק א. לס' 29 דגן הקובע:

"(א) בעל מונופולין לא ינצל לרעה את מעמדו בשוק באופן העלול להפחית את התחרות בעסקים או לפגוע בציבור. (ב) יראו בעל מונופולין כמנצל לרעה את מעמדו בשוק באופן העלול להפחית את התחרות בעסקים או לפגוע בציבור, בכל אחד מן המקרים האלה: (1) קביעה של רמת מחירי קניה או מכירה בלתי הוגנים של הנכס או של השירות שבמונופולין; (2) צמצום או הגדלה של כמות הנכסים או היקף השירותים המוצעים על-ידי בעל מונופולין, שלא במסגרת

פעילות תחרותית הוגנת; (3) קביעת תנאי התקשרות שונים לעסקות דומות אשר עשויים להעניק ללקוחות או לספקים מסויימים יתרון בלתי הוגן כלפי המתחרים בהם; (4) התניית ההתקשרות בדבר הנכס או השירות שבמונופולין בתנאים אשר מטבעם או בהתאם לתנאי מסחר מקובלים אינם נוגעים לנושא ההתקשרות. הוראות סעיף קטן זה באות להוסיף על הוראות סעיף קטן (א)."

138. ס' 50 לחוק ההגבלים העסקיים תשמ"ח 1988 קובע מפורשות כי :

"דין מעשה ומחדל בניגוד להוראות חוק זה, כדין עוולה לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש]".

139. עבריינותה העסקית והצרכנית של אסם איננה דבר חדש. מזה זמן רב שהיא מרמה את הצרכנים בדרכים ובשיטות מגוונות. לאחרונה התגלה כי אסם מקטינה את אריזות מוצריה, אך משאירה את מחיריה בלא כל שינוי. בימים אלה, בהם חוגג המיתון ומשפחות רבות מגיעות לפת לחם, מצאה לה אסם, דרך חדשה להגדיל את הכנסותיה, על-ידי רמאות צרכנים.

140. בעוד היא מקטינה את אריזות מוצריה, כך שהצרכן מקבל פחות ופחות, היא מרוויחה כספים על גבם של הצרכנים כאשר היא משאירה את המחירים על כנם. למשל הקטינה אסם את אריזת הביסלי הגדולה מ-200 גרם ל-190 גרם ואת האריזה הקטנה הקטינה מ-70 גרם ל-67 גרם.

141. לאחר שנתפסה בקלקלתה, ניסתה אסם להציל את שמה והודיעה כי תוריד את מחירי הביסלי ב-1.1% ותחזיר את הבמבה המתוקה למשקל של 30 גרם, לאחר שהורידה אותו ל-25 גרם.

142. חשיפת תופעה זו עוררה סערה גדולה ומשרד התעשייה פתח בחקירה בנושא. במקביל הודיע זמיר חייט, הממונה באזור המרכז של משרד התעשייה, כי בעקבות הנחיית הממונה על הגנת הצרכן נאספו אריזות מוצרים שהתכווצו והיצרנים יזמנו לתת הסברים. הם גם יבדקו את ההיבט המשפטי של נושא זה.

143. חברות תשלובת אסם מטעות את לקוחותיהן בהקטינן מוצרים בלי להפחית את מחירן בהתאמה ובלי ליידע את הצרכנים על כך. ועדת הכנסת לפניית הציבור, פנתה ליצרנים ולחברות ששינו את אריזות המוצרים, וביקשה לחזור בהם מהשינויים שעשו. בין השאר דרשה הועדה מהיצרנים כי יעשו שינוי בולט לעין באריזות המוצר בכדי לא להטעות את הצרכנים.

144. סמנכ"ל רשות הצרכנות בהסתדרות, חני מונין, אמרה בדיון בכנסת כי יש להקים גוף בורות לנושא הטעיות הצרכנים הנמצאות בתחום האפור לכאורה אך מקפחות את הצרכן. היועמ"ש לצרכנות, עו"ד יוסי ברג, אמר כי בדיקות של המועצה הראו, **כי התופעה של הקטנת האריזות גורמת לציבור נזק פוטנציאלי של כחצי מיליארד ₪ בשנה**. לדבריו לאחר שהמועצה תערוך בירור של כל הנתונים בפרשה, היא תשקול את אופן המשך הטיפול בנושא.

145. משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה יבחן מהלך אשר יחייב את רשתות השיווק לפרסם את מחירי המוצרים ביחס לכמות. מדובר ביחידות משקל, נפח או יחידות מוצר בודדות המצויות באריזות גדולות. סימון זה יאפשר לצרכן השוואת מחירים ונטרול עבריינים כאסם מ"לעבוד" על הצרכנים.

146. אך מעלליה של אסם אינם מסתיימים כאן, לפני כשנה הורדו ממדפי החנויות חטיף שייבאה בשם צ'יקס-מיקס וזאת לאחר שנתגלה כי אסם הטעתה את הצרכנים. על גבי האריזה התנוססה הצהרה מטעה כי בחטיף זה יש 60% פחות שומן מאשר בחטיפי צ'יפס. הסתבר כי בין חטיף זה ובין צ'יפס, אין ולא כלום, שכן חטיף זה אינו מיוצר כלל מתפוחי-אדמה ולכן ההשוואה מטעה את הצרכן, אשר מניח כי הוא אוכל חטיף תפוחי-דל שומן, כשלמעשה החטיף עשוי מחיטה ותירס. לאחר התערבות המועצה לצרכנות, משרד הבריאות דאג להוריד חטיף זה מן המדפים. יפה רייכרט, רכזת חולייה משפטית בשירות המזון בתל אביב אישרה כי נציג חברת אסם נחקר במשטרה והתיק הועבר לפרקליטות מחוז תל-אביב להמשך טיפול. כשנשאלה אסם ע"י העיתונאית שושנה חן, "למה להטעות את הצרכנים?" ענתה, כי המוצר ירד מן המדפים וכי הנושא נמצא בטיפול המחלקה המשפטית. כך החליטה אסם לסיים פרשה מביכה זו.

147. בעוד שהאזרח הפשוט ברחוב נאבק למחייתו, הצליחה אסם להכניס מחזור מכירות של הרבעון השלישי של 2003 בגובה של 633.9 מיליון ₪ שהוא גידול של 9.1% לעומת הרבעון המקביל בשנה שעברה. עובדה זו בלבד יש בה כדי ללמד עד כמה "ישרה" ו"נאמנה" אסם לצרכניה.

148. ברור כי משפחות נוהגות היום לקנות פחות ממה שקנו בעבר, אך הפלא ופלא, לא רק שהיקף ההכנסות של אסם לא ירד, אלא הוא אף עלה. אולי לו היתה אסם נוהגת ביושר ולא מנסה להערים על לקוחותיה על כל צעד ושעל, אולי אז גם הכנסותיה היו מלמדות על המצב האמיתי בחברה ובשוק היום.

ניצול מונופולין לרעה

149. "אסם", המהווה מונופולין כהגדרת המונח בחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988, ניצלה לרעה את מעמדה בשוק, באופן שגרם להפחתת התחרות בעסקים ופגע בציבור, בכך שצמצמה את כמות הסחורה שסיפקה ל"פיקנטי" שלא במסגרת פעילות תחרותית הוגנת ובכך ביצעה כלפי "פיקנטי" עוולה של הפרת חובה חקוקה (סעיף 29 א' לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988) כמשמעותו בסעיף 63 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש), התשכ"ח 1968 ו/או כמשמעותה בס' 50 לחוק ההגבלים העסקיים התשמ"ח - 1988.
150. "אסם" התקשרה ו/או הייתה צד להסדר כובל באורח המנוגד לס' 4 לחוק ההגבלים העסקיים התשמ"ח - 1988 והמהווה עוולה.
151. חוק ההגבלים משנת 1988, לעומת קודמו משנת 1959, נועד להגביר את הפיקוח על פעילות המונופולין כדי למנוע פגיעה הנגרמת מהשליטה של המונופולין בשוק.
152. המחוקק נקט בסעיף 26 (א) לחוק מבחן מבני, מכאני משהו, המקים חזקה חלוטה כי שליטה העולה על מחצית אספקת הנכסים או השירותים, מבטאת שליטה ומעמד דומיננטי. במקביל, מקנה סעיף 26 (ג) לשר התעשייה והמסחר את הסמכות לקבוע, לגבי נכסים או שירותים מסוימים, קיומו של מונופולין גם בשיעור שליטה הנופל ממחצית, אם מצא - לפי המלצת הממונה - שלמי שבידיו ריכוז נמוך יותר יש השפעה מכרעת בשוק.
153. מונופולין איננו דבר בלתי-חוקי. חוק ההגבלים העסקיים איננו אוסר על גוף או על פירמה פלוניית להיות בעל מונופולין, אלא שאם הוא בעל מונופולין, כ"אסם", החוק אוסר עליו לנצל את מעמדו המונופוליסטי לרעה, כפי שנעשה בידי "אסם" נגד "פיקנטי". עמד על כך הממונה על ההגבלים העסקיים בהחלטתו בעניין "ידיעות אחרונות", בקובעו כדלקמן:
- "בשיטתנו... מתרכז הפיקוח על מונופולים במניעת ניצול לרעה של מעמד דומיננטי בשוק... מונופול כשלעצמו איננו אסור בדין. כעיקרון, גם לחברה שיש לה מונופול זכות לנהל את ענייניה כהבנתה שלה. זכות זו קיימת מאז ומכבר, ועתה היא אף מוצאת עיגונה בחוק יסוד: חופש העיסוק. מטרת הפיקוח על המונופולין למנוע פגיעה העלולה להיגרם משליטת בעל המונופולין בשוק".**
154. הנושא של איסור תחרות בלתי הוגנת, שאף בו נעסוק להלן, מעוגן בסעיף 29 א' לחוק ההגבלים העסקיים, אשר הוסף לחוק בתיקון מתשנ"ו, וכן בסעיף 30 לחוק. סעיף 29 א' לחוק

מתמקד במניעת ניצול המעמד המונופוליסטי לרעה, בעוד שסעיף 30 לחוק קובע מספר עילות סטאטוטוריות להוצאת צווים להסדרת פעולות המונופולין.

155. בין העילות הסטאטוטוריות כאמור מצויה גם העילה של "קיום תחרות בלתי הוגנת בעסקים בין בעל המונופולין לבין אחרים", כפי שניהלה "אסם".

156. המלומד יצחק יגור תוהה מה חידוש סעיף 29 א' לחוק ההגבלים העסקיים על סעיף 30 (4) לחוק אם כל העילות הנקובות בו ממילא נופלות בתוך העילה הרחבה של "קיום תחרות בלתי הוגנת" מכוח סעיף 30 (4) לחוק. התשובה, סבור יגור, מצויה במישור הראייתי ובנטל ההוכחה.

157. סעיף 29 א' לחוק קובע למעשה ארבע חזקות שאם מתקיימת אחת או יותר מהן, נוצרת חזקה לפיה בעל המונופולין ניצל את מעמדו בשוק לרעה, באופן העלול להפחית את התחרות בעסקים.

158. אחת מחזקות ניצול לרעה קובעת כי "ניצול לרעה" פירושו ניהול תחרות בלתי הוגנת כלפי אחרים.

159. החוק נקב במונח תחרות בלתי הוגנת כלפי "אחרים" ולא דווקא כלפי "מתחרים", מסביר יגור, ללמדנו כי תחרות בלתי הוגנת, בראי של דיני מונופולין, איננה רק במישור האופקי, קרי היא איננה רק בין מתחרים, אלא היא יכולה להתקיים גם במישור האנכי - בין בעל המונופולין לבין המפיץ או המפיצים של המוצר שבמונופולין, או אפילו כלפי ספקים, כפי שהתקיים במקרה הקרטל של "אסם" נגד "פיקנטי".

160. התחרות במקרה זה, כפי שיובא להלן, היתה רחוקה מאוד מהיותה תחרות הוגנת. ספקיה של התובעת (להלן: הנתבעות) השתתפו בקרטל המזון שהונהג ע"י אסם. הנתבעות הפסיקו את אספקתן באופן מאורגן ומתואם מראש, וזאת למרות שהתובעת עמדה בלוח התשלומים, כך שיצרו את אפקט הדומינו.

161. הפסקת ההספקה גרמה לתובעות ולכלל תשלובת פיקנטי נזקי ממון כבדים וגרמה לקריסת תשלובת פיקנטי. פעולות כל חברה בפני עצמה ופעולותיהן של כל החברות יחד עם האחרים פגעה בתזרים המזומנים, רוקנה את מדפי תשלובת פיקנטי, ואותתה לשאר הספקים להצטרף למלאכת החיסול. פעולות הנתבעות יחד ולחוד גרמו לבהלה בקרב ציבור הספקים, ואלה חדלו גם כן, תוך זמן קצר, לספק סחורה מתוך חשש וצפייה שפעולות הנתבעות האחרות, ישבשו את תזרים המזומנים.

162. חלק אחר מציבור נוסף זה, החמיר את תנאי האשראי כתנאי להמשך הספקת הסחורות. לא מן הסתם, שינוי תנאי האשראי, הוסיף נדבך נוסף בגרימת הנזק למערך התזרימי של פיקנטי.
163. כאשר מדפי המרכולים, נשארו מיותמים, ציבור הלקוחות נטש גם הוא את החנויות, וכך נפגע התזרים עוד יותר. מצד אחד-ההוצאות תפחו (עקב עמידה בלוח התשלומים לנתבעים) ומצד שני-ההכנסות צנחו מטה. התוצאה הנגררת: עצירת האשראי הבנקאי אשר נבנה מכח התזרים.
164. אי יכולת חברות השיווק בתשלובת פיקנטי לפרוע חובן לנתבעות, יצר קשיים כלכליים אדירים לתובעות, שכן כל הכנסותיהן של התובעות התבססו על הזמנת סחורה מאת חברות השיווק. עם חיסול חברות השיווק לא נותר מי שיזמין סחורה מהתובעות.
165. פעולות אלה גרמו בין השאר למכירת חלק מן העסקים ב"מחירי שחיטה". וכך מרכולים, על ציודם היקר- נמוגו, וההשקעות ירדו לטמיון.
166. פעולות אלה נעשו למרות התראות פיקנטי ושאר תשלובת פיקנטי, אל הנתבעות, אשר לא נתנו כל התראה כדין ופעלו לפרוק פיקנטי בניגוד לפקודת החברות.
167. אם לא די בפעולות אלה כדי לחסל את פיקנטי, נקטו החברות, בפעולות משפטיות שנועדו לפרק את פיקנטי. אך הוכח כי הן ניהלו הליכי נפל בבית המשפט, הכוללים הגשת תצהירים כוזבים, זיופים והעלמת ראיות. פעולות אלו זכו לביקורת קשה מצד בית המשפט.
168. לפיכך, לעילות התביעה לעיל של קבוצת אסם וסייעניה מצטרפות עילות התביעה מסוג הפרת הסכמי מסחר והתחייבויות, פעולות בניגוד לדין במישור החוזי והנזיקי, ניצול רעה של מונופולין, ניהול הליכי נפל ועוד.
169. בהפעלת הקרטל גרמו הספקים לפיקנטי נזק בקנה מידה עצום. ברצונם העז לגרום להתמוטטותה של פיקנטי, הפרו חוזים עימה. כל תירוץ שפיקנטי היתה במצב כלכלי רעוע באותה תקופה, דבר אשר גרם להם להפר כל אחד את חוזהו, הינו שקר מוחלט.
170. פיקנטי באותה התקופה נהנתה מחוסן כלכלי ולא היתה שום סיבה להפרת החוזים, למעט כוונת זדון. לא רק זאת, אלא שטענה כאילו התמוטטות פיקנטי נבעה ממעשים ומחדלים הכרוכים כביכול במנהליה ו/או בבעליה מניותיה איננה טענה כדין, שכן כבר נקבע בידי בית-משפט השלום בת-אביב כי לא מדובר בקשיים כלכליים "פנימיים" הנובעים מתוך התאגיד, אלא בקשיים חיצוניים לתאגיד אשר אינם בשליטתו ואינם באשמתו. בת.א.

"...מכאן שאין בפנינו המקרה הקלאסי בו ממשיך המנהל לרכוש עבור התאגיד שהוא נותן תמורתן לא יפרעו עקב קשיים כלכליים אליהן נקלע התאגיד, אלא מקרה הפוך בו מפסיק המוכר לספק לו סחורה באופן פתאומי וחד צדדי ואף על פי כן ממשיך התאגיד לפרוע את השיקים המעותדים במשך חודשיים ימים לאחר מועד הפסקת אספקת הסחורה."

171. זאת ועוד, ממשיכה כב' השופטת שבח וקובעת כי :

"לא הוכח כי הנתבעים 7-8 (בעליה של פיקנטי ורואה-החשבון שלה - מ.ב.) ידעו את אשר ממשמש ובא וצפו את הנולד. ההפך הוא הנכון, הראיות שהובאו בפני מצביעות על מצב כלכלי איתן בטרם משבר, על תשלומים סדירים בסדרי גודל גדולים בתקופת העבר ועל ניסיון לפתור את המשבר על ידי הזרמת כספים אישיים."

172. אשר על כן, כל טענה שתעלנה הנתבעות לעניין זה, הנה טענה שקרית שכן האמת בנושא זה נחשפה זה מכבר והיא מהווה מעשה ביי"ד.

173. הנתבעות מושתקות לפיכך מלנפנף בכזביהן הלעוסים והחבוטים בדבר רכיבי אשמה שניסו לטפול על פיקנטי עובדיה ומנהליה.

174. עילות התביעה נגד הנתבעות הינן, בין היתר, הפרת הסכמי מסחר והתחייבויות, פעולות בניגוד לדין במישור החוזי והנזיקי, ניצול לרעה של מונופולין, נגישה ועוד.

175. בהעדר חוב ובהעדר עילת פירוק ובהגשת טיעונים כוזבים ניסו חלק מהנתבעות לחסל את פיקנטי בכל מחיר, גם במחיר הטעיית בית המשפט. כל האמצעים היו כשרים בעיניהן, כולל טענות כזב והעלמת עובדות.

176. בהפסקת אספקת הסחורה ע"י השותפות לקרטל הופר הסכם הסחר בין פיקנטי ובין ספקיה באורח חד צדדי, בלא התראה, בניגוד להסכמי המסחר ובניגוד לנוהג המסחר ביניהן.

177. במעשיה ו/או במחדליה האמורים כל נתבעת שהיתה ספק של פיקנטי את התחייבויותיה ופעלה כלפי נתבעת 1 בניגוד לדין, בין היתר כדלקמן :

178. במישור החוזי, הפרה הסכם ו/או נוהג בהתקשרות כמשמעות המונח בסעיף 1 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה) התשל"א 1970, ו/או: נהגה בניגוד לחובת תום הלב והדרך המקובלת בקיום חוזים-בניגוד להוראות ס' 39 לחוק החוזים (חלק כללי) התשל"ג 1973, ו/או:

179. במישור הנזיקי, ביודעין גרמה לסוכנים ו/או לספקים ו/או לחברות אחרות להפר הסכמי אספקה תוך קיום בין השאר עוולת גרם הפרת חוזה, ס' 62 לפק' הנזיקין (נוסח חדש) התשכ"ח 1968 ו/או: פרסמה לשון הרע על פיקנטי כמשמעות המונח בחוק איסור לשון הרע, התשכ"ח 1968 לציבור בכלל ולסוכנים הנ"ל בפרט וגרמה לפיקנטי נזקים כספיים ניכרים, ו/או: פרסמה שקר מפגיע כמשמעו בס' 58 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) באשר פרסמה לבד ויחד עם אחרים הודעות כוזבות בזדון בנוגע לעסקי פיקנטי ו/או: קשרה קשר עם אחרים על מנת להזיק לפיקנטי ו/או למנוע ממנה ו/או להפריע לה לעסוק באופן חופשי וכדין בעסקי המסחר שלה, ובכך עוולה כלפי פיקנטי עוולת הפרת חובה חקוקה בין השאר על פי ס' 500 (5) ו/או (6) לחוק העונשין התשל"ז 1977 כמשמעותה בסעיף 63 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) התשכ"ח 1968. ו/או: אחריות הנתבעת הינה גם כשותפה ומסייעת לניצול מונופולין לרעה ע"י אסם, עוולות של הפר חובה חקוקה עפ"י ס' 29 לחוק ההגבלים העסקיים וס' 63 לפק' הנזיקין ו/או 50 לחוק ההגבלים העסקיים. אחריותה כמשתף ומשדל הינה כמשמע ס' 21 לפק' הנזיקין.

180. להלן, פרוט יחסי הנתבעות עם "פיקנטי", המצב טרם הפרת החוזה ומיד לאחר הפעלת הקרטל, פרוט הנזק הרב ומשמעותו ל"פיקנטי".

שיעור נזקי אסם תעשיות מזון בע"מ

181. החוזה בין פיקנטי ובין אסם תעשיות מזון בע"מ (להלן: "אסם") נכרת בשנת 1992.

182. אסם סיפקה לפיקנטי שורה של כ- 200 מוצרים, ביניהם, מרקים, חטיפים, קטשופ ופסטות ולאחר שאסם פנתה לפיקנטי בהצעה, נערך החוזה בין פיקנטי לאסם בעל-פה ולסכום בלתי מוגבל. על המשא-ומתן בין פיקנטי לאסם, היו אחראיים מצד פיקנטי מר אילן בדש ומצד אסם מר משה ירק ומר פלדמן וכן סוכם בין הצדדים כי החוזה ביניהם יחודש באופן אוטומטי וימשיך ללא כל הגבלת זמן.

183. פיקנטי כיבדה את החוזה שנערך בינה ובין אסם כשהיא דואגת באופן קבוע לעמוד בכל התשלומים לאסם, כשהתשלום מתבצע בהמחאות ודרך קבע היו אנשי אסם מגיעים למשרדי פיקנטי בראשון-לציון, או מי מטעמם ולוקחים את ההמחאות.

184. אסם היא זו אשר הפרה את החוזה עם פיקנטי כשהמעטה את אספקת הסחורה לפיקנטי עד לכדי עצירה מוחלטת.

185. בחודשים האחרונים לפני הפסקת אספקת הסחורה באופן מוחלט, הלכה והתמעטה אספקת הסחורה לפיקנטי, באופן הבא: במאי 1997 סופקה סחורה בשווי של 332,000 ₪, בחודש יוני שאחרי סופקה סחורה מעטה הרבה יותר בשווי של 257,000 ₪ ובחודש יולי התמעטה האספקה עד לכדי 168,000 ₪, כשבחודש יולי הנ"ל, סופקה הסחורה לפיקנטי ב 7 אירועי פריקת סחורה (להלן: "אספקת סחורה", "פריקה" ו/או "כניסות") בלבד, לכל 9 הסניפים של פיקנטי.

186. ביום 8/7/97 סופק המשלוח האחרון של אספקה לסניף פיקנטי בפתח-תקוה וביום 13/7/97 הפסיקה אסם לחלוטין לספק כל סחורה שהיא לפיקנטי.

187. בשל אי אספקת הסחורה והפרת החוזה עם פיקנטי, לא יכלה פיקנטי לספק מוצרים אלה, דבר אשר גרם ללקוחות רבים להדיר את רגליהם מסניפיה. זאת ועוד, ברגע בו הפסיקה אסם לספק לפיקנטי סחורה והפרה את החוזה ביניהם, החלו הבעיות גם אם שאר הספקים, שכן כאשר חברה בסדר גודל של אסם עושה דבר מעין זה, הדבר יוצר תהודה בכל השוק וגורם לתהיות רבות.

188. אסם לא סיפקה כל הסבר להפרת החוזה עם פיקנטי ואף לאחר שפיקנטי הפצירה בה פעמים רבות כי תשוב לספק את הסחורה המובטחת ולקיים את החוזה, לא נענתה אסם להפצרות אלה.

189. בניגוד להסכמים, להבטחות ולנוהג המסחרי לא סופקה הסחורה ונגרמו הפסדים בגין אי מכירת מוצרי ספקים באותה תקופה, הפסד מוניטין, חוב לבנקים, הוצאות ממון חוץ בנקאי עקב הפסקת אשראי, הפסד רווחים כתוצאה מקיומו של הליך הפרוק התלוי ועומד וחובות אחרים.

נתבעת מס' 2 - פרומיץ שיווק (1975) בע"מ

190. החוזה בין פרומיץ שיווק (1975) בע"מ (להלן: "פרומיץ") ובין פיקנטי נכרת בשנת 1994.

191. פרומין סיפקה לפיקנטי מוצרים שונים ומגוונים, ביניהם: וופלים, קרקרים וקורנפלקס.
192. החוזה בין הצדדים נערך בע"פ ולסכום בלתי מוגבל. פיקנטי שילמה באופן קבוע לפרומין, אשר היתה דואגת כי מי מטעמה יבוא לקחת את ההמחאות ממשרדה של פיקנטי, בבני-ברק.
193. למרות שפיקנטי המשיכה לקיים את ההסכם ביניהם, הפרה פרומין את צדה בהסכם וביום 3/7 הפסיקה לספק סחורה לפיקנטי באופן פתאומי וללא הסברים.
194. גם לאחר הפצרות חוזרות ונשנות, לא שבה פרומין לספק סחורה לפיקנטי. כל שאלה שהופנתה לפרומין, נתקלה בהתחמקויות שונות וללא כל תשובה ממשית. זאת ועוד פרומין פנתה לחברות אחרות ושיכנעו אותן כי גם הן יפסיקו את המסחר שלהן עם פיקנטי.
195. פרומין שייכת לקבוצת אסם ועוסקת בייצור מזון. אסם החזיקה במניות פרומין ומנהליה הם מנהלי אסם. כל פעולות פרומין נגד פיקנטי, בין פעולות של ארגון הקרטל ובין פעולות משפטיות, היו יד אחת עם אסם.
196. כך למשל, בקשת הפירוק היתה משותפת ומלווה בתצהיר אחד מטעם שתיהן, תצהיר שניתן ע"י יהושע מירז מזכיר חברות אסם ופרומין, "וחבר בהנהלת החברות בקבוצת אסם". **פרומין ניהלה את קרטל המזון** שהונהג ע"י קבוצת אסם (כאמור - פרומין היא חלק מקבוצת אסם), כספק לתשלובת "פיקנטי".
197. ביום 18.3.98 הגישה פרומין יחד עם אסם בקשת הצטרפות לבקשת הפירוק כנגד התובעת 1. בבקשתה ובתצהירה, טענה כי חברות השיווק (החנויות בתשלובת "פיקנטי") חדלו מלשלם לה עוד בחודש יולי 97, הוא החודש בו חדלה לספק סחורה לפיקנטי. עוד טענה כי תובעת 1 חבה בחובות חברות השיווק (מכח הרמת מסך ועוד).
198. הוכח כי תצהיר פרומין היה כוזב בעובדות כגון: ביום 10.7.97 שולם ונפרע סך של 142,584 ש"ח, בשיק מס' 31426. ביום 25.7.97 שולם ונפרע סך של 415,427 ש"ח. בשיק מס' 21901. ביום 10.8.97 שולם ונפרע סך של 190,933 ש"ח בשיק מס' 34325.
199. סך הכל שולמו ונפרעו 748,944 ש"ח, בחודשים בהן לא סיפקה פרומין אספקה כמתחייב, תוך גרימה לקריסת חברות השיווק והתובעת 1.

200. במשיכת סכומים אלה, וסכומים נוספים קודמים, יש משום העדפת נושים שלא כדין, העדפה אותה נדרש להחזיר, והעדפה אשר יצרה חסרון אצל התובעת 1. כמו כן העובדות להן טענה פרומין היו הפוכות מעובדות אותן העלתה בפני בית המשפט בהליכים אחרים.

201. בית המשפט המחוזי דחה את בקשת פרומין תוך כדי מתן ביקורת קשה כנגדה:

202. בית המשפט קבע כי פרומין לא הגישה תצהיר מתאים בדרך המתחייבת בסדרי הדין. כפי שציין ביהמ"ש:

"מן הראו היה כי מבקשי ההצטרפות יגישו בקשה לצוות על חילופי...אולם, לצערי, אף לא אחד ממבקשי ההצטרפות נקט בדרך זו"

(פרוטוקול מיום 18.5.98 עמ' 148).

203. ביהמ"ש ציין כי פיקנטי (התובעת 1) חלקה:

"בתום לב ומתוך טעם של ממש, על דרישת התשלום". (עמ' 151 לפרוטוקול).

204. על סמך מצגי פרומין, הביקורת היתה קשה ובית המשפט ציין כי:

"אין כל צורך להזקק בענין החוב השנוי במחלוקת לגירסת המשיבה (התובעת 1 – מ.ב.) במקרה הנוכחי. די לנו בגירסת המבקשות (אסם ופרומין – מ.ב.) כדי לקבוע כי אמנם מחלוקת כנה מונחת בבסיס הדברים". (עמ' 153).

205. בכזב טענה פרומין, כי חברות השיווק יצרו שיעבוד לטובת הבנק הבינלאומי יום אחד לפני מינוי המפרק. האמת - השיעבוד נוצר הרבה קודם לכן. טענת הברחת הנכסים- התבררה ככוזבת.

206. בית המשפט פסק כי:

"אין מקום להניף את "חרב הפירוק" מעל ראשה של המשיבה, בטרם יוכיחו המבקשות כי למשיבה חוב כלפיהן".

207. בקשת פרומין וניסיונה להטעות את בית המשפט ולהכשילו בהליך שיפוטי, להאמין ולחשוב שפרומין סיפקה סחורה לתובעת וחברות השיווק, וכי התובעת לא שילמה לה ולכן יש

להניף את "חרב הפירוק" ולגבות ממנה את "החוב" - מהווה הליך נפל, ומעיד על דרכה בקרטל למוטט את פיקנטי כולה.

208. לעילות הנ"ל בדבר ניהול הליכים שלא כדין ותרמית יש לצרף את העילות הנגזרות מחלקה של פרומין בקרטל.

209. מ- 1/1997 ועד 6/1997 קנתה תשלובת פיקנטי מפרומין סחורה בשווי 927,920 ₪.

נתבעת מס' 3 - תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ,

נתבעת מס' 4 - תעשיות מזון תנובה אגודה שיתופית חקלאית בישראל

בע"מ נתבעת מס' 7 - שותפות עוף חיפה 1992

210. שותפות עוף חיפה 1992 (להלן: "עוף חיפה") הנה אורגן מת מזה שנים, אשר בו עושה קונצרן תנובה (תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ, תעשיות מזון תנובה אגודה שיתופית חקלאית בישראל בע"מ ויתר החברות הקשורות לקונצרן זה) שימוש על מנת לנסות ולנגח את פיקנטי.

211. ההסכם בין פיקנטי ובין עוף חיפה בע"מ נערך בשנת 1985, ובשנת 1992 נכרת החוזה עם שותפות עוף חיפה.

212. שותפות עוף חיפה, אשר עסקה בשחיתת עופות, סיפקה לפיקנטי מוצרים שונים ומגוונים, ביניהם: עופות טריים, עופות קפואים ועופות מפורקים.

213. לאחר משא-ומתן בין מר אריה שרגר ז"ל ומר משה בדש מפיקנטי ובין מנהל המכירות הארצי בשותפות עוף חיפה, נערך חוזה בע"פ ולסכום בלתי מוגבל.

214. הוסכם בין שותפות עוף חיפה ופיקנטי כי החוזה יחודש אוטומטית כל שנה וללא הגבלת זמן. פיקנטי שילמה באופן קבוע לשותפות עוף חיפה, אשר היתה דואגת כי מי מטעמה יבוא לקחת את ההמחאות ממשרדה של פיקנטי, בבני-ברק.

215. למרות שפיקנטי המשיכה לקיים את ההסכם ביניהם, הפרה שותפות עוף חיפה את חובותיה בהסכם וביום 14.7.97 הפסיקה לספק סחורה לפיקנטי באופן פתאומי וללא

הסברים. גם לאחר הפצרות חוזרות ונשנות, לא שבה שותפות עוף חיפה לספק סחורה לפיקנטי.

216. על אף שתנובה עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לתנובה את הסכומים הבאים לאחר פרוץ הקרטל :
ב- 17.08.1997 שולמו 119,180.50 ש"ח. ב- 20.08.1997 שולמו 260,080.40 ש"ח. ב- 21.08.1997 שולמו 215,077.34 ש"ח. ב- 24.08.1997 שולמו 157,693.52 ש"ח.

217. זאת ועוד, על אף שעוף חיפה עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לעוף חיפה את הסכומים הבאים לאחר פרוץ הקרטל : ב- 23.07.1997 שולמו 201,098.11 ש"ח. ב- 31.07.1997 שולמו 119,794.70 ש"ח. ב- 10.08.1997 שולמו המחאות על סך 148,103.16 ש"ח וכן 100,920.39 ש"ח.

218. שותפות עוף חיפה הנה כאמור ישות משפטית אשר פעלה שלא כדין, כאשר נשלטה בידי קונצרן תנובה באמצעות "תנובות בע"מ" על ידי אחזקת מניות בנאמנות בידי עורכי דין. על פי הדין, היה על "תנובה" לבקש את אישור הממונה על ההגבלים העסקיים על מנת להיות מעורבת בשליטה על "עוף חיפה". חבורה עבריינית זו בחרה כהרגלה לעשות דין לעצמה, לוותר על הפניה לממונה על ההגבלים העסקיים ולנסות להסתיר את הקשרים בין התאגידים השונים שהוקמו כדי לעקוף שלא כדין חוקים צרכניים בעלי חשיבות ראשונה במעלה.

219. מהמסד העובדתי עולה כי יש לשלוח את עברייני ההגבלים העסקיים לכלא, ובראשם רב-הנוכלים אריק רייכמן, אשר מציג כלפי חוץ חזות של איכר גס, עילג וכבד לשון, ואולם בפועל חזות זו הנה רק כיסוי למעלליו הפליליים ולקומבינטוריקה הגלותית אשר מקומה איננו יאה במילניום השלישי.

220. עבריינותו של רייכמן זה פגעה אנושות בחברות פיקנטי ושיבשה את מהלך חייהן של מאות אלפי משפחות בישראל. אין ספק כי במקרה דנן, עשה רייכמן שימוש לרעה באישיותה הנפרדת כביכול של עוף חיפה על מנת להפיק רווחים פסולים בדרכי תרמית וכזב, תוך הסתרת הקשר האמיתי בין "תנובה" ל"עוף חיפה" מהציבור ומהממונה על ההגבלים העסקיים המשמש נאמנו של ציבור הצרכנים.

221. בפסיקה נקבעו מבחנים שונים לבחינת התקיימותם של יחסי שליחות בין חברה אם לחברה בת. כך למשל נקבע בע"א 8472/96 ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י נ' מושב שיתופי מולדת נ"א 1 61 כי :

"המסקנה בדבר התקיימותם של יחסי שליחות בין חברה אם לבין חברה בת באשכול חברות מעוגנת בנתונים עובדתיים שונים, ובהם בשאלה מי מינה את מנהלי העסקים של החברה הבת; האם החברה האם היא המוח המפעיל של העסק; האם רווחי העסק של החברה הבת מופקים ממומחיותה ומשיקול-דעתה של החברה האם; האם החברה האם שולטת בעסקיה של החברה הבת; האם החברה האם היא בעלת יכולת החלטה לגבי הונה של החברה הבת והאם שליטתה של החברה האם בחברה הבת היא אפקטיבית ומתמדת... גם הרמת מסך מותנית בקיומם של יסודות עובדתיים מסוימים - קיומה של יחידה כלכלית אחת, זהות בבעלי המניות והמנהלים בתאגידים השונים ושליטה מלאה של חברת האם בחברה הבת עד כדי שלילת רצונה העצמי של החברה הבת. המבחן הוא האם החברה הבת מהווה מכשיר או צינור לפעולותיה של החברה האם? גם כאן נדרשת מעצם טיבם של יסודות אלה הנחה של תשתית עובדתית מפורטת לעניין היחס בין התאגידים העומדים לדיון".

222. מהמבחנים הנ"ל עולה כי יש להרים את מסך ההתאגדויות הרלוונטיות לעניין "תנובה" ו"עוף חיפה" ולהעניש את כל המעורבים בחומרה, שכן כדרישת הפסיקה "נשלל רצונה העצמי" של עוף חיפה לפעול על פי האינטרסים העסקיים ההגיוניים שלה, וכל פעולתה היתה לשם שירות האינטרסים האפלים של "תנובה", לרבות בעניין "קרטל המזון".

223. פרשת "קרטל המזון" נגד "פיקנטי" לא הייתה הפעם היחידה אשר בה "תנובה" פעלה בשוק המזון בכלל ובענף העוף והפטמים בפרט בניגוד לחוקי ההגבלים העסקיים.

224. זאת ועוד, תנובה נוהגת לפעול בניגוד לחוקי התחרות ההוגנת ולחוקי ההגבלים העסקיים תוך שהיא מגלגלת עיניים לשמייים, משל צדיקה הייתה ולא ענק קונגלומרטי דורסני.

225. כך, למשל, בעניין שהובא בע"א 2247/95 הממונה על ההגבלים עסקיים נ' תנובה מרכז שיתוף לשיווק תוצרת חקלאות בישראל בע"מ ביצעה תנובה מיזוג דה פאקטו עם משחטת עוף הנגב, תוך שהיא מתכסה בנוצות של תמימות.

226. טענתה של תנובה במישור המהותי הייתה, כי יש לפרש פעולת רכישה כ"מיזוג", רק מקום בו מועברים כל הנכסים וההתחייבויות מחברה מעבירה לחברה קולטת, כך שנוצר איחוד יציב בין גופים עסקיים אשר קודם איחודם פעלו כגופים נפרדים ועצמאיים.

227. לטענת תנובה, מיזוג מתקיים רק מקום בו תוצאת הרכישה היא האחדה של תהליכי קבלת החלטות בחברות, כאשר בעלי המניות בחברה המעבירה נעשים לבעלי מניות בחברה הקולטת.

228. וכך, תנובה, אשר במשך שנים לא אפשרה לפרוצדורות שונות ומשונות להפריע לה בדרכה להפוך לגוף הכלכלי הגדול ביותר במשק המזון הישראלי - הפכה פתאום לחסידה של דקדוקי עניות פרוצדורלית.

229. שנים של גלגול עיניים כפטמי-אווזים וקומבינציות בחסות הלובי החקלאי בכנסת הפכו את "תנובה" וקברניטיה לאטומים למהות, ואולם היה זהו כבוד הנשיא ברק אשר העמיד את "תנובה" על טעותה בפרשת "עוף הנגב" והכריח את קברניטיה המיתממים להתבונן במציאות הכלכלית כפי שהיא באמת.

230. "המונח 'מיזוג'", קבע כב' הנשיא ברק, "הוא בעל משמעויות שונות בהקשרים שונים. אין לו משמעות אחת ויחידה החלה בכל הנסיבות. מובנו נקבע על פי הסדרו החקיקתי; היקף פריסתו נקבע על פי הקשרו.... על כן, משעה שרכישת משחטת "עוף הנגב" היוותה רכישת עיקר נכסי חברת "עוף הנגב", יש לראות בעיסקת רכישה זו משום מיזוג. לעניין זה, אין נפקא מינה אם החברה מצויה בהליכי פירוק או כינוס נכסים. מצב זה של החברה עשוי להשפיע על השיקולים אם המיזוג משפיע על התחרות. מצב זה אין בו כדי להשפיע על השאלה אם לפנינו "מיזוג" כמשמעות בחוק".

231. תנובה הנה אחת החברות הגדולות והחזקות ביותר הקיימות היום בשוק. בחתירתה של תנובה לקראת מקום מרכזי בתרבות הצריכה של הצרכן הישראלי, פעלה תנובה באופן אשר לא היה מבייש ראש מאפיה סיציליאני.

232. תנובה אשר לא די היה לה להיות במשך שנים רבות חברת מזון ענקית, שאפה כענק דורסני להיות לא רק הגדולה ביותר, כי אם גם ובעיקר, היחידה בשוק. לתוך קלחת רותחת זו נכנסה פיקנטטי בלא יודעין, כשפתחה את שעריה כרשת מזון המספקת מוצרי מזון בסיסיים ומוצרים בסיסיים נוספים, במחירים מוזלים ובטיב מעולה.

233. מהלך זה של פיקנטטי לא התאים להשקפת עולמה הצר של תנובה, אשר תחרות, היה הדבר האחרון אשר רצתה, באשר תחרות הנה פתיח להוזלת מחירים. על כן החליטה תנובה לעשות מעשה, אשר בסופו תיוותר היא לא רק הגדולה ביותר בשוק, אלא אף בסופו של היום ילמדו עסקים אחרים "לקח" לא להעז ולתחרות בה, פן תגרום היא למפלתן, ואכן היא תכננה וביצעה.

234. תנובה אשר ידעה את כוחה וראתה לנגד עיניה איך מפלתה של פיקנטטי, יריבתה הגדולה, קורמת עור וגידים, השתמשה בכוחה הרב, בתככים, במזימות ובאיומים כשהיא פועלת באופן לא-חוקי ואף פלילי, תוך שהיא דואגת לשכור אנשי יחסי ציבור במאות אלפי דולארים על מנת שאלה יטשטשו את הפעילות העבריינית ויצבעו אותה בצבעים כאילו לגיטימיים.

235. כך הוכיחה תנובה שאין לה כל מוסר או אתיקה, היא עושה ככל העולה על רוחה ואין זה משנה את מי "תדרוס", ואת מי "תחסל" כל עוד תצליח להגיע למטרתה הנכספת. כל זאת תוך כדי כך שהיא "מצפצפת" על החוק, על בתי המשפט, ועל עיקרון השוק חופשי.

236. כשהיא מתעטפת באצטלה של תאגיד סוציאליסטי בעלי דימוי של ארגון המונהג בידי עובדי כפיים חרוצים וישרי דרך, מונהגת תנובה בידי הלכה למעשה בידי חבורה חמדנית ועבריינית, אשר חלק מקברניטיה נגוע בשחיתות אישית, פוליטית, ולא רק מסוג העבריינות מתחום דיני ההגבלים העסקיים.

237. על מנת להשיג את מבוקשה, פנתה תנובה לחברות רבות אשר סיפקו מוצרים רבים הן לתנובה והן לפיקנטי והשתמשה בסחיטה ובאימים, כשהיא מתרה בחברות השונות ובמנהליהן, כי אם יעזו להמשיך ולספק סחורה לפיקנטי, תפסיק תנובה את עסקיה עימן.

238. איומיה של תנובה פעלו כמתוכנן וכל החברות אשר תנובה איימה עליהם הפסיקו בצורה זו או אחרת את אספקתן לפיקנטי. עד כדי כך הילכה תנובה איימים על החברות אליהן פנתה, שהן אף לא חיכו לסיום החוזה הקיים עם פיקנטי, אלא סיכנו עצמם והפרו חוזה, בצורה חד-משמעית וברורה, העיקר שתנובה לא תממש את איומיה כלפיהן ותגרום לקריסתן.

239. מעשיהן של החברות השונות, בניצוחה של תנובה, גרמו לפיקנטי לנזק בל יתואר. וכך גרמה תנובה באופן ישיר, מודע, מכון וזדוני להתמוטטותה הכלכלית של פיקנטי, כשהיא מגייסת לעזרתה את שאר החברות בשוק, באימים שונים ומשונים, בהפעלת קרטל ובשימוש חסר בושה במונופול שיש לה בשוק.

אי החוקיות והעדר מוסריות במגעים בין נסטלה לתנובה

240. היום לאחר שסילקה את פיקנטי והיא אינה מהווה עוד כל איום לדידה, מצאה תנובה סיפק בידה לחתור אחר שאיפתה להיות הגדולה ביותר והיחידה בשוק, דבר אשר יאפשר לה לקבוע מחירים באופן אוטונומי, ללא כל צורך לדאוג למתחרים אשר יוזילו מחירים ויאלצו גם אותה להוזיל את מחירה.

241. אשר על כן, נמצאת היום תנובה במגעים עם חברת נסטלה העולמית לכניסתה של נסטלה כשותפה אסטרטגית לתנובה. נסטלה היא אחת משני יצרניות מוצרי החלב הגדולות בעולם. היא פועלת בתחום הקפה, החלב והמים המינרליים ובישראל פועלת נסטלה באמצעות חלקה באסם המהווה 51%, אך רק בתחום הקפה והמתוקים. כך מתנהלים מגעים בין תנובה,

ואסם שתי מנהיגות הקרטל נגד פיקנטי, ונסטלה, אשר העסיקה עובדי כפיה יהודים בשואה, - אשר מאיימים להפוך לאימפריה אדירה אשר תשתלט לחלוטין על שוק המזון בכל הנוגע למוצרי חלב וחיטים.

242. אם אכן יתממש חזון עסקי זה, הרי שישראל צפויה לחזיון פנטסטי אשר בו ניצולי שואה, אשר בני משפחותיהם, חבריהם ואולי הם עצמם הועסקו בעבודות כפיה כדוגמת צחצוח מחראותיהם של עובדי נסטלה בתקופת השואה תמורת צלחת מרק דלוח - יזכו לשדרג את מערכת יחסיהם העכורה עם קונצרן נסטלה כאשר יורשו לרכוש - בזכות המיזוג האפשרי עם תנובה - גביע של יוגורט יופלה בטעם אפרסק אופטימי במרכול הקרוב למקום מגוריהם. הפעם, יש לקוות, יורשו יהודים אלה לדאוג למזונם מבלי שיחוייבו להציג את תלושי האוכל שהוקצבו להם בידי הקלגסים, אם כי סביר שמחירו של המוצר שתספק נסטלה למוכפפיה גם הפעם יהיה מופקע.

243. חריג הוא הדבר ונשמע דמיוני, אבל כידוע, המציאות לעתים חזקה מכל דמיון. בעיקר נפלא הדבר נוכח העובדה כי ממשלת מדינת ישראל אשר אמורה להיות הבעלים של חלק ממניות תנובה, קמה בין היתר בזכות זכרם של ששת מיליוני קורבנות השואה. בהכרזה על הקמת מדינת ישראל מוצאת תפיסה זו את ביטויה:

"השואה שנתחוללה על עם ישראל בזמן האחרון, בה הוכרעו לטבח מיליונים יהודים באירופה, הוכיחה מחדש בעליל את ההכרח בפתרון בעית העם היהודי מחוסר המולדת והעצמאות על ידי חידוש המדינה היהודית בארץ-ישראל, אשר תפתח לרווחה את שערי המולדת לכל יהודי ותעניק לעם היהודי מעמד של אומה שוות-זכויות בתוך משפחת העמים.. שארית הפליטה שניצלה מהטבח הנאצי האיום באירופה ויהודי ארצות אחרות לא חדלו להעפיל לארץ-ישראל, על אף כל קושי, מניעה וסכנה, ולא פסקו לתבוע את זכותם לחיי כבוד, חירות ועמל-ישרים במולדת עמם".

244. נוכח מחוייבותה היסודית של מדינת ישראל לקורבנות השואה ולערכיה היהודים והדמוקרטיים, ונוכח האמור לעיל, ספק אם "נסטלה" רשאית - על פי ערכי היסוד של מדינת ישראל - להיות שותפתה של מדינת ישראל בבעלות על תנובה, או להחזיק כל מניה שהיא או להעביר ולו אגורה שחוקה לתאגיד ישראלי, זולת כספי תרומה, פיצויים ושילומים למוסדות העוסקים בהנצחת קורבנות השואה.

אחריות המונופול תנובה להעלאת מחירים ולהתגברות העוני בישראל

245. תנובה הנה קואופרטיב ענק אשר חולש על השוק כולו ובשל מאמציה של תנובה לסלק כל מתחרה פוטנציאלי, הנו גם היחיד בשוק. הנהלת תנובה פועלת בשנתיים האחרונות להפיכת הקואופרטיב החקלאי תנובה, המוחזק בידי 620 קיבוצים ומושבים, לחברה בע"מ.

246. רק לאחרונה סיימה תנובה את תהליך השיוך, כך שכל אחד מבעלי מניותיה המועדים יודע כיום מה יהיה חלקו בהון מניות החברה. זאת ועוד, תנובה חילקה ב-3 השנים האחרונות 20% מרווחיה כדיבידנד לחברי הקואופרטיב, חלוקה בהיקף כולל של 225-30 מיליון שקל בשנה. חישוב פשוט מראה כי הרווח השנתי של תנובה, הנו 120-150 מיליון שקל בשנה, כל שנה ב-3 השנים האחרונות. שוויה של תנובה הוערך בעבר בין 2-3 מיליארד ₪.

247. מחזור העסקים השנתי של "תנובה" בשוק מוצרי החלב לבדו נאמד בכ-4.5,000,000,000 (ארבעה וחצי מיליארד ש"ח לשנה). על מנת להבין את משמעות שליטה המונופוליסטית של "תנובה" בשוק, נתבונן לשם השוואה על משק החלב בארה"ב. מחיר חומר הגלם למשק החלב בישראל ובארה"ב - זהה, ואולם מחיר מוצרי החלב בישראל גבוה לערך פי שניים מאשר בארה"ב, על אף ששכר העבודה לפועל בארה"ב גבוה יותר מזה שבישראל. ממשוואה פשוטה זו עולה כי ניתן לשווק את מוצרי החלב המשווקים בידי תנובה בישראל - בחצי ממחירם לצרכן. שיעור המכירות של תנובה כתוצאה משליטתה המונופוליסטית בענף הוא, אם כן, כמחצית מסך המחזור שלה דהיינו כשני מיליארד ש"ח לשנה הכנסות כתוצאה ממונופול.

248. לאן זורמים המיליארדים של תנובה ? בין היתר מעשיר רווח מונופוליסטי זה את כיסם של לוביסטים כמשה תאומים מ"גיתס" ושל פוליטיקאים שונים שתפקידם לעמוד על המשמר לבל יפגעו לרעה בתמנון המעוות מבחינה כלכלית. בין הדרכים היצירתיות אשר בהם מזרימה תנובה כספים לפוליטיקאים נמנות "תרומות" או "מימון סקרים" באמצעות משרד הפרסום של "גיתס", הזרמת מודעות ומימון פרסומות באפיקים המגיעים לבסוף לגורמים פוליטיים ועוד כהנה וכהנה דרכים גלותיות ממין זה.

249. מכאן גם מובן מדוע פוליטיקאים ועסקנים שונים אשר מומנו בדרכים כאלה ואחרות בידי תנובה במהלך השנים לא העזו לפצות פה כאשר החל "קרטל המזון" נגד "פיקנטי". שתיקת הקרנפים אשר נשלחו לכנסת כדי לייצג את ציבור בוחרים ולא את משפחת רייכמן או תנובה צורמת לנוכח המסד העובדתי בדבר שלמונים שקיבלו.

250. לא ייפלא אפוא, שרייכמן ותנובה, המעבירים שוחד בדרכים ובאצטלות שונות לגורמים שונים, לא מצאו כל פסול בהעברת תקציבים שמנים למשרד רו"ח של בנו של רייכמן. עם העברת התקציבים הנ"ל לא עדכן רייכמן את 600 השותפים בתנובה מה הכישרון הרב הטמון בבנו, ובמה עולה הוא על עשרות רואי חשבון אחרים הנמנים על משפחות שותפים בתנובה.

251. בעוד תנובה נהנית מעושר ושגשוג על חשבונם של לקוחותיה, ישנם כאלה אשר מזלם לא שפר עליהם ואשר אינם יכולים להרשות לעצמם לקנות את המוצרים אשר מספקת תנובה.

252. משפחות אלה נידונות לרעב, שכן אין הן יכולות להרשות לעצמן את המחירים שאר קובעת תנובה לעצמן וכן אינן יכולות להשיג מוצרים דומים מחברות אחרות, אשר תנובה דאגה כי יסגרו.

253. בעבר כאשר עדיין פעלה פיקנטי, היתה היא מספקת מוצרים, אשר איכותם לא נפלה במאומה ממוצריה של תנובה, אך במחירים זולים הרבה יותר ושווים לכל כיס. משנפלה פיקנטי "בעזרתה האדיבה" של תנובה, אין תנובה עוד חייבת להוריד את מחיריה כדי להתמודד עם תחרות, אלא יכולה היא לקבוע מחירים ככל העולה על רוחה, בידיעה כי אין גוף אחר שקיים היום ויכול להתחרות במחיריה או במוצריה.

254. סקר של מכון ברוקדייל של הג'וינט, מראה כי **400 אלף משפחות, כ- 22% מהאוכלוסייה בארץ, סובלות מ"חוסר ביטחון תזונתי"**. מילים מהודרות אלה, מסתירות מאחוריהן מציאות קשה, הווה אומר, 400 אלף משפחות אלה, אינן יכולות לקנות אוכל בצורה סדירה או בהרכב הנכון, אשר יאפשר להן ולילדיהן לתפקד באופן תקין.

255. חוסר ביטחון תזונתי מתבטא בהקטנת גודל המנות שאנשים רבים אוכלים והרכבן (הרכב המנות עלול להיות קריטי לבריאותו של אדם, ראה פרשת רמדיה), דילוג על ארוחות ובמקרים קיצוניים אף אי אכילה במשך יום שלם. ביטוי נוסף הנו אכילת מזון חד-גוני, עשיר בפחמימות ריקות ודל או חסר, בשר, מוצרי חלב, ירקות ופירות. אנשים הסובלים מחוסר ביטחון תזונתי מתחלקים ל 2- קבוצות, 14% שמוגדרות כמשפחות עם רמת ביטחון תזונתי מתון, ו- 8% שמוגדרות כמשפחות עם רמת ביטחון תזונתי חמור.

256. אלה הכלולים במצב המתון, דואגים כי רק ההורים יפגעו ואילו הילדים אינם נפגעים, כיוון שההורים מחסירים מעצמם מזון על מנת שלילדיהם לא יחסר. במשפחות בהם חוסר הביטחון חמור, גם הילדים נפגעים, הווה אומר שאפילו כאשר מחסירים ההורים מזון מעצמם, עדיין יש מחסור באוכל גם לילדים. מספרים חמורים אלה מבטאים את המצב היום שבו ישנם ילדים ההולכים לישון רעבים, על בטן ריקה וגם אלה שהוריהם מצליחים לספק להם מזון, מזון זה הוא בסיסי בלבד ובמקרים רבים חסרים בו מרכיבים בסיסיים כמוצרי חלב ובשר למיניהם. בין הנפגעים נמצאות גם משפחות חד-הוריות, קשישים, אנשים בודדים ומשפחות מרובות ילדים.

257. אין מנוס מלהסיק כי לרעב של רבות ממשפחות אלה, אחראית תנובה באופן ישיר. יתכן כי הצהרה זו נראית חמורה, אך היא נכונה בתכלית. אילולא, פעלה תנובה באופן לא חוקי על מנת לגרום למפלתה של פיקנטי, היו קיימות היום בשוק כמה חברות גדולות

המספקות הן מוצרי חלב והן מוצרי בשר. כיוון שגדולתה של פיקנטי היתה במכירת מוצרים במחירים נמוכים מאוד, לא היתה קיימת לתנובה ברירה והיא היתה נאלצת להוזיל את מחירה עד למינימום האפשרי, כפי שקיימת תחרות בריאה בכל שוק חופשי.

258. במקרה כזה, כל משפחה, מעוטת יכולת ככל שתהיה, היתה יכולה לרשות לעצמה לקנות מוצרי בשר וחלב, שכן המחירים היו נמוכים במידה משמעותית ביותר. אך תנובה על אף יומרותיה מעולם לא היתה קואופרטיב עם מצפון חברתי כלשהו, כל אשר חשוב לה וכל אשר היה מעולם חשוב לה, הוא להרוויח כמה שיותר, על גבם של אזרחים אשר חייבים לשלם את אשר היא דורשת על מנת לקבל מנת אוכל.

259. כך יוצא שאזרחי מדינת ישראל משלמים "כופר נפש" לתנובה, כדי שהיא תספק להם מוצרי מזון בסיסיים, ותנובה מצידה אינה מותירה להם כל ברירה. כך יוצא ש 18% מהמשפחות בישראל - 1.17 מיליון בני אדם, החיים מתחת לקו העוני, כשמתוכם יותר מחצי מיליון ילדים. ממשפחות ומילדים אלה, מונעת תנובה - באמצעות כפיית מחירי שוק גבוהים ללא הצדקה - מוצרי מזון בסיסיים.

260. סקר שערך ארגון "לתת" בקרב 94 עמותות מצא כי חל גידול של 46% בביקוש למזון לעומת 2002, בה נרשם גידול של 37% לעומת השנה הקודמת. "לתת", ארגון גג המספק מזון לעשרות עמותות, חילק ב 2002-2003 יותר מאלף טון מזון למאה עמותות, וזאת לעומת 50 טון שחילק ב- 2001 ל-30 עמותות. עם זאת רק 55 מכלל המשפחות, מקבלות סיוע במזון ממקורות שונים, הווה אומר, שהסיוע הוולונטרי אינו מגיע לרוב המשפחות שמצבן התזונתי קשה. כך גם שיעור הצעירים שביקשו מזון הוכפל מ- 8% ב- 2002 ל-15% השנה. 54% מאלה המקבלים סיוע במזון, מקבלים סיוע כבר למעלה משנה.

261. המחסור במזון מתבטא במחלות כסוכרת ואנמיה. 40% אמרו כי הם או מבוגרים אחרים במשפחתם ירדו במשקל כי לא היה להם מספיק כסף לקנות אוכל. 29% אמרו כי הילדים במשפחה היו רעבים כי לא היה די כסף לקנות להם אוכל. 24% ממשקי הבית בישראל נאלצו לבחור בין רכישת מזון לצרכים חיוניים אחרים, כגון רכישת תרופות או תשלומי חשבון חשמל, מחציתם דיווחו כי וויתרו על מזון ומחציתם על דברים אחרים, כגון תשלומי משכנתא.

262. כך גם נמצא כי בקרב 46% מהמשפחות שאי הביטחון התזונתי שלהם הוגדר כחמור, נמצא בן משפחה אחד לפחות שאובחן כסובל מאנמיה, מחלה הנגרמת בשל מחסור בברזל בגוף, לעומתם במשפחות בהן קיימת הבטחת מזון, נמצאו רק 25.6% של מקרי אנמיה. כך גם 15.4% מהמשפחות בהן קיימת הבטחת מזון, דיווחו על סוכרת, לעומת 32.6% במשפחות בהן אין הבטחת מזון.

263. כל זאת כאשר תנובה מתהדרת בהכנסותיה המפוארות ומשפחות רבות בישראל סובלות מרעב ומחלות, עקב אי-יכולת לשלם עבור מוצרי המזון אשר מספקת להן תנובה במחירים מופקעים, לאחר שדאגה לסלק כל מתחרה מן השטח. הנה לדוגמה כמה ממוצרי הצריכה של משפחה ממוצעת ומחירים בארץ לעומת מחירים בארה"ב:

ליטר חלב בכד פלסטיק-	בארה"ב: 2.15 ₪	בישראל: 4.47 ₪
ביצה בגודל 1-	בארה"ב: 0.27 ₪	בישראל: 1.16 ₪
חמאה 200 גר' -	בארה"ב: 1.55 ₪	בישראל: 5.00 ₪
250 גר' גבינה 9%-	בארה"ב: 1.45 ₪	בישראל: 4.83 ₪

264. ברור הוא כי המונופול שמפעילה תנובה על השוק, הוא שמקבע את המחירים ברמה גבוהה כ"כ. במשכורת זהה בארה"ב ובישראל, תצליח משפחה בארה"ב לחיות ברווחה, משפחה בישראל בקושי רב תצליח "לגמור את החודש".

265. נתונים אלה מקוממים כל אדם שחי ועובד בארץ, מדוע עלינו לשלם עבור מוצר באיכות ובכמות זהה פי 4 מאשר במקומות אחרים? תאוות הבצע בה מתהדרת תנובה, היא הסיבה לכך. אך בעוד מצב זה "מעצבן" אותנו, יש משפחות אשר מצב זה, הוא ההבדל בין ילדים שבעים לילדים רעבים, בין הורים שאוכלים לשובע, לבין הורים המונעים מעצמם אוכל, ולעיתים עוברים ימים שלמים בצום, מונעים אוכל מפיהם כדי שילדיהם לא יגוועו ברעב. תאור מצב זה, אינו דרמטיזציה על המצב, אלא תיאור דייקני, על המצב כפי שהוא כיום בישראל 2003 לאור המצב הכלכלי.

266. בתחילה, כשטענה פיקנטי כי תנובה הפעילה נגדה קרטל וכי תנובה הנה מונופול, מי שלא היה מצוי בפרטי המקרה יכול היה לחשוב כי מדובר בפרנויה או בהטלת אשמה פראית וחסרת ביסוס. היום הרעיון כי תנובה היא מונופול, כבר איננו בגדר רעיון כל כך פרוע, והמציאות היא בדיוק כפי שתיארה אותה פיקנטי. משרד האוצר בכבודו ובעצמו מתכנן לשבור את המונופול של תנובה ולהכניס אותה לפיקוח הממונה על ההגבלים העסקיים. הרעיונות שבתחילה נראו מופרכים, מוכחים אחת לאחת ע"י המציאות.

267. העובדה כי תנובה, הנה מונופול, אינה אמורה להפגיע, כיוון שמחשבה קצרה בנושא מיד תעלה שאת מרבית מוצרי החלב שלנו, אנו משיגים מתנובה, בלי היכולת לבחור מוצר זול יותר. ואכן שר החקלאות, ישראל כץ, הודיע כי יש בכוונתו לפרק את מועצת החלב ואת המונופול של תנובה והקיבוצים על משק החלב, זאת כדי להביא לירידה במחירים של המוצרים לצרכן. תנובה הוכרזה כמונופול על ייצור חלב וגבינות בסיסיות, מוצרים אשר נמצאים בפיקוח ממשלתי. השר הוסיף עוד, כי תנובה התעשרה על חשבון הרפתנים הקטנים במושבים ואין לה כל אינטרס להתייעל. אך לפיקנטי כל זה לא בא בהפתעה, שכן היא טענה כל זאת שוב ושוב ללא הועיל והנה מוכחות טענותיה אחת לאחת לעיני העולם כולו.

268. זאת ועוד, הממונה על ההגבלים העסקיים, דרור שטרם, פתח בחקירה בנושא היחסים בין יצרני המזון הגדולים לבין המינימרקטים השכונתיים וחנויות המזון המוזלות, כחשד לניצול כוחם של יצרניות המזון בשוק זה. בעלי מינימרקטים גדולים ורשתות מינימרקטים טענו לפני נציגי רשות ההגבלים כי יצרניות מזון דומיננטיות, מפעילות לחצים ומשתמשות בכוחם המונופוליסטי, על מנת לפעול לסילוק מתחרים, דחיקתם או חסימתם, תוך יצירת חסמי כניסה ליצרנים קטנים.

269. תוך כדי כך משיגים יצרני המזון שטחי מדף ניכרים, מעבר לגודלם היחסי בשוק ומעבר לדרישת הקמעונאים ובמקרים מסוימים גם בלעדיות בכמה חנויות. אם כן, נראה כי תנובה לא פסקה בקרטל אותו הפעילה כלפי פיקנטי, אלא ההפך הוא הנכון. לאחר שראתה כי מעשיה צלחו, המשיכה לפעול הלאה ולהפעיל שיטות אלה, באופן עדין יותר, על מתחרות אחרות שלה. השיטות עדינות יותר כיוון שמתחרות אלה, מעולם לא התחרו בתנובה במידה בה התחרתה בה פיקנטי, אך דבר זה אינו ממעיט בכלום ממעשיה הנפשעים של תנובה.

270. חקירת יחסי המסחר של יצרני המזון הגדולים עם המינימרקטים החלה בעקבות החקירה שהסתיימה באחרונה, בנושא היחסים בין יצרני המזון לרשתות השיווק הקמעוני הגדולות. בסיומה פרסם שטרם שורת החלטות.

271. בין היתר קבע שטרם, כי יצרני המזון הגדולים ניצלו את כוחם המונופוליסטי בהיותם אחראים על סידור קטגוריות, ובעיקר בשימוש בסדרנים מטעמים האחראים על סידור הסחורות ברשתות המזון. באמצעות שיטות פסולות אלה ושיטות פסולות רבות אחרות, השיגו חברות גדולות נתחי שוק על חשבון המתחרים, כשהיצרניות הגדולות דוחקות את רגלי המתחרים וכך משיגות לעצמן נתחי שוק נוספים. בדיוק כי שעשתה תנובה בעבר לפיקנטי וכפי שהיא ממשיכה לעשות גם היום.

272. זאת ועוד, בחקירה בנושאי מינימרקטים נשמעות טענות לפיהן, מה שהספקים הגדולים עושים במינימרקטים אף חמור יותר ממה שהם עושים ברשתות. בין השאר העלו בעלי המינימרקטים טענות כי יצרניות המזון הגדולות מפעילות לחצים כבדים להוצאת ספקים קטנים ומתחרים. ואין חדש תחת השמש, תנובה ממשיכה בשלה בהפעלת טרור על מתחרותיה כשזו הדרך בה היא בוחרת להשיג את הצלחותיה. במקום ביושר, במרמה ובטקטיקות הפחדה הלקוחות מסרטי אימה.

273. הפסקת ההספקה גרמה לתובעות ולכלל תשלובת פיקנטי נזקי ממון כבדים וגרמה לקריסת תשלובת פיקנטי. פעולות כל חברה בפני עצמה ופעולותיהן של כל החברות יחד עם האחרים פגעה בתזרים המזומנים, רוקנה את מדפי תשלובת פיקנטי, ואותתה לשאר הספקים להצטרף למלאכת החיסול. פעולות הנתבעות יחד ולחוד גרמו לבהלה בקרב ציבור הספקים, ואלה חדלו גם כן, תוך זמן קצר, לספק סחורה מתוך חשש וצפייה שפעולות הנתבעות האחרות, ישבשו את תזרים המזומנים.

274. חלק אחר מציבור נוסף זה, החמיר את תנאי האשראי כתנאי להמשך הספקת הסחורות. לא מן הסתם, שינוי תנאי האשראי, הוסיף נדבך נוסף בגרימת הנזק למערך התזרימי של פיקנטי. כאשר מדפי המרכולים, נשארו מיותמים, ציבור הלקוחות נטש גם הוא את החנויות, וכך נפגע התזרים עוד יותר. מצד אחד-ההוצאות תפחו (עקב עמידה בלוח התשלומים לנתבעים) ומצד שני-ההכנסות צנחו מטה. התוצאה הנגררת: עצירת האשראי הבנקאי אשר נבנה מכוח התזרים. אי יכולת חברות השיווק בתשלובת פיקנטי לפרוע חובן לנתבעות, חיסלה למעשה את התובעות. חיסול חברות השיווק הפסיק כמובן את הזמנת סחורות חדשות מן התובעות, התזרים נפגע ועפ"י אפקט הדומינו- חדלו התובעות מלהתקיים למעשה. פעולות אלה גרמו בין השאר למכירת חלק מן העסקים ב"מחירי שחיטה". וכך מרכולים, על ציודם היקר- נמוגו, וההשקעות ירדו לטמיון.

275. פעולות אלה נעשו למרות התראות פיקנטי ושאר תשלובת פיקנטי, אל הנתבעות, אשר לא נתנו כל התראה כדין ופעלו לפרוק פיקנטי בניגוד לפקודת החברות.

276. אם לא די בפעולות אלה כדי לחסל את פיקנטי, נקטו הנתבעות בפעולות משפטיות שנועדו לפרק את פיקנטי. אך הוכח כי הן ניהלו הליכי נפל בבית המשפט, הכוללים הגשת תצהירים כוזבים, זיופים והעלמת ראיות. פעולות אלו זכו לביקורת קשה מצד בית המשפט.

277. "תנובה" "אסם" ונתבעות אחרות עודדו גורמים שונים לפתוח בעשרות הליכי סרק נגד "פיקנטי" ו/או בעליה. כך למשל, הגישה "אסם" תביעה ע"ס 1,000,000 ש"ח נגד מנהל התובעות, ומאוחר יותר מחקה אותה.

278. עילות התביעה הינן הפרת הסכמי מסחר והתחייבויות, פעולות בניגוד לדין במישור החוזי והנזיקי, ניצול לרעה של מונופולין, ניהול הליכי נפל ועוד.

279. תנובה אשר בהפעלת הקרטל גרמה לפיקנטי נזק בקנה מידה עצום, פעלה בכל צורה אפשרית, חוקית ובעיקר לא חוקית כשהיא גורמת לכל החברות אשר סיפקו לפיקנטי סחורה, כי יפרו חוזה אתה. בהפעלת הקרטל גרמו הספקים לפיקנטי נזק בקנה מידה עצום. ברצונם העז לגרום להתמוטטותה של פיקנטי, הפרו חוזה עימה. כל תירוץ שפיקנטי היתה במצב כלכלי רעוע באותה תקופה, דבר אשר גרם להם להפר כל אחד את חוזהו, הינו שקר מוחלט. פיקנטי באותה תקופה נהנתה מחוסן כלכלי ולא היתה שום סיבה להפרת החוזה, למעט כוונת זדון. לא רק זאת, אלא שקיים מעשה ביי"ד בעניין זה. בת.א. 080724/97 שהוגש בבנימ"ש השלום בת"א, קובעת כב' השופטת יהודית שבח כי :

"...מכאן שאין בפנינו המקרה הקלאסי בו ממשיך המנהל לרכוש עבור התאגיד שהוא נותן תמורתן לא יפרעו עקב קשיים כלכליים אליהן נקלע התאגיד, אלא

מקרה הפוך בו מפסיק המוכר לספק לו סחורה באופן פתאומי וחד צדדי ואף על פי כן ממשיך התאגיד לפרוע את השיקים המעותדים במשך חודשיים ימים לאחר מועד הפסקת אספקת הסחורה."

280. זאת ועוד, ממשיכה כב' השופטת שבח וקובעת כי :

"לא הוכח כי הנתבעים 7-8 (בעליה של פיקנטי ורואה-החשבון שלה - נאמר ע"י הח"מ) ידעו את אשר מממשש ובא וצפו את הנולד. ההפך הוא הנכון, הראיות שהובאו בפני מצביעות על מצב כלכלי איתן בטרם משבר, על תשלומים סדירים בסדרי גודל גדולים בתקופת העבר ועל ניסיון לפתור את המשבר על ידי הזרמת כספים אישיים."

281. קביעות אלה של סגן הנשיא שבח לא השתנו גם בערכאת הערעור על אף התוצאה השונה שהגיעו אליה שופטי ערכאת הערעור (כעת מצוי התיק הנ"ל בשלב של ערעור בעליון).

282. אשר על כן, כל טענה שיעלו הספקים ו/או תנובה לגבי עניין זה, הנה טענה שקרית שכן האמת בנושא זה נחשפה זה מכבר והיא מהווה מעשה ב"ד.

283. תנובה השתתפה בקרטל המזון שהונהג על ידה ועל ידי אסם, (בבעלות תנובה גם חברת נוגה גלילות, ושותפות עוף חיפה) כספקים לתשלובת "פיקנטי". לימים הסתבר כי תנובה מעוניינת כי "נסטלה" תרכוש חלק ממנה, ובכך תזדהם אף היא במעורבות עסקית עם הקונצרן אשר העסיק עובדי כפיה יהודים בתקופת השואה.

284. תנובה יחד עם הנתבעים האחרים הפסיקה את אספקתה באופן מאורגן ומתואם מראש, וזאת למרות שתשלובת פיקנטי עמדה בלוח התשלומים. נתבעת 3 הנה יצרנית ומשווקת מוצרי בשר ונתבעת 4 מייצרת מוצרי חלב. הפעילות העסקית של נתבעות 3 ו-4 שלובות זו בזו, ואין אחת בלתי השניה (להלן: "תנובה"). פעילות השתיים כנגד פיקנטי – היתה אחת.

285. תנובה כחברותיה הצטרפה לניסיון להרים את "חרב הפרוק" על פיקנטי. ניסיונה כשל חברותיה כשל.

286. תנובה בתצהירה בתיק הפרוק "העתיקה" סעיפים שונים מתביעה שהגישה כנגד פיקנטי ומנהלה בת.א 1249/97. בתיק זה טענה תנובה כי :

"סיפקה התובעת (תנובה) לנתבעת (ח.א מזון בע"מ – חברת שיווק מתשלובת פיקנטי – מ.ב.) מוצרים שונים...בסכומים של כ- 1,750,000 ₪".

287. אף שהודתה שאספקת הסחורה היתה לחברת שיווק, ניסתה תנובה לייחס את החוב לתובעת 1, בטענות כזב, וניסתה לפרקה אף שהליך התביעה בת.א 1249/97 היה תלוי ועומד.

288. כבר בדיון ביום 25.3.98, בפני בית המשפט המחוזי, בתיק הפרוק, זכתה תנובה לשטיפה ולהרחקה כלהלן:

”כב’ השופטת: אתה לא יכול להצטרף. אין יצור כזה עד לרגע... אתה צריך להפקיד פיקדון.

עו”ד שפיר: אנחנו לא הפקדנו...

כב’ השופטת: אתם לא הפקדתם, אז כרגע אתם לא מבקשים, אז השאלה מה אתה רוצה להודיע? עכשיו תאמר מה שאתה רוצה להודיע למיקרופון ואז אנחנו נדע.”

289. במטרה להכפיש את פיקנטי ולמוטט את תשלובת פיקנטי כולה, טענה תנובה בכזב, בתצהירה בתיק 1249/97, תצהיר שהוגש ע”י **אורי פיליפ** שהינו סגן מנהל הכספים בנתבעת 3, **ובבקשתה למנות לעסקי פיקנטי כונס נכסים (!) כי: ידועים לו חובות של מיליונים לספקים אחרים וכן שקים שחוללו, שפיקנטי “ נמצאת בקשיי נזילות חמורים ואף החלה “להתנקות” מנכסיה...”.**

290. תצהיר זה מעיד על **הזדון** בפעולות תנובה, כך סתם זורקת לחלל האוויר האשמות כבדות, לא מציינת אפילו את שם הספקים הנ”ל, לא מביאה ראיה כלשהי לטענותיה, וכך בכזב מנסה תנובה לשכנע את בית המשפט כי יאפשר לתנובה לכנס את עסקי פיקנטי ולנהל את עסקי פיקנטי !! ובכך מנסה תנובה לקיים את האמרה: **”הרצחת וגם ירשת ?” מחד-** מפסיקה תנובה לספק לפיקנטי סחורות במסגרת הקרטל- ולאחר שחיסלו את הפעילות הכלכלית, מבקשת לרשת ולנהל את נכסי פיקנטי.

291. פעולותיה המשפטיות של תנובה, יחד עם תצהיר כוזב וזדוני, נועדו להטעות את בית המשפט ולהכשילו בהליך שיפוטי, להאמין ולחשוב שתנובה סיפקה סחורה לפיקנטי, התובעת לא שילמה לה ולכן יש להפעיל את חרב הפרוק (בהליך אחד) ולכנס עסקיה ולנהלם בעצמה (בהליך שני).

תנובה כקרטל פגעה בעובדים ישרים שחשפו שחיתויות

292. פשעים עסקיים איננו התחום היחיד אשר בו לתנובה ישנם מוניטין רעים ביותר. על מנת ללמוד משהו על מערכת הערכים המסולפת של קברניטי "תנובה", גדושי הגאווה והבוז, ראוי להתבונן, למשל, כיצד מתייחסים אדונים אלה - שירדו מהאולימפוס שנבנה על אדמות המדינה ועל חשבון כספי הציבור הישראלי - אל עובדיהם הפשוטים.

293. מקרה מיה קוך מדגים היטב את הסחי המוסרי אשר בו בוססו רגליהם של ראשי תנובה, אותם ברנשים נטולי עכבות מוסריות, שהאוריינטציה שלהם היא כשל מסדרי הסידורים, אנשי הפיתקאות והקומבינה, רוקחי המרקחות טמאי הרעיון, המשקפים במהותם כנונה הפסאודו-סוציאליזם על כל הרע שבו.

294. מיה קוך עבדה בתנובה, מחוז תל-אביב. במהלך 1984 פנתה מיה קוך למשטרה ולעיתונות והתלוננה על מעשים בלתי חוקיים, שבוצעו על-ידי עובדים בכירים בתנובה. מעבידיה של מיה קוך בתנובה כעסו, ועל כן פיטרו אותה, בתגובה. קוך תבעה בהסתדרות את החזרתה לעבודה, ולקראת הדיון בוועדת הביקורת, ולאחר שמנהליה של תנובה התייעצו עם עורך דינם, החליטו המנהלים, כי במסגרת דיוני הוועדה ינסו לערער את מהימנותה של מיה קוך על-ידי הצגת בעיותיה הנפשיות כרקע לפיטוריה.

295. לשם איסוף חומר בנושא שכר עורך הדין את שירותיו של משרד חקירות פרטי, בידיעת מנהלי תנובה.

296. לידיו של משרד החקירות הפרטי נמסר כתב ויתור על סודיות רפואית, עליו חתמה, ככל הנראה, מיה קוך עם תחילת עבודתה בתנובה. מצויד בכתב הוויתור, פנה החוקר הפרטי לקופת החולים בה נמצא תיקה הרפואי של מיה קוך.

297. על בסיס כתב הוויתור נמסר לידיו התיק הרפואי, ובו חומר רב אודות הטיפולים שקיבלה בעבר ובעיותיה הנפשיות. החומר הועבר לידי עורך הדין ולידי תנובה, ועותק ממנו נותר גם בידי החוקר הפרטי.

298. את התיק בשלמותו הציג עורך הדין בפני רופא, על-מנת שזה יחווה את דעתו. הרופא (ד"ר אבנון) כתב חוות דעת בהסתמך על התיק הרפואי בלבד ומבלי שנפגש עם מיה קוך. על כך הועמד מאוחר יותר לדין משמעת והוענש בנזיפה.

הכחשות שיטתיות של תנובה: לא היה קרטל, לא הוחדר סיליקון לחלב

299. כך מתייחסים בתנובה לעובדת שביקשה למנוע שחיתות ובזבוז כספים. וכיצד התייחסו בתנובה אל ציבור צרכני החלב? גרוע הרבה יותר, למעשה.

300. בין התאריכים 25.1.94 עד 6.9.95, ייצרה "תנובה" כמות כוללת של כ-13 מליון ליטר חלב עמיד 1% שומן, בקופסאות בנות 1 ליטר ו-1/2 ליטר. בכל התקופה האמורה, הוסיפה תנובה, לחלב חומר הנקרא דימיתיל פוליסילוקסאן הידוע בציבור גם בשם סיליקון.

301. ועדה מקצועית מטעם ארגון הבריאות העולמי וארגון המזון והחקלאות של האו"ם (JECFA) קבעה לגבי חומר זה (כמו לגבי חומרים נוספים) כמות צריכה יומית קבילה (ADI Acceptable Daily Intake).

302. ה-ADI משמש כהנחיה לתעשיית המזון בנוגע לשימוש בחומר. התקן האמריקאי (FDA) אוסר על הוספת סיליקון לחלב המיועד לשתייה.

303. מאחר ובארץ נצרכות כמויות גדולות של חלב (לאו דווקא חלב עמיד), בעיקר על ידי ילדים, הרי במקרה של צריכת חלב המכיל סיליקון, עלולה הצריכה לעבור את רמת ה-ADI. תקן רשמי 284 מתייחס לחלב פרה לשתייה. התקן הוכרז כרשמי ביום 14.8.87. תקן רשמי הוא כידוע תקן מחייב. ס' 105 קובע מהם התוספים שמותר להוסיף לחלב ולאילו סוגי חלב מותר להוסיפם.

304. סיליקון אינו נמנה עם החומרים שמותר להוסיפם לחלב על-פי תקן זה. לחלב אין להוסיף כל תוסף למעט אבקת חלב וויטמינים מסוימים שמטרתם העלאת הערך התזונתי (להבדיל מפעילות טכנולוגית). התקן מכוון להבטיח כי חלב פרה לשתייה יהיה מורכב מחומר המוצא בלבד (והתוספים התזונתיים המותרים) ללא כל תוספים אחרים, בין שהם מזיקים ובין שאינם מזיקים.

305. בסוף חודש אוגוסט 1995, התפרסם בכלי התקשורת דבר הוספת הסיליקון לחלב. בעקבות הפרסומים, פרסמה תנובה ב-31.8.95 במספר עיתונים בארץ, מודעות שקריות בהן נטען כי החלב העמיד של תנובה נקי מתוספת סיליקון וכי בדיקות במעבדות בלתי תלויות מוכיחות זאת. מודעות דומות נתפרסמו גם ביום 1.9.95.

306. לאחר בדיקת הידיעות בדבר הוספת הסליקון, הורה משרד הבריאות על השמדת החלב בו נמצא סיליקון, וזאת מאחר ואינו עומד בדרישות התקן והוא אסור למאכל אדם. נשקלה האפשרות להתירו למאכל בעלי חיים אך הוחלט שלא לעשות כן, לנוכח הקושי לפקח על הגבלה זו וכן לאור העמדה הבסיסית כי בדבר"כ מה שאסור בשימוש למאכל אדם אינו ראוי גם לבעלי חיים.

307. ב-11.12.95, הוגש כתב אישום כנגד תנובה בגין הפרשה (ת.פ. 3031/95 בבית משפט השלום ברחובות). ביום 4.3.96, הורשעה תנובה על-פי הודאתה בעבירות אלו:

אי מילוי הוראות תקן רשמי - עבירה על סעיפים 9(א); 17(א)(1) ו-17(ב) לחוק התקנים, תשמ"ג-1953.

איסור הטעיה בפרסומת - עבירה על סעיפים 2(א) יחד עם סעיפים 7(א)(1), 23 ו-25 לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א - 1981. האישום התייחס לפרסום מודעות בעיתונות מטעם תנובה, בהן נטען כי החלב אינו מכיל סיליקון.

308. העובדות האמורות לעיל מגלות כי תנובה שיווקה חלב פרה שאינו תואם תקן רשמי, והאסור על כן בייצור ושיווק, וכי היא נמנעה מלציין בין רכיבי החלב את הסיליקון.

309. תנובה הטעתה, אפוא, את הציבור הן באשר לרכיביו של החלב שייצרה ומכרה והן באשר להתאמתו לתקן הרשמי. אי ציון הסיליקון בין רכיביו של החלב שצוינו על גבי האריזה מהווה כשלעצמה הטעיה. בנוסף מתבטאת ההטעיה גם בכך שהחלב שווק כחלב התואם תקן רשמי אף שאינו עומד בתקן זה.

310. נוכח ההטעיה של מאות אלפי אזרחים ישראלים, בתוכם תינוקות וילדים רבים ששתו סיליקון, אולי מתגמדים מעשי תנובה כנגד "פיקנטי", אך עם זאת אין להקל ראש בדבר. משום שמי שמרעיל את האווירה העסקית סופו שיזרים בלב אטום סיליקון לחלב ביוזעו שמאות-אלפי ילדים ישתו ממנו.

311. וכמובן, גלגול עיניים לשמיים. חלק מהעניין. "תנובה בקרטל נגד "פיקנטי"? - חס וחלילה!". "סיליקון בחלב? אנחנו? מה פתאום!"; "הצגת עובדת ישרה כחולת נפש? - לא אנחנו". גם הפעם, בפרשת הקרטל, יצפה הקורא החכם להכחשה גורפת ולכעס של אדוני הארץ אנשי הרפתות, ואחר-כך, כמובן, יופיע הצדק, שכן ראשי תנובה. כלשון ר' שלמה אבן-גבירול, "מראים תומה - ותחתיה ערמה", ועל כן סופם המוסרי המסתבר הנו כליה מוסרית וממשית.

312. דרכי הרמיה של תנובה בפרשה זו התבטאו כבר בספטמבר 95' כאשר פורסם תחקיר ב"מעריב" המאשים את תנובה כי הוסיפה סיליקון לחלב העמיד מתוצרתה כדי למנוע את הקצפתו.

313. תגובתה הראשונית והרשמית של תנובה היתה, כי אין הדבר נכון, וכמה ממנהליה אף טרחו לפרסם בכלי התקשורת מודעות מכחישות כאמור, אך בשל הסערה הציבורית שפרצה, נאלצה תנובה למנות "ועדת חקירה פנימית" אשר הודתה כי אכן הוסיפה תנובה דימיתיל פולסילוקסאן המוכר בציבור כסיליקון ל 13 מיליון ליטר חלב עמיד, 1% שומן. במשך כמעט כשנתיים, הוסיפה תנובה סיליקון לחלב, אשר נצרך ע"י מאות אלפי צרכנים, בלי לידע את הצרכן במאומה לגבי הדברים אשר הוא מכניס לגופו.

314. בעקבות הודאה זו, נקטה תנובה בפעולה בלתי מספקת לחלוטין כהורדת קרטוני חלב העמיד של תנובה בעלי 1% שומן מהמדפים והושמדתם, אך לא יכלו לעשות דבר כנגד מיליוני הליטרים של חלב סיליקוני שכבר נצרכו ע"י הצרכנים.

315. משרד הבריאות הודיע כי אינו יכול לשלול קיומו של סיכון לטווח ארוך לאלה שכבר צרכו כמויות גדולות של חלב זה.

316. בעקבות פרשה זו, הוגשה תביעה ייצוגית כנגד תנובה שמוערכת בכ-100 מיליון ₪, כבקשה לקבל החזר מחיר החלב ששולם ע"י הצרכנים. בנוסף דרשו העותרים פיצוי בגין אי-הנוחות ועגמת הנפש שנגרמה לצרכנים עקב רכישת החלב.

317. ביהמ"ש המחוזי אישר את מרבית התביעה כתביעה ייצוגית, קביעה אשר הוגשו נגדה שני ערעורים לביהמ"ש העליון. האחד ע"י העותרים שביקשו להכיר בכל התביעה כתביעה ייצוגית והשניה ע"י תנובה אשר בקשה כי התביעה לא תוכר כתביעה ייצוגית כלל. באת כוחו של היועץ המשפטי לממשלה, אשר נתבקש להגיש את עמדתו לגבי סוגיה זו, הודיעה כי היועץ סבור שיש להכיר בתביעה כיייצוגית במספר ראשי נזק שעיקרם ההוצאה הכספית עבור רכישת מוצר השונה מהתיאור שניתן לו, הפגיעה באוטונומיה של הצרכנים המתבטאת בין השאר בשתיית חלב שאינו עומד בתקן, וכן בנזקי עגמת נפש.

318. היועץ המשפטי לממשלה הודיע לביהמ"ש העליון כי תנובה הפרה את האיסור להטעות את הצרכן בפרשת הוספת הסיליקון לחלב, ולכן יש בסיס משפטי לאשר את התביעה אשר הוגשה נגד תנובה, כתביעה ייצוגית ולהכיר בנזק שנגרם לצרכנים.

319. ביהמ"ש העליון אישר את הגשת התביעה כתביעה ייצוגית והשופטת מרים נאור הביעה את תחושת הגועל ואת הפגיעה בצרכנים במילים אלה:

"הנזק הלא ממוני לו טוען התובע, מאופיין בתחושת הגועל הנובעת מכך שמדובר בסיליקון, על כל המטען האסוציאטיבי המלווה חומר זה. לדעתי נזק מסוג זה הוא לכאורה בר פיצוי... הטעיה בדבר תכולת החלב במקרה זה היא לכאורה בגדר פגיעה באוטונומיה של הפרט. אנו עוסקים במוצר מזון. זכותם של הצרכנים היא לקבוע מה יכניסו לגופם וממה יימנעו".

320. בנוסף, הורשעה תנובה על פי הודאתה בעבירות של אי מילוי הוראות תקן רשמי ואיסור הטעיה בפרסומת ונגזר עליה הקנס המרבי הקבוע לעבירות אלה.

321. מקרה זה הוא רק דוגמה אחת ממאות של הפרות ורמאויות של ציבור הצרכנים בידי תנובה. מקרים נוספים, אם כי לעיתים פחות בולטים אירעו רבות בשנים האחרונות, למשל, כאשר פרסמה תנובה כי היא מוציאה מוצר חדש המכונה "ממרח חמאה".

322. לפי תקן החמאה הישראלי, כמו בשאר העולם, קובע כי חמאה הוא מוצר המופק משמנת מתוקה או חמוצה ואין להוסיף עליו כל שומן אחר. "ממרח חמאה" זה של תנובה הורכב מ-80% חמאה ו-20% שמן חמניות, לדבריו של זאב פייקובסקי, מדען ראשי בתנובה.

323. שושנה חן, כתבת ידיעות אחרונות, כותבת כך בכתבתה "מורחים אותנו":

"החמאה החדשה של תנובה מכילה שמן חמניות, והיא מכונה ממרח חמאה. האם השם נובע מתוך רצון לעקוף את התקן? יבואנים בענף טוענים שכן. מדובר בהטעיה. מוצר המכיל שומן צמחי הופך למרגרינה ואינו מוגדר כחמאה. השומן הצמחי זול ליצור משמנת, ועל התוצאה הסופית להיות זולה משמעותית, הם טוענים".

324. תנובה אשר הנה אלופה בנסיונות התחמקות מחוקים ותקנות, אשר הנה ידועה בסחיטתה את הצרכן, כשהיא מנצלת את כל האמצעים העומדים לרשותה בכדי לתת את המינימום האפשרי לצרכן תוך כדי גביית המקסימום האפשרי ממנו, תוך פרסום מטעה, גבתה עבור 140 גרם של המוצר הפחות טוב מחמאה, 6.95 ₪ לאריזה, בעוד שבאותו זמן, 100 גרם חמאה עלתה 2.46 ₪. רק לאחר התערבות משרד הבריאות, שינתה תנובה את האריזה המטעה.

325. תנובה אינה בוחלת בדבר ברמותה את הצרכן. תנובה, כמו אסם, מקטינה את מוצריה, אך משאירה את המחירים על כנם, או שמפחיתה אותם מעט, באופן לא פרופורציונלי להקטנת המוצר.

326. את "שוקו קרלו", הקטינה תנובה מ-250 מ"ל ל-225 מ"ל אך הקטינה את התשלום במעטי מעט. שושנה חן בכתבתה הנ"ל "עובדים עלינו" מדווחת כי:

"ברוב המקרים השינויים קטנים יותר מה שמקשה על הצרכנים להבחין בהבדל. מאחר שמדובר במוצרים פופולריים הנמכרים בכמויות גדולות, נוצר חיסכון כולל משמעותי ליצרנים. לדברי מנכ"ל המועצה לצרכנות, גלית אבישי, מדובר בהטעיית הצרכנים... אבישי: יצרנים המייצרים מוצר מוקטן חייבים לידע את הצרכן בדבר השינוי, כפי שהם טורחים לעשות זאת ובאותיות גדולות בדרך-כלל כאשר הם מגדילים אריזות".

327. תנובה, המזהמת ברעליה את מי התהום של חיי המסחר והצרכנות בישראל איננה בוחלת בהרעלה ממשית של אזרחי ישראל. כך למשל, בבריכות הדגים בקיבוץ נווה איתן שבעמק בית שאן, חיטאו את בריכות הדגים בחומר מסרטן. תנובה הנה זו אשר משווקת דגים אלה ברחבי הארץ. החומר בו השתמשו כחומר חיטוי, הנו חומר אשר נאסר לשימוש ע"י האיחוד האירופי ורשויות הבריאות בארה"ב וגם בישראל. אך למרות זאת המשיכו אנשי הקיבוץ ועשו שימוש בחומר המסרטן כשהם שופכים כמויות עצומות של חומר זה אל תוך בריכות הדגים המשווקים בידי תנובה.

328. כשנשאל אחד העובדים מדוע עשו שימוש בחומר אסור הידוע כחומר מסרטן, ענה, כי נשאר מהחומר במלאי וכיוון שהוא יקר, השתמשו בו. הפליג אותו עובד לעשות והביע פליאה לגבי עצם השאלה ושאל "מה, נשאר את זה?".

329. תנובה מאז ומעולם רחצה כשרץ בידה. תמיד היתממה לגבי "ההיטפלות" אליה, ובו בעת המשיכו להתגלות הפרות אתיות אותן בצעה ללא לאות, תמיד לטובתה ותמיד לרעת הצרכן.

330. פרשה מכוערת נתגלתה כאשר נודע כי ניר גלעד, החשב הכללי, ואיש חזק מאוד באוצר עד לפני זמן לא רב, משמש כיום יועץ בשכר של חברת תנובה מול אגף התקציבים באוצר ומבקש לבצע שינוי מבני בענף החלב.

331. סטלה קורין-ליבר כתבת ותיקה של גלובס, בכתבתה "המאכער מהאוצר" כותבת כך:

"כמה נחמד. החשב הכללי והאיש החזק באוצר עד לפני חודשים אחדים, עובד עכשיו עבור עסק פרטי, תנובה. מה רע? הוא צריך פרנסה, הם צריכים יועץ-לוביסט-מאכער. אז חותמים שידוך. מילא השידוך המפוקפק, שעוד נדון בו. הבעיה היותר גדולה היא ברב שנתן הכשר: אורי יוגב, הממונה על התקציבים. הוא החליף את גלעד בתפקיד האיש החזק, שפועל עתה לשינוי מבני במשק החלב".

332. תנובה כתאגיד ענק אשר הינו מונופול אשר משתלט על 90% משוק קניית החלב ועל 70% מייצור מוצרי החלב, משתמש בעוצמתו כדי להשיג את כל אשר הוא רוצה, באופן קבוע. לפני זמן לא רב פרסם האוצר סקירה בנוגע לאומדן הנזקים למשק מהיעדרות תחרות ותנובה כיכבה בסקירה זו. והנה מיד לאחר מכן התפרסמו בכל העיתונים הגדולים מודעות פרסומת שחרות, אדומות ומנקרות עיניים: "די לשקרים!!! האוצר רומס את האמת על מחירי החלב ומוצריו. האוצר מוכר לנו לוקשים!!!" על מודעה זו חתומה התאחדות מגדלי הבקר בישראל, ומי אם לא תנובה אשר קונה מעל 90% מהחלב אשר נמכר ע"י מגדלי הבקר, עומד מאחרי פרסומת מסיתה זו?

333. מוסיפה סטלה קורין ליבר בעניין זה בכתבתה הנ"ל:

"תנובה נלחמת על השמנת והקצפת שלה, על תענוגות המונופול... היא עושה את זה מול אורי יוגב, שבאוירת הרפורמה הגדולה מדבר על שינוי מבני בחלב. אז מה עושה אריק רייכמן, המנהל הגדול של תנובה? לוקח את ניר גלעד, ושולח אותו להיות המאכער שלו במשרד האוצר. רייכמן תופס את השור בקרניו. הוא שולח את לאורי יוגב ואנשיו, את מי שהיה שכן שלהם, קרוב אליהם, גורו שלהם. איזה פקיד אוצר יעיז לסרב לגלעד?".

334. בדו"ח שפרסמה המחלקה לדוברות והסברה במשרד האוצר, ב-11 בנובמבר 2003 על "אומדן הנזקים למשק מהעדר תחרות במספר ענפים עיקריים", מצויין כי נערכה סקירה ע"י ד"ר אלדד שידלובסקי מאגף כלכלה ומחקר במשק האוצר, המציגה את הפגיעה בצרכנים ובמשק כתוצאה מהעדר תחרות במספר ענפים במשק, ביניהם גם ענף החלב.

335. הממצאים העיקריים של בדיקות ומחקרים אלו העלה כי, הפגיעה במשק כתוצאה מקיומו של מבנה לא תחרותי, מתבטאת בין השאר בתפוקות נמוכות, בניצול לא יעיל של תשתיות, בהיקף גדול של אבטלה סמויה, בפערי שכר לעומת מערכת תחרותית, בשימוש של העובדים בכוחם המונופוליסטי להשגת טובות אישיות ובכלל זה שכר גבוה, בכח אדם עודף, בתשואות נמוכות להון המושק ועוד.

336. כתוצאה מכך נפגעים הצרכנים, שכן פערי המחירים בין התוצרת בארץ לתוצרת דומה בחו"ל ו/או בתשלום גבוה של מיסים על מנת לממן את העלויות הגבוהות הנובעות מהמבנה הלא תחרותי ואת הרווחיות הנמוכה (רמה נמוכה של תשואה להון) של חלק מהחברות.

337. הניסיון מלמד כי פיקוח על מחירים אינו תחליף טוב לתחרות אמיתית. רשויות הפיקוח מתקשות בדרך כלל לקבוע מחירים התואמים שוק תחרותי, המחירים בפועל עלולים להיות גבוהים מדי, רק תחרות יכולה לפעול באמת לטובת הצרכנים והמשק. תנובה עונה

כמובן על כל הקריטריונים של הנתונים האלו וגורמת להם בהפעלתה את המונופול שלה על שאר המתחרים בענף ומשמידה אותם.

338. ואכן בדו"ח הנ"ל מתייחסים בספציפיות לנזקים הנגרמים כתוצאה מהעדר תחרות בשוק החלב. ענף החלב מאופיין בריכוזיות גבוהה. בהשוואה בינלאומית עולה כי בישראל רמת הריכוזיות בענף מוצרי החלב היא מהגבוהות בעולם, כשתנובה היא כמובן הסיבה לכך. יצרני החלב מאוגדים כקרטל וולונטרי באמצעות מועצת החלב.

339. תנובה מהווה מונופסון בתחום רכישת החלב הגולמי וחולשת על כ-90% משוק קליטת החלב. בתחום העיבוד התעשייתי של החלב הריכוזיות היא גבוהה ומתקיים מצב של "תחרות בין מעטים", כאשר תנובה מהווה פירמה מובילה.

340. תנובה מהווה מונופול במוצרי חלב (70% מהשוק) כאשר שטראוס וטרה אינן מהוות איום על מעמדה הדומיננטי (כ-12% כל אחת). את כוחה המונופוליסטי מנצלת תנובה להעברת רווח לרפתנים ולמניעת כניסת מתחרים פוטנציאליים למקטע התעשייתי. כתוצאה ממבנה זה, כמות החלב המיוצרת נמוכה מהכמות שהיתה מיוצרת בתנאי תחרות ושוק החלב מתאפיין ברמת מחירים גבוהה.

341. מחיר החלב מבטא את המחיר הגבוה שתנובה משלמת לרפתנים וגם את הרווחים הגבוהים של תנובה. מחיר החלב ליצרנים גבוה בכ-30% מהמחיר שהיה נקבע בתחרות, וגם המחירים לצרכן גבוהים משמעותית מהמחירים המקובלים בעולם.

342. מהשוואה בינלאומית של מחיר החלב ב-1996 עולה כי פער בין המחיר בישראל למחיר הממוצע באירופה עומד על כ-35%, בעוד הפער בין המחיר בישראל למחיר בארה"ב עומד על כ-60%.

343. מבדיקה של מחירי החלב ב-2002 עולה כי הפער מול ארצות הברית לא הצטמצם ועמד גם ב-2002 על כ-60%. המבנה הלא תחרותי של שוק החלב גורם לעיוות בהקצאת מקורות, לחוסר יעילות בפונקציה הייצור, לעיוותים בחלוקת הכנסות בין מספר מצומצם של יצרנים לבין כלל הצרכנים (רמת מחירים גבוהה) ולפגיעה קשה בצמיחת הענף.

344. ההערכה היא כי ביטול שיטת המכסות, ביטול ההיתר החוקי להתאגדות קרטליסטית ובעיקר פתיחת השוק לייבוא חופשי של גורמי ייצור ומוצרים סופיים יובילו באומדן זהיר לחיסכון של למעלה מ-110 מיליון דולר לשנה. כלומר, הנזק למשק הישראלי כתוצאה מהעדר תחרות במשק החלב והמשך שליטת תנובה בענף, מוערך ב-110 מיליון דולר לשנה.

345. נוסף לקרטל אשר היתה בין מובילותיו בעניין פיקנטי, תנובה אף מקיימת הסדרים כובלים. ישנן הסכמות בין תנובה לבין ארבע משחטות תעשייתיות לגבי שיווק והפצה. זאת ועוד, תנובה מקיימת פגישות שבועיות של אנשיה עם אנשי המשחטות בהן מתנהלים דיונים על השיווק, ההפצה והרכישה של תוצרת המשחטות.

346. תנובה, עוף העמק, עוף הגליל, מילעוף ועוף טוב, מקיימות הסדר כובל במסגרת הסדר שיווק משותף. בהסדר קיימות הסכמות בין המשחטות לבין תנובה לפיהן תנובה תשלם מחירים זהים למשחטות עבור התוצרת ותרכוש מהן כמות שנקבעה מראש. כיוון שהסדרי שיווק הוגדרו ע"י ביה"ד כהסדרים כובלים, יש למנוע מתנובה את ההסדר ואת הפורום השבועי הנ"ל. שוב תנובה בכותרות, כשהיא מנסה לרמות את רשויות החוק, המתחרים והצרכנים, העיקר שרווחיה ימשיכו ויגדלו.

347. אך תנובה אינה מתפרסמת חדשות לבקרים במדורי עיתונות, טלוויזיה ואינטרנט אך ורק בשל העובדה שהיא מונופול אשר מנצל את מעמדו כדי להטיל את מרותו על שאר החברות בשוק או רק בשל כך שהמונופול אותו מפעילה החברה פוגע בצרכנים באופן חמור ביותר.

348. תנובה והעומד בראשה אינם מקפידים על אתיקה מינמלית. משרד רואי החשבון אותו מעסיקה תנובה, "ברית פיקוח", מנוהל ע"י ירון רייכמן בעוד שאביו אריק רייכמן משמש כמנכ"ל תנובה.

349. נושא זה חמור בשל העובדה שישנן תקנות מפורשות של מועצת רואי החשבון אשר אוסרות על חברות לשכור קרובי משפחה כרואי חשבון. על פי התקנות אסורה "כהונתו של אדם ממשרד רואי חשבון המבקר תאגיד, שהוא קרוב משפחה של נושא משרה שהוא לקוח". תקנה זו מתארת בדיוקנות את מערכת היחסים שבין אריק לירון רייכמן. העסקתו של ירון רייכמן מהווה ניגוד עניינים, שכן חשובה ביותר העובדה כי רואי חשבון יהיו בלתי תלויים. שוב מוכיחה תנובה כי חוקים ותקנות אינם חלים עליה וכי היא נמצאת מעל החוק ומנהלת את ענייניה משם.

350. לבריונות העסקית של תנובה אין גבול. לפני מספר חודשים קבע ביהמ"ש המחוזי בת"א כי תנובה אחראית לכל חיובי שותפות הדרי-אביב, כאילו היתה שותף כללי. מסתבר כי תנובה ניהלה את השותפות באופן כושל ובניגוד לחוק כשלא ציינה במסמכי השותפות כי מדובר בשותפות מוגבלת.

351. לדברי ראש אגף איכות אוויר במשרד לאיכות הסביבה, שולי נזר, חשיפה ממושכת למזהמים עולה לגרום לפגיעה בדרכי הנשימה ולעליה בשכיחות מחלות הלב. זאת ועוד, בכל שנה מתים למעלה מ-1000 איש ממחלות נשימה במרכז הארץ. מסתבר שסיכונים אלה

לבריאותם של אזרחי ישראל אינם נראים לתנובה כחשובים שכן מחלבת תנובה בירושלים מזהמת את האוויר ב-545% יותר מהמותר.

352. בשל המונופול שיש לתנובה על שוק החלב, משלם הצרכן הישראלי פי 1.3 עד 1.5 יותר על כוס חלב מאשר הצרכן באירופה. ועדת הכלכלה בכנסת פועלת על מנת להעביר תיקון לחוק, אשר יהדק את הפיקוח על תנובה. תנובה כבר הודיעה שהיא תתנגד לכך בכל אמצעי שברשותה. מדוע שתסכים תנובה למהלך אשר יחייב אותה לנהוג ביושר עם הצרכן? מדוע שישלם הצרכן הישראלי עבור חלב ומוצריו כפי ממשלם כל צרכן אחר בעולם ולמנוע מתנובה מלהרוויח פי כמה, על גבו של הצרכן הישראלי?

353. מסתבר כי תנובה לא למדה ממקרה הוספת הסיליקון לחלב. פעילותה של תנובה לא הפכה לנקייה יותר או אתית יותר. יחידת ההונאה של משטרת מחוז המרכז, חוקרת האם תנובה שיווקה לצרכניה שוב חלב פגום. הפעם שווק החלב ע"י תנובה כשהוא מכיל אנטיביוטיקה ואשר לפי התקנות, חייב היה להיות מושמד.

354. המשטרה תשאלה עשרות ספקי חלב מכל הארץ ותנה אמורה לספק למשטרה מסמכים רבים הנוגעים לעניין, לשם המשך החקירה. קרוב לוודאי כי אף יזומנו בכירים בתנובה לחקירה. החקירה החלה בעקבות תלונה של עובד לשעבר של תנובה, אשר הנו טכנולוג מזון במקצועו. העובד סיפר לחוקרי יחידת ההונאה כי לאחר שדיווח לממוניו כי החלב מכיל אנטיביוטיקה, הוא הוצא לחופשה בת שנה בתשלום.

355. הנחיות משרד הבריאות קובעות בצו פיקוח על מצרכים ושרותים (איכות חלב 1958), כי:

"לא ייצר אדם חלב מפוסטר ולא ישווק ולא ימכור ולא יעביר חלב מפוסטר לצרכן אם... תוצאות מבדק הפוספוטזה מצביעות על פסטור לקוי או חוסר פסטור... או שהוא מכיל גופים זרים או חומרי צבע או חומרים אנטיביוטיים או חומרים כימותרפיוטיים או חומרים משמרים, מחטאים או טוקסיים (רעליים) כלשהם".

356. תנובה נוהגת לבדוק כל מכלית חלב אשר מגיעה אליה שאחת מהן היא בדיקה לגילוי אנטיביוטיקה בחלב. במידה ומתגלה אנטיביוטיקה, אמורה תכולת המכלית להישפך לביוב. במקרה כזה תנובה אינה משלמת לבעלים על החלב, אלא אף מטילה עליו קנס כספי. רק שבמציאות, מה שתנובה למעשה עשתה, שלמרות שגילתה כי החלב מכיל אנטיביוטיקה, היא לא שפכה אותו. היא אמנם לא שילמה לבעלי המשק על החלב הזה ואף קנסה אותו, אך בפועל היא השתמשה בחלב. היא נהגה לשפוך את תכולת המכלית למיכלים הענקיים שנמצאים במחלבה ולערבב אותו עם שאר החלב כדי שבבדיקה נוספת לא יתגלה החלב הנגוע.

357. מקור האנטיביוטיקה הנו בפרות חולות המקבלות טיפול אנטיביוטי, ככלל חל איסור לשווק חלב של פרות אשר מטופלות בתרופות. האיסור על שימוש בחלב המכיל אנטיביוטיקה קיים משום שחלק מהאוכלוסיה אלרגי לאנטיביוטיקה. אך נראה כי סכנה זו אינה מניעה את תנובה מתאוות הבצע שלה להרוויח מכל הכיוונים. להרוויח מכלית חלב חניס אין כסף ועוד להכריח את בעלי המשק לשלם לה קנס, בעודה משתמשת בחלב הנגוע כשגורל הצרכנים הנו הדבר האחרון אשר הנו בראש מעייניה.

358. אך זהו איננו המקרה הראשון של הוספת חלב נגוע. גם בעבר נמצא כי תנובה משווקת חלב נגוע והיא נקנסה על כך. בפברואר 2000 הוגשה תביעה ייצוגית נגד תנובה בהיקף של 186 מיליון ₪ בטענה כי תנובה הטעתה את ציבור הצרכנים ומכרה לו חלב אנטיביוטי במסווה של חלב תקין.

359. המבקשים ד"ר אבירם אלרואי ומיכאל אופנהיימר, טוענים כי תנובה פועלת בניגוד להוראות הדין החלות עליה לעניין ייצור חלב לשתייה ומוצרי חלב, על מנת להכשיר לקליטה ושיווק חלב אנטיביוטי, בלתי תקין, תוך פגיעה אפשרית וחמרה בבריאות הציבור והטעייתו. עוד נאמר בתביעה כי תנובה משווקת בשנה 990 מיליון ליטר חלב המהווה 90% מהחלב המשווק במדינה.

360. כמות החלב המדולל המכיל חלב אנטיביוטי מגיעה לפי הערכות התובעים בתביעה ההיא ל 1% מהחלב לשתייה, דהיינו 9.9 מיליון ליטר לשנה. תנובה הרוויחה בשל כך מהצרכנים ב 4 השנים האחרונות סך של 186,120,000 ₪. ברור אם כן מדוע חשוב לתנובה סכום אדיר זה על בריאות הציבור ועל תקנות החוק המפורשות האוסרות שימוש בחלב נגוע באופן שכזה. תנובה מצידה מטילה את האחראיות על הרפתנים, לטענתה כיוון שאין היא מייצרת את החלב, אין היא אחראית לתכולתו.

361. תנובה כמובן אינה מסתפקת בכך ומפנה אצבע מאשימה לד"ר אבירם אלרואי וטוענת כי מנסה הוא להתנקם בה על פיטוריו. אין ולו מילת התנצלות או ביקורת עצמית אחת שתנובה מפנה כלפי עצמה. למרות אשמתה הברורה והתעלמותה החצופה משלטון החוק ומבריאות הצרכן, לא מרגישה תנובה כל צורך להתנצל על מעשיה הנפשעים.

362. תנובה בהחלט מסוגלת להיות אכזרית כאשר זהו רצונה. רשות השיפוט הארצית של ההסתדרות הורתה לתנובה לשלם כמיליון ₪, ובערכים של היום כ- 2.8 מיליון ₪, לעיזבונו של יגאל לייבוביץ' ז"ל שעבד כמהנדס ראשי של מחלבות חיפה. תנובה פיטרה אותו לאחר שלטענתה החל להזניח את עבודתו, אך המציאות לימדה כי היה עליו לטפל באשתו שחלתה בסרטן ואף בהוריו הקשישים. רשות השיפוט קבעה אז כי תנובה פיטרה אותו בניגוד לחוקת העבודה של ההסתדרות, הפרה צווים מפורשים שחייבו אותה להשיבו לעבודה וכמובן הפיקה מכך רווח פסול. אך אין זה דבר חדש לתנובה להתנהג בדרך זו. חברי ההרכב אף ציינו אז כי התנהגותה של תנובה היתה מבישה "שלא הסתפקה בהפרת צווים שיפוטיים חלוטים, אלא

התעקשה לגרור את לייבוביץ' לערכאות הלוך ושוב", כך שכעת על תנובה לשלם סכום זה לעזבונו, שכן יגאל לייבוביץ' ז"ל, מאז כבר הלך לעולמו בלי לראות ולו אגורה אחת מתנובה אשר דאגה "לסחוב" אותו לכל ערכאה אפשרית בניגוד לכל דין, חוק או צו.

הקיבוצים מפרים את התחייבותם להעביר את חלקם בתנובה לידי המדינה

363. התובעות מבקשות להפנות את תשומת הלב לכך כי אחד ממעשי התרמית הגדולים ביותר בתולדות מדינת ישראל מתבצע באופן שקט בידי "תנובה" ובעליה, אשר משימים עצמם כאילו היו שוכני שחקים, ובינתיים מוליכים שולל את מדינת ישראל ואזרחיה כדלקמן:

364. הקיבוצים נכנסו לחובות עצומים והבטיחו כנגד ויתור על החובות להעביר למדינת ישראל את חלקם ב"תנובה".

365. כמובן שבינתיים הקיבוצים לא העבירו אפילו פרה אחת למדינת ישראל, בעוד שבינתיים נמחקים לקיבוצים, בהסדרים וסידורים שונים, חובות בהיקף של מיליארדים, דבר הממומן מכספי ציבור.

366. ועדת סוארי, אשר מונתה ע"י משרד האוצר, קבעה ב-94 כי הקיבוצים יעבירו למדינה ולבנקים 50% מזכויותיהם בתנובה, במסגרת הסדר מחיקת חובות, אשר במסגרתו המדינה (למעשה משלם המסים) מממנת את חובותיהם של בני הקיבוצים.

הקיבוצים הפעילו לחץ פוליטי כבד, ושר האוצר נכנע

367. הקיבוצים, כהרגלם, הפעילו לחץ פוליטי כבד, ושר האוצר דאז, אברהם (בייגה) שוחט נכנע. הוחלט ראשית כי הקיבוצים יעבירו למדינה רק 25% מחלקם ב"תנובה" (במקום 50%), שנית, הוחלט, העברת חלקם זה של הקיבוצים בתנובה תתבצע רק לאחר שתנובה (כיום אגודה שיתופית) תהפוך לחברה בע"מ.

368. שנים חלפו, כמובן ש"תנובה" לא הפכה לחברה בע"מ, ואזרחי ישראל ממנים מכיסם את הפסדי הקיבוצים במיליארדים רבים, בזמן ש"תנובה" רושמת רווחים.

369. שר האוצר, סילבן שלום, כיהן בתקופת הסדר שדידת קופת המדינה ע"י כנופיית "תנובה" כחבר ועדת הכספים בכנסת. וכך אמר אז שר האוצר דהיום:

"כל ההסדר הזה הוא חד צדדי. המדינה נותנת והם לוקחים. כך זה היה בנדל"ן שלהם, וכך זה במניות של המשביר והמניות של תנובה. ההתחייבויות שלהם הן חתימה על הקרח".

(ח"כ ס. שלום, "מושכים זמן בתנובה", סטלה קורין ליבר, "גלובס", 20.3.1997)

370. וכבר נקבע בסוגיית של הסדר חובות למגזר החקלאי בע"א 6821/93 **בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' מגדל כפר שיתופי פד"י מ"ט 4 221** דברים היפים לענייננו:

"הסדר משפטי בדבר מחיקת חובות בהיקף משמעותי הוא בגדר מעשה של נטילת רכוש מבעל החוב ועל-כן נושא עמו אופי של פגיעה בקניין. לעניין זה אין נפקא מינה בכך שגם אלמלא נולד ההסדר המתואר היו פתוחות לפני הנושה דרכים משפטיות אחרות לנקיטת צעדי גבייה, שאף במסגרתם תיתכן מחיקה כלשהי של חובות - כגון הליכי פשיטת-רגל".

371. בעוד שודדים עלובים אשר נטלו 100 שקלים שאינם שלהם מושלכים לכלא, שדידת מיליארדים מהמדינה עשויה להפוך את מנהיג כנופיית השודדים הממוסדת ליו"ר תנובה, אשר אשרי האיש שיאחז וינפץ את עוללותיו אל הסלע (תקון חצות).

372. בישראל 2003 אין אדם נזקק לנשק על מנת להיות פושע - די שיצטייד בקשר כלשהו למגזר הקיבוצי יגלגל עיניים לשמיים, יסגל לעצמו פגם דיבור אופייני לבני-משק כבדי-פה (אך בחירי-סגולה בעיני עצמם) ויזכה לכך למעין-חסינות מוסרית, משל היה **עוטר ישראל בתפארה** (סליחות, ברכות השחר).

373. לאמור, שהשודדים הפשוטים ישדדו כרגיל, אנחנו, מלח הארץ ודגולים-מעם, המהלכים על כנפי-רוח, נשדוד כדין, הן מורגלים אנו בהסדרים מעין-תקינים שתכליתם בעיקר לסדר אותנו ו"לסדר" את כל מי שאיננו איש שלומנו. נשתכשך בבריכה ונרחץ בנקיון כפינו, נצבור חובות (המתנדבים קוטפים בינתיים), ואחר-כך נסדר מאן דהוא שימחק לנו את חובנו. חוק הסדרים קטן יסדר הכל. אם לא גדליה, אז אברשה, ואם לא הוא אז נמצא כבר אחד אחר שניצוק ממנו שליח לשם מצוות הקוניקטורות הסקטוראליות, אשר יכתוב אותנו בספר הזכויות של עצמנו.

374. תשלובת פיקנטי רכשה מעוף חיפה בחודשים 1/1997 ועד 6/1997 סחורה בשווי של כ- 15,000,000 ₪.

האינטרסים הקונגלומרטיים של ראשי הקרטל

375. בשנים האחרונות מאפיינות שתי מגמות את הקונצרנים הגדולים בישראל: מעבר מבעלות ממשלתית או ציבורית לבעלות פרטית וגידול בהיקף הקונצרנים דרך מיזוגים.

376. הקונצרנים הגדולים מצויים בשליטת משקיעים פרטיים ספורים. בכך הם שונים מרוב הגופים הגדולים בשוק האמריקאי או האירופי, בהם מבוזרת הבעלות.

377. המשק עובר תהליך הפרטה משמעותי, והבעלות המעין-ציבורית, דוגמת חברת העובדים, הצטמצמה מאוד. משאבי הסקטור הפרטי במשק גדולים בהרבה ביחס לעבר, ותלות המשק במעורבות ממשלתית קטנה במידה ניכרת. במקביל, התפתחו גופים קונצרניים חדשים- קטנים, בינוניים וגדולים.

378. עם זאת, המשק הישראלי נותר ריכוזי מאוד, קונצרנים ספורים מחזיקים חלקים גדולים יחסית מהתוצר התעשייתי. מספר קטן עוד יותר של בנקים מחזיק במרבית השוק הבנקאי.

379. המשק הישראלי גם מבודד גיאוגרפית. בשונה ממשקים בקנה מידה מקביל, המשולבים קרקעית במערכות גדולות בהרבה - יש למשק הישראלי מאפיינים של כלכלת אי: יבוא ויצוא בים ובאוויר וחשיפה מינימלית לתחרות מצד השכנים.

380. אפילו הממונה הקודם על ההגבלים העסקיים, ד"ר דוד תדמור כבר ביטא את דעתו הנחרצת בניין זה, כי ישנם **חסמים טבעיים לתחרות** בשירותים המקומיים וחסמים טבעיים - מעטים בהרבה - לתחרות בתעשייה המקומית. לאלה נוספים **חסמים מלאכותיים לתחרות**, דוגמת היטלי מגן, תקנים מפלים ודרישות רישוי מיותרות שפוגעים מאוד ברמת התחרות המקומית.

381. מחד, ברור כי גופים כלכליים גדולים הם נדבך חיוני ביותר במרקם חייה הכלכליים של המדינה. ואולם האם חרף זאת ייתכן שגוף קונצרני יהיה גדול מדי, בנסיבות המשק הישראלי? העירה ועדת ברודט:

"היווצרות חברות קונגלומרטיות המרכזות כוח כלכלי רב בידי מעטים משמעותה שהרבה יותר עובדים, בעלי מניות, צרכנים והמשק כולו הופכים לכפופים לטעמיהם של קומץ בעלי שליטה... בדומה, מספר גדול של עובדים ובעלי מניות, כמו כוח קנייה גדול של סחורות ושירותים, מקנה לפירמות הענקיות יכולת להפעיל כוח פוליטי משמעותי, שיכול לשמש לבעליו קרדום לחפור בו, למשל כדי לאלץ את הממשלה לסייע בשימור כוח מונופוליסטי..."

382. מתי, אם כן, הופך יתרון הגודל למכשלה בנתוני המשק הישראלי, נוכח גודלו המצומצם, בידודו והמספר הקטן של שחקנים גדולים בו? זו שאלה סבוכה. ברור, כי התשובה אינה מעוגנת רק בעולמה של תחרות, אלא גם במישור השלטוני-חברתי.

383. בנסיבות קרטל המזון, לא היו מעוגנים חוקי המשחק לא בעולם שלטוני חברתי ראוי ולא בעולמה של תחרות, אלא **בעולמם המוסרי והתרבותי הירוד של בעלי אינטרסים**, שכמו לקו בהרעלה ערכית, שנגרמה כתוצאה מצפיית-יתר בסרטי מאפיה מדרג ירוד במיוחד.

384. מלבד מאבק "אסם" בתובעת על רקע שבירת שוק חטיף הבוטנים, הונע מאבקה של "אסם" במבקשת מתוקף העובדה כי "אסם" רכשה את הבעלות במפעל הסלטים "סלטי צבר", אשר מוצריו מתחרים במוצרי "פיקנטי".

385. גם "תנובה" מתעניינת כיום במפעל סלטים.

386. בתוך כך, בתקופת קרטל המזון, התעניינו "אסם" ו"תנובה" **בכניסה לענף הנקניקים**, והאינטרסים שלהן בחיסול אורגנים בכירים בענף הלכו וגברו (**קבוצת פיקנטי ייצרה באותה העת % 20-25 מתצרוכת הנקניקים בישראל**).

387. ואכן, שאיפותיהן של "אסם" ו"תנובה" בענף הבשר והנקניקים התממשו, הן הביאו להתמוטטות "פיקנטי", ובתוך-כך, "אסם" מחזיקה כיום במניות "הוד לבן", ו"תנובה" רכשה את "טיב טירת צבי", ולשתיהן מפעלי אפיה.

388. בתוך כך ל"אסם" 51% בשותפות בחברת הגלידות הגדולה נוגה גלידות בע"מ אשר 49% ממניותיה מוחזקות בידי ענק המזון הגדול ביותר בישראל, תנובה, שלה בעלות של 50% על "עוף חיפה" אשר עסק בתקופת הקרטל בשחיטת פטמי עוף והמשווק מליוני עופות מדי שנה.

389. מפעל זה "התחרה" בתנובה ושיווק את מוצריו במחירים נמוכים מאלה של המוצרים הזהים אשר שיווק התאגיד שבבעלותו הוא נמצא.

390. אנומליה כלכלית זו, אשר מן המפורסמות בענף הבשר כי לא הייתה נוחה ל"תנובה", הובילה ליצירת עניין של "תנובה" בקטיעת פתיל חייו של "עוף חיפה".

391. עד כמה שיישמע הדבר מוזר לאוזן הבלתי מיומנת בשמיעת עוללות נוכלי ענף המזון בכלל ו"תנובה" בפרט, קריסת החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", אשר רכשו מוצרים במיליוני שקלים מ"עוף חיפה" הביאה גם לאיום על חייו של עוף חיפה עצמו, במהלך שהביא להתרתו של הקשר הגורדי ולשחרורה של תנובה מעולו של עוף חיפה.

392. לתנובה, לאסם וליתר חברי קרטל המזון היה אינטרס בהתמוטטות פיקנטי אף מאספקט נוסף: תשלובת פיקנטי פרסמה במהלך 21 שנות קיומה אלפי מודעות בעיתונות, ובה הודגש מחירם הנמוך של מוצריה לעומת מתחריה, רמת מחירים שהושגה תודות לתהליכי ייעול, חיסכון בפער תיווך ושילוב של דוקטרינת המספרים הגבוהים (שיווק במחירים נמוכים ובכמויות גדולות) עם תפיסת עולם שדגלה בהפיכת כל מוצר לבר-הישג עבור השכבות החלשות.

393. כך למשל, עד כניסת "פיקנטי" לענף הפסטרמה, היה מוצר זה נחלתם של העשירונים העליונים בלבד. בשנים האחרונות זהו מוצר המצוי בהישג ידה של כל משפחה כמעט, וזאת הודות ל"פיקנטי" שהחלה לייצר ולמכור פסטרמה במחיר הנמוך בכ- 70% ממתחריה באותה העת.

394. פיקנטי החדירה, הלכה למעשה, את אמונתה כי גם לעני ישנה הזכות לחיות בכבוד וברוחה, בבחינת "זה (העני) נהנה וזה (היצרן) אינו חסר".

395. נוכח הפריסה הארצית של פרסומי "פיקנטי" ונוכח פריסתן המרחבית של החברות הצלבניות - ניכרה הפגיעה במתחרי "פיקנטי" באזורים רבים.
396. השפעת תפיסת העולם הכלכלית הסדורה של "פיקנטי" התבטאה הן במישור של פלחי השוק שבהן פעלה והן בעצם ייצוב ומיתון של שוק המזון בישראל ברמת המאקרו.
397. רשתות שיווק, אשר מתח הרווחים שלהן הוא כ- 50%, היו מובילות הגזל נגד הצלבניות של "פיקנטי" שהסתפקו באחוזי רווח קטנים בהרבה.
398. המתחרים הפעילו לחצים גדולים על הספקים הראשיים (המשותפים להן ולפיקנטי) כדוגמת "תנובה", "החברה המרכזית לייצור משקאות קלים - (קוקה-קולה)", "ליימן שליסל" ואחרים, שיאיימו על פיקנטי שלא תפרסם את מחירי המוצרים, משום שפרסום זה גורם ללקוחותיהם לבקש מחירים "כמו בפיקנטי".
399. מסע השתדלנות לא עזר, וענקי מזון כ"תנובה" נאלצו להוריד מחירים. הצרכן הבודד נהנה מהתחרות החופשית, אבל מתחרי פיקנטי רתחו מזעם.
400. 60% מהרווח הגולמי של "אסם" מקורו בייצור ארבעת המוצרים הבאים: עוגות מוכנות, "במבה", "ביסלי" וקטשופ.
401. לשני המוצרים הראשונים העמידה "פיקנטי" תחרות של ממש בדמות מוצרי "הרויאל קייק" (בתחום העוגות המוכנות) וה"מקרנה" (כמתחרה ל"במבה").
402. כאשר שמעו ב"אסם" כי פיקנטי רכשה גם קווי ייצור גם לקטשופ ולחטיף הדומה ל"ביסלי" הבינו כי חייבים לפעול לחיסולה של פיקנטי, שכן הניחו כי גם בפלחי-שוק אלה תצליח פיקנטי למכור את מוצריה במחירים נמוכים יותר, כיאה לתפיסת עולמה הידועה והמוכרת זה שנים רבות.
403. נוסף לאינטרס של תנובה בהתמוטטותו של "עוף חיפה" בסיוע לשותפתה העסקית והאסטרטגית "אסם" וכן בנוסף לאינטרסים אינצדנטליים כאלה ואחרים, שתביעה זו קצרה מלהכיל, לתנובה היה עניין ישיר בהתמוטטות החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - מתוקף שותפתה בחברת הענק "היפר שוק" אשר החזיקה בזמן הרלוונטי - 50% ממניות רשת המרכולים "קו-אופ צפון", שהתחרתה בחברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי".

404. אינטרס ישיר נוסף של תנובה בהתמוטטות החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - נובע מאחזקותיה ברשת "מזון מן הקיבוץ" שאף היא מתחרה במרכולים שבבעלות החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי".

ניצול חסמי הכניסה לענף הענף והפטמים ע"י תנובה

405. כאשר בוחנים את תפקידה של "תנובה" בקרטל המזון, יש לשים לב לאינטרסים הברורים שלה לפגיעה במתחרים על רקע מערכת נסיבתית הכוללת שורה של מחסומי כניסה לענף הענף והפטמים:

406. קיים בענף הרלבנטי עודף כושר ייצור. מטעם זה, יתקל מתחרה פוטנציאלי שירצה להיכנס לענף, להתמודד עם יכולתן של הפירמות הקיימות להגדיל את הייצור בזמן קצר ובעלות נמוכה יחסית וכן להתמודד עם ביקוש נמוך ביחס לכושר הייצור.

407. צפויה בעתיד החמרה בתקנות איכות הסביבה הנוגעות לענף הרלבנטי ובעיקר לשחיטה ותוצריה. החמרה כאמור, תקשה על כניסתו של מתחרה פוטנציאלי לענף.

408. בענף הרלבנטי נדרשת עתירות הון גבוהה במיוחד לשם כניסה לענף. כך, הן לעניין הקמתה של משחטה חדשה והן לעניין רכישתה של משחטה קיימת.

409. בשל שילובה האנכי של תנובה, קרי, מעורבותה בכל שרשרת הייצור של הענף והפטם (רבייה, שיווק למשחטות, שחיטה ושיווק לסיטונאים), יהא על מתחרה פוטנציאלי להיכנס לא רק לשלב השחיטה אלא גם לשלבים האחרים או למצער, להתחרות עם כוחה של תנובה בשלבים אחרים אלה.

410. לתנובה נתונה עוצמה פיננסית רבה וכוח קונגלומרטי גדול - הנתון לה בשל פעולתה וחוסנה בשווקים אחרים שאינם דווקא הענף הרלבנטי - ועל כן תוכל תנובה להכניע כל מתחרה פוטנציאלי ב"תחרות דורסנית".

411. בשל כוחה של תנובה כלפי מגדלי העוף וההודו (הכוח המונופסוני) תוכל תנובה להשיג מהם מחירים בלעדיים ורווחיים ביותר, דבר שלא יתאפשר למתחרה חדש שייכנס לשוק.
412. על רקע נתונים קשים אלה, ניתן להבין עד כמה מעשיה של תנובה כנגד "פיקנטי" היו בלתי הפיכים.

פגיעת "תנובה" ב"פיקנטי" באספקלריית דיני ההגבלים העסקיים

413. הפגיעה ב"פיקנטי" ניכרה לא רק בענף העוף והפטמים אלא גם בכל ענף ב"תנובה" אשר היה מצוי ביחסים של חליפיות סבירה מול מוצרי "פיקנטי".
414. פסק הדין הישראלי המנחה לעניין הגדרת שוק המוצר, הנו, לא בכדי, עניין תנובה שדון בהקשר של מיזוג חברות. בית הדין להגבלים עסקיים נדרש לשאלת הגדרתו של שוק המוצר, תוך שהוא בוחן את השפעתו של המיזוג המבוקש, בין תנובה למשחטת עוף הנגב, על התחרות בשוק.
415. ביושבו על המדוכה בחן בית הדין את השאלה האם "פטס" ו"הודו" הם בבחינת שוק אחד, שוק העוף? והאם עוף הקפוא והעוף הטרי הם שוק אחד? האם כלל העופות מהווים שוק בפני עצמו, או שמא אין הם אלא חלק משוק הבשר, הכולל למשל גם מוצרי בקר לסוגיו? בהחילו את מבחן החליפיות הסבירה, הגיע בית הדין למסקנה, כי "פטס" ו"הודו" הם שוק אחד- שוק העוף וכי זהו שוק המוצר הרלבנטי במקרה דנן.
416. דוגמא נוספת לשימוש במבחן החליפיות עולה מהחלטת הממונה על ההגבלים העסקיים בעניין הסדר כובל בענף דלתות הביטחון. באותו עניין, קבע הממונה על סמך מבחן החליפיות הסבירה, כי שוק המוצר הרלבנטי הנו שוק דלתות הכניסה הביטחוניות. כמו כן, הדגיש הממונה, כי יש לבחון את הגדרת השוק מנקודת מבטו של הצרכן.
417. "חלקו של ידיעות הגיע כדי מחצית מתחום העיתונות היומית בשפה העברית", כתב הממונה בהחלטה בעניין "ידיעות אחרונות", "אך נתח השוק הצטייר כגבולי, ספק מעט

למעלה ממחצית התחום (אז לכאורה הוא בעל מונופולין), ספק מעט למטה ממחצית התחום (אז לכאורה הוא אינו בבחינת מונופולין). ובכלל, המסד העובדתי אז לא איפשר נקיטת עמדה מוסמכת, וכזו אכן לא ננקטה. בנסיבות אלה מצאתי לנכון לשוב ולבקש מהעיתונים היומיים ליתן בידי, בהתאם לסמכותי לפי סעיף 46 (ב) לחוק ההגבלים, תוך התחייבות שנתונים אלה יישמרו בחשאיות, דו"ח מכירות מאומת, בחתך חודשי ותוך האבחנה בין עיתון יום-חול לעיתון ימי ששי וערבי חג. כמו כן התבקשו והתקבלו הערכות פלחי שוק שהוערכו על ידי המעורים בענף".

418. מונח "כלל אספקת נכסים" המופיע בסעיף 26 (א) האמור, מסביר הממונה בהחלטתו, עניינו שוק הנכסים או המוצרים הנוגע לעניין. "הספרות מלמדת", כתב, "כי שוק יחבוק בין זרועותיו את קבוצת המוצר הבסיסי ביותר המאפשר לחברה מונופוליסטית היפותטית להעלות את מחיר המוצר באופן ממשי ולאורך זמן מעל המחיר הנוכחי בשוק ובאורח שלא יפגע ברווחיותה. הקביעה מהו הנכס או השירות הרלוונטי משמעה קביעת גבולותיו - באספקלריית מהות המוצר ובאספקלריה גיאוגרפית - של הענף הרלוונטי. נקודת הפתיחה תהא כי הענף הרלוונטי כולל רק את המוצר הנמכר על ידי אותו אדם ("המוצר המצומצם ביותר"), ובהמשך תיבחן מידת תחליפיות הביקוש, ובמידת מה גם תחליפיות ההיצע, בין המוצר המצומצם לבין מוצרים אחרים".

419. "בעת עריכת בחינת תחליפיות הביקוש", הסביר הממונה, "יש לשקול, בין היתר, את הפראמטרים הבאים: גמישות הביקוש הצולבת בין המוצרים, מחירי המוצרים, קשרי הגומלין בין מחירי המוצרים, הנתונים הפיסיים והאובייקטיביים של המוצרים, מבנה הביקוש וההיצע והפרספקטיבות בקרב הנפשות הפועלות".

420. מבחן "החליפיות הסבירה" אומץ עוז קודם לכן בארה"ב. על פי מבחן זה, יש לכלול בשוק המוצר את כל אותם מוצרים חליפיים שהם בעלי דרגת חליפיות סבירה לאותו מוצר. מוצרים יחשבו לחליפיים כאשר מחיר האחד עומד ביחס הפוך לעקומת הביקוש של השני, כך שאם מחיר האחד עולה, יגדל הביקוש למוצר השני.

421. נוכח הצמצום בכמות הפסיקה בסוגיית החליפיות הסבירה בבתי המשפט בישראל, ישנו צורך לבחון את הפסיקה הזרה בעניין. יישומו של מבחן "החליפיות הסבירה" בפסיקה בארה"ב מדגיש את חוסנו של המבחן, שהוא גם חסרונו, והכוונה לגמישותו הרבה.

422. במשך מספר דורות של פסיקה בתי המשפט בארה"ב שיכללו את המבחן והוסיפו לו נדבכים חשובים. יחד עם זאת, במספר לא מועט של פסקי דין, המהווים את אבני הדרך בסוגייה, בתי המשפט יישמו את המבחן בצורה לא הומוגנית, כאשר בנסיבות מסוימות מוביל היישום להגדרת שוק צרה ובנסיבות אחרות, אשר לא תמיד מהוות אבחון מוצדק ומלא מן התקדימים שקדמו להם, להגדרה רחבה.

423. הגדרת שוק צרה במיוחד נקבעה על ידי בית המשפט לערעורים בפסק הדין בעניין **Aluminium co. of America**. בית המשפט קבע כי שוק מתכת האלומיניום הגולמית, חומר הגלם ממנו מפיקים את האלומיניום במצבו המוגמר, מהווה שוק נפרד בפני עצמו שאינו כולל את האלומיניום במצבו המוגמר.

424. שאלת תיחומו של שוק המוצר עמדה בלב הדיון בפסק הדין המנחה בעניין **Du Pont**. בניגוד להלכה בעניין **Alcoa** בית המשפט קבע והחיל הגדרת שוק מוצר רחבה. בית המשפט אימץ את טענת **Du Pont** ובחר בהגדרת השוק הרחבה. בית המשפט קבע, בין היתר, כי הגדרת שוק המוצר תלויה במידה רבה במידת האלסטיות של עקומת הביקוש למוצר ובמבחן החליפיות הסבירה.

קהל הצרכנים הפגיעים

425. בעת זיהוי השוק הרלבנטי, מן הראוי לתת את הדעת, בנסיבות מתאימות, לקיומו של ציבור הצרכנים הפגיעים.

426. ציבור צרכנים זה מתייחד בביקוש קשיח, או לפחות קשיח בהרבה משל יתר צרכני המוצר. הצרכנים הפגיעים הם הצרכנים אשר עד לרמת מחיר מסוימת יהיו מוכנים לשלם עבור המוצר יותר, ולעיתים בהרבה יותר, משאר צרכני המוצר.

427. מקום שחלקם של הצרכנים הפגיעים מכלל צרכני המוצר הוא מהותי, יטה בית המשפט לכיוון הגדרת שוק מוצר צרה על מנת לספק הגנה טובה יותר לאותם צרכנים פגיעים, שכן אם ייכלל המוצר בשוק אחד יחד עם מוצרים אחרים יפגעו מכך בראש וראשונה הצרכנים הפגיעים, אשר לגביהם, כמעט ואין לאותו מוצר תחליפים.

428. לחלק ממוצרי "פיקנטי" היה קהל צרכנים פגיע, אשר עם קריסת החברות נפגע שבעתיים, באשר מוצרים מסוימים של "פיקנטי", אשר זכו לעיבוד מיוחד, קנו קהל לקוחות אשר היה מוכן להגיע עבורם מקצווי-ארץ.

429. מכאן שמוצרי "פיקנטי" סיפקו לא רק מענה לצרכנים בפריפריה הקרובה למרכולים בהם נמכרו, אלא גם במעגלים פריפריאליים רחוקים הרבה יותר.

430. דוגמא להתחשבות במשקלם של "הצרכנים הפגיעים" עולה מפסק הדין בעניין **International Boxing Club**. בית המשפט קבע כי כשמדובר באליופיות, הצרכנים חובבי האגרוף פגיעים יותר, במובן זה שגם אם מחירי הכרטיסים לתחרות ירקיעו שחקים לא ירצו חובבי האגרוף להפסיד את התחרות. בהתחשב, בין היתר גם בשיקול זה, בית המשפט קבע כי יש לראות בתחרויות במסגרת אליופיות כשוק נפרד.

431. בעיית "הצרכנים הפגיעים" התעוררה גם בעניין **Du Point**. כאן היה ברור לבית המשפט כי מבין כל הצרכנים, למשווקי הסיגרים יש את הביקוש הקשיח ביותר לצלופן. הם זקוקים לצלופן על מנת לעטוף בו סיגרים, ויכולתם למצוא תחליפים לצלופן, שהוא לגביהם מוצר משלים למוצר שהם משווקים, מוגבלת מאוד ובוודאי מוגבלת יותר משל שאר צרכני הצלופן. חרף קיומם של צרכנים פגיעים כאמור לעיל, קבע בית המשפט, כי השוק הרלבנטי הוא של כלל מוצרי האריזה הגמישים.

נחבעות מס' 5 – 6 גיתם בי בי די או בע"מ וגיתם מערכות תדמית בע"מ

432. לצורך השלמת פעולות הקרטל במישור התדמיתי, נשכר בידי "אסם" משרד הפרסום והתדמית הגדול "גיתם" (גיתם בי בי די או בע"מ וגיתם מערכות תדמית בע"מ, להלן: "גיתם") שעסק בבניית מצג-שווא, כאילו קריסתן של החברות איננה תולדה של פעולות הקרטל. "גיתם" הנו האחראי להפצת השקרים לגבי פיקנטי המצוטטים בתביעה זו.

433. "גיתם" עבדה בקרטל **גם עבור "תנובה"**. תנובה מימנה גורמים פוליטיים שונים באמצעות הסרסור לדבר עבירה משה התאומים מגיתם. כך למשל, הועברו מתנובה באמצעות "גיתם" 280,000 דולר ל"רדיו גל" תחנת רדיו פיראטית שהפעילו פוליטיקאים מן השמאל.

434. משרד יחסי ציבור זה ידוע בקשריו הפוליטיים שונים, בקשריו עם אמצעי התקשורת ועם אילי-הון. משרד זה ניצל את קשריו השונים על מנת להטיל בוץ על החברות, ולטשטש את מעשיהם הפסולים של חברי הקרטל.

435. תוך זמן קצר הפך **משה תאומים מ"גיתם"** לראש וראשון לסייעני הקרטל. ברנש מפוקפק זה שימש כאיש קשר בין גורמים שונים בתוך הקרטל, **במסווה של "יועץ תדמית"**. הקונסטרוקציה הפורמלית לפעילותו של תאומים היתה מתן שירותי פרסום ויחסי ציבור באמצעות "גיתם" אשר בה הוא שותף.

436. שירותי "יחסי ציבור" אלה ניתנו לחלק מחברי הקרטל (לרבות "אסם", מנהיגת הקרטל וכן תנובה הקונגלומרט בעל תקציב הפרסום הגדול בישראל). ואולם, הקונסטרוקציה הפסבדו-חוקית של אספקת שירותי יחסי ציבור שימשה מעטה כמו-מכובד לפעילות בלתי מכובדת בעליל, שהנה פרנסה שיש בה בושה וכלימה.

437. אדון תאומים, הידוע כבחשן בלתי נלאה, אגן היקוות למוסר ירוד, עודד את הפעילות הקרטליסטית, רתם לכך את קשריו הפוליטיים המבוססים על אינטרסים אישיים צרים, השתמש באיומים מחד ובדברי חנופה מאידך ודאג להפצת שקרים בשליחותו של "אסם", שהזרימה תקציבים ניכרים ל"גיתם" בבעלותו של אדון תאומים כאתנן לשירותיו.

438. אדון תאומים ידוע בקמפיין המאסיבי נגד ראש-ממשלת ישראל לשעבר, יצחק רבין ז"ל. במשך שנים ניהל תאומים קמפיין ארסי נגד רבין, כאילו הוא שתיין וכן אדם הקורס במצבי לחץ.

439. תכליתו של הקמפיין הנגטיבי ההוא הייתה ניסיון ליטול את יוקרתו הציבורית של רבין, בכל אמצעי, כשהכל לשם כך כשר בעיני תאומים, כל זאת לשם סלילת הדרך לחביבו של תאומים, שמעון פרס, אשר במשך שנים נחשב ליריבו של רבין בראשות מפלגת העבודה.

440. העובדה שרבין נחשב בעיני הציבור לרמטכ"ל מלחמת ששת-הימים, חייל ומפקד נערץ, בעל רקורד של ראש ממשלה ושגריר ישראל בארה"ב וכן אדם בעל יושרה ציבורית ראשונה במעלה היוותה אבן נגף בדרכו של שמעון ("אני לוזר?!") פרס לצמרת.

441. תאומים, האיש למשימות מלוכלכות, נטל על עצמו לבצע את המשימה וביצע אותה באדיקות.

442. כך למשל, לא היסס מלהכחיש בשידור רדיו את האמת ההסטורית מדעית לפיה קונצרן נסטלה - מבעלי מניותיו של אסם המשלמת את שכרו של תאומים - העסיק עובדי כפיה יהודים בתקופת השואה.

443. הכחשתו של תאומים בשידור רדיו אמת עובדתית ידועה זו הנה עבירה פלילית אשר בעטיה ראוי כי תאומים יתנתק למשך חמש שנים מעסקנותו ויתכבד להתארח באחד מבתי הכלא בישראל, וזאת נוכח ס' 2 לחוק איסור הכחשת השואה תשמ"ו הקובע מפורשות כי:

"המפרסם, בכתב או בעל פה, דברים המכחישים את המעשים שבוצעו בתקופת השלטון הנאצי ושהם פשעים כלפי העם היהודי או פשעים כלפי האנושות, או

ממעייטים את ממדיהם, בכוונה להגן על מבצעי הפשעים הללו או להביע להם אהדה או הזדהות, דינו - מאסר חמש שנים".

444. פעם נוספת מני רבות שתאומים תחב את ידו למדמנה העקובה מדומן הייתה עם הקמת הקזינו ביריחו. אנשי הקזינו שילמו לתאומים סכומים נכבדים על מנת שיפאר וירומם את הקזינו, אשר העביר מיליונים רבים מרווחיו לרשות הפלשתינית ולבכיריה, והם עושים בו כראות עיניהם, **לרבות שימוש כנגד ישראל** (ומהיכן הגיע רובו של הכסף? ממהמרים ישראלים שאיבדו את כספם ולעתים גרמו בכך להרס משפחות).

445. גיתם אחראים בהפצת לשון הרע ושקר מפגיע כנגד התובעות. כך למשל יעץ תאומים למנהל תנובה אריק רייכמן לכנות את מנהל התובעות בראיון בעיתון "פושט רגל סדרתי" על אף שמנהל התובעות איננו ומעולם לא היה פושט רגל ועוד כנה וכהנה שקרים ובדותות מבית היוצר של הכוזב תאומים.

446. גיתם אחראית לשקרים שהופצו בדבר יכולתה הכלכלית של פיקנטי ערב הקרטל. חרושות השמועות של גיתם פעלה בשני כיוונים מרכזיים: א. באמצעות העיתונות. ב. באמצעות הזרמה שיטתית של "מידע עסקי" כביכול כנגד פיקנטי.

447. בידי התובעות ראיות רבות על ההתבטאויות שיצאו מגיתם והופצו באמצעות "אסם", "תנובה" וסוכניהם. כך למשל סיפר ביולי 1997 בני ברכה, בעל אטליז מעכו, כי מנהל מכירות של "תנובה" באיזור הצפון, אדם בשם טיבי, אמר לו כי "פיקנטי נפל". טיבי זה סיפר לגבי גבריא, מנהל מכירות של משחטת הוד השלום כי שמע במשרדים של תנובה כי ישן בעיות רציניות עם פיקנטי וכי העסק קורס.

448. סוכן המזון דרור גזית שמע ביום 25.7.1997 סוכן של אסם ש"פיקנטי הולך לפול" וכי קביעתו זו מתבססת "על סמך ידיעות מביטוח אש"א". כמו כן התוודה אותו הסוכן ש"אסם יעשה הכל שפיקנטי יפול" וזאת בשל החטיף המתחרה לבמבה שהחלה פיקנטי לייצר. "המגמה של הגדולים באסם לחסל את פיקנטי" הסביר הסוכן של אסם.

449. ביום 17.7.1997 אמר עובד פרומין בשם רוני, שהצטרף לעובד אסם בשם מיקי, במשרדי פיקנטי בראשל"צ לעובדת פיקנטי נירית אפפל: "נראה שעבודתך היא לא לעוד הרבה זמן".

450. ביום 21.7.1997 טענה גלית, מנהלת איזור ב"מוטה גלילות נסטלה" כי "חזרו שקים של פיקנטי עבור סחורה שנמכרה לפיקנטי", וכי המנהל הישיר שלה אמר לה כך. טענה זו היתה שקרית כמובן.

451. סוכן של ויטה, מיקי, התוודה ביום 23.7.1997 "התקשרו מהנהלת החשבונות של אסם ואמרו להנהלת החשבונות שלהם, של ויטה, שהשקים של פיקנטי חזרו ושאינו לפיקנטי כסף לשלם". גם עובדה זו היתה מצוצה מהאצבע.

452. ביום 23.7.1997 נקלט סוכן של אסם אשר בה "לערוך ביקורת" בסניף פיקנטי בבני-ברק תמה נוכח אצטבת המשקות של קוקה קולה: "אמרנו לא לספק סחורה! זה מעניין!", שח הסוכן של אסם לחברו. התבטאות זו חושפת את תוכניתה של אסם, את ההוראות שהנחיתה לקשורים אליה.

453. ביום 29.7.1997 מספר אורן דרור, נהג חלוקה בטרחה, למיקרופון הסמוי על פגישתו עם סוכן אסם, אשר "עדכן" אותו בבדותה לפיה פיקנטי ב"פשיטת רגל" כביכול, וכי "לא מורידים לה סחורה" וכי צריך לבדוק את השייקים שלה.

454. על אמירות אלה שהובאו לעיל בקליפת אגוז ואחרות אחראי משה תאומים מ"גיתם", אשר ניהל את קמפיין השמועות השקריות כנגד "פיקנטי".

455. אדון תאומים, שהנו, בשל מעשיו - כמאמר התוכחה לר' אברהם אבן-עזרא - בוז ליודעיו ולעג לשכניו, ידוע בחיבתו ללחישת עצות רעות על אוזניהם של אנשים, ברדיפה אחרי ממון ושררה ובהרגלי היגיינה ציבוריים ומוסריים ירודים, וכיוון שמרוב סביאה והדוניזם כפשוטו מעולם לא טרח לעיין בכתבי הרב קוק כדלהלן, הרי הם מובאים לפנינו:

"אהבת הבריות צריכה להיות חיה בלב ובנשמה, אהבת כל האדם בייחוד, ואהבת כל העמים כולם, חפץ עילויים ותקומתם הרוחנית והחומרית.... אהבה פנימית מעמקי לב ונפש, להיטיב לעמים כולם, לשפר את קנייניהם, לאשר את חייהם...."

(מידות הראי"ה, אהבה, סעיף ה [לב]).

456. תאומים סבור כי ניתן לנהל את מדינת ישראל באמצעות ישיבה עצלה אך מדושנת בבתי קפה בפרברים יוקרתיים של גוש דן, ולהכתיב בכך סדר יומם ואת דפוסי חייהם של מאות אלפי אנשים ישרים ועמלים בישראל.

457. כך למשל, אזרח ישראלי מהשורה, נאמר תושב בת-ים, אזרח ישר ועמל, אשר לוגם חלב של "תנובה", רוכש לבנו "במבה" של "אסם" ולרעייתו תרופה נגד שיעול איננו יודע כי תאומים מעורב בפעילותו של כל אחד מיצרני המוצרים הנ"ל, ותורם לכל אחד מהם

מהקומבינטוריקה המשומשת שלו לעיפה, המבוססת על כל הרע והנצלני שבקפיטליזם המוקדם והחשוך שיסודותיו הדוקטרינריים נטועים בתחילת המאה שעברה.

458. גם בבואו של האזרח לבטא את אהדתו הפוליטית למנהיג זה או אחר או לקבוצת הכדורגל החביבה עליו ייתקל האזרח הקטן מבת-ים בזרועות התמנון הארוכות, היוצאות מתוך בטן עגולה ומיתממת אך נאחזות בחוזקה מכל הבא ליד. החל מבפוליטיקאים וכלה ביצרני חטיפים ובקבוצת כדורגל ובנק גדול.

459. ואם איש לא יפריע לו, הרי שיום בהיר אחד יתעוררו אזרחי ישראל ויגלו כי תאומים מסדר את הכוכבים במשמרותיהם ברקיע כרצונו.

460. תיאבוננו של תאומים איננו יודע שובע, ואולם תחת שבולמוס אדיר זה יתבטא במעורבות חיובית בחיי הקהילה, בתרומה לנזקקים ובסיוע למוכי גורל, מביט תאומים על העולם מעמדתו המדושנת עד להתפקע, סבור כי אפס זולתו, כמו ממתין שהצדק ההיסטורי ייעשה כבר עמו, בשם כל המסכנות והאומללות שהסב בימי חייו לאזרחי ישראל, שכל שוועתם הצנועה הנה כי תאומים יניח להם כבר לנפשם, לממונם, לזכויותיהם האזרחיות, הצרכניות והפוליטיות.

461. אלא שכידוע, השכבות החלשות בכל חברה מתקשות בזיהוי האינטרסים שלהן. לו היו השכבות הללו בישראל מדלגות על למכשלה זו, היו אומרים לתאומים ביום ההוא הנח, תאומים, שכך את תאבונך לטרוף הכל.

462. הרפה, משום שכלשון האמרה העתיקה של יהודי ספרד בתור הזהב טרם הגירוש "CONTRA LA VERDAD NO HAY FUERZA" (אין כוח כנגד האמת), וכיוון שהאמת מצויה בחבלי לידתה בנסיבות דנן, הרי שייטיב תאומים לעשות אם יגאל את הציבור כבר עתה מנוכחותו המזיקה, יסתגר בדל"ת אמותיו ויקדים את רגע האמת, שממילא בוא תבוא, ויפה שעה אחת קודם.

463. גיתם היא החוט המקשר בין כמה מחברי הקרטל. קיים קשר גם בין ליימן שליסל וגיתם. גיתם הנה משרד הפרסום של ריגלי בישראל ואילו ליימן שליסל הנה היבואנית והמפיצה של מוצרי ריגלי בארץ. על כן ברור מדוע יעשו שתיהן יד אחת כאשר פרנסתה של אחת תלויה בשניה.

464. זאת ועוד גיתם הנה גם משרד הפרסום של תנובה, אשר מחלקת את תקציב הפרסום שלה בהיקף של 18 מיליון דולר, בין גיתם וקשר-בראל. שוב מסתבר כי לגיתם 18 מיליון סיבות טובות לעשות יד אחת עם תנובה ועם אסם.

נתבעת מס' 8 - פרוטארום סחר ושיווק (1990) בע"מ

465. הנתבעת פרוטארום סחר ושיווק (1990) בע"מ (להלן: "פרוטארום") סיפקה לפיקנטי חומרים חיוניים לתהליך ייצור המזון.
466. פרוטארום שלטה על נוסחאות התבלון של הנקניקים ומוצרי הבשר של פיקנטי, אשר פותחו ע"י פרוטארום וחברת טהר בע"מ בשיתוף פיקנטי.
467. פיקנטי התקשרה עוד בשנת 1982 עם חברת טהר בע"מ אשר נרכשה בידי פרוטארום. בין פיקנטי ופרוטארום נכרת הסכם חדש לאחר הרכישה הנ"ל.
468. פרוטארום השתתפה בקרטל המזון שהונהג ע"י אסם (הנתבעת מספקת חומרי גלם לאסם, תנובה, תלמת, נגה גלידות, ועוד נתבעות) והיתה ספק חיוני לתובעת מס' 1.
469. לרבות הפסקת אספקת סחורה, עוולה פרוטארום כלפי פיקנטי בדרך נוספת: עריכת שינויים לרעה בנוסחאות של חומרי הגלם אשר סיפקה, ואשר פגעה באיכותם ובטעמם של מוצרי פיקנטי, תוך נזקים קשים.
470. פרוטארום יחד עם הנתבעים האחרים הפסיקה את אספקתה באופן מאורגן ומתואם מראש, וזאת למרות שפיקנטי עמדה בלוח התשלומים.
471. בתאריך 14.7.97 צמצמה הנתבעת בצורה קשה את אספקת חומרי הגלם לפיקנטי, ולאחר מכן הפסיקה את האספקה כליל. אף על פי כן המשיכה ניצולת הקרטל לשלם לפרוטארום לפי לוח התשלומים סכומים ניכרים ובכך הופחתה יתרת האובליגו.
472. פיקנטי היתה מוכנה לתת לנתבעת כל ביטחון לסחורה שתסופק, ואולם פרוטארום סירבה לספק את החומרים החיוניים ואת נוסחאותיהם.
473. מאוחר יותר דרשה פרוטארום הקדמת תשלומים ותשלום במזומן וזאת בניגוד לחוזה שנכרת עמה.
474. אורי יהודאי מפרוטארום הבהיר בשיחה עם מנהלי פיקנטי כי מופעלים עליו לחצים כבדים לנהוג כפי שנהגה פרוטארום נגד פיקנטי. פרוטארום הנה ספקית חומרי גלם גם

לתנובה, אסם, טרה, השחר העולה, אסטיב, קוקה קולה, תלמה, ויטה ועוד - כולן חברי קרטל המזון.

475. תשלובת פיקנטי קנתה מחברת פרוטארום בחודשים ינואר ועד יוני 1997 סחורה בשווי של כ- 1,560,000 ₪.

נתבעת מס' 9 - אקסטרא שווק מוצרי צריכה בע"מ

476. החוזה בין אקסטרא שווק מוצרי צריכה בע"מ להלן: ("אקסטרא שיווק") לפיקנטי נערך בשנת 1995.

477. אקסטרא סיפקה לפיקנטי שורה של כ- 100 מוצרים, ביניהם, שקיות אשפה, שקיות סנדוויץ' ומיץ לימון.

478. לאחר שאקסטרא פנתה לפיקנטי, נערך משא-ומתן בין מר אילן בדש מפיקנטי ובין מנהלי המכירות מצידה של אקסטרא, אשר בסופו נערך הסכם אספקה במשרדי פיקנטי בראש"צ, בע"פ ולסכום בלתי מוגבל כשהחוזה מחודש באופן אוטומטי.

479. פיקנטי עמדה בהסכם, עד ליום בו הפרה אקסטרא את החוזה עם פיקנטי כשהחלה להמעיט את אספקת הסחורה לפיקנטי עד לכדי עצירה מוחלטת.

480. בחודשים האחרונים לפני הפסקת אספקת הסחורה באופן מוחלט, הלכה והתמעטה אספקת הסחורה לפיקנטי, באופן הבא: במאי 1997 סופקה סחורה בשווי של 39,000 ₪, בחודש יוני שאחריו סופקה סחורה מעטה הרבה יותר בשווי של 30,000 ₪ ובחודש יולי התמעטה האספקה עד לכדי 18,000 ₪, כשבחודש יולי הנ"ל, סופקה הסחורה לפיקנטי ב-6- כניסות בלבד, לכל 9 הסניפים של פיקנטי.

481. ביום 8/7/97 סופק המשלוח האחרון של אספקה לסניף פיקנטי בפתח-תקוה וביום 13/7/97 הפסיקה אקסטרא לחלוטין, לספק כל סחורה שהיא לפיקנטי.

482. החוזה בין פיקנטי לאקסטרא הופר ע"י אקסטרא ללא כל סיבה או הסבר מדוע ואף לאחר הפצרות חוזרות ונשנות מצד פיקנטי, לא חזרה אקסטרא לקיים את החוזה ולספק את הסחורה.

483. זאת ועוד, ברגע בו הפסיקה אקסטרא לספק סחורה והפרה את החוזה עם פיקנטי באופן כל-כך גלוי, גרם הדבר לחברות נוספות בשוק לקבל "רגליים קרות" ולהפסיק לספק סחורה אף הן.

484. אקסטרא השתתפה בקרטל המזון שהונהג ע"י אסם, כספק לתשלובת "פיקנטי". אקסטרא יחד עם נתבעים האחרים הפסיקה את האספקה באופן מאורגן ומתואם מראש, וזאת למרות שתשלובת פיקנטי עמדה בלוח התשלומים, ולמרות שלא חזר לה שיק כלשהו. אקסטרא היתה ממובילי הקרטל ו"הנחשונית" ביניהן, עת הקדימה את הפסקת המסחר ושידלה אחרים להצטרף אליה. אקסטרא, אגב, מספקת ניילון לאסם.

485. מנהלי אקסטרא, טיטלבאום שמואל ויעקב ויחיאל הרניק, ערבו אישית להמשך האספקה אך הפרו את התחייבויותיהם. הנ"ל קיבלו פעמים אחדות התראות מספר פעמים על הנזקים להם הם גורמים, במרמה ובכחש, ולמרות שפיקנטי המשיכה לשלם לה עד 2.9.97 לא חזרו לספק דבר.

486. הפרת הסכמים אינה דבר חדש לחברת אקסטרא. לפני מספר שנים הגישה אקסטרא לביהמ"ש המחוזי בת"א תביעה לפיה לטענתה, הפרה חברת הקוסמטיקה "פנינה רוזנבלום" את הסכם ההפצה עמה. אך כב' השופטת הד"ר דרורה פלפל קבעה, כי חברת "פנינה רוזנבלום" היתה זכאית לבטל את הסכם ההפצה בים הצדדים לפני המועד שהוסכם, כיוון שמנכ"ל "פנינה רוזנבלום" איבדה את האמון באקסטרא במהלך ההתקשרות בין הצדדים, בעקבות פעולות של אקסטרא המהוות הפרה של ההסכם ולכן אין זכאית אקסטרא לפיצויים על כך. הווה אומר, היתה זו אקסטרא אשר הפרה חוזה ולא חב' "פנינה רוזנבלום". כשניסתה אקסטרא לערער לעליון, נאלצה למשוך את ערעורה לאחר שהציעו זאת שופטי העליון בציינם כי אין בפסה"ד של השו' פלפל כל טעות.

487. כידוע, ישנו קשר רב בין החברות השונות אשר הפעילו את הקרטל נגד פיקנטי. מסתבר כי דנשר מיזגה לתוכה את אקסטרא שיווק. במסגרת מיזוג זה קבלה דנשר לידיה את האחריות לשיווק, מכירות והפצה של מוצרי אקסטרא. דנשר רכשה 35% מחברת אקסטרא-פלסטיק תמורת 25.4 מליון ₪. עד כה החזיקה דנשר ב-9% ממניות אקסטרא-פלסטיק. רכישת 35% הנוספים נעשית בידי יחיאל טייטלבאום, מנכ"ל אקסטרא-פלסטיק, שיחזיק מעתה 44% מהמניות. יתרת 44% תוחזק בידי דנשר והשאר בידי הציבור. זאת ועוד בשנת 2000 חתמה דנשר עם האגיס על הקמת חברה משותפת להפצה בשם דנאגיס, אשר בהקמתה הושקעו 4 מיליון דולר.

488. כשותפותיה לקרטל, ניסתה אקסטרא בדרכיה היא לגרום להתמוטטות פיקנטי, תוך ניצול בית המשפט בשימוש בטענות כזב. כך ניסתה לייחס לתובעת מס' 1 את חובות החנויות של התשלובות, בטענה כוזבת כאילו רכישות תשלובת פיקנטי ממנה היו "מרוכז", בעוד

שעפ"י ספרי הנתבעת אקסטרא, האספקה היתה בנפרד לכל חנות וחנות, וכך גם שויכו בספריה חובות כל חנות וחנות.

489. בתאריך 10.7.97 חדלה אקסטרא לספק סחורות לתשלובת פיקנטי. אף על פי כן המשיכו חברות אלה, בין היתר, באמצעות הסכומים שקיבלו ממימוש נכסיהם, לשלם לה סכומים ניכרים ובכך הופחתה יתרת האובליגו. לאקסטרא היה ביטחון לסחורה שתסופק. אולם חרף קיום מועדי פרעון התשלומים לא חזרה אקסטרא לספק סחורה.

490. על אף שאקסטרא עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לאקסטרא את הסכומים הבאים לאחר פרוץ הקרטל: ב- 04.08.1997 שולמו 4,884 ש"ח. ב- 10.08.1997 שולמו 5,084 ש"ח. ב- 25.08.1997 שולמו 12,316 ש"ח.

491. עובדות אלה מצביעות כי כל כוונתה של אקסטרא היה להוביל ולנסות ולהיות שותפה לקרטל ולגרום לקריסת פיקנטי כולה לרבות התובעות. במעשי תרמית אלה נשארה תשלובת פיקנטי ללא כספים וללא סחורה כאחד. על סמך הבטחות אקסטרא המשיכה התובעת 1 לספק סחורה לחברות השיווק של תשלובת פיקנטי, אך בשל האמור בהעדר כספים וסחורה הוברחו הקונים והחנויות קרסו ללא יכולת לשלם לתובעת 1.

492. כתוצאה מהקרטל וממעשי התרמית של אקסטרא, נגרמו לתובעות הפסדי ממון וחובות חברות השיווק אל התובעת מס' 1 הגיעו ל- 27,000,000 ש"ח עד למועד כניסתן לפירוק. נזקים והפסדים אלה וכן הפסד הנובע מאי מכירת מוצרי אקסטרא (בהעדרם) ומבריחת הקונים בכלל הם כדלקמן:

493. לאור ריכוז אספקת הסחורה, מ- 1/1997 ועד 6/1997 קנתה תשלובת פיקנטי מאקסטרא ב- 206,710 ₪.

494. בניגוד להסכמים, להבטחות ולנוהג המסחרי לא סופקה הסחורה ונגרמו הפסדים בגין אי מכירת מוצרי ספקים באותה תקופה, הפסד מוניטין, חוב לבנקים, הוצאות ממון חוץ בנקאי עקב הפסקת אשראי, הפסד רווחים כתוצאה מקיומו של הליך הפרוק התלוי ועומד וחובות אחרים.

495. בהיותה שותפה ו/או מסייעת ו/או משדלת לאסם הרי היא חייבת אף בעשיית עושר ללא משפט לפי חוק עשיית עושר ללא משפט תשל"ט 1979, לרווחי אסם מהשבתת פיקנטי ולזכות ההשבה של פיקנטי מאסם וממנה יחד וכל אחת לחוד.

נתבעת מס' 10 - גורי יבוא והפצה בע"מ

496. החוזה בין גורי יבוא והפצה בע"מ (להלן: "גורי") ובין פיקנטי נכרת בשנת 1992. גורי סיפקה לפיקנטי חומרי ניקוי ומוצרים לבית.
497. החוזה בין פיקנטי לגורי נערך בעל-פה ולסכום בלתי מוגבל וגורי היא זו אשר הפרה את החוזה בינה ובין פיקנטי כשהחלה להמעיט את אספקת הסחורה לפיקנטי עד לכדי עצירה מוחלטת.
498. בחודשים האחרונים לפני הפסקת אספקת הסחורה באופן מוחלט, הלכה והתמעטה אספקת הסחורה לפיקנטי, באופן הבא: במאי 1997 סופקה סחורה בשווי של 25,000 ₪, אמנם בחודש יוני שאחריו סופקה סחורה בשווי של 44,000 ₪ אך בחודש יולי כבר לא סופקה לפיקנטי כל סחורה.
499. עם פרוץ הקרטל הפסיקה גורי לחלוטין לספק כל סחורה שהיא לפיקנטי וזאת למרות הפצרות חוזרות ונשנות, לא שבה גורי לספק לפיקנטי מוצרים כשלהם.
500. גורי השתתפה בקרטל המזון שהונהג ע"י אסם, כספק לתשלובת "פיקנטי". הנתבעת יחד עם הנתבעים האחרים הפסיקה את אספקתה באופן מאורגן ומתואם מראש, וזאת למרות שתשלובת פיקנטי עמדה בלוח התשלומים.
501. עילות התביעה הינן: הפרת הסכמי מסחר והתחייבויות, פעולות בניגוד לדין במישור החוזי והנזיקי, ניצול לרעה של מונופולין, ניהול הליכי נפל ועוד.
502. בתאריך 14.7.97 חדלה גורי לספק סחורות לתשלובת פיקנטי. אף על פי כן המשיכו חברות אלה, בין היתר, באמצעות הסכומים שקיבלו ממימוש נכסיהם, לשלם לנתבעת סכומים ניכרים ובכך הופחתה יתרת האובליגו. פיקנטי היתה מוכנה לתת לגורי כל ביטחון לסחורה שתסופק. אולם לשווא. גורי התכוונה לגרום לקריסת פיקנטי כולה לרבות התובעות. במעשי תרמית אלה נשארה תשלובת פיקנטי ללא כספים וללא סחורה כאחד.
503. על סמך הבטחות הנתבעת גורי המשיכה התובעת 1 לספק סחורה לחברות השיווק של תשלובת פיקנטי, אך בשל האמור בהעדר כספים וסחורה הוברחו הקונים והחנויות קרסו ללא יכולת לשלם לתובעת 1.
504. רמאותה המסחרית של גורי הנה מן המפורסמות. בימים אלה הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית בשל הקטנת אריזות המוצרים. התביעה עומדת ע"ס 4.3 מיליון ₪. גורי מטעה

את הלקוחות לגבי כמות אבקת הכביסה באריזתה. היא הפחיתה את הכמות ברבע ק"ג לאריזה (כ-17% מכמות האבקה) מבלי לידע את הצרכנים על ההפחתה. למרות שהיא הפחיתה את כמות המוצר, היא לא בחלה להשאיר את המחיר על כנו, כאילו מאומה לא השתנה.

505. כתוצאה מהקרטל, נגרמו לתובעות הפסדי ממון וחובות חברות השיווק אל התובעות הגיעו ל- 27,000,000 ש"ח עד למועד כניסתן לפירוק. נזקים והפסדים אלה וכן הפסד הנובע מאי מכירת מוצרי גורי (בהעדרם) ומברירת הקונים בכלל הם כדלקמן:

506. גורי מכרה לתשלובת בחודשים 1/1997 ועד 6/1997 סחורה בסך של 232,900 ₪.

507. על אף שגורי עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לגורי את הסכומים הבאים לאחר פרוץ הקרטל: ב- 14.07.1997 שולמו המחאות על סך 10,029.58 ש"ח וכן 10,476 ש"ח. ב- 10.08.1997 שולמו המחאות על סך 6,843 ש"ח וכן 8,958 ש"ח. ב- 21.08.1997 שולמו 8,657 ש"ח.

508. בניגוד להסכמים, להבטחות ולנוהג המסחרי לא סופקה הסחורה ונגרמו הפסדים בגין אי מכירת מוצרי ספקים באותה תקופה, הפסד מוניטין, חוב לבנקים, הוצאות ממון חוץ בנקאי עקב הפסקת אשראי, הפסד רווחים כתוצאה מקיומו של הליך הפרוק התלוי ועומד וחובות אחרים.

509. בהיותה שותפה ו/או מסייעת ו/או משדלת לאסם הרי היא חייבת אף בעשיית עושר ללא משפט לפי חוק עשיית עושר ללא משפט תשל"ט 1979, לרווחי אסם מהשבת פיקנטי, ולזכות ההשבה של פיקנטי מאסם וממנה יחד וכל אחת לחוד.

נתבעת מס' 11 - דניר דנברג בע"מ

510. החוזה בין דניר דנברג בע"מ (להלן: "דנברג") ובין פיקנטי נכרת בשנת 1991 כשדנברג מספקת לפיקנטי שורה של כ- 25 מוצרים, ביניהם, מצות ומיצים שונים.

511. ההסכם בין דנברג לפיקנטי נערך בע"פ ולסכום בלתי מוגבל כשפיקנטי דואגת לשלם באופן קבוע לדנברג, אשר מצידה דאגה כי מי מטעמה יבוא לקחת את ההמחאות ממשרדה של פיקנטי, בראשון לציון.

512. למרות שפיקנטי המשיכה לקיים את ההסכם ביניהם, הפרה דנברג את צדה בהסכם כשהחלה להמעיט את אספקת הסחורה לפיקנטי עד לכדי עצירה מוחלטת.
513. בחודשים האחרונים לפני הפסקת אספקת הסחורה באופן מוחלט, הלכה והתמעטה אספקת הסחורה לפיקנטי, באופן הבא: במאי 1997 סופקה סחורה בשווי של 7,000 ₪, אמנם בחודש יוני שאחריו סופקה סחורה בשווי של 31,000 ₪ ובחודש יולי אספקה של 43,000 ₪. בחודש יולי הני"ל, סופקה הסחורה לפיקנטי ב- 10 כניסות בלבד, לכל 9 הסניפים של פיקנטי.
514. ביום 13/7/97 סופק המשלוח האחרון של אספקה לסניף פיקנטי בפתח-תקוה וביום 14/7/97 הפסיקה דנברג לחלוטין לספק כל סחורה שהיא לפיקנטי. דנברג הפסיקה את האספקה באופן פתאומי, ללא הסברים וזאת למרות שנהוג בענף לתת התראה של חודש-חודשיים מראש לפני ביטול כלשהו של חוזה. למרות הפצרות חוזרות ונשנות, לא שבה דנברג לספק סחורה לפיקנטי.
515. דנברג השתתפה בקרטל המזון שהונהג ע"י אסם, כספק לתשלובת "פיקנטי". יחד עם הנתבעים האחרים הפסיקה את אספקתה באופן מאורגן ומתואם מראש, וזאת למרות שתשלובת פיקנטי עמדה בלוח התשלומים.
516. בתאריך 14.7.97 חדלה הנתבעת לספק סחורות לתשלובת פיקנטי. אף על פי כן המשיכו חברות אלה, בין היתר, באמצעות הסכומים שקיבלו ממימוש נכסיהם, לשלם לדנברג סכומים ניכרים ובכך הופחתה יתרת האובליגו.
517. פיקנטי היתה מוכנה לתת לדנברג כל ביטחון לסחורה שתסופק.
518. נכונותה של פיקנטי והקטנת האובליגו מחד, והפסקת הספקת הסחורה מאידך, מצביעים על כוונת ספק זה לגרום לקריסת פיקנטי כולה לרבות התובעות. במעשי תרמית אלה נשארה תשלובת פיקנטי ללא כספים וללא סחורה כאחד. על סמך הבטחות הנתבעת המשיכה התובעת 1 לספק סחורה לחברות השיווק של תשלובת פיקנטי, אך בשל האמור, ובהעדר כספים וסחורה הוברחו הקונים והחנויות קרסו ללא יכולת לשם לתובעת 1.
519. קניות תשלובת פיקנטי מדנברג בחודשים 1/1997 ועד 6/1997 היו בסך של 334,650 ₪.

520. על אף שדננברג עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לדננברג את הסכומים הבאים לאחר פרוץ הקרטל: ב- 27.07.1997 שולמו 38,291.96 ש"ח. ב- 10.08.1997 שולמו 33,317.04 ש"ח.

נתבעת מס' 12 - השחר העולה תעשיית ממתקים בע"מ

521. החוזה בין השחר העולה תעשיית ממתקים בע"מ (להלן: "השחר") ובין פיקנטי נכרת בשנת 1992.

522. השחר סיפקה לפיקנטי שורה של מוצרים, ביניהם שוקולד למריחה וחלבה.

523. החוזה בין פיקנטי להשחר נערך בעל-פה ולסכום בלתי מוגבל. השחר היא זו אשר הפרה את החוזה בינה ובין פיקנטי כשהחלה להמעט את אספקת הסחורה לפיקנטי עד לכדי עצירה מוחלטת.

524. בחודשים האחרונים לפני הפסקת אספקת הסחורה באופן מוחלט, הלכה והתמעטה אספקת הסחורה לפיקנטי, באופן הבא: במאי 1997 סופקה סחורה בשווי של 42,000 ₪, בחודש יוני שאחריו סופקה סחורה מעטה הרבה יותר בשווי של 32,600 ₪, בחודש יולי התמעטה האספקה עד לכדי 10,400 ₪ ובחודש אוגוסט סופקה סחורה בשווי של 9,400 ₪ בלבד.

525. בחודש יולי הנ"ל, סופקה הסחורה לפיקנטי ב-2 כניסות בלבד, לכל 9 הסניפים של פיקנטי.

526. ביום 1/7/97 סופק המשלוח האחרון של אספקה לסניף פיקנטי בפתח-תקוה ובאותו יום הפסיקה השחר לחלוטין לספק כל סחורה שהיא לפיקנטי. השחר השתתפה בקרטל המזון שהונהג ע"י אסם, כספק לתשלובת "פיקנטי". הנתבעת יחד עם הנתבעים האחרים הפסיקה את אספקתה באופן מאורגן ומתואם מראש, וזאת למרות שתשלובת פיקנטי עמדה בלוח התשלומים.

527. תשלובת פיקנטי קנתה מהשחר בחודשים 1/1997 ועד 6/1997 סחורה בשווי 219,720 ₪.

528. על אף שהשחר עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי להשחר את הסכומים הבאים לאחר פרוץ הקרטל: ב- 22.07.1997 שולמו 7,477 ש"ח. ב- 28.07.1997 שולמו 12,616.12 ש"ח. ב- 05.08.1997 שולמו 16,744 ש"ח. ב- 08.08.1997 שולמו 7,553 ש"ח.

נתבעת מס' 13 - נגה גלילות שותפות מוגבלת

529. החוזה בין שותפות נגה גלילות (להלן: "נגה") ובין פיקנטי נכרת בשנת 1991.

530. נגה סיפקה לפיקנטי שורה של כ- 25 מוצרים, ביניהם גלילות, ארטיקים באריזות שונות עוגות גלידה וכיוצ"ב.

531. החוזה בין פיקנטי ונגה נערך בעל-פה ולסכום בלתי מוגבל. נגה הפרה את החוזה בינה ובין פיקנטי כשהחלה להמעית את אספקת הסחורה לפיקנטי עד לכדי עצירה מוחלטת.

532. בחודשים האחרונים לפני הפסקת אספקת הסחורה באופן מוחלט, הלכה והתמעטה אספקת הסחורה לפיקנטי, באופן הבא: במאי 1997 סופקה סחורה בשווי של 160,000 ₪, אמנם בחודש יוני שאחריו סופקה סחורה בשווי של 167,500 ₪, אך בחודש יולי התמעטה האספקה עד לכדי 105,600 ₪ ובחודש אוגוסט סופקה סחורה בשווי של 36,750 ₪ בלבד. בחודש יולי הני"ל, סופקה הסחורה לפיקנטי ב- 11 כניסות בלבד, לכל 9 הסניפים של פיקנטי.

533. ביום 14/7/97 סופק המשלוח האחרון לסניף פיקנטי בפתח-תקוה.

534. למרות הפצרות רבות מצידה של פיקנטי, לא שבה נגה לספק הסחורה לפיקנטי.

535. טנא נגה ניהלה מספר הליכי נפל נגד התובעת 1 וניסתה לגרום להתמוטטותה גם ע"י בקשה **דחופה** למינוי מפרק זמני (595/97 בקשה מיום 16.12.97), לתפוס את רכושה, לנהל את עסקיה וכו'. בקשותיה נדחו. כך גם בהמרצה 4591/1997 – בקשת הצטרפות לפירוק - נדחתה

בקשת נגה. בתיק זה עולה כי נגה בניגוד להוראת בית המשפט לפרוק סרבה לקחת שיק בנקאי מיום 16.12.97.

536. טנא נגה ניסתה כאחרות ויחד עימן לייחס לתובעת 1 את חובות החנויות אך ניכשלה בבית המשפט. טענותיה של נגה הוכחו כעורבא פרח, שהרי לאור ספריה, היתה חלוקה ברורה בין החייבים השונים, ובמהלך הדיון שהתקיים ביום 25.3.98 יצע המרצע מן השק, והסתבר עפ"י הצהרתו של ב"כ נגה (יחד עם אסם ופרומין) כי המבקשת רוצה בפרוק התובעת משום שהליכי הפרוק של החנויות המשווקות טרפו לה את הקלפים!

537. תצהירה הכוזב של טנא נגה, שהוגש בתמיכה לבקשת הפרוק, תואם מילה במילה את התצהיר של אסם ופרומין, אשר בו נכללו נתונים כוזבים, להטעית בית המשפט. כך גם למרות טענותיה שם שהחנויות חדלו לשלם לה, הסתבר כי אלה עוד במשך חודשיים שילמו לה סכום של 164,663.99 ש"ח.

538. בקשת טנא נגה, יחד עם הזיוף, נועד להטעות את בית המשפט ולהכשילו בהליך שיפוטי, להאמין ולחשוב שנגה סיפקה סחורה לתובעת, התובעת לא שילמה לה ולכן יש לפרק אותה ולנהל עסקיה.

539. מ- 1/1997 ועד 6/1997 קנתה תשלובת פיקנטי מטנא נגה סחורה בשווי 478,300 ₪.

נתבעת מס' 14 - ליימן שליסל בע"מ

540. החוזה בין ליימן שליסל בע"מ (להלן: "ליימן שליסל) ובין פיקנטי נכרת ב-1992.

541. ליימן שליסל סיפקה לפיקנטי שורה של כ- 80 מוצרים, ביניהם, שוקולד, חטיפים, סוכריות ומסטיק.

542. לאחר משא-ומתן בין פיקנטי ובין אנשי הקשר שלה בליימן שליסל, מר ראובן ומר מיכאל נכרת חוזה בע"פ ולסכום בלתי מוגבל. הוסכם בין ליימן שליסל ופיקנטי כי החוזה יחודש אוטומטית כל שנה וללא הגבלת זמן.

543. פיקנטי שילמה באופן קבוע לליימן שליסל, אשר היתה דואגת כי מי מטעמה יבוא לקחת את ההמחאות ממשרדה של פיקנטי. למרות שפיקנטי המשיכה לקיים את ההסכם

ביניהם, הפרה ליימן שליסל את צדה בהסכם וביום 10.7.1997 הפסיקה לספק סחורה לפיקנטי באופן פתאומי וללא הסברים. גם לאחר הפצרות חוזרות ונשנות, לא שבה ליימן שליסל לספק סחורה לפיקנטי. על אף זאת תבעה את חובה הפורמאלי על סמך כרטסת וזכתה בו.

544. ליימן שליסל השתתפה בקרטל המזון שהונהג ע"י אסם, כספק לתשלובת "פיקנטי". ליימן שליסל יחד עם הנתבעים האחרים הפסיקה את אספקתה באופן מאורגן ומתואם מראש, וזאת למרות שתשלובת פיקנטי עמדה בלוח התשלומים. ליימן שליסל ניהלה הליך נפל שמטרתו היתה למוטט כלכלית את התובעת 1, תוך הגשת תצהיר ועובדות כזב.

545. בתאריך 18.2.98 הגישה ליימן שליסל הנתבעת במעמד צד אחד בקשת הצטרפות לתיק הפרוק הנ"ל נגד התובעת 1. ליימן שליסל טענה לזכות עמידה, לחדלון פרעון נתבעת 1 ולחוב ישיר שיש לנתבעת 1 כלפיה. טענותיה לוו בתצהיר מר ראובן שליסל.

546. בתאריך 18.5.98 דחה בית המשפט המחוזי את טענותיה של ליימן שליסל, תוך שהינו מבקר קשות את בקשתה וטיעוניה. כך קובע בית המשפט כי :

" המבקשת טוענת בתצהירה, כי מדובר בחוב ישיר של המשיבה. טענה זו אינה נתמכת בראיות של ממש... המבקשת דן, העלתה בבקשתה את עילת הפירוק מטעמי הצדק והיושר, אולם לא הניחה תשתית של ממש לעילה זו... אין מקום להעתר לבקשת הפירוק, ודאי בטרם הוכיחה המבקשת, כלל, את מעמדה כנושה במשיבה בחוב כלשהו ". (ראה שם עמ' 213-205).

547. בקשת ליימן שליסל, על תצהירה הכוזב, נועדה להטעות את בית המשפט ולהכשילו בהליך שיפוטי, להאמין ולחשוב שליימן שליסל סיפקה סחורה לתובעת, התובעת לא שילמה לה ולכן יש לפרקה עוד טרם הוכיחה חוב כלשהו.

548. מ- 1/1997 ועד 6/1997 קנתה תשלובת פיקנטי מליימן שליסל סחורה בשווי של 591,000 ₪.

נתבעת מס' 15 - החברה הדרומית לשווק בע"מ (סנו)

549. ההסכם בין החברה הדרומית לשווק בע"מ (להלן: "סנו") ובין פיקנטי נכרת בשנת 1992.
550. סנו סיפקה לפיקנטי שורה של מוצרים, ביניהם, חומרי ניקוי שונים ואבקות כביסה.
551. פיקנטי שילמה באופן קבוע לסנו, אשר היתה דואגת כי מי מטעמה יבוא לקחת את ההמחאות ממשרדה של פיקנטי, בראשון לציון.
552. למרות שפיקנטי המשיכה לקיים את ההסכם ביניהם, הפרה סנו את חובותיה בהסכם וביום 16/7 הפסיקה לספק סחורה לפיקנטי באופן פתאומי וללא הסברים.
553. לאחר הפצרות חוזרות ונשנות, שבה סנו לספק סחורה לפיקנטי ביום 23/7.
554. ביום 29.7.97, חתמה תובעת מס' 1 על שטר חוב וכן מנהלה מר משה בדש כאשר לא מולא בשטר חוב הסכום. עפ"י התנאים המפורטים בגב שטר החוב, היה השטר תקף לרכישות שיבוצעו מאותו תאריך למשך (להלן- שטר חוב ראשון). רצ"ב שטר החוב ומסומן באות א' 1 ו-א' 2.
555. למחרת, בתאריך 30.7.97, נחתם שטר חוב חדש, שביטל את שטר החוב הקודם. על שטר חוב זה חתמה חברה אחרת (פיקנטי השקעות בע"מ) וכן מנהלה מר משה בדש (להלן- שטר חוב שני). גם בשטר זה חל התנאי על רכישות מתאריך החתימה, 30.7.97 למשך שנה. רצ"ב שטר החוב השני ומסומן באות ב' 1 ו-ב' 2.
556. בתאריך 9.10.97 שלח עו"ד נתן שפטלוביץ בשם סנו 2 מכתבי התראה על חוב של 507,624 ש"ח, כנגד 3 חברות שיווק מתשלובת פיקנטי, אותו הן חבות לטענתו לחברת סנו.
557. עפ"י המכתב אין התובעת חבה בחוב זה אלא אותן 3 חברות שיווק. רצ"ב 2 מכתבי ההתראה ומסומנים ג' ו-ד'.
558. בתאריך שלאחר החתימה מילאו עו"ד נתן שפטלוביץ ו/או סנו ו/או לנדסברג ברונו ו/או לנדסברג אלכסנדר ו/או לנדסברג אווה ו/או לנדסברג ריטה (להלן- "המזייפים"), בכתב יד, בשני שטרי החוב, את הסכומים, כ"א על סך 550,000 ש"ח.
559. המזייפים מילאו את הסכום בשטר חוב הראשון למרות שהוא בוטל (ע"י התנאי השני בשטר חוב השני) ולמרות שהתובעת, עפ"י מכתבי ההתראה של עו"ד שפטלוביץ, אינה חייבת להם דבר.

560. הסכום מולא בשטר חוב הראשון ללא הרשאה, במרמה ובזיוף, תוך שהוא מתיימר להכתב ע"י התובעת מס' 1. רצ"ב צילום פני שטרי החוב כשהם ממולאים על ידי המזייפים-
מסומנים ה' ו-ו'.

561. בתאריך 5.11.97 הגישה חברת סנו באמצעות עו"ד שפטלוביץ בקשה לבית המשפט המחוזי בת"א, לצרפה לבקשת הפירוק שהוגשה כנגד התובעת מס' 1. לבקשה צרפה סנו 3 חשבוניות וחלק קדמי של שטר החוב הראשון, בהעלימה את תנאי השטר עליו, שנכתבו בחלקו האחורי - כמפורט בנספח א' 2. כן העלימה את תנאי השטר השני לפיו השטר הראשון בטל.
רצ"ב הבקשה ונספחיה ומסומנת ז' 1-5.

562. בתאריך 18.5.98 פסק בית המשפט המחוזי (תיק פרוק 595/97 – ס) כי סנו "העלימה במתכוון את הימצאו של תנאי זה בגוף השטר, מלכתחילה" מן הטעם שהיא לא הוכיחה ולא יכלה להוכיח כי סיפקה סחורה לתובעת מהתאריך הנקוב בשטר. ראה עמ' 217 ש 10-16 לפס"ד הרצ"ב ומסומן באות ח'.

563. לפירוט נספחי הבקשה ראה הערת ביהמ"ש בעמ' 216 ש 9 :

"יצויין, כי המבקשת לא צירפה תעודות משלוח, חשבוניות, או כל מסמך אחר שיהא בו כדי להוכיח, כי סיפקה למשיבה סחורות כלשהן החל מתאריך 29.7.97 ועד 28.8.98 כראיה לכך שהתנאי הקבוע בגוף שטר החוב, שצירפה לבקשתה, אכן התקיים. לא יפלא שכך נהגה המבקשת שכן זו העלימה במתכוון את הימצאו של תנאי זה בגוף השטר, מלכתחילה."

564. בקשות סנו נדחו, הן בהיבט העינייני והן בהיבטים של סדרי הדין.

565. בקשת סנו, יחד עם הזיוף, נועד להטעות את בית המשפט ולהכשילו בהליך שיפוטי, להאמין ולחשוב שסנו סיפקה סחורה לתובעת, התובעת לא שילמה לה ולכן יש להפעיל את שטר החוב, לפרק אותה ולגבות ממנה וממנהלה, מר משה בדש, את "החוב".

566. שטרי החוב הוצאו מהתובעת ומחברות בתשלובת במרמה, **כאשר סנו הבטיחה כי אם תקבלם תספק סחורה לאלתר. אולם לאחר שקבלה את השטרות לא ספקה כל סחורה. כתוצאה מהמרמה קבלה סנו את שטרי החוב וכן שולמו כספים שאינם מגיעים לה.**

567. במהלך הדיון בתאריך 25.3.98 בפני בית המשפט המחוזי, בבקשת הפרוק של התובעת 1 (בקשה שנדחתה מאוחר יותר, לאחר שעמדה בהוצאות רבות להגנתה) הגיש עו"ד

שפטלוביץ, ב"כ סנו, בקשות מבקשות שונות, כולל השבת פקדונות (ע' 111), גילוי מסמכים
וכו'. תגובת בית המשפט היתה:

"מה המעמד שלך עכשיו לבקש בקשה לגילוי מסמכים? בתור מי אתה עכשיו
מבקש את זה? אדון שפטלוביץ, אני מבקשת ממך, שתישאר במסגרת דיונית.
אין לך מעמד בכלל, אז גילוי מסמכים? ...אז מה המעמד שלך? מי אתה בתיק בכדי
לבקש גם לפי תקנות סדר הדין האזרחי גילוי מסמכים? עו"ד שפטלוביץ: אנחנו
מצטרפים לתיק... כב' הש': אתה לא מצטרף. אין החלטת צירוף לגביך."
(עמ' 136-137 לפרוטוקול). רצ"ב העמודים הנ"ל ומסומנים ט'.

568. אף התאום בין החשבוניות שהונפקו ע"י סנו לפיקנטי השקעות, לבין ספרי פיקנטי
השקעות, בכרטיס החו"ז ובדו"ח מרכזת של ספקים, מראה בעליל, כי הסחר היה ביניהן ולא
בין סנו לתובעת 1.

569. גם עובדה זו מוכיחה כי הניסיון לפרק את התובעת בגין חוב לא לה - הוא נסיון מכוון
וזדוני.

570. בהעדר חוב, בהעדר עילת פירוק, בהגשת טיעונים כוזבים, ארגון קרטל, והפסקת
מסחר חד צדדית, הרי כל אלה אין בהם אלה נסיון לחסל את התובעת 1 ובכל מחיר, גם
במחיר הטעיית בית המשפט. כל האמצעים היו כשרים בעיניה, כולל זיופים והעלמת עובדות.

571. לעילות הנ"ל בדבר ניהול הליכים שלא כדין ותרמית יש לצרף את העילות הנגזרות
מחלקה של סנו בקרטל.

572. מ- 1/1997 ועד 6/1997 קנתה תשלובת פיקנטי מסנו סחורה בשווי 878,000 ש"ח.

573. על אף שהחברה הדרומית עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל
התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לחברה הדרומית את הסכום הבא לאחר פרוץ
הקרטל : ב- 10.08.1997 שולמו 208,396.96 ש"ח.

נתבעת מס' 16 - ליוור הפצת מוצרי טיפוח ונקיון בע"מ

574. הנתבעת ליזור הפצת מוצרי טיפוח ונקיון בע"מ (להלן: ליזור) סיפקה לפיקנטי מגוון של מוצרי טיפוח ונקיון. ליזור שיווקה לפיקנטי כ-50 סוגים שונים של מוצרי נקיון וטיפוח לרבות מוצרי הדגל "לובן קלין" ו"שמפו פינק". יוניליזור ישראל היא מהחברות המובילות בארץ למוצרי צריכה. החברה מייצרת ומשווקת מוצרים מתחום המזון ומתחום הטיפוח האישי והביתי. מותגי מזון, המשווקים על ידי יוניליזור, כמו קנור או תלמה, ומותגי טיפוח וניקוי, כגון דאב, סיף ופנטסטיק. החוזה בין פיקנטי ובין ליזור נכרת בשנת 1995, לאחר שליזור הפסיקה את שיווק מוצריה באמצעות "סנו". ליזור הנה הבעלים של חברת ויטקו.
575. ליזור השתתפה בקרטל המזון שהונהג ע"י אסם, כספק לתשלובת "פיקנטי", והביאה לקרטל את הרקורד המפואר שלה בעבריינות עסקית. ליזור ישראל נתבעת יחד עם 5 חברות נוספות הנמנות על הקונצרן הרב לאומי יונילבר, לשלם 6 מיליון שקל לחברת אימפקס, בטענה שהן הפרו הסכם הסוכנות לייבוא ושיווק מותגי יונילבר בארץ אתה.
576. ליזור ביחד עם 5 החברות הנוספות רימו את אימפקס, כשהן מבטיחות לה כי יעשה שתוף פעולה ארוך טווח עימה והשקעותיה יחשבו כהשקעה נכסית במיזם משותף שיקום עם הקונצרן וכי ההשקעות יעשו במשותף בחלקים שווים.
577. בעוד אימפקס נמנעת מלהרחיב את עסקיה עם חברות נוספות, דוחה הצעות מצד מתחרים ומשקיעה סכומי עתק בפרסום ושיווק מוצרי יונילבר, ליזור והאחרות לא התכוונו להקים איתה מיזם משותף ופעלו מתוך כוונה לגזול את סודותיה המסחריים רק בכדי שיוכלו לאחר מכן להשליך את אימפקס מעליהם ולפעול באופן חופשי בישראל. למרות ההתחייבויות שניתנו לה להמשך ההסכם לעוד שנים רבות, קיבלה היא בספטמבר '96 מכתב לפיו מבוטל הסכם הסוכנות באופן חד צדדי החל מסוף אוגוסט '97. כתוצאה מרמאות זו הגיעה אימפקס לסף קריסה כלכלית.
578. ליזור יחד עם הנתבעים האחרים הפסיקה את אספקתה לפיקנטי באופן מאורגן ומתואם מראש, וזאת למרות שתשלובת פיקנטי עמדה בהסדרי התשלומים.
579. תשלובת פיקנטי רכשה מליזור בחודשים 1/1997 ועד 6/1997 סחורה בשווי של כ- 289,910 ₪.

580. ההסכם בין אסטיב בע"מ (לשעבר פרוסטיב בע"מ, להלן: "אסטיב") הנמצאת בשליטת אסם ובין פיקנטי נכרת בשנת 1995.
581. אסטיב סיפקה לפיקנטי מוצרים שונים ומגוונים, ביניהם: שניצל, טבעות עוף, ו"מוצרי טבעול".
582. החוזה בין פיקנטי לאסטיב נערך בע"פ ולסכום בלתי מוגבל. פיקנטי שילמה באופן קבוע לאסטיב, אשר היתה דואגת כי מי מטעמה יבוא לקחת את ההמחאות ממשרדה של פיקנטי, בבני-ברק.
583. למרות שפיקנטי המשיכה לקיים את ההסכם ביניהם, הפרה אסטיב את צדה בהסכם וביום 14/7 הפסיקה לספק סחורה לפיקנטי באופן פתאומי וללא הסברים. גם לאחר הפצרות חוזרות ונשנות, לא שבה אסטיב לספק סחורה לפיקנטי. בגלל שייכותה לקונצרן אסם, היתה היא בין הראשונים שהפסיקו לספק סחורה לפיקנטי.
584. אסטיב סיפקה לתשלובת פיקנטי מ 1/1997 ועד 6/1997 סחורה בשווי 163,660 ₪.
585. על אף שאסטיב עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לאסטיב את הסכומים הבאים לאחר פרוץ הקרטל: ב- 14.08.1997 שולמו 23,961 ש"ח.

נתבעת מס' 18 - שמעון שסטוביץ בע"מ

586. ההסכם בין שמעון שסטוביץ בע"מ (להלן: "שסטוביץ") לבין פיקנטי נכרת בשנת 1996.
587. שסטוביץ סיפקה לפיקנטי כ-100 מוצרים שונים ומגוונים, ביניהם: מוצרי פלמוליב, מוצרי טיפוח שונים ומשחות שיניים.

588. שסטוביץ הנה בעלת מונופול בתחום סכיני הגילוח החד-פעמיים והרב פעמיים בישראל. הממונה על ההגבלים העסקיים, דוד תדמור הכריז על כך. שסטוביץ הנה היבואנית והמפיצה של סכיני גילוח מתוצרת גיילט בישראל וכן עוד מוצרים רבים אחרים כגון סכיני גילוח מתוצרת וילקינסון סורד וטואלטיקה וקוסמטיקה מתוצרת, קולגייט פלמוליב, אג'קס, פאקו רבן ועוד.

589. נתח השוק של שסטוביץ באספקת סכיני הגילוח בישראל עולה על מחצית מכלל הכמות המסופקת של מוצרים אלה. שסטוביץ אשר הנה בעלת המונופול בתחום זה, מנצלת את מעמדה זה הרעה וחוסמת תחרות ברשתות השיווק. הזיכיון ליבא מוצרי גיילט בישראל נמצאת בידי שסטוביץ מאז שנת 1963 ומאז שנת 1998 היא מייבאת ומפיצה את דורסל השייכת לחברת גיילט העולמית.

590. החוזה בין שסטוביץ לפיקנטי נערך בע"פ ולסכום בלתי מוגבל. פיקנטי שילמה באופן קבוע לשסטוביץ, אשר דאגה כי מי מטעמה יבוא לקחת את ההמחאות ממשרדיה של פיקנטי, בראשון-לציון.

591. למרות שפיקנטי המשיכה לקיים את ההסכם ביניהם, הפרה שסטוביץ את צדה בהסכם וביום 17/7 הפסיקה לספק סחורה לפיקנטי באופן פתאומי וללא הסברים. גם לאחר הפצרות חוזרות ונשנות, לא שבה שסטוביץ לספק סחורה לפיקנטי.

592. שסטוביץ, באמצעות ב"כ עו"ד נטוביץ, עטו על התובעת 1 יחד עם חברותיה בקרטל בדיון הידוע לעיל מיום 25.3.98 (ראה פרוטוקול הדיון מיום 25.3.98) בפני בית המשפט המחוזי, בבקשת הפרוק של התובעת 1 (בקשה שנדחתה מאוחר יותר, לאחר שעמדה בהוצאות רבות להגנתה). הופעתה של הנתבעת מעידה גם על הקשר עם שאר חברי ארגון הקרטל, על נסיונה יחד עם האחרים להפעיל לחץ על בית המשפט ולשכנעו בכמות "הנושים" לנתבעת.

593. בין החודשים 1/1997 ועד 6/1997 הסתכמו רכישותיה של פיקנטי משסטוביץ ב-381,750 ₪.

594. על אף ששסטוביץ עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לשסטוביץ את הסכום הבא לאחר פרוץ הקרטל: ב-10.08.1997 שולמו 9,587.39 ש"ח.

נתבעת מס' 19 - טרה אגודה יצרנית חקלאית שיתופית בנחלת יצחק בע"מ

595. הנתבעת טרה אגודה יצרנית חקלאית שיתופית בנחלת יצחק בע"מ (להלן "טרה") עוסקת בייצור מזון, ומתמקדת במשק החלב.
596. החוזה בין פיקנטי ובין טרה נכרת בשנת 1992.
597. הנתבעת טרה השתתפה בקרטל המזון שהונהג ע"י אסם, כספק לתשלובת "פיקנטי". טרה, יחד עם הנתבעים האחרים הפסיקה את אספקתה באופן מאורגן ומתואם מראש, וזאת למרות שתשלובת פיקנטי עמדה בלוח התשלומים.
598. בתאריך 14.7.97 חדלה הנתבעת לספק סחורות לתשלובת פיקנטי. אף על פי כן המשיכו חברות אלה, בין היתר, באמצעות הסכומים שקיבלו ממימוש נכסיהם, לשלם לטרה סכומים ניכרים ובכך הופחתה יתרת האובליגו.
599. פיקנטי היתה מוכנה לתת לנתבעת כל ביטחון לסחורה שתסופק בידי טרה. נכונותה של פיקנטי והקטנת האובליגו מחד, והפסקת הספקת הסחורה מאידך, מצביעים על כוונת ספק זה לגרום לקריסת פיקנטי כולה לרבות התובעות.
600. במעשי תרמית אלה נשארה תשלובת פיקנטי ללא כספים וללא סחורה כאחד. על סמך הבטחות טרה המשיכה התובעת 1 לספק סחורה לחברות השיווק של תשלובת פיקנטי, אך בשל האמור בהעדר כספים וסחורה הוברחו הקונים והחנויות קרסו ללא יכולת לשם לתובעת 1.
601. בריונות עסקית הנה שיטה אצל טרה. בעקבות פרשת פיטורין מכוערת שניהלה טרה נגד ירון קרביץ, לשעבר מנהל המחלבה של טרה, התגלה כי במשך שנים, הפרה טרה את חובות הדיווח למועצת החלב ומשרד החקלאות. בעקבות הפרשה ניסתה טרה להפסיק את תפקידו של קרביץ כנציג השותפות באגודה.
602. מנהלה של טרה נהנה באופן אישי מכך שטרה העבירה תשלומי יתר לחלק מהיצרנים, כי הוא העביר דיווחים כוזבים למועצת החלב וכי הוא קיבל שוחד לכיסו. בעתירה שהוגשה לבית-המשפט המחוזי בת"א, קבעה כב' השופטת רות שטרנברג-אליעז כי התנהגותה של טרה אינה עולה בקנה אחד עם מנהל תקין, בהתנהגותה של טרה כלפי קרביץ והתערבותה בעניינים פנימיים של השותפות הרשומה קרביץ את טייטלבוים. כן קבעה השופטת שטרנברג-אליעז כי אין זה ראוי להשפיע על בחירת נציג של בעלי מניות בטרה במטרה לקדם אינטרסים צרים של חברים בטרה כגון נקמנות אישית.

603. תשלובת פיקנטי קנתה מטרה בחודשים 1/1997 ועד 6/1997 סחורה בסך של 360,850 ₪.

604. על אף שטרה עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לטרה את הסכומים הבאים לאחר פרוץ הקרטל: ב-03.08.1997 שולמו 18,323.97 ש"ח. ב-28.08.1997 שולמו המחאות על סך 48,885.74 ש"ח וכן 51,180.62 ש"ח.

נתבעת מס' 20 - טמפו תעשיות בירה בע"מ

605. החוזה בין טמפו תעשיות בירה בע"מ ובין פיקנטי נכרת בשנת 1992.
606. טמפו סיפקה לפיקנטי שורה של כ-50 מוצרים, ביניהם, בירות שונות ומשקאות קלים. לאחר שפנתה טמפו לפיקנטי, נוהל משא-ומתן בין מר אילן בדש ומר אריה שרגר ז"ל שניהם מפיקנטי ובין מנהל המכירות הארצי של טמפו.
607. נכרת חוזה בע"פ לסכום בלתי מוגבל במשרדי פיקנטי בראש"צ. הוסכם כי החוזה בין טמפו לפיקנטי יחודש באופן אוטומטי כל שנה.
608. פיקנטי שילמה באופן קבוע לטמפו, אשר היתה דואגת כי מי מטעמה יבוא לקחת את ההמחאות ממשרדיה של פיקנטי.
609. למרות שפיקנטי המשיכה לקיים את ההסכם ביניהם, הפרה טמפו את צדה בהסכם כשהחלה להמעיט את אספקת הסחורה לפיקנטי עד לכדי עצירה מוחלטת. בחודשים האחרונים לפני הפסקת אספקת הסחורה באופן מוחלט, הלכה והתמעטה אספקת הסחורה לפיקנטי, באופן הבא: במאי 1997 סופקה סחורה בשווי של 117,000 ₪, אמנם בחודש יוני שאחריו סופקה סחורה בשווי של 182,000 ₪, אך בחודש יולי התמעטה האספקה עד לכדי 174,000 ₪ ובחודש אוגוסט סופקה סחורה בשווי של 78,630 ₪ בלבד. בחודש יולי הני"ל, סופקה הסחורה לפיקנטי ב-13 כניסות בלבד, לכל 9 הסניפים של פיקנטי. ביום 14/7/97 סופק המשלוח האחרון של אספקה לסניף פיקנטי בפתח-תקוה וביום 17/7/97 הפסיקה טמפו לספק סחורה לפיקנטי, והתנתה את האספקה בתשלום במזומן. האספקה המועטה שסופקה לאחר 14.7.1997 סופקה כנגד תשלום במזומן.

610. אנשי טמפו פנו לפיקנטי וביקשו כי פיקנטי תשלם במזומן על הסחורה. פיקנטי שילמה כבקשתה של טמפו, אך רק חלק קטן מהסחורה המבוקשת הגיע. לשאלה מדוע הפרה את החוזה עמה, נאמר לפיקנטי כי טמפו הולכת בדרכיה של אסם.

611. תשלובת פיקנטי קנתה מטמפו בחודשים 1/1997 ועד 6/1997 סחורה בשווי 817,500 ₪.

612. על אף שטמפו עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לטמפו את הסכומים הבאים לאחר פרוץ הקרטל :
ב- 08.08.1997 שולמו 47,009.82 ש"ח. ב- 10.08.1997 שולמו 36,976.94 ש"ח. ב- 14.08.1997 שולמו 50,000 ש"ח. ב- 04.09.1997 שולמו 16,340 ש"ח.

נתבעת מס' 21 - תה ויסוצקי (ישראל) בע"מ

613. בין תה ויסוצקי (ישראל) בע"מ (להלן "ויסוצקי") ובין פיקנטי נכרת חוזה לאספקת מוצרים מתחום התה.

614. הנתבעת השתתפה בקרטל המזון שהונהג ע"י אסם, כספק לתשלובת "פיקנטי". הנתבעת יחד עם הנתבעים האחרים הפסיקה את אספקתה באופן מאורגן ומתואם מראש, וזאת למרות שתשלובת פיקנטי עמדה בלוח התשלומים.

615. תשלובת פיקנטי קנתה מויסוצקי בחודשים 1/1997 ועד 6/1997 סחורה בשווי 234,100 ₪.

616. על אף שויסוצקי עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לויסוצקי את הסכומים הבאים לאחר פרוץ הקרטל :
ב- 10.08.1997 שולמו 8,595.70 ש"ח. ב- 15.08.1997 שולמו 12,238.10 ש"ח.

נתבעת מס' 22 - ויליפוד אינטרנשיונל בע"מ

617. החוזה בין ויליפוד אינטרנשיונל בע"מ (להלן: "ויליפוד") ובין פיקנטי נכרת בשנת 1994 כשויליפוד מספקת לפיקנטי שורה של כ- 85 מוצרים, ביניהם, שימורים שונים כגון, שימורי טונה ושימורי פיטריות.
618. החוזה בין פיקנטי לויליפוד נערך בעל-פה ולסכום בלתי מוגבל. ויליפוד הפרה את החוזה בינה ובין פיקנטי כשויליפוד החלה להמעיט את אספקת הסחורה לפיקנטי עד לכדי עצירה מוחלטת.
619. בחודשים האחרונים לפני הפסקת אספקת הסחורה באופן מוחלט, הלכה והתמעטה אספקת הסחורה לפיקנטי, באופן הבא: במאי 1997 סופקה סחורה בשווי של 42,000 ₪, אמנם בחודש יוני שאחריו סופקה סחורה בשווי של 67,000 ₪ אך בחודש יולי התמעטה האספקה עד לכדי 11,500 ₪ ובחודש יולי הני"ל, סופקה הסחורה לפיקנטי ב-2 כניסות בלבד, לכל 9 הסניפים של פיקנטי.
620. ביום 10/7/97 סופק המשלוח האחרון של אספקה לסניף פיקנטי בפתח-תקוה ובאותו יום הפסיקה ויליפוד לחלוטין לספק כל סחורה שהיא לפיקנטי בטענה כי נגמרה כל הסחורה במחסן וברגע שבו תתקבל סחורה נוספת, תחודש אספקת הסחורה. מאז ועד היום לא שבה ויליפוד לספק סחורה לפיקנטי וזאת למרות שפיקנטי הפצירה בו כי תחזור לספק לה סחורה בהתאם לתנאי החוזה ביניהם.
621. על אף כי בתאריך 10.7.97 חדלה ויליפוד לספק סחורות לתשלובת פיקנטי, המשיכו חברות אלה, בין היתר, באמצעות הסכומים שקיבלו ממימוש נכסיהם, לשלם לויליפוד סכומים ניכרים ובכך הופחתה יתרת האובליגו.
622. על אף שויליפוד עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לויליפוד את הסכום הבא לאחר פרוץ הקרטל : ב-22.08.1997 שולמו 23,519 ש"ח.
623. פיקנטי היתה מוכנה לתת לויליפוד כל ביטחון לסחורה שתסופק. נכוונתה של פיקנטי והקטנת האובליגו מחד, והפסקת הספקת הסחורה מאידך, מצביעות על כוונתה של אקסטרא לגרום לקריסת פיקנטי כולה לרבות התובעות.

624. במעשי תרמית אלה נשארה תשלובת פיקנטי ללא כספים וללא סחורה כאחד. על סמך הבטחות ויליפוד המשיכה התובעת 1 לספק סחורה לחברות השיווק של תשלובת פיקנטי, אך בשל האמור בהעדר כספים וסחורה הוברחו הקונים והחנויות קרסו ללא יכולת לשם לתובעת
1.

625. ויליפוד השתתפה בקרטל המזון שהונהג ע"י אסם, כספק לתשלובת "פיקנטי". הנתבעת יחד עם הנתבעים האחרים הפסיקה את אספקתה באופן מאורגן ומתואם מראש, וזאת למרות שתשלובת פיקנטי עמדה בלוח התשלומים.

626. הקניות של תשלובת פיקנטי מויליפוד בתאריכים 1/1997 ועד היו בשיעור 6/1997 322,640 ₪.

627. בניגוד להסכמים, להבטחות ולנוהג המסחרי לא סופקה הסחורה ונגרמו הפסדים בגין אי מכירת מוצרי ספקים באותה תקופה, הפסד מוניטין, חוב לבנקים, הוצאות ממון חוץ בנקאי עקב הפסקת אש, הפסד רווחים כתוצאה מקיומו של הליך הפרוק התלוי ועומד וחובות אחרים.

628. בהיותה שותפה ו/או מסייעת ו/או משדלת לאסם הרי היא חייבת אף בעשיית עושר ללא משפט לפי חוק עשיית עושר ללא משפט תשל"ט 1979, לרווחי אסם מהשבתת פיקנטי.

נתבעת מס' 23 - מחלבות גד (שיווק 1992) בע"מ

629. הנתבעת מחלבות גד (שיווק 1992) בע"מ (להלן: "מחלבות גד") עוסקת בייצור ובשיווק מוצרי חלב ומשווקת את מוצריה. מחלבות גד שיווקה לפיקנטי בעיקר גבינת מוצרלה, החיונית להכנסת פיצות, והחווה עמה נכרת מיד לאחר יסודה של מחלבות גד והתחדש מדי שנה.

630. מחלבות גד השתתפה בקרטל המזון שהונהג ע"י אסם, כספק לתשלובת "פיקנטי". הנתבעת יחד עם הנתבעים האחרים הפסיקה את אספקתה באופן מאורגן ומתואם מראש, וזאת למרות שתשלובת פיקנטי עמדה בלוח התשלומים.

631. תשלובת פיקנטי קנתה ממחלבות גד בחודשים 1/1997 ועד 6/1997 סחורה בשווי של 980.33 אלפי ₪.

נתבעת מס' 24 - חוגלה קימברלי בע"מ

632. החוזה בין חוגלה קימברלי בע"מ (להלן: "חוגלה") ובין פיקנטי נכרת בשנת 1995.
633. חוגלה סיפקה לפיקנטי שורה של מוצרים, ביניהם, נייר טואלט, מגבונים, מוצרי טיפוח וחיתולים עד פעמיים.
634. החוזה בין הצדדים נכרת לאחר שחוגלה פנתה לפיקנטי בהצעה, ונערך משא-ומתן בין מר אילן בדש מטעם פיקנטי ובין מר אמנון מנהל המכירות של חוגלה. בין הצדדים נערך בסופו של דבר חוזה בע"פ ובסכום בלתי מוגבל במשרדי פיקנטי בראשלי"צ. בין היתר הוסכם כי החוזה יחודש באופן אוטומטי וימשיך לפרק זמן בלתי מוגבל.
635. פיקנטי כיבדה את החוזה שנערך בין הצדדים ותמיד עמדה בתשלומים, כשהתשלום התבצע בהמחאות ודרך קבע היתה חוגלה שולחת מי מטעמה למשרדי פיקנטי בבני-ברק, על מנת שיקח את ההמחאות.
636. חוגלה היא זו אשר הפרה את החוזה כשהחלה להמעיט את אספקת הסחורה לפיקנטי עד לכדי עצירה מוחלטת. בחודשים האחרונים לפני הפסקת אספקת הסחורה באופן מוחלט, הלכה והתמעטה אספקת הסחורה לפיקנטי, באופן הבא: במאי 1997 סופקה סחורה בשווי של 165,000 ₪, בחודש יוני שאחריו סופקה סחורה מעטה הרבה יותר בשווי של 113,000 ₪ ובחודש יולי התמעטה האספקה עד לכדי 35,000 ₪, ובחודש יולי הנ"ל, סופקה הסחורה לפיקנטי ב-4 כניסות בלבד, לכל 9 הסניפים של פיקנטי.
637. ביום 2/7/97 סופק המשלוח האחרון של אספקה לסניף פיקנטי בפתח-תקוה ובאותו יום הפסיקה חוגלה לספק סחורה לפיקנטי. בשל אי אספקת הסחורה והפרת החוזה, לא יכלה פיקנטי לספק מוצרים אלה, דבר אשר גרם ללקוחות רבים להדיר את רגליהם מסניפיה. אף שפיקנטי הפצירה פעמים רבות כי תשוב לספק את הסחורה המובטחת ולקיים את החוזה, לא נענתה חוגלה להפצרות אלה ובנוסף לכך בשל מעשיה של חוגלה התקשתה פיקנטי לקבל אשראי מספקים אחרים.

638. חוגלה השתתפה בקרטל המזון שהונהג ע"י אסם, כספק לתשלובת "פיקנטי". חוגלה יחד עם הנתבעים האחרים הפסיקה את אספקתה באופן מאורגן ומתואם מראש, וזאת למרות שתשלובת פיקנטי עמדה בלוח התשלומים.
639. חוגלה ניהלה הליך נפל בנסיונה לייחס לתובעת 1, למר משה בדש ולרו"ח החברה, את חובות החנויות, וטענותיה נדחו. לאחר מכן התקבלו בחלקן ואולם טענותיה נגד התובעת מסי 1 לא התקבלו גם בערעור. כיום מצוי העניין בשלב ערעור בבית-המשפט העליון. כן נקטה יחד עם החברות המשווקות במהלך של העדפת נושים, ונדרשה להחזיר לקופת הפרוק סכומים ניכרים (310,000 ש"ח בצירוף הפרשי הצמדה וריבית).
640. חוגלה הגישה כתב תביעה (ת.א 080724/97) כנגד חברות השיווק (החנויות) וכנגד התובעת 1, מר משה בדש ורו"ח איתן שאבי. חוגלה ניסתה לייחס לתובעת 1 ולה"ח בדש ושאבי את חובות חברות השיווק.
641. בתאריך 13.7.2000 נדחתה הבקשה להרמת המסך ונקבע כי אין לחייב את התובעת 1 בחובות החנויות.
642. למרות הפסקת המסחר ע"י חוגלה, ותוך כדי מרמה והטעיה, משכה חוגלה מאת החברות משווקות סכום של 310,000 ש"ח, ובכך הורידה שלא כדין את יתרת האובליגו המוסכמת מ- 500,000 ₪ ל- 190,000 ש"ח בלבד.
643. תשלומים אלה נעשו בתוך התקופה של 3 חדשים ממועד תחילת הליכי הפרוק של החנויות. פעולות אלה מהוות העדפת נושים אסורה ובטלות. חוגלה נדרשה להשיב סכומים אלה לקופת הפרוק, ע"י מפרק החנויות, עו"ד איתן ש.ארוז, בתאריך 17.8.00.
644. פעולות חוגלה הנ"ל נועדו להטעות את בית המשפט ולהכשילו בהליך שיפוטי, להאמין ולחשוב שחוגלה סיפקה סחורה לתובעת, התובעת לא שילמה לה ולכן יש לתבוע אותה אישית ולגבות ממנה וממנהלה, מר משה בדש ומרו"ח את "החוב".
645. בהעדר חוב, בהגשת טיעונים כוזבים, ארגון קרטל, והפסקת מסחר חד צדדית, הרי כל אלה אין בהם אלה נסיון לחסל את התובעת 1 ובכל מחיר, גם במחיר הטעיית בית המשפט. כל האמצעים היו כשרים בעיניה, כשם שעבריינותה העסקית כשרה בעיניה. כך למשל 98-י הוציא בית-המשפט המחוזי בת"א צו מניעה זמני, האוסר על חוגלה, לעשות שימוש בסמל אירועי שנות החמישים למדינת ישראל על מוצרים המיוצרים ומשווקים על ידה. הסתבר כי חוגלה עשתה שימוש שלא כדין בסמל אירועי שנות ה-50 למדינת ישראל במסגרת שיווק מוצרים. חוגלה זייפה וחיקתה את המוצרים הנושאים את הסמל כדין ומכרה אותם בכמויות סיטונאיות כשהיא נמנעת מלמכור אותם ליחידים.

646. חוגלה הנה המובילה בדירוג היצרנים בתחום מוצרי הלא-מזון. לחוגלה המותגים, טיטולים, מולט, לילי, צבעוני, שמורת טבע ואחרים, כן משווקת חוגלה את מוצרי קימברלי-קלארק, חיתולי האגיס ומגבוניים.

647. מ- 1/1997 ועד 6/1997 קנתה תשלובת פיקנטי מחוגלה סחורה בשווי 904,000 ₪.

648. על אף שחוגלה עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לחוגלה את הסכומים הבאים לאחר פרוץ הקרטל :
ב- 04.08.1997 שולמו 21,383.30 ש"ח. ב- 06.08.1997 שולמו 20,465.75 ש"ח. ב- 19.08.1997 שולמו 22,503.46 ש"ח. ובסה"כ שילמה 310,000 שקל.

נתבעת מס' 25 - אגיס הפצה ושוק (1989) בע"מ

649. ההסכם בין אגיס הפצה ושוק (1989) בע"מ (להלן: "אגיס") לבין פיקנטי נערך בשנת 1992 בע"פ ולסכום בלתי מוגבל.

650. אגיס סיפקה לפיקנטי כ-100 מוצרים שונים ומגוונים, ביניהם: מוצרי טיפוח שונים ומוצרי ניקיון.

651. פיקנטי שילמה באופן קבוע לאגיס, אשר דאגה כי מי מטעמה יבוא לקחת את ההמחאות ממשרדה של פיקנטי.

652. למרות שפיקנטי המשיכה לקיים את ההסכם ביניהם, הפרה אגיס את צדה בהסכם וביום 13/7 הפסיקה לספק סחורה לפיקנטי באופן פתאומי וללא הסברים.

653. גם לאחר הפצרות חוזרות ונשנות, לא שבה אגיס לספק סחורה לפיקנטי. פיקנטי מעולם לא קיבלה הסבר כלשהו מאגיס, על הפרת החוזה והפסקת אספקת הסחורה.

654. תשלובת פיקנטי קנתה מחברת אגיס בחודשים 1/1997 ועד 6/1997 ב- 333,170 ₪.

655. על אף שאגיס עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לאגיס את הסכומים הבאים לאחר פרוץ הקרטל : ב- 25.07.1997 שולמו 18,775.80 ש"ח. ב- 10.09.1997 שולמו 7,890 ש"ח.

נתבעת מס' 26 - תוצרת מזון ישראלית בע"מ

656. ההסכם בין תוצרת מזון ישראלית בע"מ (להלן: "תוצרת מזון") לבין פיקנטי נכרת בשנת 1992.

657. תוצרת מזון סיפקה לפיקנטי מוצרים שונים ומגוונים, ביניהם: מוצרי קורנפלקס ומרגרינה.

658. לאחר משא-ומתן בין מר אריה שרגר ומר אילן בדש מפיקנטי ובין מנהל המכירות בתוצרת מזון, נערך חוזה בע"פ ולסכום בלתי מוגבל. הוסכם בין תוצרת מזון ופיקנטי כי החוזה יחודש אוטומטית כל שנה וללא הגבלת זמן.

659. פיקנטי שילמה באופן קבוע לתוצרת מזון, אשר דאגה כי מי מטעמה יבוא לקחת את ההמחאות ממשרדיה של פיקנטי, בבני-ברק.

660. למרות שפיקנטי המשיכה לקיים את ההסכם ביניהם, הפרה תוצרת מזון את צדה בהסכם.

661. בתאריך 16.7.97 הפסיקה תוצרת מזון לחלוטין לספק סחורה לפיקנטי. 91% מהספקת הסחורה היה לחברות השיווק/החנויות של "פיקנטי" בסניפיה השונים (9) ו 9% לתובעת 1. כך סיפקה לדוגמא בחודש 5/1997 לחברות השיווק הנ"ל - סחורה בסך 294,000 ש"ח ולתובעת 1 סחורה ב 28,000 ש"ח.

662. בחודש 6/1997 סיפקה לחנויות סחורה בסך - 292,000 ש"ח, ולתובעת 1 ב-29,000 ש"ח. בחודש 7/97 סיפקה לחנויות בסך - 264,000 ש"ח ולתובעת 1 ב- 19,000 ש"ח.

663. אף שהאשראי השוטף והמוסכם היה 65 יום ופיקנטי עמדה בפירעון האשראי באופן מסודר, קיצצה הנתבעת את אספקתה.

664. מוצרי תוצרת מזון הנם מובילים וחיוניים עבור כלל הלקוחות ועבור פיקנטי, וקיצוצם השרירותי ובשיתוף פעולה עם הקרטל גרר לפגיעה הקשה המתוארת להלן. כך גם הפעילה הנתבעת לחץ כבד והתחייבויות פיקנטי ואיומים על מנת שיחתמו לה על שטר חוב וכן התחייבות של המשך הספקה סדירה, וכך נחתם ב- 26.8.97 שטר חוב וב- 27.8.97 הוכנה והועברה הזמנת סחורה בתאום עם הנתבעת - אך מסתבר כי בהטעיה עסקינן והסחורה בשווי של 91,424.87 ש"ח לא נשלחה. כך הפרה הנתבעת הסכם סחר לחודש אוגוסט בסך 290,000 ש"ח.

665. תוצרת מזון, בניגוד להסכם ולהרשאה, מילאה תוך כדי הפרת הרשאות את שטר חוב הנתבעת, בנסיון לגבות ממנה חובות החנויות, בסך 520,672 ש"ח.

666. למרות שבית המשפט המחוזי פסק בתיק הפרוק, ב-30.10.97 (595/97) המרצה (3770/97) כי הנתבעת ומנהלה מר משה בדש, אינם אחראים לחובות החנויות, וכי אין לבצע כל הרמת מסך, פתחה הנתבעת בהליך כוזב ומתוכנן כנגד התובעת 1 ומנהלה (תיק הוצל"פ (9) 1214131/1997), בנסותה בטענות כוזב, יחד עם האחרים, למוטט את התובעת 1.

667. ההליך המתואר לעיל, יחד עם הזיוף / מילוי פרטי חוב ללא הרשאה וללא חוב, נועד להטעות את בית המשפט ולהכשילו בהליך שיפוטי, להאמין ולחשוב שתוצרת מזון סיפקה סחורה לתובעת, התובעת לא שילמה לה ולכן יש להפעיל את שטר החוב, ולגבות ממנה וממנהלה, מר משה בדש, את "החוב".

668. שטר החוב הוצא מהתובעת במרמה, כאשר זו הבטיחה כי אם תקבלם תספק סחורה לאלתר. אולם לאחר שקבלה את השטרות לא ספקה את הסחורה המוסכמת. כתוצאה מהמרמה קבלה תוצרת מזון את שטר החוב וכן שולמו כספים שאינם מגיעים לה.

669. מ- 1/1997 ועד 6/1997 קנתה תשלובת פיקנטי מתוצרת מזון סחורה בשווי 1,731,860 ש"ח.

670. על אף שתוצרת מזון עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לתוצרת מזון את הסכומים הבאים לאחר פרוץ הקרטל : ב- 02.08.1997 שולמו המחאות על סך 26,771.80 ש"ח וכן 9,143.23 ש"ח וכן 8,381.89 ש"ח.

נתבעת מס' 27 - החברה המרכזית ליצור משקאות קלים בע"מ (קוקה קולה)

671. ההסכם בין החברה המרכזית ליצור משקאות קלים בע"מ (להלן: "קוקה קולה") ובין פיקנטי נכרת בשנת 1991, לאחר משא-ומתן בין מר אריה שרגר ז"ל מפיקנטי ובין אנשי הקשר שלה בחברה המרכזית, מר יגאל דרור מנהל המכירות.
672. החוזה נערך בע"פ ולסכום בלתי מוגבל במשרדי פיקנטי בראשל"צ.
673. הוסכם בין החברה המרכזית ופיקנטי כי החוזה יחודש אוטומטית כל שנה וללא הגבלת זמן. פיקנטי שילמה באופן קבוע לחברה המרכזית, אשר היתה דואגת כי מי מטעמה יבוא לקחת את ההמחאות ממשרדה של פיקנטי, בבני-ברק.
674. קוקה קולה סיפקה לפיקנטי כ- 50 מוצרים שונים ומגוונים, ביניהם: משקאות מוגזים, מים מינרלים ובירה.
675. למרות שפיקנטי המשיכה לקיים את ההסכם ביניהן, הפרה קוקה קולה את צדה בהסכם וביום 16/7 החלה להמעיט במשלוח האספקה עד צמצומה באופן מהותי.
676. כשהפסיקה קוקה-קולה לספק סחורה לפיקנטי באופן פתאומי וללא הסברים פנו אליה מפיקנטי בהפצרות כי תשוב לספק את הסחורה כפי שקבעו בחוזה. לאחר הפצרות חוזרות ונשנות, שבה קוקה קולה לספק סחורה לפיקנטי אך בצורה מועטה, החל מיום 21/7.
677. המוצר "קוקה קולה" הנו מוצר עגון אשר לנוכחותו על מדף צרכנייה יש משמעות של חיוניות ואטרקטיביות מעבר לערכו הצרכני של מוצר זה בסל המשפחתי.
678. אי לכך להשתתפותה של "קוקה קולה" בחרם של קרטל המזון כנגד החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - ישנה חשיבות ראשונה במעלה.
679. ראשי החברה המשווקת את "קוקה קולה" מתרועעים עם ראשי החברות האחרות, באירועים חברתיים ומשפחתיים. קבוצות אלה שהקימו את המסד עליו נוצק קרטל המזון נגד החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", שולחות זרועות תמנון ארוכות למאות ארגונים עסקיים בישראל ומחוצה לה.

680. חלק מקשריהם העסקיים מתבצעים באמצעות נוכחות אחדים מראשי הקבוצות בדירקטוריונים של בנקים גדולים, **כדוגמת בנק המזרחי**, אשר להם הייתה משמעות **כמו** אובייקטיבית בזמן הפצת השמועות הזדוניות כנגד החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי".

681. סמוך לתקופת הקרטל רכשה החברה המרכזית לייצור משקאות קלים בע"מ, הידועה כ"קוקה קולה" **משאיות טריילר** גדולות.

682. בינה ובין "פיקנטי" ניטש מאבק סביב טעתה של "קוקה קולה" כי **מכוניות לקוחות** "פיקנטי" החונות מול שער מפעל "קוקה קולה" ברחוב כהנמן בבני-ברק **מפריעות למשאיות** הטרילר הגדולות לפנות משער המפעל שמאלה.

683. מאבק זה, אשר מי שאינו בקי בפרטים עשוי להיות סבור כי הנו זניח, התגלגל לתלונות במשטרה, ניסיונות לשחד שוטרים, הפעלת לחצים על עיריית בני-ברק למנוע חניה במקום וכיוצ"ב.

684. מלבד האינטרס המסחרי עמד, אם כן, לעיני "קוקה קולה" האינטרס להסדיר, **בכוח הזרוע**, את פרשת מעבר משאיות הטרילר, שכן לקוחות "פיקנטי" קילקלו כביכול את צינורות השפע של "קוקה קולה".

685. קוקה קולה, הנה מומחית גדולה באי קיום הסכמים והפרתם. ב 97' פרסמה קוקה-קולה מבצע קיץ לפיו כל מי ירכיב את המילה "טיול" מהאותיות בתחתיות הפקקים יקבל לו ולשני חברים טיול לארה"ב. לאחר שנתגלו כמה זוכים, סרבה קוקה-קולה למלא את אשר הבטיחה לצרכנים וטענה טענה מופרכת, כי רק על אות ט' שבתחתיתה מצוי סימן זעיר כלשהו תחשב כאות כמתאימה לצורך המבצע.

686. ב 98' הוגשה נגד קוקה-קולה בקשה להכרה כתביעה ייצוגית ע"י המועצה לצרכנות. כל זה לא מפריע כי אם עוזר לעלות את מכירות קוקה-קולה, אשר הצרכנים קונים כמויות אדירות בתקווה כי יזכו במשהו אשר אין לחברה כל רצון או כוונה למלא.

687. כמובן שבעקבות מבצע זה, אשר מעולם לא קויים ואשר מטרתו היתה לגרום לציבור הצרכנים לקנות כמה שיותר קוקה-קולה, **סיימה קוקה-קולה את שנת 97' עם מחזור מכירות של כמיליארד וחצי ₪**.

688. הקשרים בין חברות הקרטל מתגלים אט אט. למשל, קוקה קולה הנה בעלים של 33% מפריגת ופריגת יצאה לפני מספר חודשים במבצע כי מי שירכוש מיץ סחוט של פריגת באריזת

ליטר, יקבל במתנה חלב תנובה מועשר בסופר סידן. הנה אם כן נתגלה אחד הקשרים שבין קוקה קולה לבין תנובה ולסיבה שחברות אלה הפעילו קרטל על פיקנטי.

689. קוקה קולה משתפת פעולה עם נסטלה בייצור ושיווק תה קר "נסטי", סיבה לשיתוף פעולה ביותר מתחום אחד.

690. קניות תשלובת פיקנטי מקוקה קולה בחודשים 1/1997 ועד 6/1997 היו בסך של 2154.50 אלפי ₪.

691. על אף שקוקה קולה עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לקוקה קולה את הסכומים הבאים לאחר פרוץ הקרטל: ב- 27.07.1997 שולמו 67,132 ש"ח. ב- 29.07.1997 שולמו 93,218.03 ש"ח ב- 04.08.1997 שולמו 74,618 ש"ח. ב- 18.08.1997 שולמו 19,288.44 ש"ח.

נתבעת מס' 28 - דנשר שיווק (1974) בע"מ

692. החוזה בין דנשר שיווק ובין פיקנטי נכרת בשנת 1995.

693. דנשר סיפקה לפיקנטי שורה ארוכה של מוצרים, ביניהם, מוצרי טיפוח, שמפו, קצף גילוח וסוללות.

694. החוזה בין דנשר ופיקנטי נערך בע"פ ולסכום בלתי מוגבל.

695. דנשר הפרה את החוזה בינה ובין פיקנטי כשהחלה להמעית את אספקת הסחורה לפיקנטי עד לכדי עצירה מוחלטת.

696. בחודשים האחרונים לפני הפסקת אספקת הסחורה באופן מוחלט, הלכה והתמעטה אספקת הסחורה לפיקנטי, באופן הבא: במאי 1997 סופקה סחורה בשווי של 53,000 ₪, כשבחודש יוני שאחריו כבר סופקה סחורה מעטה הרבה יותר בשווי של 10,000 ₪ ובחודש יולי סופקה סחורה בשווי של 16,000 ₪.

697. בחודש יולי הני"ל, סופקה הסחורה לפיקנטי ב- 2 כניסות בלבד, לכל 9 הסניפים של פיקנטי.

698. ביום 3/7/97 סופק המשלוח האחרון של אספקה מדנשר לסניף פיקנטי בפתח-תקוה. באותו היום הפסיקה דנשר לספק כל סחורה שהיא לפיקנטי וזאת למרות שעד אותו יום המשיכה פיקנטי לקיים את התחייבויותיה, כפי שעשתה תמיד, והמשיכה לשלם לדנשר בהמחאות אותן דאגה לאסוף ממשרדיה של פיקנטי בבני-ברק. למרות הפצרות רבות מצידה של פיקנטי, לא שבה דנשר לספק סחורה לפיקנטי.

699. דנשר השתתפה בקרטל המזון שהונהג ע"י אסם, כספק לתשלובת "פיקנטי". הנתבעת דנשר יחד עם הנתבעים האחרים הפסיקה את אספקתה באופן מאורגן ומתואם מראש, וזאת למרות שתשלובת פיקנטי עמדה בלוח התשלומים.

700. שווי הסחורה אשר סיפקה דנשר לפיקנטי מתאריך 1/1997 ועד 6/1997 היה בסך של 293,100 ₪.

701. על אף שדנשר עצרה את האספקה לפיקנטי, המשיכה פיקנטי למלא את כל התחייבויותיה. כך למשל שילמה פיקנטי לדנשר את הסכום הבא לאחר פרוץ הקרטל : ב- 14.08.1997 שולמו 16,087.87 ש"ח.

נתבעת מס' 29 - ויטה מזון איכות בע"מ

702. החוזה בין ויטה מזון איכות בע"מ (להלן: "ויטה") ובין פיקנטי נכרת בשנת 1992.

703. ויטה סיפקה לפיקנטי שורה של כ- 120 מוצרים, ביניהם, מרקים, קטשופ, רטבים ומנה חמה.

704. ההסכם בין ויטה לפיקנטי נערך בע"פ ולסכום בלתי מוגבל. פיקנטי שילמה באופן קבוע לויטה, אשר היתה דואגת כי מי מטעמה יבוא לקחת את ההמחאות ממשרדה של פיקנטי, בבני-ברק.

705. למרות שפיקנטי המשיכה לקיים את ההסכם ביניהן, הפרה ויטה את חובותיה בהסכם כשהחלה להמעיט את אספקת הסחורה לפיקנטי עד לכדי עצירה מוחלטת.
706. בחודשים האחרונים לפני הפסקת אספקת הסחורה באופן מוחלט, הלכה והתמעטה אספקת הסחורה לפיקנטי. במאי 1997 סופקה סחורה בשווי של 111,000 ₪, בחודש יוני שאחריו סופקה סחורה מעטה הרבה יותר בשווי של 74,600 ₪, אמנם בחודש יולי סופקה סחורה בשווי של 86,400 ₪ אך בחודש אוגוסט התמעטה הסחורה לכדי 31,400 ₪ בלבד. בחודש יולי הנ"ל, סופקה הסחורה לפיקנטי ב-13 כניסות בלבד, לכל 9 הסניפים של פיקנטי.
707. ביום 13/7/97 סופק המשלוח האחרון של אספקה לסניף פיקנטי בפתח-תקוה וב-14/7/97 נעצרה אספקת הסחורה. לאחר הפצרות חוזרות ונשנות, שבה ויטה לספק סחורה לפיקנטי החל מיום 24/7.
708. קניית תשלובת פיקנטי מויטה בחודשים 1/1997 ועד 6/1997 היו בסך של 668,000 ₪.

השרפה בסניף "פיקנטי" בראשל"צ

709. ב-2 בספטמבר פרצה שרפת ענק במבנה החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - באזור התעשייה החדש בראשון לציון, וכילתה חלק ניכר מהבניין ומהמשרדים.
710. נשרפו תיקים ומסמכים רבים, ונגרם נזק רב לרכוש פיקנטי.
711. השרפה שבשה לחלוטין את כל הנהלת החשבונות של פיקנטי, ופגעה קשות ביכולת תפקודה.
712. בנוסף כילתה השרפה חלק מחומר הראיות אשר נאסף על ידי החברה לשם תביעתה כנגד "אסם".

713. קבוצת "אסם" ועוזריה אחראים לאירוע השריפה שארע בתאריך 2.9.97, בסניף "פיקנטי" בראשלי"צ, ולפיכך היא והנתבעים אחראים יחד ולחוד לנזקי "פיקנטי", בגין אותו אירוע, לרבות ולא רק, מכוח עוולה במשמע ס' 35 ו- 36 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) יחד עם ס' 39 לפקודה ויחד עם ס' 12 לפקודה.

סעיפי החוק שעליהם עברו יהושע מירז מ"אסם" ושותפיו לשקר

714. יהושע מירז, מזכיר "אסם" תעשיות מזון ישראל בע"מ בתמכו בתצהיר את בקשת ההצטרפות הנ"ל של קבוצת "אסם", ובהציגו מצגי כזב, תרמית, שקר מפגיע, נגישה, רשלנות והפרת חובות חקוקות בדין, ו/או יחד עם היותו משתף עצמו ו/או מסייע ו/או מייעץ ו/או מפתה ו/או מרשה ו/או מצווה ו/או מאשרר – הנו אחראי לכל מעשיי ו/או מחדליי קבוצת "אסם", הנזכרים לעיל ולהלן וחב בגינם.

715. כן חב הוא בגין מעשיו ו/או מחדליו ובהציגו מצגי כזב בעוולות ובנזקים הכספיים הנובעים מתצהירו, הכל כמפורט לעיל.

716. הנתבעים ביודעין גרמו במעשיהם ובמחדליהם להפרות הסכמי האספקה בין "פיקנטי" לבין סוכנים אחרים תוך קיום עוולת גרם הפרת חוזה, סעיף 62 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) וגם / או:

717. הפרו הסכם ו/או נוהג התקשרות בין "פיקנטי" לבין קבוצת "אסם" כמשמעות המונח בס' 1 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה) התשל"א – 1970 וגם / או:

718. יהושע מירז, מזכיר "אסם" תעשיות מזון ישראל בע"מ בתצהירו, החתום על ידו, ובבקשת ההצטרפות, הציג היצג כוזב של עובדה בידיעה כי היא כוזבת או באין אמונה באמיתותה או מתוך קלות ראש הכל כמשמעות המונח **תרמית בס' 56 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש)**, ובכוונה שהמוטעה על ידי ההיצג יפעל על פיו וגרם לו בכך נזק ממון ניכר וגם / או:

719. יהושע מירז, מזכיר "אסם" תעשיות מזון ישראל בע"מ בתצהירו החתום על ידו הציג היצג כוזב של עובדה כמשמעו בסעיף 56 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) יחד עם ס' 57 לפקודה וגרם לו בכך נזק ממון ניכר וגם/או:

720. יהושע מירז, מזכיר "אסם" תעשיות מזון ישראל בע"מ פרסם שקר מפגיע כמשמעו בס' 58 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) באשר לעיסוקו בקבוצת "אסם", משלח ידו, למקצועו, וכתוצאה מכך סבלה "פיקנטי" נזק ממון כבד וגם / או :

721. יהושע מירז, מזכיר "אסם" תעשיות מזון ישראל בע"מ יחד עם קבוצת "אסם" ולבדו פתח ו/או המשיך בהליך נפל בפרוק ו/או בתביעה כנגד מנהל "פיקנטי" כמשמע בס' 60 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) וההליך חיבל באשראי ו/או בשם טוב וגם / או :

722. יהושע מירז, מזכיר "אסם" תעשיות מזון ישראל בע"מ במסירתו עובדה כוזבת בתצהיר, ובנסיבות המפורטות לעיל, לרבות ולא רק בכל הקשור לבקשת ההצטרפות, עשה מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות, או שבמשלח ידו לא השתמש במיומנות או לא נקט במידת זהירות וכן הכל במשמע סעיף 35 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש), וכן במשמע ס' 36 לפקודה וגם/או :

723. כן אחראים הנתבעים עפ"י דין עבור נזקים שעשו החברות "אסם" ופרומין, והנם אחראים למעשיה ו/או מחדליה משום ששיתפו עצמם, או לקחו חלק בהם או הרשו הורו או אישרו לאחר מעשה – הכל במשמע ס' 12 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש).

724. אחריותם של הנתבעים למעשה רשלני הינה מאוחדת ונפרדת וכ"א מהנתבעים חב באופן אישי בגין כל החובות וגם/או :

725. במעשיו המפורטים לעיל וכן במחדליו, הפר יהושע מירז מ"אסם" חובות חקוקות בדין, כמשמעותו בס' 63 לפקודת הנזיקין (נוסח חדש) והזיק בכך ל"פיקנטי", לרבות ולא רק לעסקי המסחר שלה ולשמה הטוב, ובין השאר : 1. על פי סעיף 239 לחוק העונשין התשל"ז 1977 (להלן: חוק העונשין) - במוסרו תצהיר שקר. 2. על פי סעיף 237 לחוק העונשין - במוסרו עדות שקר. 3. על פי סעיף 238 לחוק העונשין - בבדותו ראייה או בעשותו שימוש בה והכל במטרה להטעות רשות שיפוטית. 4. על פי סעיף 244 לחוק העונשין - בשבשו מהלכי משפט. 5. על פי סעיף 440 לחוק העונשין - בקושרו קשר עם זולתו להשפיע במרמה על מחירי שוק או להונות את הציבור או כל אדם אחר או לסחוט נכס מאדם. על פי כלל 7 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) תשמ"ו 1986 – באי ציינו כי הינו עו"ד כמתחייב בנסיבות הנ"ל. על פי כלל 8 לכללי לשכת עוה"ד (אתיקה מקצועית) – באי ציון פרטים כנדרש. 8. על פי כלל 32 לכללי לשכת עוה"ד (אתיקה מקצועית) – באי עמידה בכללים המחייבים עו"ד. 9. על פי כלל 34 לכללי לשכת עוה"ד (אתיקה מקצועית) – בדבר איסור הטעיה לעניין טענה עובדתית או משפטית בידועו שאינה נכונה. 10. על פי סעיף 96 כ"ה לפקודת החברות (נוסח חדש) תשמ"ג 1983 – בהפרו כנושא משרה את חובת הזהירות כלפי אדם אחר. 11. על פי סעיף 96 כ"ו

לפקודת החברות – בהפרו את חובתו כנושא משרה לפעול בזהירות ורמת מיומנות הכל
כמפורט בסעיף. וגם/או :

726. הנתבעים נושאים באחריות, ביחד ולחוד, בגין כל מעשי ו/או מחדלי קבוצת "אסם"
ושותפיה לקרטל, בין בגין עוולות אזרחיות ובין בגין הפרת חובות חקוקות קבועות בדין
הפלילי וכך/או :

727. הנתבעים נושאים באחריות של משתף ומשדל כמשמע כל סעיף 21 **לפקודת הנזיקין**
(נוסח חדש) **תשכ"ח 1968** – בגין מעשים ומחדלים שנעשו ע"י קבוצת "אסם" ושותפיה לקרטל
או ייעשו על ידה, כנגד "פיקנטי", ולפיכך חבים עליהם.

אופן השפעת נזקי הקרטל על "פיקנטי" ועל שוק המזון

728. "אסם" ו"פרומין" ושותפיהם בקרטל גרמו במעשיהם ובמחדליהם להכבדת הנטל על
"פיקנטי" באופן הבא: במחצית חודש יולי 1997 הונחתה, כאמור, מכת מוות על החברות
הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", ע"י הספקים השונים, אשר הפסיקו
בבת אחת, בהפתעה ובלא כל הודעה מראש, את אספקתם לחנויות החברות הצלבניות ובדרך
זו גרמו לדלדול מהיר של מלאי המוצרים בחנויות הסופרמרקט שמנהלות החברות הצלבניות
ולמחסור קיצוני בסחורה - עד לידי התרוקנות המדפים והידרדרות מסחרית כוללת.

729. בעקבות התנהגותם הזדונית והחד צדדית של אותם ספקים, נוצרה תגובת שרשרת
בלתי נמנעת, לפיה כתוצאה מההפסקה הפתאומית באספקת הסחורה ודילול מלאי המוצרים,
חדלו יותר ויותר לקוחות לפקוד את חנויות החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את
מוצרי "פיקנטי".

730. כך צומצם באופן דרסטי מחזור העסקים ותזרים המזומנים שבידיהם, ונפגעה קשות
יכולת הפירעון מצדם כלפי הספקים (הבוגדניים).

731. במצב המשברי המפתיע שנוצר נחלצה "פיקנטי" לעזרת החברות הצלבניות - החברות
אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", והשתתפה באורח זמני את גביית החובות השוטפים מצד
החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - כלפיה, **מתוך מצג מוטעה**
של החברות הצלבניות כלפי "פיקנטי", בהתבססן על מצגי השווא של הספקים.

732. הסחורה שסופקה על ידי "פיקנטי" נמכרה ללקוחות, והתמורה שולמה לספקים השונים אשר הועדפו על ידי החברות הצלבניות בסולם פירעון התשלומים, על פניה (ולרעתה) של "פיקנטי".

733. הכל במטרה להשביע רצון הספקים החיצוניים ולפירעון של המגיע להם על פי לוח הסילוקין, לאור הבטחתם שיחזרו לספק סחורה. לא כך ארע. הספקים הפתיעו, כאמור חדלו בבת אחת לספק, ובזה מוטטו את החנויות.

734. באופן זה גם גדלו והחמירו חובות החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - כלפי "פיקנטי" עד לכדי עשרות מליוני שקלים.

735. במהלך העסקים אשר קדם להפסקת אספקת הסחורה סיפקו הספקים השונים סחורה לחברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - בשווי של למעלה מ-10 מיליון ש"ח לחודש, אותו סך אשר פרעו להם החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי".

736. החל מחודש יולי, עם הקטנת האספקה והפסקתה לבסוף, המשיכו החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - לפרוע לספקים שיקים בעשרות מיליוני ש"ח לתקופת החרם.

737. ידוע הוא בשוק, כי תנאי אשראי הספקים מהווים חלק בלתי נפרד מקיום העסק ואשראי הספקים שהיה נהוג עד לאותה התקופה אצל החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - היה בממוצע אשראי של: שוטף + 90 יום, כך שהפסקת האספקה הפתאומית, ללא אפשרות מכירה של מוצרי אותו ספק - ובמקביל המשך פירעון השיקים, כמוה **ממכת מוות כלכלית ותפעולית** לחברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - ולקיום הסופרמרקטים שבניהולן.

738. הספקים נהגו לא רק בכפיות טובה אלא בתרמית ממש, תוך שהפרו בהתנהגותם זו את כללי המסחר הנהוגים ואת עיקרי ההגינות המסחרית המקובלים, ובכך חרצו את גורלן של החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - לחנק כלכלי ולשיתוק כל האפשרויות של קיום מחזור עסקי חיוני ולתזרים מזומנים היכול לאפשר המשך קיום כלכלי.

739. כך נהגו הספקים הללו חרף פירעון תשלומים להם ע"י החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", לפי תנאי האשראי שקוימו בין הצדדים במסגרת יחסיהם המסחריים עד אז.

740. מצד החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - נעשו פניות והפצרות דחופות אל הספקים השונים, להימנע מהפסקת אספקת הסחורות, תוך הדגשה כי הפסקת האספקה תגרום בודאות להתמוטטות כלכלית מוחלטת של החנויות.

741. הוצעה לספקים השונים **ערבות אישית** של מר משה בדש, עבור אספקות עתידיות, אולם הצעה זו נתקלה לרוב בסירוב מצדם והושבה ריקם.

742. מטרת ההצעה לערבות אישית באה מתוך תקווה ואמונה ושיקול עסקי כי נתינת ערבות כאמור תגרום כי הספקים יחזרו לאספקה סדירה אשר תביא את החברות לאפשרות של פירעון חובן למבקשת.

743. נתונים אלה מוכיחים מעל לכל ספק, כי החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - עשו מצדן את כל המאמצים, מעל ומעבר, לשלם את החובות לספקים. אולם **בשל החרם הפתאומי והאכזרי** שהוטל על החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", בלא כל התראה מוקדמת, לא הייתה כל אפשרות להמשיך ולשלם, ללא תזרים מזומנים, שכמובן מאליו היה אמור להיווצר ממכירה הסחורות שהספקים צריכים היו לספק.

744. חרם שכזה דומה הוא לדוגמת מצב בו בוקר בהיר אחד יחליטו כל ספקי פולי הקפה שלא לספק חומרי גלם לחברה יצרנית וכתוצאה מכך לא יהיה לחברה היצרנית, מסחרית סחורה לשווק ולמכור, האם חברה שכזו תוכל לשרוד ולהמשיך לפרוע את התחייבויותיה? לחילופין אם ביום אחד יחליטו כל לקוחות הבנק למשוך בבת אחת את כל פיקדונותיהם מחשבונות הבנקים האם הבנק יוכל להמשיך בתפקוד?

745. החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - יחדיו **ממשו נכסים** בשווי של מיליוני ש"ח על מנת לפרוע חובות לספקים.

746. גם חברות ענק לא היו מסוגלות לעמוד מבחינה כלכלית במצב כאוטי מעין זה, שהינו שווה ערך להטלת חרם כלכלי מוחלט.

747. אולם למרות זאת, כפי שמראים הנתונים, מיצו החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", בסיוע כלכלי מצד "פיקנטי", עד לגבול היכולת את כוחן להיאבק ברוע הגזירה. ובאם נחרץ גורלן של החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - לקריסה ובחוסר יכולת לעמוד בחובות הנותרים **האשמים היחידים והישירים הם אותם ספקים שהטילו את החרם המסחרי** עליהן.

748. בהתנהגותם זו כרתו הספקים במו ידיהם את הענף עליו ישבו, וגרמו להיווצרות מעגל קסמים אכזרי וחסר תקווה, של פגיעה אנושה במי שצריך לפרוע החוב.

749. זאת ועוד: הספקים השונים הפרו ביוזעין את ההסכמים המסחריים, שבין החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - לביניהן, ההסכמים שנוצרו בע"פ, בהתנהגות ומכללא, מתוך העובדה המשותפת ויחסי המסחר השוטפים ביניהם.

750. והחמור מכל הוא המרמה שבה נקטו אותם ספקים כאשר בהבטחות שווא הוציאו שיקים, שטרי חוב וערבויות מהחברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", מ"פיקנטי" וממר משה בדש אישית הבטיחן כי יספקו סחורה על פי המקובל ביניהם.

השתרגות זרועותיו של הקרטל מהליכה (קבוצת "אסם") לפריפריה

751. בלתי ניתן להבין את תהליך התמוטטותן של החברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי" - מבלי להבין את המבנה הקונסטרוקטיבי של הקרטל שמוטט אותן.

752. יאמר על הסף, כי על אף כל שיפורט להלן, שרטוטו המושלם של מבנה הקרטל איננו אפשרי, שכן מרכיביו נוטים לחשוף באופן מינימלי את רמת קשריהם העסקיים הפורמליים והאסטרטגים.

753. גם הותיקים שבעובדי "פיקנטי", הפועלים שנים לא מעטות בתחום המזון במדינת ישראל, הופתעו כשהתבררה מסכת הקשרים והזיקות הענפה שניהלו ביניהם הגופים המרכיבים את הקרטל. דומה כי בלתי ניתן למצוא ספק שהיה חבר בקרטל, ואשר אין לו קשר כלכלי או מחויבות אחרת לאחד מראשי הקרטל.

754. מן המפורסמות היא בענף המזון כי בענף זה מיוחסת חשיבות כבירה להתנהגותן של הארגוניים הכלכליים הגדולים הפעילים בו.

755. כיוון שמדובר בסקטור המאופיין ברמת דיפרנציאציה גבוהה (החל ממכולות שכונתיות בעלות עובד אחד וכלה ברשתות ענק בעלות אלפי עובדים), הרי שרמות הכוח של החזקים בענף יובילו תמיד לכניעה מידית של הגורמים החלשים בענף מפני רצונותיהם של ענקי המזון.

756. השיטה של הפצת השמועות פעלה דרך סוכני החברות שהיו שותפות לקרטל, ואשר תפקדו לא רק כסוכני סחורה אלא גם כסוחרי שמועות שווא.

757. חברת "אסם", ראש הקרטל, שחלקה בתכנון ובבצוע המזימה היה רב מאוד, נוסדה בעת שטרם הובנה בעולם חשיבותם המוסרית, הכלכלית והחברתית של חוקי ההגבלים העסקיים המודרניים בעולם, **ותפיסת עולמה הקרטליסטית המיושנת**, אשר יעילותה הכלכלית והמוסרית היחידה היא כלפי המשפחות השולטות ב"אסם" - המגובה בפעילות פוליטית, עסקנית וכן בקשרים חברתיים פסולים, מבחינה מוסרית ערכית, ופעמים רבות אתית, בנסיבות העניין, עם פקידי מדינה, אנשי משפט ופוליטיקאים - המשיכה להיות נר לרגלי קברניטיה, בעלי אמות המידה הכפולות, שדברי שלום עם רעיהם ורעה בלבבם.

758. ממדיו האמיתיים של הקרטל טרם נודעו. רבים ממפעיליו עדיין מועסקים ב"אסם" וחוששים לפצות את פיהם, וסביר שלפיכך, רק בעוד שנים רבות תהא תמונתו הכוללת של הקרטל גלויה וידועה. המידע על שיטות הפעולה הפסולות בהן נוקטת "אסם" החל להיות מובא טפין טפין בפני הציבור, ואולם רב הנסתר מעיני הציבור על הגלוי.

759. חששן של רשויות המדינה במשך השנים להתעמת עם הענק המאיים הביא למחדלים רבים, אשר ביססו מסורת נהוגה פסולה של **יחס שלטוני סלחני**, עוצם עיניים ולעתים אף מסייע לפעולות הפסולות של "אסם", והביא לכך שחברה זו שולטת מזה עשרות שנים על נתחי שוק אדירים, דבר שהקנה לה מעמד עליון בפלחים רבים של משק מדינת ישראל.

760. תוך השתדלות מתמדת להמשיך ולשמור על חלקה בהגמוניה הכלכלית, רמסה "אסם" את כל מי שביקש לקיים תחרות הוגנת וחופשית מולה, ואימצה לה הרגלי תחרות נקלים, תוך טשטוש תחומין מוסרי של המותר והאסור מבחינתם הסובייקטיבית של קברניטיה, אשר **טעו בעשרם ובנו מגדל** (חזרת הש"ץ למוסף יום הכיפורים).

761. כש"אסם" יוזמת, **מתכננת ומוציאה לפועל מאבק קרטליסטי מאורגן** פסול במתחרותיה, היא איננה פועלת באורח חריג מבחינת תפיסת המציאות הסובייקטיבית שלה.

762. בהפעלת תוכנית "קרטל המזון" ודומותיה, תוכניות אשר "אסם" נוהגת לערוך בהן שימוש תדיר בכדי לשרת מה שנתפס בעיניה כתכלית ראויה, מדובר למעשה בהוצאה לפועל של תוכנית פעולה רצסיבית, שהיא בגדר תורת הלחימה של "אסם".

763. תוכנית זו שמורה למקרים כגון דא, אשר בהם מאשרים ראשי "אסם" לכפייהם להפעיל את תוכנית הפעולה כלפי מתחרים אשר העזו לפעול שלא על פי כללי המשחק המקובלים בחצרם, כללים אשר נוסחו לפני עשרות שנים, ואשר עדיין שולטים בעולם הערכים

הפנימיים המעוותים אך המוגנים, לפי שעה, שלהם, ואשר למרבית הצער ממשיכים להפיל חללי חינוך בכלכלה ובחברה הישראלית, זו החותרת למצוינות כלכלית ואישית, ואשר שואפת לטפח **פלורליזם כלכלי** לשם יעילות החברה וקידום רווחת הפרט.

764. בשיטתיות שהופעלה גם נגד החברות שבפירוק, ריסקה "אסם" את יריבותיה אשר היו בעיניה בבחינת "**אם אבן הוא נימוח, אם ברזל - הוא מתפוצץ**" (כתר מלכות להרדב"ז), שניתן לעולל לו ככל שיחפצו קברניטי "אסם", על פי כללי התחרות העסקית שפותחה בחצרם, ואשר נהוגים שם מזה עשרות שנים, ואשר שוכללו ביתר שאת בשנים האחרונות, תוך התעלמות מהכלל, כי הכמות הרבה ממאיסה את הכל.

765. "תכנית הפעולה" להפעלת "קרטל המזון" מעסיקה עובדים רבים ב"אסם" ובארגונים המשתפים עמו פעולה, אשר אינם תמיד יודעים מהו תפקידם האמיתי בכוח קרטל המזון.

766. ההכנות להפעלת הקרטל מפורטות ומדויקות, וכוללות, בין היתר, אף תיאומים ועדכונים עם עורכי-דין בעלי סיכויים להתמנות מפרקים זמניים ומנהלים מיוחדים לחברות אשר "אסם" עומדת לחסל.

767. חריגותן של שיטות הפעולה של "אסם" בולטת שבעתיים כיום, אחרי ההכרה בחשיבותן של דוקטרינות משפטיות וכלכליות חדשניות, אשר מנסות להביא **למיקסום הצדק החברתי** ע"י חלוקה צודקת ושוויונית יותר של המשאבים החברתיים, ואחרי חקיקתם של חוקי ההגבלים העסקיים המתקדמים.

768. התנהגות זו של "אסם" פסולה עוד יותר אחרי חקיקתם של חוקי היסוד במדינת ישראל, שכן כללי ה"תחרות" האכזרית שניסחו קברניטי "אסם" כנגד מתחריהם, במהלכם חשים הנוגשים, אצים ורצים מבלי להבחין מי נקרה בדרכם, **פוגעים בכבוד האדם המנסה להעמיד להם תחרות הוגנת, בחופש הקניין שלו ובחופש העיסוק שלו**.

769. פגיעה נוספת בזכויות יסוד חוקתיות בנסיבות דן הנה בכבודם האישי והמקצועי של עובדי החברות שהיו למרמס בידי הענק הזעף.

770. על רקע גודלה של "אסם", כוחה הפוליטי, עוצמתה הקרטליסטית הגלויה והסמויה, פעילותה העסקנית הנמרצת במוסדות התאחדות התעשיינים ומחוצה לה, ואף מאמציה לטשטש כל זאת, מתחייב, מכוח תקנת הציבור, ריסונים התקיף של "אסם", של כפיפיה ושל משתפי הפעולה עמם - אפילו הם פרקליטים ממולחים **הנחזים להיות אנשי מידות טובות** - אשר ממשיכים לנהוג עד שעה זו ממש לפי כללי משחק חשוכים שאבד עליהם הכלח, על פי הכרתו של הציבור הנאור במדינת ישראל.

771. כתוצאה ממלחמתה המרושעת והזדונית של חברת "אסם" במבקשת, איבדו **כאלף עובדים** את מטה לחמם, והפכו לנטל על כתפי המדינה ועל כתפי בני משפחותיהם.

מוות ומחלות בקרב מפוטרי "פיקנטי" בעקבות הקרטל

772. חלקם של עובדי "פיקנטי" לקה בבריאותו באורח קשה, בעקבות מעשי הקרטל, שחבריו עברו על האיסור בתהילים ל"ז ח' לאמור **"אל תתחר אך להרע"**.

773. כתוצאה מהקרטל אף **נפטר מנהל כוח האדם**, מר ישי בקרמן ז"ל, אשר היה אנוס לבצע את הפיטורין ההמוניים, ואשר כרע תחת הנטל הכבד.

774. עובד נוסף, מר צ. ב. יבדל"א, לקה **באירוע מוחי בעקבות הקרטל**.

775. עובד נוסף, מר ה.ג. לקה **במחלת נפש קשה בעקבות הקרטל**.

776. עובדים ויורשי-עובדים שוקלים כעת להגיש תביעות אישיות כנגד אנשי "אסם" ועוזריהם בגין הנזקים הבריאותיים שהסב להם הקרטל.

קרב אידיאולוגי רב שנים על כללי המשחק בשוק המזון

777. "פיקנטי" נתפרסמה בשני העשורים האחרונים כמפעל כלכלי בעל תפיסת עולם ייחודית, אשר ניסה למזג את שאיפתו הטבעית והלגיטימית של כל אדם להטיב את מצבו החומרי, עם **תפיסות חברתיות שווינויות מתקדמות**.

778. על הרקע הזה, המאבק בין "אסם" ובין "פיקנטי" לא היה רק קרב כלכלי גרידא, אלא גם הנגשה של **שתי תפיסות עולם מנוגדות בתכלית**. זו הגורסת כי רק החזק והוותיק ראוי שינצח, גם אם אינו הגון, אל מול זו הגורסת כי במשק הישראלי ישנו מקום לכולם, וכי ניתן

לשלב יוזמה פרטית וצדק חברתי, תוך שזה נהנה וזה אינו חסר, ותוך קיום מודרני של הכלל היהודי "טוב ומטיב לבריות".

779. בהקשר זה, לפעולות החינוך וההשכלה שעשתה המבקשת בקרב עובדיה למען היטיב את מצבם, וכדי להוות מופת חברתי למעסיקים אחרים, אין אח ורע בכלכלה הישראלית.

780. פעולות אלה זיכו אותה ואת מייסדה, בין היתר, **בפרסים עולמיים של ארגונים הומניטריים (כדוגמת הפרס הבינלאומי של ארגון "DOCTORS TO THE WORLD" - פרס אשר באותה השנה הוענק בנוסף רק לנשיא בריה"מ לשעבר, מיכאיל גורבצ'וב)**, והקנו להם מעמד ייחודי בתרבות ובחברה הישראלית, ככזו שאינה מבקשת רק עבור עצמה, וככזו המוערכת ומקובלת על ארגוני זכויות אדם מחד, על הממסד הרבני והמסורתי מאידך, ועל הזרמים שבתווך, למעט זרמים החותרים על דגלם תפיסות-עולם כלכליות מיושנות, שפסו מן העולם עם מותו של הפאודליזם.

התניית אספקתו של מוצר שבמונופולין באי מכירת מוצר מתחרה

781. באספקלריית דיני ההגבלים העסקיים, סוגיית הקרטל שהופעל נגד "פיקנטי" הנה, בין היתר, סיטואציה שבה יצרן של מוצר שבמונופולין כופה על מפיצי המוצר, להפיץ את המוצר שמונופולין בלבד ולא להפיץ בשום מקרה מוצר מתחרה: או לחילופין, להפיץ את המוצר שבמונופולין בתנאים מועדפים על פני הפצתם של מוצרי המתחרים.

782. הסיטואציה המתוארת לעיל דומה מבחינה משפטית לסיטואציה הנוצרת על ידי הסדרי קשירת מוצרים. גם כאן, כמו בהסדרי קשירת מוצרים, דובר **בניצול כוח השוק של בעל המונופולין**, בשוק המוצר או השירות שבמונופולין, כדי להכתיב תנאים בשוק שיווק המוצר או השירות.

783. בעוד שבהסדרי קשירת מוצרים כפיית המוצר הנוסף לובשת פן פוזיטיבי במובן זה שבנוסף למוצר שבמונופולין מחויב הצרכן לרכוש גם מוצר אחר, הרי שבמקרה זה הכפייה היא נגטיבית, במובן זה **שהצרכן של המוצר שבמונופולין מחויב שלא לרכוש מוצר** מתחרה.

784. גם אם על פי לשון החוק קיים התניית מכירתו או אספקתו של מוצר שבמונופולין באי מכירתו של מוצר מתחרה כאמור, איננה נופלת במסגרת אחת מארבעת חזקות הניצול לרעה

שבסעיף 29 א (ב) לחוק ההגבלים העסקיים, היא בוודאי תיפול, בנסיבות מתאימות, לגדרו של האיסור הכללי מכוח סעיף 29 א (א) לחוק, האוסר על בעל מונופולין לנצל את מעמדו בשוק "באופן העלול להפחית את התחרות בעסקים או לפגוע בציבור".

785. מקרה של התניית מוצר שבמונופולין באי מכירתו של מוצר מתחרה, נדון לאחרונה בבית דין להגבלים עסקיים בעניין שיטות השיווק של העיתון "ידיעות אחרונות", אשר כשנה קודם לכן הוכרז על ידי הממונה כבעל מונופולין באספקת העיתונים היומיים בשפה העברית.

786. באותו עניין, טען הממונה על ההגבלים העסקיים, כי במקרים רבים, דרש "ידיעות אחרונות" ממספר מפיצים וקמעונאים, כתנאי לאספקת העיתון, שלא ימכרו עיתונים מתחרים.

787. כן הואשם "ידיעות אחרונות" בכך שהוא מתנה את אספקת העיתון בהסתרה של עיתונים מתחרים, ובמיוחד "מעריב" באותה נקודת מכירה.

788. הממונה טען אז, כי התניה כאמור, מנציחה את מעמדו של "ידיעות אחרונות" כבעל מונופולין, וזאת לא בשל העדפה חופשית ולגיטימית של הצרכן, אלא בשל היעדרותו הפיסית הכפויה של "מעריב", או של עיתון מתחרה אחר, בנקודת המכירה לצרכן.

789. עוד טען על ידי הממונה, כי "ידיעות אחרונות" שלל מהמפיצים והקמעונאים את הזכות להחזיר גיליונות שלא נמכרו והבטיח להם עמלה הגבוהה פי שלוש מהעמלה הנהוגה אם יגדילו את מכירות העיתון על חשבון מכירות של עיתון מתחרה.

790. בהקשר זה הוסיף הממונה וטען, כי חוסר ההגינות של שיטת השיווק הנ"ל נובע מכך של "מעריב" אין כל יכולת כלכלית למנוע מהקמעונאי לקדם את המכירות של "ידיעות אחרונות" על חשבון "מעריב".

791. בצו ביניים שהוציא בית הדין להגבלים עסקיים בעניין הנ"ל קבע בין היתר כדלקמן:

"א. ידיעות אחרונות לא תתנה את אספקת העיתון ידיעות אחרונות לנקודת מכירה כלשהי בהתחייבות אותה נקודה לרכוש עיתונים מקבוצת ידיעות אחרונות בלבד.

ב. ידיעות אחרונות לא תתנה את אספקת, או אופן אספקת, העיתון לנקודת מכירה כלשהי בתנאי הקשור, במישרין או בעקיפין, לאופן מכירתו של עיתון יומי אחר באותה נקודת מכירה."

792. התניית מוצר באי מכירתו של מוצר אחר על ידי בעל מונופולין, מקפלת בחובה בו זמנית מספר היבטים של פגיעות בתחרות ובציבור.
793. **הנפגעים הישירים הם המתחרים של בעל המונופולין, כ"פיקנטי",** שבשל ההתניה שהוא מכתוב למפיצים של המוצר או השירות שבמונופולין, ממשיכים לאבד מכוחם בשוק.
794. נפגעים נוספים, מלבד המתחרים הקיימים כבר בשוק, הם המתחרים הפוטנציאליים החדשים.
795. התניה כאמור על-ידי בעל המונופולין תגביר את **חסמי הכניסה** לשוק באופן שעלול להרתיע מתחרים פוטנציאליים חדשים מלהיכנס אליו.
796. מעבר לכך, גם הצרכנים יהיו נפגעים בכך שיאבדו את חופש הבחירה בין המוצר או השירות שבמונופולין לבין מוצרים או שירותים מתחרים.
797. התניית אספקתו של מוצר שבמונופולין באי מכירת מוצר מתחרה **אסורה בארה"ב** מכח חיקוק מפורש, המדגיש כי התניה כאמור תהא אסורה כל אימת שיש בה כדי לפגוע באופן מהותי בתחרות או כדי לסייע ביצירת מונופולין בשוק.
798. ממילא, התניה המתבצעת על ידי בעל מונופולין יש בה כדי לפגוע באופן מהותי בתחרות בשוק שבמונופולין, ולכן **כשהמתנה הוא בעל מונופולין תהא התניה מנוגדת לחוק.**
799. על רוחבו של האיסור להתנות את אספקת המוצר שבמונופולין באי מכירת מוצר מתחרה עמד בית המשפט בעניין **United Shoe Machinery Corp** שם קבע בית משפט כי התניית מחיר ההחכרה של המוצר באי חכירתו של מוצר מתחרה פוגעת באופן מהותי בתחרות ולכן מנוגדת לחוק.
800. המלומד יצחק יגור קובע כי את דרכי האכיפה של תחרות הוגנת על בעלי מונופולין ניתן לחלק לשניים: אכיפה ציבורית בראשות הממונה על הגבלים העסקיים וכן **אכיפה פרטית כפי שמתבקשת במקרה דנן כנגד "אסם" ושותפיה לקרטל.**

הממונה על ההגבלים העסקיים נמנע מלדווח על התשלומים שקיבל מאסם

801. בתפקיד הממונה על ההגבלים העסקיים בתקופת התארגנות הקרטל כיהן ד"ר דוד תדמור, אשר אמור היה לתפקד כסלעו וכמצודתו של אזרח הקטן כנגד התאגידים הגדולים ומעלליהם.

802. על אף שמשלם המסים הישראלי שילם לממונה על ההגבלים העסקיים משכורת שמנה מספיק על מנת שיהיה נקי כפיים ובר-לבב, וייצג את האינטרסים של האזרח הבודד כנגד הגבלים עסקיים אסורים בישראל, מעל תדמור באמון הציבור, כאשר נמנע מלגדוע את הקרטל בעודו באיבו, וזאת על אף תלוות חוזרות ונשנות של "פיקנטי".

803. המידע על עצם הקרטל היה מונח בפני תדמור, אשר היה אמור לפעול, כנאמן הציבור בבחינת זוקף כפופים, פוקח עיוורים ומלביש ערומים (סליחות, ברכות השחר) מדוע, אם כן, בחר תדמור למעול באמונו של הציבור, לא למנוע את הקרטל אשר פגע בצרכן הקטן ולהתנהג כאילו במקרה דן אין בו בינה להבחין בין יום ללילה?

804. התשובה, ייתכן, נעוצה בעובדה כי סמוך למינויו לתפקיד הממונה על ההגבלים העסקיים, שימש תדמור כפרקליט במשרד עורכי הדין לוי תדמור - משרד עורכי הדין של "אסם", יריבתה הגדולה של "פיקנטי".

805. כיום מייצג תדמור שוב את "אסם" במסגרת משרד עו"ד כספי.

806. קורא/ת יקר/ה, אם הכתוב בפסקה הקודמת נדמה בעיניך כדבר דמיוני ובלתי אפשרי - הצדק בידך! אכן מוזר ודמיוני ואף מופרע והזוי - אך למרות כל זאת אמת לאמיתה.

תדמור, שעבד בעבר למען "אסם", לא מנע את הקרטל

807. אין מדובר בטעות דפוס, או בשורה שהתגנבה מתוך הסינופסיס לסרט "הסנדק 4", אלא במציאות חיינו ההזויה, בישראל המתקדמת והנאורה, שבה עורך דין שאתמול ייצג עבריין יכול כבר מחר להפוך להיות זה אשר יחרוץ את דינו כמעין-שופט באותו הנושא.
808. אם לדוגמא, עו"ד י. שפטל היה מתמנה להיות שופטו של ג'והן איוואן דמיאניוק, היתה הארץ מזדעזעת, שכן פרקליט זה היה בעבר סניגורו של דמיאניוק.
809. או לחלופין, אם אדם כלשהו היה מציע במהלך משפטו של או. גיי. סימפסון שהשופט יועבר מתפקידו וימונה במקומו כשופט פרקליטו של הנאשם פרופ' אלן דרשוויץ - היה מציע ההצעה נשלח ככל הנראה להסתכלות.
810. ואולם, כאשר מונה **פרקליטה של "אסם"** לתפקיד הממונה על ההגבלים העסקיים לא זעקה הארץ, וכאשר "אסם" החלה בקרטל נגד "פיקנטי" הממונה על ההגבלים העסקיים סירב מלעצור את "אסם", **אשר עד לא מכבר שילמה לו תשלומים נכבדים**, ביותר עורך-דין פרטי.

תדמור ייצג בעבר גם את "תנובה" ו"פרוטארום", השותפות לקרטל

811. זאת ועוד, נוסף ל"אסם" **ייצג בעבר משרדו של תדמור חברות נוספות בקרטל המזון נגד "פיקנטי": "תנובה" (קבוצת הנתבעות 3 ו-4) ו"פרוטארום" (נתבעת מס' 7).**
812. מהאמור לעיל עולה התשובה מדוע השוטר השבע, אשר היה אמור למנוע את הקרטל, גם על משמרתו, דווקא כאשר הבריון האלים "אסם" עבר בסביבה.
813. כאשר התלוננה "פיקנטי" נגד הקרטל של "אסם" אצל הממונה על ההגבלים העסקיים, נמנע זה מלפעול, **ולא דיווח ל"פיקנטי", כמתחייב מעקרונות ההגינות והשקיפות, כי שימש פרקליטה של "אסם" בעניינים הנוגעים להגבלים עסקיים.**
814. תדמור, מסוג אנשים העושים באימה וביראה רצון קוניהם (שחרית ליום הכיפורים) היה סבור, כנראה, כי התמחות אצל נשיא בית-משפט העליון, ולבישת חליפות יוקרתיות ועניבות משי במשרד ווטשל-ליפטון רוזן-כץ בניו-יורק מספיקה על מנת לצייר את דיוקנו

בעיני הציבור כנקי, מקצוען ללא רבב ונטול שיקולים זרים, וכי ענייני מהות בטלים הם, וזאת בניגוד לכלל **ראות לב ולא ראות עין** (בקשות לסליחות).

815. אולם האמת היא כי התבשמות באוויר פסגות, הן בגבעת רם והן במנהטן, אין בה כדי להאדיר את האדם, לזכך את נשמתו ולהעניק לו יושר שאין בו.

816. אלף חליפות סטייל ניו-יורק הגזורות היטב לא יביאו לדיגניטי מקום שאין לו לאדם דיגניטי משל עצמו.

817. זהו תדמור, הדור בלבושו ואין זולתו, **המשים עצמו לובש צדקות**, אך תוכו ככלי ריק, כענן של בושם זול.

818. מעין-יוקרה איננה יוקרה, ומעין ניקיון כפיים אינו ניקיון כפיים, ומעין-ממונה נטול פניות איננו ממונה של ממש נטול פניות. כי **בענייני מוסר והגינות אמת המוסר הפנימית היא הנותנת**, ואף דוקטורט מאוניברסיטת ניו-יורק אין בו כדי לכבס טיפות גדולות של רפש אשר הכתימו את כותנתו של הממונה המלוקק כלפי חוץ, בעוד ליבתו המוסרית מלאה רימה ותולעה.

819. ועל כגון דא אמר הרמב"ם, כי **הסתפקות בניקיון חיצוני והשארת התאוותנות בתענוגות וההפקרות, יש בה משום תכלית התיעוב**.

820. התובעות סרקו את תוכנית הלימודים באוניברסיטת ניו-יורק, שם רכש הדוקטור הנכבד תדמור את תארו, ולא גילו אף שיעור המלמד כללים עוקפי-אתיקה לפי דוקטרינת תדמור - כפי שהתבטאה במקרה דנן - אשר היה סבור כי הוא יכול להגביל, כממונה על ההגבלים, את כולם רק לא את עצמו ואת אנשי שלומו.

821. התובעות מבקשות לשמור לעצמן את הזכות לפיצול עילות וסעדים, שכן המלאכה המשפטית בעניין זה טרם הושלמה, שעה שמידת הדין דורשת כי ישלם על מעשיו החמורים.

822. על רקע העובדה כי תפקיד **הממונה על ההגבלים העסקיים הנו תפקיד מעין-שיפוטי**, מייחסות התובעות חשיבות עליונה לליקויים האתיים והמהותיים אשר נתגלו בתפקודו של תדמור, אשר פעולותיו ומחדליו בפרשה דנן מטילות **צל כבד על השירות הציבורי בישראל** ועל אמון הציבור בו, עד כי אין ספק מהמסקנה שנדרשת פעולה מהירה לסילוקו של התפוח הרקוב ולמיצוי הדין עמו.

823. התנהגותו הפסולה של תדמור היוותה פגיעה חמורה בערך השוויון, לאמור: לו היה מדובר ביצרן אחר אשר עובר על החוק, ייתכן שהממונה היה מנצל את מלוא סמכויותיו

כנגדו, ואולם במקרה דנן היה מדובר בגוף אשר הזרים בעבר כספים לחשבון האישי של הממונה, ועל רקע זה **הפלה אותו הממונה לטובה**.

824. על תדמור לשנן לפיכך כי **השוויון הנו ערך יסוד במשפט הארץ**. הוא מנשמת אפו של המשטר החוקתי וממהותה ומאופייה של המדינה.

825. ביסוד עיקרון השוויון עומדים שיקולים, שכנראה אינם מוכרים היטב לתדמור, של צדק והגינות, והוא מרכיב מרכזי בהסכמה החברתית שעליה מושתתת החברה.

התנהגות תדמור - פגיעה בעיקרון השוויון

826. עיקרון השוויון, אשר בו פגע תדמור וממנו גוזרת "פיקנטי" את הזכות לחלק מסעדיה, מעוגן במספר מערכות נורמטיביות. ראשית, הוא עיקרון הלכתי פרי "המשפט המקובל נוסח ישראל".

827. עיקרון זה מוקרן אל תוך תכליתו האובייקטיבית של כל דבר חקיקה ומהווה אמת מידה לפרשנותו. שנית, הוא מעוגן בדין הישראלי החקוק. תחילתו בהכרזת העצמאות, הקובעת כי מדינת ישראל תקיים שוויון בין אזרחיה בלי הבדלי דת, גזע ומין; המשכו בדברי חקיקה המגבשים שוויון זה במערכות יחסים מיוחדות, ולשיאו הוא הגיע עם חקיקתו של חוק-יסוד: **כבוד האדם וחירותו**, אשר עיגן את השוויון כזכות חוקתית על-חוקית בגדריו של כבוד האדם.

828. עקרון השוויון דורש כי **קיומו של דין מבחין נוסח תדמור יוצדק על-פי טיב העניין ומהותו**. מכאן שהפליה - שהינה ניגודו של השוויון ומהווה לפיכך דין מבחין ללא הצדקה בדין - קיימת באותם מצבים שבהם דין שונה לאנשים השונים זה מזה מבוסס על טעמים שאין בהם כדי להצדיק בחברה חופשית ודמוקרטית הבחנה ביניהם.

829. דין נתון יוצר הפליה כאשר שני בני אדם, השונים זה מזה, מטופלים על-ידי הדין באופן שונה, מבלי שהשוני העובדתי שביניהם יש בו כדי להצדיק טיפול שונה בנסיבות העניין. ביסוד ההפליה מונחים אפוא גורם השרירות, חוסר הצדק וחוסר הסבירות, **וכל אלה השתכללו במקרה "אסם" ותדמור לכדי עוול בוקע חלוני רקיע**.

830. בישראל יש לשאול את אמות המידה לכיבוד הזכויות, בשינויים המחויבים, מסעיף 8 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו:

"אין פוגעים בזכויות שלפי חוק-יסוד זה אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו".

831. אמנם פסקת הגבלה זו חלה רק על סמכויות שיסודן בחוקים שהתקבלו לאחר חקיקת חוק היסוד, ואולם כבר נקבע בבג"צ 4541/94 אליס מילר נ' שר הביטחון פד"י מ"ט 94 כי ראוי הוא, מכוח היקש, להחיל את עיקריה לעניין חובתן של רשויות השלטון מכוח סעיף 11 לחוק היסוד, החלה אף על סמכויות שיסודן בדינים שקדמו לחוק היסוד. מכאן גוזרת פיקנטי את תחולת חוקי היסוד על פרשת קרטל המזון.

832. לכך שני טעמים: ראשית, ראוי הוא כי ההגנה על זכויות היסוד בישראל תיעשה על יסוד אמות מידה דומות, בין שהנורמה המשפטית שתוקפה נבחן היא חוק ובין שהמדובר בנורמה משפטית אחרת. שנית, ההסדר הקבוע בפסקת ההגבלה - המבחין, בין השאר, בין תכלית הפגיעה בזכות לבין מידת הפגיעה - הולם ביסודו את מכלול הנורמות המשפטיות ולא חוקים בלבד.

833. על התאמתן של אמות המידה שבפסקת ההגבלה לבחינת תוקפן של נורמות משפטיות שאינן חוקים (כדוגמת יחסו של תדמור ל"פיקנטי" שהנו נורמה משפטית שאיננה חוק) עמד המשנה לנשיא ברק בבג"צ 721/94] 3 (שבו נדון הסכם קיבוצי מפלה), בעמ' 760:

"פגיעה כדין בשוויון עשויה להתקיים אם זו תואמת את ערכיה של מדינת ישראל, אם היא לתכלית ראויה ואם פגיעתה בשוויון אינה מעבר למידה הדרושה".

834. יסודותיה של פסקת ההגבלה דומים למדיי לאמות המידה שגיבשה הפסיקה לעניין פגיעה של רשות מנהלית בזכות יסוד של האדם. היסוד הראשון, המשקף את עקרון החוקיות, קובע כי הפגיעה חייבת להיות בחוק או לפי חוק מכוח הסמכה מפורשת בו.

835. בעניין זה, בפסיקה שגובשה לפני חקיקת חוק היסוד נקבע בין השאר: אין מגבילים זכות יסוד של האדם ללא הסמכה ברורה של המחוקק הראשי. ראו, לדוגמה: דברי השופט ברנזון בבג"צ 200/57 ברנשטיין נ' המועצה המקומית בית-שמש [24], בעמ' 268; השופט שמגר בבג"צ 337/81 מיטרני ואח' נ' שר התחבורה [25], בעמ' 359.

836. במקרה דנן, נעשתה פגיעה קשה ב"פיקנטי" והוגבלו זכויותיה היסודיות כחופש העיסוק, חופש היצירה, חופש התחרות וחופש הביטוי, בידי הממונה על ההגבלים העסקיים בניגוד לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו וזאת ללא היתר חקיקתי מפורש, תוך פגיעה בשוויון ובערכים בסיסיים להם מחויב המשפט המנהלי, לרבות ערכי השקיפות וההגינות.

הביסוס המשפטי לערכה של התחרות החופשית

837. תכלית חוקי ההגבלים העסקיים, אשר בניגוד להם פעלו "אסם", תנובה ויתר המרעין-בישין, הנה הבטחת פעילות כלכלית חופשית (השווה: בג"ץ 47/83 תור אוויר (ישראל) בע"מ נ' יושב-ראש המועצה לפיקוח על הגבלים עסקיים, פ"ד לט 1 (169, 178)).

838. מטרת החוקים הללו הנה ההגנה על הציבור הרחב מפני עיוותים כלכליים שמקורם בריכוזיות יתר בשווקים מסוימים.

839. ביסוד החוק מונחת התחרות, אשר נועדה להבטיח הקצאה יעילה של משאבים והגברת היעילות (השווה: 61-21 (RD. ED3 (R. WISH, COMPETITION LAW.3991) וכן, 33 BELLAMY & CHILD (3991 (COMMON MARKET LAW OF TH. ED4) COMPETITION והשווה: ע"א 2768/90 פטרולגז חברת הגז הישראלית (1969) בע"מ נ' מדינת ישראל, פ"ד מו (599, -603) 3 (604)).

840. יפים לעניין זה דבריו של השופט ד. לוי, בבג"ץ 588/84 ק.ש.ר. סחר אזבסט בע"מ נ' יושב ראש המועצה לפיקוח על הגבלים עסקיים, פ"ד מ 1 (29, 37-38):

"תחרות בריאה וחופשית בין יצרנים מבטיחה לצרכנים את המוצר בעל האיכות הטובה ביותר במחיר הסביר ביותר, המשקף בצורה המדויקת יותר את הביקוש שלו. כמו כן, תחרות מהווה תמריץ לייעול, לפיתוח ולחדשנות, דבר שיביא לירידה בהוצאות הייצור ולעליה באיכות המוצר".

841. במקרה שלפנינו הצליחו חברות בעלות המותג "פיקנטי" לייצר חטיף בוטנים פופולארי איכותי יותר מזה של ה"במבה" של "אסם". הביקוש העצום למוצר של "פיקנטי" איים למוטט את "אסם", וזו פעלה בניגוד לחוק ולתקנת הציבור, שכן חופש התחרות הוא אינטרס מובהק

של הציבור (ראה: בג"ץ 344/89 ח.ס.ה. סחר בינלאומי בע"מ נ' שר התעשייה והמסחר, פד"י מד 1 (456, 470)).

842. התחרות החופשית היא אבן יסוד בכל שיטת משטר דמוקרטי, בהיותה סממן בולט של חירות הפרט להגשמת האוטונומיה שלו.

843. בהגשמת התחרות החופשית ובשמירה עליה יש משום ביזור מוקדי ההכרעה החברתיים ומניעת ריכוז יתר של כוח בידי השלטון או גופים מונופוליים פרטיים.

844. היו שראו בשמירה על התחרות החופשית, כמנגנון הכרעה דמוקרטי בקבלת החלטות חברתיות בתחום הכלכלי, כאשר שמירת כוחו של הצרכן להכריע בין אלטרנטיבות כלכליות מקנה לו, למעשה, כוח להשפיע ולהכריע גם בהכרעות כלכליות כלליות של החברה (ראה: K.J. **ARROW, SOCIAL CHOICE AND INDIVIDUAL VALUES** (1963) (2-1)).

845. ההגנה על התחרות החופשית, שנגדה נלחמה "אסם", עומדת גם ביסוד ההגנה על זכויות יסוד אחרות. כך, לדוגמא, אין לנתק בין חופש התחרות לבין חופש העיסוק (ראה: בג"ץ 3544/94 שחף נתיבי אוויר בע"מ נ' שר התחבורה (טרם פורסם)). מכאן, שגם ערכים חוקתיים מגינים על עמדתה של "פיקנטי".

846. זאת ועוד, קיומו של מונופולין או היעדר זכות שווה לעיסוק, פוגעת בחופש העיסוק (ראה: מ. גולדברג "חופש העיסוק: מזכות יסוד לחוק יסוד", הפרקליט מ"א (תשנ"ד) 291-5; בג"ץ 726/94 כלל חברה לביטוח נ' שר האוצר, פד"י מ"ח 5 (441, 471)). כך, מצב בו שוק מסויים נשלט על ידי יצרן בודד יכול למנוע לעתים את יכולתו של פרט אחר להיכנס בשערי של העיסוק האמור.

847. "ניצולת הקרטל" מאמינה כי תחרות חופשית וההגנה עליה באים גם להגן על הצרכן. דיני ההגבלים העסקיים, הם "מגנא כרטא" של זכויות הצרכן והתחרות החופשית (ראה: **U.S 504, UNITED STATES V. TOPCO ASSOCIATES INC. 695, 016**). ולכן היא עומדת בתוקף על זכותה למצות את הדין עם פושעי הצרכנות.

848. בבואה להציג את מערכת הזכויות החוקתיות והחוקיות המגינה על עמדתה נחרצת, מבקשת "פיקנטי" לציין אף את הצעת חוק תחרות בלתי הוגנת, אשר ניתן להסתייע ברוחה. סעיף 6 להצעת החוק קובע כלהלן:

"לא ימנע ולא יכביד עוסק, באופן לא הוגן, על גישה של לקוחות, עובדים או סוכנים, אל העסק, הנכס או שירות של עוסק אחר".

849. תחומי העוולה משתרעים על-פי מגוון רחב של מצבים, וההתערבות הבלתי-הוגנת אפשר ותיעשה במישרין או בעקיפין.
850. הדוגמה הקלאסית להתערבות במישרין היא הטלת חרם על -ידי עוסקים כנגד עוסקים אחרים.
851. החרם יכול להוות התנהגות בלתי הולמת ולעיתים ייחשב גם כהסדר כובל אסור על-פי חוק הגבלים עסקיים.
852. חרם הוא התארגנות או קשר שמטרתו לגרום לאחרים להפסיק או להשעות את עיסוקם עם עובד אחר בשל סירובו להיענות לתביעה שהופנתה כלפיו.
853. החרם, כמו זה שהוטל על "פיקנטי", בא לידי ביטוי בסירוב שיטתי לעסוק עם הזולת או בהפעלת לחצים ופיתויים שיטתיים על צדדים שלישיים שלא לעבוד עם אחר.
854. נהוג להבחין בין חרם ראשוני, כגון סירוב של יצרנים בענף לספק מוצר למפיץ מסוים, לבין חרם שניוני, כדוגמת סירוב של עוסק לרכוש מוצר או שירות מספק, כל עוד אותו ספק ממשיך לספק גם למתחרה עליו הוטל החרם.

ההגנה על חופש העיסוק וחופש התחרות של "פיקנטי"

855. מעשיהם של חברי קרטל המזוון חמורים שבעתיים אם הם נבחנים נוכח חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, אשר מקבע את הזכות החוקתית לקניין. זכות זו קבועה בסעיף 3 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, הקובע:

"אין פוגעים בקניינו של אדם".

856. בכך ניתן לקניין מעמד חוקתי. זכות זו חשובה היא, והיא מגוננת על "פיקנטי" בבואה לדרוש דמי נזק מחברי הקרטל, ומשמעותה רבה בשיטת המשפט הישראלית ובעולם הנאור:

"הזכות לקניין היא אבן-הפינה של המשטר הליברלי. באידיאולוגיה הליברלית תפשה מקום מרכזי, כערובה לקיומן של זכויות אחרות"

(להב, "העוז והמשרה: בית המשפט העליון בעשור הראשון לקיומו". עיוני משפט יד (תשמ"ט) 479, 498).

857. בנסיבות דנן, דומה כי במישור החוקתי מונחת ביסוד הזכות ההגנה על הרכוש. קניין הוא כל אינטרס, אשר יש לו ערך כלכלי. זכות זו כה רחבה עד כי:

"הקניין שבחוק היסוד מתפרש אף על זכויות שאינן זכויות-קניין במובן הקלאסי"

(השופט מ. חשין ברע"א 7112/93 צנדלר נ' שרה (טרם פורסם)).

858. הקניין מבטיח לפרט ולתאגיד חירות כלכלית. הוא מאפשר שיתוף בין בני אדם. הוא מאפשר להם להפעיל את האוטונומיה של הרצון הפרטי שלהם.

859. מכאן הקשר בין ההגנה על הקניין לבין ההגנה על כבוד האדם שאותו כורכת "פיקנטי" (ראה RAWLS, POLITICAL LIBERALISM, SUPRA, AT 892).

860. ויפים לענייננו דברי הנשיא (כתארו אז) שמגר בע"א 6821/93 בנק המזרחי המאוחד בע"מ נ' מגדל כפר שיתופי, פד"י מ"ט 4 397 כי:

"קביעת היקפה של חירות הקניין הוא תפקיד חשוב המוטל על הרשות השופטת. בהגשמתו של תפקיד זה יש מקום, כמובן לפנות למשפט ההשוואתי".

861. פניה בהתאם לאור לעיל אל המשפט ההשוואתי מלמדת כי בגרמניה מוענק לזכות ההגנה על הקניין מעמד בכורה. היא נתפסת כזכות מרכזית (ראה D. P. CURRIE, 1994 THE CONSTITUTION OF THE REPUBLIC OF GERMANY).

862. בצרפת מעוגנת הזכות החוקתית לקניין בהצהרה על זכויות האדם והאזרח מ-1789 (סעיף 17). הרטוריקה המשפטית בצרפת מעניקה לזכות זו ערך חברתי רב. (ראה 671) 1992 (J. BELL, FRENCH CONSTITUTIONAL LAW).

863. במונחים השאולים מעולם הספורט, הרי שחוקי ההגבלים העסקיים מטרתם לתחום את תחומי המגרש, בעוד שכללי התחרות ההוגנת באים להסדיר את כללי המשחק.

864. חוקי ההגבלים עסקיים נועדו לשמור על חופש התחרות ולמנוע הגבלתה על-ידי הסכמים בין מתחרים.
865. כללי התחרות ההוגנת, אשר בהם דוגלת "פיקנטי", נועדו לשמור על ההגינות בתחרות, כאשר בסופו של דבר יש בכללים אלו כדי למנוע צמצום התחרות על-ידי חיסולו או החלשתו של המתחרה באמצעים פסולים.
866. לכן רואים בארצות הברית את הנושא של התחרות ההוגנת כחלק מהנושא הכללי של קרטלים ומונופולים. עם זאת, נקבע כי העדר פגיעה ממשית בתחרות אינה הופכת את המעשה להוגן ודי להראות סבירות כי התובע יפגע ממעשיו של הנפגע.
867. לאור ההשלכות של כללי התחרות ההוגנת על התחרות ועל חופש העיסוק יש לבחון אותם על רקע עקרונות יסוד נוספים במשפטנו, כחופש העיסוק והתחרות.
868. העמדה המקובלת כיום היא שלחוק יסוד: חופש העיסוק תחולה במשפט האזרחי. יש להתחשב בו כמקור השראה פרשני לכל דבר חקיקה.
869. "פיקנטי" סבורה הזכות לשמירה על הקניין היא אחת מביטוייה של חירות האדם. אופייה של ההגנה על הרכוש, כאקט המבטיח חירות האדם, הוא שמשלב זכות זו עם הזכות לכבוד האדם, כעיקרון מנחה בתפיסתנו בכלל ובחוק היסוד בפרט: חירות הפעולה בתחום הקניין מבטיחה זכות הכרעה עצמית ומונעת הפיכתו של הפרט לאובייקט גרידא (MUENCH KUNIG, GRUNDGESETZ, SUPRA, AT 428).
870. "פיקנטי" סבורה הזכות לשמירה על הקניין באה למנוע שלילת זכויותיה לקניין ולצמצומן.
871. יש לתת לה משמעות של הגנה אפקטיבית. כהוראה חוקתית יש לפרשה באופן כללי ורחב.
872. "פיקנטי" סבורה כי על-כן חלה התיבה "קניין", לצורך הנושא שלפנינו, לכאורה, הן על זכות IN REM והן על זכות IN PERSONAM.
873. לעניין מניעת שלילתה של זכות קניינית של הפרט, אין נפקא מינה אם שוללים זכות בנדל"ן או בזכויות ראויות, אם שוללים זכות חפצית, או אם מפקיעים זכותו של אדם כלפי חייב מוגדר בלבד. כפי שציין השופט חשין, ברע"א 7112/93 דודלר ואח'י נ' ש' יוסף ואח'י [30].

874. ה"קניין" שבחוק היסוד מתפרש אף על זכויות שאינן זכויות קניין במובן הקלאסי, כמו למשל נתח שוק שנגזל כתוצאה מחרם ספקים כבקרה "אסם" כגד "פיקנטי" (ראה מחקרו המקיף והמאלף של פרופ' יי ויסמן, "הגנה חוקתית לקניין" הפרקליט מב (תשנ"ה) 267 (258).

875. הדגש הוא כאמור על התכלית, והיא בעיקרה מניעת שלילתו של מה שיש לאדם או לתאגיד; זאת הפגיעה שחוק היסוד מבקש למנוע. על-כן, המונח "קניין" חורג, לצורך ההגנה החוקתית, מן ההגדרה הנוהגת מישורים אחרים של דיני הקניין (ראה פרופ' יי ויסמן עיוני משפט טז (תש"ן) 53).

876. סעיף 4 לחוק יסוד: חופש העיסוק, כפי שתוקן בתשנ"ד, קובע כי:

"אין פוגעים בחופש העיסוק אלא בחוק הולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור, מכח הסמכה מפורשת בו".

877. לכן, כאשר יבוא בית-המשפט לצקת תוכן במונח ההגינות, יהא עליו לשקלל את הערכים המתחרים של הגינות מחד וחופש העיסוק מאידך, על-פי נוסחת האיזון הקבועה בחוק יסוד: חופש העיסוק.

878. כמימרתו של הוגה הדעות, תומס הובס:

"אדם חופשי הוא אשר.... אינו מופרע מעשית את שיש לו רצון לעשותו".

879. על משמעותו החיובית של מושג זה עמד המלומד ישעיהו ברלין במסתו "שני מושגים של חירות":

"המשמע ה'חיובי' של המלה 'חירות' נובע ממשאלתו של היחיד להיות אדון לעצמו. אני מבקש שחיי והחלטותי יהיו תלויים בי עצמי, לא בכוחות חיצוניים כלשהם. אני מבקש להיות מכשיר של פעולותי הרצוניות שלי, לא של זולתי. אני מבקש להיות סובייקט, לא אובייקט; להיות מונע על-ידי שיקולים, על-ידי תכליות מודעות, שהם משלי, ולא על-ידי גורמים המשפיעים עלי כביכול מבחוץ".

(יי ברלין, ארבע מסות על חירות (רשפים, 182) 1987).

880. "פיקנטי" אכן סבורה כי בין זכות החירות, וכנגזרת ממנה האוטונומיה של הרצון, לבין כבוד האדם, קיימת זיקה הדוקה.

881. עמד על כך הנשיא ברק, בספרו פרשנות במשפט, כרך ג, פרשנות חוקתית (נבו, תשנ"ד) 426, באומרו:

"מרכיב מרכזי של כבוד האדם הוא חופש הרצון של הפרט. כבוד האדם מתבטא בחופש הבחירה הנתון לפרט, ובכוחו לפתח את אישיותו ולהחליט על גורלו".

882. במקרה דנן התייחסו חברי הקרטל אל "פיקנטי" כאל מחוקת רצון ומחוקת זכויות, ולכן העזו שלא לכבד את האוטונומיה הטבעית שלה, ולקבוע את גורלה, כטוב בעיני "אסם" ושותפיה לקרטל.

עשיית עושר ולא במשפט מצד חברי הקרטל

883. העובדות המתוארות בכתב תביעה זה מעמידות ל"פיקנטי" עילת תביעה לפי חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט 1979, סעיף 1 לחוק, זה לשונו:

"(א) מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובות הנאה אחרת (להלן הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכייה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה.

(ב) אחת היא אם באה הזכייה מפעולת הזוכה, מפעולת המזכה או בדרך אחרת".

884. הפסיקה כבר פירקה סעיף זה ליסודותיו השלושה: "התעשרות", "על חשבונו של רעהו" ו"שלא כדין" (ע"א 760/77 בן עמי ואח' נ' בנק לאומי לישראל בע"מ [4], בעמ' 577).

885. על-פי מערכת העובדות הנטענת על-ידי "פיקנטי", אין חולק שהייתה כאן "התעשרות" של "אסס" וחברי הקרטל בין היתר בכך שהם מכרו כמות עודפת של מוצרים וקיבלו "נכס" או "טובת הנאה" במובן סעיף 1 לחוק.

886. האם נתקיים גם היסוד השני, שהתעשרות "באה" ל"אסס" ולחברי הקרטל מ"פיקנטי"? ההתעשרות באה בחלקה ישירות מ"פיקנטי", ובחלקה מן השוק ש"פיקנטי" פיתחה בהשקעה גדולה, ומן הלקוחות של "פיקנטי" הייתה ציפייה כי יקנו את תוצרתה ממנה.

887. במקרה אחר, של יבואן שניצל שוק שפותח על-ידי מתחריו, אומר בית המשפט:

"במכירותיו נהנה המערער מן השוק אשר פיתחו המשיבות למוצרים הנדונים. במובן זה מקורה של טובת הנאה היא במשיבות, וניתן לומר כי היא 'באה' לו מהן"

(רע"א 371/89 ליבוביץ נ' א. את י. אליהו בע"מ ואח' (להלן - עניין ליבוביץ [5]), בעמ' 321 מול אות השוליים ה).

888. הווה אומר, שגם התעשרות "שבאה לזוכה" מלקוחות של "המזכה" בשוק שפותח על - ידיו, תיחשב כאילו "באה" לזוכה ישירות מן המזכה.

889. בפסק-דין עקרוני שניתן בשעתו במושב חמישה, ע"א 280/73 פלאימפורט בע"מ נ' ציבה-גייגי לטד (לשעבר ציבה לטד) ואח' הוכרה גם כן זכות ההשבה ממי שניצל את השוק בתקופה שבה היה הצד השני מנע מלשווק תוצרתו, עקב צו-מניעה, שלימים נמצא בלא בסיס.

890. מעשה שהיה כך היה: שתי בעלות הדין היו המשווקות היחידות של תכשיר כימי להדברת מזיקים. המשיבה קיבלה צו-מניעה נגד המערערת על סמך טענה של הפרת פטנט. לימים נקבע שהפטנט היה חסר תוקף. לטענת המערערת, התעשרה המשיבה שלא כדין בתקופה שצו המניעה עמד בתוקפו, שכן לקוחותיה של המערערת הוצרכו לקנות מן המשיבה. בית המשפט הכיר בזכותה של המערערת להשבת רווחיה של המשיבה באותה תקופה, בעילה של התעשרות שלא כדין.

891. גם כאן נקבע אפוא העיקרון, שהתעשרות מן הלקוחות, כהתעשרות ממי שפעל באותו שוק ופעולתו נמנעה ממנו, הנה שלא כדין.

892. ולענייננו, אם אכן התעשרה "אסם" מלקוחותיה של "פיקנטי", כנטען, כי אז ניתן לומר שהתעשרות "באה" ל"אסם" מ"פיקנטי".

893. ומכאן ליסוד השלישי, ולענייננו - העיקרי: האם התעשרה "אסם" "שלא על פי זכות שבדין"?

894. כדי להעמיד את היסוד "שלא על פי זכות שבדין" די, על-פי הפסיקה, להראות שהתעשרות הייתה בלתי צודקת.

895. אמנם, המחוקק משתמש במושג "בלתי צודקת" לא לעניין ההתעשרות, אלא לעניין הפטור מהשבה לפי סעיף 2 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, שלפיו רשאי בית המשפט לפטר את המתעשר שלא כדין מן ההשבה, בנסיבות "העושות את ההשבה בלתי צודקת".

896. ואכן השופט ברק מפנה את תשומת הלב להבדל זה ומשאיר בצריך עיון את היחס בין שני המושגים הללו:

"...מבקש אני להשאיר בצריך עיון את היחס הראוי בין הכלל הקבוע בסעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט (להלן - החוק) לבין הפטור הניתן בסעיף 2 לחוק. יצוין, כי בעוד שהפטור מבוסס על כך שההשבה הינה בלתי צודקת, אין הזכות להשבה מבוססת על כי קבלת הזכיה על-ידי הזוכה הינה בלתי צודקת. לשוני זה חשיבות רבה בקביעת קו הגבול בין הזכות לבין הפטור. מכאן גם הצורך להיזהר מפנייה למשפט המשווה. כך, למשל, ה-RESTATEMENT האמריקני מגדיר את זכות המזכה במונחים של התעשרות לא צודקת, בעוד שהחוק מגדיר את זכות המזכה במונחים של התעשרות שלא כדין. שני אלה אינם היינו הד".

(ע"א 588/87 א' כהן ואח' נ' שמש וערעור שכנגד [7], בעמ' 333).

897. אף-על-פי-כן, אנו מוצאים בפסיקה שבית המשפט נטה לראות התעשרות לא צודקת כהתעשרות שלא כדין. כך מפי השופט ברק:

"שאלת המפתח הנה לרוב, אם התשלום הוא 'כדין' אם לאו. הרציונליזציה העומדת מאחורי תביעה זו הנה כי תחושת המצפון והיושר.... מחייבת השבה".

(ע"א 4 [760/77] בעמ' 577).

898. ומפי כבוד השופט מצא:

"המבחן הרגיל להיותה של התעשרות 'שלא על פי זכות שבדין' - במשמעות סעיף 1(א) לחוק הוא בהיותה בלתי צודקת על-פי תחושת הצדק והיושר...."

(ע"א 3180/92, 347/90 סודהגל בע"מ ואח' נ' ספילמן; סודהפופ בע"מ נ' ספילמן ואח', בעמ' 477-478).

899. וראה ד' פרידמן, דיני עשיית עושר ולא במשפט (בורסי - ח. ש. פרץ, מהדורה 2, תשמ"ב) 51:

"החקיקה אינה מספקת לנו רשימה סגורה של זכויות שבדין, ולא אחת תיחתך השאלה אם קיבל הנתבע טובת הנאה 'שלא על פי זכות שבדין' על פי המבחן אם ההתעשרות היא צודקת. אם היא בלתי צודקת - אין לראותה כהתעשרות על פי זכות שבדין".

900. עוד יש לציין שכיום אמנם עדיין לא קיים בארץ חוק האוסר תחרות לא הוגנת (ר"ע 40/87 אנטואן שוקחה ובניו בע"מ נ' בני ג'ורג' שוקחה בע"מ [9], בעמ' 616; ב"ש 894/85 (ע"א 490/85) מלחי יריחו בע"מ ואח' נ' מפעלי ים המלח בע"מ ואח' [10], בעמ' 528, וכן בעניין סודהגל [8], בעמ' 477), ואולם קיימת הצעת חוק לאיסור תחרות לא הוגנת, תשנ"ו 1996, המבקשת להכיר בתחרות בלתי הוגנת כעוולה בנוזיקין.

901. הווה אומר, שקיימת הכרה בכך שתחרות בלתי הוגנת אינה צודקת, ויש לתקן את המצב המשפטי בכך שהיא תיתן בידי הנפגע עילה בנוזיקין.

902. אבל לעניין החוק דנו, אין צורך בעילה נזיקית. **די בכך שההתעשרות היא בלתי צודקת.**

903. התחרות פגעה, כנטען, בציפייתה של "פיקנטי", שקשרי המסחר עם לקוחותיה לא ייפגעו על-ידי תחרות בלתי חוקית.

904. האם עצם הפגיעה בציפייתה של "פיקנטי" יש בה משום "פעולה שלא כדין"? הנשיא שמגר בעניין ליבוביץ [5], בעמ' 329, קבע כי:

"לדעתי, אם כן, עצם הפגיעה בציפייה לקשר מסחרי אינה הופכת כשלעצמה את ההתעשרות אשר צומחת בגינה לבלתי צודקת. עם זאת, ייתכנו מקרים בהם התעשרותו של מתחרה, הנעשית על חשבון צפייתו של מפיץ בלעדי לקשר מסחרי

עם לקוחותיו, תהא בלתי צודקת. לשם ראיית התעשרות כזו כבלתי צודקת אין די, כאמור, בעצם קיומה של תחרות הפוגעת בציפייה. ההתעשרות תיחשב לבלתי צודקת בהתקיים יסוד נוסף".

905. וממשיך הנשיא ומפרט, שם, בעמ' 330 :

"היסוד הנוסף, אשר הופך את התעשרותו של המתחרה לבלתי צודקת, עשוי להיות משני סוגים עיקריים: התנהגות פסולה ובלתי הוגנת של המתחרה, לרבות התנהגות נטולת תום-לב. נסיבות אחרות אשר הופכות את ההתעשרות לבלתי צודקת. היסוד הנוסף מן הסוג הראשון מתמקד בהתנהגותו של המתחרה. תחרות חופשית אין פירושה תחרות פרועה. אין פירושה כי יכול המתחרה, בשמה ובשמו של חופש העיסוק, לעשות ככל העולה על רוחו. התנהגות פסולה ובלתי הוגנת מצדו עשויה להוות את האלמנט הנוסף שבהתקיימותו תיחשב התעשרותו כבלתי מוצדקת. כך הוא הדבר, למשל, מקום בו המתחרה מבצע, אגב התחרות, עוולה בנזיקין. מקרים נוספים בהם יסתבר כי התנהגות המתחרה אינה הוגנת עשויים להצמיח עילה בעשיית עושר לנפגע; כך עשוי, למשל, להיות משקל רב לכך שהמתחרה מגלה, באופן אחר מזה שהוצג לעיל ולאז דווקא על-ידי מעשה עוולה, התנהגות שהיא נטולת תום-לב".

906. גם בענייננו, לפגיעה בציפייתה של "פיקנטי" התווספה "התנהגות פסולה ובלתי הוגנת" של "אסם" וחברי הקרטל. לפי הכללים שנקבעו בעניין ליבוביץ [5] הנ"ל, יש בכך כדי להעמיד עילה של התעשרות שלא כדין.

907. רבים מאוכלוסיית הצרכנים של "פיקנטי" נמנו על השכבות החלשות, ובתוכם יהודים דתיים וחרדים רבים, שהיו "קהל צרכנים פגיע", אשר זכה למוצרים איכותיים במחירים נמוכים.

הטענות המשפטיות של פיקנטי מעוגנות גם בהלכה היהודית

908. חוק עשיית עושר ולא במשפט אשר בו עסקינן יונק ממקורות ההלכה. וכך נאמר במבוא להצעת חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ח 1978 :

"החוק המוצע בא להשלים חקיקה עניפה זו (בתחום החוזים והקניינים) על ידי מספר הוראות בשטח משפטי קרוי במשפט העברי - 'יורד לנכסי חברו', 'עושה סחורה בפרתו של חברו' או 'זה נהנה וזה לא חסר'.... החוק המוצע מאמץ

את גישת המשפט העברי בנקודות אחדות: הוא מזכה בהשבה את המשביח נכסי חברו; הוא מאמץ את העיקרון של 'זה נהנה וזה לא חסר' כשיקול לפטור את הנהנה מהשבה, והוא מזכה את המציל רכושו של חברו בשיפוי על הוצאותיו, במטרה לעודד פעולות הצלה".

909. גם בדברי שר המשפטים בכנסת ובדברי שאר חברי הכנסת חוזר הקשר בין החוק הזה ובין כללי המשפט העברי:

"ניתן לומר שהרעיון הבסיסי המונח ביסודות ההצעה הוא הכלל שביסוד דיני היושר במשפט העברי - 'ועשית הישר והטוב' בין אדם לחברו. ההצעה דנה בסוגיות שהעסיקו את חכמי המשפט העברי מדורי דורות; מצד אחד - 'זה נהנה וזה לא חסר' - כופין על מידת סדום', ומצד שני - 'כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חברו?' מצד אחד - הקפדה על אכיפת הדין, ומצד שני - הנחיה להתנהג מקרים מסויימים לפני משורת הדין, או כפי שהיינו אומרים היום - לפי הצדק והיושר"

(דברי שר המשפטים בקריאה ראשונה, ד"כ 83 (תשל"ח) 3917).

910. וכן:

"אנחנו גאים שהחוק הזה מושתת במידה רבה על עקרונות והלכות של המשפט העברי עובדה היא שנדרשנו לשם עברי מקורי".

(דברי שר המשפטים, ד"כ 84 (תשל"ט) 160).

זכות השבת הרווח שבא ל"אסם" מ"פיקנטי" מעוגנת בדין הקונטיננטלי

911. המבחן לזכות ההשבה מושפע מנסיבותיו העובדתיות של סוג המקרה. במיוחד הבחינו בין שלוש קבוצות עיקריות של מקרים, בהם נקודת המוצא שונה לחלוטין.

912. קבוצה ראשונה, המכונה במינוח הגרמני הנשען על המסורת הרומניסטית, LEISTUNGSKONDIKTION, דהיינו, בתרגום מגרמנית בקירוב: השבה בשל קיום חיוב.

913. קבוצה זו עוסקת במקרים בהם הועברה זכייה על ידי המזכה אל הזוכה מתוך רצון לקיים חיוב. אם נתברר, מסיבה כלשהי, כי החיוב לא היה קיים, או שנתבטל, או שבא לקצו, חייב הזוכה בהשבה משום שהסיבה המשפטית שעמדה ביסוד הזכייה לא הייתה קיימת מעולם או אינה קיימת עוד.
914. קבוצה שנייה, המכונה בגרמנית **INGRIFFSKONDIKTION**, (בתרגום: השבה בשל התערבות), עניינה בזכייה שבאה לו לזוכה בעקבות פלישתו אל תחום הזכויות של המזכה.
915. הקבוצה השלישית, ששמה **VERWENDUNGSKONDIKTION**, (השבה בשל הוצאה), עוסקת במצב בו הוציא המזכה הוצאות למען הזוכה, משום שרצה להושיט לו עזרה או מכל סיבה אחרת.
916. נראה בעליל, כי המבחן לזכות ההשבה שונה במהותו בכל אחת מן הקבוצות האלה. בראשונה, הזכייה באה מפעולת המזכה, וההקשר הוא בדרך כלל חוזי. בשנייה, הזכייה באה מפעולת הזוכה, וההקשר הרחב הוא נזיקי וקנייני.
917. בקבוצה השלישית, הזכייה באה שוב מפעולתו של המזכה, אך לא מתוך הקשר חוזי.
918. חלוקה דומה לגבי סוגי התביעות במסגרת עשיית עושר מוכרת גם בספרות האנגלו-אמריקאית והישראלית, אלא ששם היא פחות עיונית ויותר פרגמטית. השווה את החלוקה אצל ד' פרידמן, **דיני עשיית עושר ולא במשפט** (מהדורה שניה, תשנ"ח), וכן את דבריו של השופט שלמה לויין בפרשת **אדרס**, בעמ' 235 [ב-ד].
919. במקרי ההשבה המתבססים על כשלון העיסקה, כבמקרי רמייה של ספקים שונים שנטלו תשלום מפיקנטי אך לא פרקו סחורה, הרעיון הוא כי עם ביטול הבסיס להעברת התמורה, המשך החזקה בה הוא בלתי מוצדק, משום שהוא נעדר בסיס משפטי.
920. כלומר, כאן הדיבור "**שלא על פי זכות שבדין**" משמעותו: בלתי מוצדק בשל חוסר בסיס משפטי עליו סמך המזכה.
921. לעומת זאת, במקרה של זכייה בשל פלישה לתחום הזכויות של הזולת, כבמקרה **נטילת שוק לקוחות כפי ש"אסם" עוללה ל"פיקנטי"**, **בסיס ההשבה מצוי ברעיון של מעשה שלא כדין**.
922. מכאן כי הביטוי הנזכר יפורש: "**קניבל** [שלא כדין]". (ראה רע"א 371/89 ליבוביץ נ' א. את י. אליהו בע"מ ואח', פד"י מד (309) 2, בעמ' 322-323, מפי הנשיא מ' שמגר).

923. חלק מהמקרה שלפנינו שייך באופן מובהק לקבוצה השנייה. השאלה היא, האם במעשיהם של הנתבעים יש משום פלישה לתחום הזכויות של התובעות, המחייבת אותם להשיב את הזכויות שבאו להם ביוזמת פעולתם? ביתר דיוק: בנסיבות המקרה, השאלה העקרונית היא האם יש למשיבים תחום אינטרסים שהפלישה אליו מחייבת השבה?
924. מהות השאלה במקרה הנידון שונה בעליל מזו של השבה הנמנית עם הקבוצה הראשונה. שם השאלה היחידה היא: האם העיסקה, המצויה בבסיס הזכייה, אמנם נכשלה?
925. אם התשובה היא חיובית, כבמקרה "פיקנטי", מוכרת עקרונית זכות ההשבה, והבעיות הנשארות הן טיב ההשבה (בעין או בדרך של תשלום השווי) והיקפה.

ניצולו של וולובסקי לעושה דברה של "אסם"

926. במהלך ההכנות לביצוע הקרטל, נוצל, הפרליט הידוע והנכבד עו"ד אליעזר וולובסקי בידי "אסם" נגד החברות שמאוחר יותר מונה להיות מפרקן ומנהלן המיוחד.
927. התוכנית לפיה המפרק ישרת את האינטרסים של "אסם" כמפרק זמני של החברות נרקמה ב "אסם" עוד זמן רב לפני החלטת בית-המשפט על מינוי מפרק, ועוד טרם כלל עלייתו על הפרק של נושא הפירוק.
928. ב"כ "אסם" הודיע לב"כ "פיקנטי" את שמו של עו"ד וולובסקי כמפרק אפשרי עוד בעצם ימי הקרטל, ועוד טרם שנושא הפירוק כלל עלה על הפרק.
929. עו"ד מאיר שריקי, מ "אסם", שכנאה טרם הבין בעצמו באותה העת את ממדי הקרטל ואת משמעותם ארוכת הטווח של דבריו, המתיק סוד לב"כ "פיקנטי" בעצם ימי הקרטל, וזאת עוד טרם בקשת הפירוק.
930. עו"ד שריקי סיפר, כי בקשת פירוק כבר הוכנה ע"י "אסם" ונגנזה, וכי "אסם" אף כבר התכוונה לבקש מבית-המשפט את מינויו של עו"ד וולובסקי לתפקיד המפרק, אולם חזרה בה מכוונתה.

931. עו"ד שריקי אף שידל חברות שונות להגיש תביעות נגד "פיקנטי" וצייד אותן בחומר משפטי.
932. באותם הימים, ימי שיא "קרטל המזון", כל מעשיהם של קברניטי "אסם" היו מכוונים אך ורק להשמדת החברות, זאת, על רקע נגיסת מכירות חטיף ה"מקרנה" במכירות חטיף ה"במבה".
933. כפועל יוצא מכך, גם ניצולו של עו"ד וולובסקי בידי "אסם" כלולה באגד המעשים של "אסם" כנגד החברות בעת ההיא.
934. הקשר שבין "אסם" ובין עו"ד וולובסקי הוסתר מבית-המשפט הנכבד בעת ההחלטה על מינוי מפרק זמני ואף בעת ההחלטה על הפיכתו של המפרק הזמני למנהל מיוחד. ימי הקשר שבין "אסם" ועו"ד וולובסקי רבים, ואין זו הפעם הראשונה שעו"ד וולובסקי מתבקש לספק שירותים ל"אסם".
935. בעבר עסק עו"ד וולובסקי בפירוק חברת "ברכת רחל" עבור "אסם".
936. כמו כן עסק עו"ד וולובסקי בפירוק חברת "נ.ח.מ." עבור "אסם".
937. ואולם, ההתקשרות הספציפית בין "אסם" ובין עו"ד וולובסקי בעניין שלפנינו נולדה בעת הקרטל, כשעו"ד וולובסקי, פרקליט ותיק וידוע, מנוצל בידי "אסם" כזרוע מזרועות הקרטל, ותפקידו דה פאקטו דרך ידה המכוונת של "אסם", הנו חיסולן המשפטי של החברות, חיסול משלים, לאחר שהצליחה מזימת "אסם" לחסלן כלכלית ותדמיתית.
938. בשורה של עשרות החלטות ומחדלים שירת עו"ד וולובסקי, כמפרק זמני וכמנהל מיוחד את ענייני "אסם", תוך שהוא מנוצל בתמימותו בידי "אסם" לפגוע פגיעה קשה בחברות הצלבניות - החברות אשר שיווקו את מוצרי "פיקנטי", ותוך ניצולו בידי "אסם" לפגיעה בנושים שאינם נמנים על חברי הקרטל, בתוכם "פיקנטי".

עו"ד וולובסקי שירת בתמימותו את מטרותיה של "אסם"

939. "פיקנטי" מודעת לחומרתם לכאורה של הדברים הנאמרים בתביעה דנן, ואולם איזון אינטרסים כולל מוביל למסקנה כי כנגד הדברים הכתובים נדמים כחמורים, אולם למעשה, חמורים הם המעשים, והדברים הנכתבים כאן הנם רק שיקופם של המעשים הקשים, ואינם קשים לכשעצמם.

940. "פיקנטי" הייתה סבורה, ועודנה אוחות בדעה, וכעת במשנה תוקף, כי על רקע המסכת העובדתית שתוארה לעיל, מבין כל התאגידים הרשומים במדינת ישראל, חברת "אסם" הנה התאגיד האחרון האוחז בזכות המוסרית לעודד מינוי מפרק כלשהו לחברות שהיו למשיסה תחת רגליו.

941. ההגיון מחייב כי כל שם מפרק, אשר היתה הסכמת "אסם" ניתנת לגביו, היה חייב להיפסל באופן מיידי, אפילו הועלה השם המוצע בידי "פיקנטי" עצמה, וזאת מן הטעם הבסיסי שהולדתו של מינוי מפרק זמני שכזה בחטא, שכן הוא נעשה בעידודו של חוטא, ומכאן שחיי צפויים להיות בחטא ולהחטיא את הישרים.

942. במהלך זמן פעולת קרטל המזון, ובסמוך לו חטאה חברת "אסם" בדעת ובמרמה, בוידוי פה, בזדון, בחוזק יד, בטומאת שפתיים, ביצר הרע, בכחש ובכזב, בלשון הרע, במראית העין, בנשך ובמרבית, בשיח שפתייה, בסתר ובעיניים רמות, בשנאת חנם, ברגליים הממהרות לרוץ לרעה, ברכילות, בקישוי עורף, בצוואר עתק, בפריקת עול, בעזות מצח, במשא ומתן, בתרמית, בהוצאת דיבה, ובחטאים נוספים. בין שגלויים לנו ובין שאינם גלויים, ואשמתה - אשם ודאי שאיננו מכוון זכות מחילה או סליחה.

943. עיון בפרוטוקול בית-המשפט הנכבד מיום 28.10.97 מגלה כי עמדת "פיקנטי" בסוגיית המפרק הזמני הועלתה כבר אז, על רקע החשש כי המפרק עלול להיות מנוצל באורח פסול בידי "אסם", כאשר טען אז בשמה עו"ד אביחי ורדי כי **"עורך הדין שימונה כאן יצטרך לחקור את הגופים האלו, לא יוכל לחקור"**, ואילו עו"ד אלון גרט הוסיף: **"אבקש מפרק זמני ניטרלי שיבדוק את טענות הצדדים"**.

944. חוסר תום הלב, שבמסגרתו עודדה "אסם" את מינוי המפרק, התגבר ככל שחלפו ימיו של המפרק בתפקידו, מאז מונה. בית-המשפט הנכבד החליט על מינויו למפרק של עו"ד וולובסקי, אשר מונה על פי בקשתו של עו"ד מאיר שריקי ב"כ "אסם".

945. למרות האמור בפרוטוקול בית-המשפט, שמו של המפרק לא הודע באותו מעמד אלא מאוחר יותר. כמובן שלו היתה "פיקנטי" מגלה כי דווקא המפרק, אשר הוצע ע"י עו"ד שריקי הוא הנבחר, הייתה מתנגדת לכך בכל תוקף. "פיקנטי" הייתה עותרת על אתר נגד מינויו. ביהמ"ש הנכבד התבטא בעניין במהלך הדין. משהוצע שמו של עו"ד וולובסקי ולאחר מכן

שמו של רו"ח שלמה נס, ציין כי עם הצעת השם על ידי צד, פוסל אותו הדבר מיידית ע"י הצד השני, והוסיף כי ימצא מועמד הולם מבין 14,000 עורכי-דין.

946. להפתעת "פיקנטי" הסתבר לה, כי שמו של עו"ד וולובסקי מאוזכר תדירות בידי עו"ד שריקי, כך למשל בתיק נ.ח.מ. שיווק ומסחר בע"מ, וזאת בהמרצות 2745/97, ו- 2759/97 תיק פירוק 412/97.

947. עוד זמן ניכר טרם מינוי המפרק, כאשר פעולות הקרטל טרם שככו, בפגישה שנערכה בין עו"ד שריקי ובין ב"כ "פיקנטי", הודיע עו"ד שריקי לב"כ "פיקנטי" כי הוא שקד על הגשת בקשת פירוק, ובקשת מינויו של עו"ד וולובסקי לתפקיד המפרק, וקיבל את הסכמת עו"ד וולובסקי לכך. הודעתו זו של עו"ד שריקי לעו"ד אלון גלרט הנה אחת העדויות החותכות לכך ש"אסם" **בנתה חלק מתוכנית הפעולה שלה במקרה דנן על שירותיו העתידיים של עו"ד וולובסקי.**

948. אנשי "אסם" פעלו למינויו של עו"ד וולובסקי כמפרק זמני, על מנת שיוכלו להבטיח בכך, כי בובה אשר בה ישלטו בה וינצלו אותה, יהיה ממונה על פירוק החברות, וזאת, בין היתר, מן הטעם שביקשו להבהיר לעצמם כי בבוא היום **לא יבוא עמם מפרק אובייקטיבי חשבון**, על פעולותיהם הבלתי-מרוסנות במהלך הוצאתה לפועל של תוכנית "קרטל המזון".

949. אלו היה מתמנה כמפרק זמני עו"ד אחר, היה זה מוצא מיד כי "אסם" ועוזריה חייבות להשיב לקופת החברות מיליוני שקלים. בכך ש"אסם" פעלה למינוי עו"ד וולובסקי לתפקיד - ביקשה, בין היתר, למנוע מצב כגון זה.

950. כשם שבעל עסק, שענינו בראשו, מבקש לברר תחילה את דיני המס הרלוונטיים טרם קבלת החלטות עסקיות משמעותיות על מנת שלא יצטער בעת שיאלץ לבלוע את עוללות מעשיו, כך מבקש קרטל, המביא לחיסולן של חברות, לברר מלכתחילה מי ימונה בבוא היום למפרק, אשר ימונה, בין היתר, לחקור את הנסיבות לקריסתן של החברות.

951. לסוגיית "התרנגולת טרם ניצודה וכבר מורטים את נוצותיה", (משמע, הניסיון להבטיח מראש מינויו של מפרק-מטעם מסוים עוד זמן רב טרם ההחלטה על פירוק), הייתה בנסיבות העניין השלכה מיידית בטווח הקצר: מפרק אחר, שהיה חוקר את נסיבות התמוטטות החברות, היה מגיע על נקלה אל את שורשי ההתמוטטות, בוחן את העברות הכספיים מן החברות החוצה בעת ההתמוטטות, דואג להשיב את הכספים שגזלו בכחש ובמרמה החברות שנטלו חלק ב"קרטל המזון", ו"אסם" בראשן, ומנסה להפיק את המיטב הכלכלי ואת הצודק המוסרי מהקופה שהושבה, באמצעות הסמכויות שהוקנו לו, אל החברות, שאין כבר נשמה באפן.

952. זאת ועוד, במקום להשיב לחברות שנפחו את נשמתן את עשרות מיליוני השקלים ששולמו שלא בצדק ל"אסם" ולחברות נוספות שנטלו חלק בקרטל, דאגה "אסם" כי חלק ניכר מזמנו יעסוק המפרק בזוטי-דברים וכך גם לגזול זמן מיותר מבית-המשפט הנכבד ומזמנה של "פיקנטי".

הסתרת הקשר בין "אסם" למפרק

953. את קשריו עם עו"ד שריקי ב"כ "אסם" ואת נגיעתו בדבר לא טרח איש לגלות באורח נאות בשלב כלשהו במהלך הדיונים בנושא דן.

954. זאת ועוד, הרווחים שהפיקה "אסם" מעידוד מינויו הפסול של המפרק, נחלקים לשני סוגים: רווח במישור קצר-הטווח, כפי שתואר לעיל, ורווח במישור ארוך-הטווח, כפי שיתואר להלן:

955. התכלית האמיתית שבמינויו של המפרק-מטעם איננה רק העשרת "אסם", הנהנית מקיומו של מפרק שתוצאות חקירתו אינן כוללות ממצאים שליליים לגבי "אסם", אשר לפי הדו"ח של המפרק, לא נודע כי באו סכומי הגזל אל קרבה. התכלית ארוכת-הטווח היתה מינוי מפרק אשר בלכסיקון הפנימי של אנשי הקרטל זכה לכינוי "מפרק-מייבש".

956. "אסם" תוך ניצול ציני של המפרק דאגה כי הסרבול, המחדלים, הארכנות המייגעת וההיטפלות השיטתית לזוטי דברים היו לטקטיקה אשר כונתה "פעולת הייבוש", שכן בכל יום שעבר פחתו בטור הנדסי סיכוייהן של החברות לקום לתחייה. המוניטין, שהיוו נכס מרכזי בחברות אלה, איבדו את ערכם בכל יום שחלף, כשסניפי החברות סגורים.

957. תחת ניסיון להפיח חיים בחברות, הפך תפקידו של המפרק לתפקיד קברן, כאשר ניצלה "אסם" את המפרק ודאגה כי דבר לא יעשה וכי החברות יוותרו לגסוס, תוך שאיפה מתמדת לקבור אותן קבורת-חמור, שביקשו לסלק מהעולם את המתחרים שהחלו לנגוס בנתחים נכבדים במה שמכונה בתורת ההגבלים העסקיים "טריטורית השוק" שלהן, שאותה, הם סבורים, ירשו מדורות קדמונים, וכי היא נחלת אבותיהם אשר בבעלותם הקניינית, ולא היא.

958. מינויו של המפרק לבקשת "אסם" לא ענה על הקריטריון החשוב, ולפיו המפרק הממונה יהיה נטול קשר ופניות לחלוטין עם כל אחד מהנושים ו/או באי כוחם, שכן הזכות

לפרק את החברות מסורה לו כפיקדון בלבד מידי הנושים ומידי הציבור, באמצעות בית- המשפט הנכבד.

959. יתר על כן, "פיקנטי" סבורה, כי לאור עקרונות הפרשנות המתקדמת של דיני החברות המודרניים ותכליתם, לאור ההתפתחות בראיית המשפט המנהלי, לנוכח ההתפתחות שחלה בראיית היבטים אתיים שונים של המשפט, ולנוכח גישת הפרשנות התכליתית הרווחת לאחרונה בשיטת המשפט שלנו - תפקידו של המפרק הזמני ושל המנהל המיוחד הנו תפקיד מעין-שיפוטי.

960. המפרק הזמני/ המנהל המיוחד במקרים כגון דא פוסק, במעשה או במחדל, את גורלם של סכומים נכבדים ואת גורלם של חייבים רבים. הוא מתמנה מכוח הרשות, והרינו עדיין בבסיסו יציר הרשות והמשפט המנהלי, ואיננו מנהל עסקים פרטי הרשאי לעשות בנכס הציבורי שהופקד בידיו ככל העולה על רוח שולחיו.

961. מכאן, שנוכח תפיסה זו, המחמירה מבחינה אתית וערכית, פרוצדורלית ומהותית, עם המפרק/מנהל זמני, שתפקידו מעין שיפוטי, הליקויים שנתגלו בתפקודו תוך כדי ניצולו חסר האתיות של "אסם", חמורים שבעתיים.

962. כעולה מן העובדות, עו"ד וולובסקי הנו, מבחינת "אסם", בגדר "לוינתן זה יצרת כדי לשחק בו" (שחרית של יום כיפור), שכל תכלית בריאתו הנה שירות מטרותיה המסחריות של "אסם". על רקע ניגוד האינטרסים המובנה והבלתי פתיר בדרך אחרת, ועל רקע העובדה כי מינויו של עו"ד וולובסקי למפרק לא הצדיק את תכליתו, ועל רקע טבעו של מינוי מסוג זה, שהורתו בחטא ואחריתו בבושת, היה ראוי כי אל עפר ישוב וכך אכן קרה.

963. חששה הכבד של "פיקנטי" כי המפרק לא יצלח במלאכתו בא לידי ביטוי מיד עם מינויו. ואכן הוברר כי "כתער מלוטש עושה הוא רמיה" (תהילים נ"ב).

964. במכתבו הראשון של המפרק הזמני אל עו"ד ורדי, פחות מ- 24 שעות לאחר מינויו כמפרק, העלה המפרק הזמני טענה מופרכת, חמורה ובעיקר מדאיגה הכוללת הטלת אשם ללא בסיס וסיבה כדלקמן: "נמסר לי כי נוהל משא ומתן עם חברת הביטוח להסדרת תשלום הפיצויים המגיעים בגין נזקי השריפה הנ"ל, לאחר שחברת הביטוח דחתה את אחריותה לפי הפוליסה הנ"ל בטענה של הצתה שבוצעה מטעם המבוטחים".

965. האמור לעיל היה משולל כל בסיס, חמור ביותר, ועורר תהיות וחששות לגבי העומדים מאחוריו. האמור לעיל עורר תהיות מתי נמסר המידע למפרק, ממי נמסר המידע והאם טרח מישוהו לבדוק את הטענה טרם שהועלה באורח חפז על הכתב.

966. האשמות שוא אלו, איימו להטביע את המעט שנותר מהחברות שבפירוק, שכן אף על המעט שנותר - התקשה המפרק, האמון על שמירת הנכסים עליהם הוא מופקד, לשמור בנאמנות, ברצון, בכוונה ובקפידה על שהופקד בידיו, כיוון ש"אסם" נשפה בעורפו.

נזקי במתחם ראשון-לציון כתוצאה מניצולו של המפרק בידי "אסם"

967. בתאריך 2.9.97, פרצה כאמור שריפה במבנה בראשל"צ שבו ניהלה ניצולת הקרטל בע"מ, צלבנית השקעות בע"מ ואח' את עסקיהן. כמפורט בדו"ח הראשון של המפרק לבית- המשפט הנכבד, בסעיף 21: "האש כילתה חלק מתכולת המשרדים וכן נגרם נזק לחלק זה של המבנה, אולם מכבי האש כיבו את השריפה מבלי שנגרם נזק למסעדות שנוהלו שם. העשן... גרם נזק למוצרי המזון. מאז 2.9.97 לא מתקיימת כל פעילות עסקית במסעדות ובמרכול הנ"ל, שציודם, לרבות חדרי הקירור והמטבחים - נותר במקום.

968. ואולם, ראה פלא, בסי' 3 בבקשתו למתן הוראות, טען המפרק כי "בשריפה הנ"ל נגרמו נזקים כבדים למבנה וכן לתכולתו - ציוד, רהוט ומלאי של המרכול, 2 המסעדות והמשרדים".

969. גם עיון בדו"ח השמאים אינו מגלה כי נפגעו הציוד והרהוט במסעדות ובמרכול - אם כך, מהיכן שאב המפרק את הטענה כי לציוד ולרהוט של המרכול והמסעדות נגרמו נזקים, קל וחומר, נזקים כבדים?

970. גם דו"ח שירותי הכבאות מיום 8.9.97 (אותו צירף המפרק לדו"ח הראשון שלו) קובע נחרצות כי "לעניין המסעדה - המסעדה לא נפגעה כתוצאה מהשריפה" (עמ" 2, ס" ד")!!! לעניין המרכול: "העשן הכבד והחום שהיה במקום גרם לנזק למוצרי המזון וחלקים מהמבנה". לא נאמרה כל מילה על פגיעה בציוד ובריהוט!!!

971. כעולה מהאמור, דיווחי המפרק סותרים זה את זה. או בלשונו של רב זביד אין הם אלא "פיטומי מילי בעלמא הוא" (בבא מציעא סו), כלומר פיטומי מילים שאין מאחוריהם מאומה, או שמא "אסם" מאחוריהם.

972. טענות אלה אינן מבוססות וסותרות את דו"ח השמאים, למרות שדו"ח השמאים הוגש לפני שהוכן דו"ח המפרק.
973. ייתכן כי כל תכלית פיטומי המלים של המפרק היתה הלעטנו בשקרים ע"י "אסם" שכן, כעולה מהאמור, ולמרות שהדבר התחייב בנסיבות האמורות, הרי ש :
974. המפרק לא בטח את המבנה, הציוד והמלאי שנותרו במקום.
975. לא הציב שמירה במקום, וכתוצאה מכך המקום נבזז, הושחת והציוד נגנב.
976. על אף שהנכס היה נכס מכביד, עיכב בידי המפרק את הנכס זמן רב וכתוצאה מכך הוצאות שכר הדירה הרקיעו שחקים, ובהעדר כספים בקופת הפירוק פעלו בעלי המקום כנגד מר בדש מכוח ערבותו האישית.
977. המפרק עיכב, כמנהל מיוחד, את כספי הביטוח בגין נזקי השריפה.
978. הסכום שניתן היה לקבל סמוך למועד קרות השריפה, כפי שהוצע בידי חברת הביטוח, עולה עשרות מונים על הסכום שישולם מאוחר יותר. ערך הפיצוי כלל אז את ערך השיפוץ במקום והחזרת המצב לקדמותו. לאחר שהנכס הוחזר באיחור וללא ששופץ, ערכו, כלפי הביטוח, נמוך בהרבה, ויכולת המיקוח צנחה.
979. תחילת העיכוב נבעה מטענה כוזבת, כאילו חברת הביטוח טוענת שמנהל "פיקנטי" אשם בהצתה. (מכתבו של המפרק מיום 30.10.97).
980. עיכוב קבלת תשלומי הביטוח גרם בין השאר לנזקים הבאים :
981. יתרות החובה של החברות בפירוק זמני הרקיעו שחקים בשל הרבית שנצברה מאז שחברת הביטוח הייתה מוכנה לשלם.
982. נגרם נזק לאשראי הבנקאי של הערבים לחברות הנ"ל כמו "פיקנטי", בעליה וחברת סיט מנג'מנט, שערבותה, בסך 1 מליון דולר מומשה בשל כך ע"י הבנק הבינלאומי (המפרק התעלם מערבות זו).
983. נוצר העדר מזומנים לתפעול שוטף ותקין של "פיקנטי", וזאת עשתה "אסם" בנצלה את המפרק/מנהל זמני על מנת להביא גם לחיסולה של "פיקנטי".

984. נוצר העדר מזומנים לתשלום לעובדים, אשר המפרק עצמו היה ער לעובדה ש"מאות עובדים נותרו במצב של חוסר ודאות לגבי עתידם וזכויותיהם בגין שכר ופיצויים". (ראה דו"ח המפרק, עמ' 14).

985. לפי המימרה העתיקה, "מי שאינו עושה דבר קרוב מן הסתם לעשות רעה", ואכן, לו היה, בנסיבות דנו, מתמנה מפרק אחר ללא קשר ל"אסם" וללא שליטתה של "אסם" עליו, היו יכולים להמנע נזקים ממשיים כבדים, בכמה פעילויות פשוטות, במעט רצון טוב ובהגינות בסיסית.

נזקי במתחם עמק חפר כתוצאת ניצולו של המפרק בידי "אסם"

986. המקום הופעל ע"י חברה מהחברות הנ"ל.

987. כמפורט בדו"ח המפרק, עמ' 4, המרכול בשטח 1,200 מ"ר נשאר סגור והציוד נותר בתוכו, והחזקה טרם הוחזרה לבעליו.

988. גם במתחם עמק-חפר, חזר המפרק על המחדלים המצויינים לעיל, בתוכס אי-החזרת נכס מכביד זמן ממושך, תוך גרימה לפיחות ממשי בערכם של ערך הציוד, המוניטין והמלאי, כאשר שכר הדירה ממשיך לנסוק וזאת כש"אסם" מנצחת על הכל.

989. בסופו של דבר, נמכר הציוד במתחם עמק-חפר לבעלי המקום במחיר מגוחך, רק על מנת שניתן יהיה לכסות חלק מההפסדים שנגרמו משליטתה וניצולה של "אסם" את המפרק.

990. לו היה המפרק מנותק משליטתה של "אסם", היה פועל בזמן, הציוד היה נמכר בשיעור רב, שכר הדירה היה מכוסה והיתרה היתה הולכת לקופת הפירוק ומנוצלת למטרות שבדין.

נזקי המפרק במתחם קריית-גת כתוצאת ניצולו של המפרק בידי "אסם"

991. על חלק מהנזקים שהוסבו בידי המפרק המנוצל ע"י "אסם" במתחם קרית-גת ניתן ללמוד מדבריו של עו"ד י. בר-הלל, כונס הנכסים הזמני לציוד ולמלאי בקרית-גת של חלק מהחברות, בדו"ח הראשון מטעמו ובתגובה לבש"א 32573/99.

992. להלן מפורטים חלק מהמחדלים ומהמעשים שנגרמו בשל שליטתה של "אסם" על המפרק, ושהועלו על הכתב בידי עו"ד בר-הלל:

"בשיחה טלפונית שקיים הח"מ ביום 1.2.99 עם עו"ד אליעזר וזיו וולובסקי התברר לתדהמת הח"מ, כי המפרק הזמני (באותה עת) עו"ד א. וולובסקי לא תפס מעולם חזקה בציוד ובמלאי". יתירה מכך, עו"ד א. וולובסקי לא ראה מעולם את הציוד והמלאי וכי השמאי שערך את חוות הדעת ערך אותו ללא שהמפרק הזמני (באותיותה עת) עו"ד א. וולובסקי או מי ממשרדו נכחו במקום. "מאיך גיסא טרח עו"ד א. וולובסקי "להזהיר" את כונס הנכסים הזמני כי עליו לתפוס קונטיינר שישנו בקרית גת אשר לדברי מר בדש מכיל את הנהלת החשבונות של החברות שבפירוק וכי על כונס הנכסים הזמני מוטלת החובה לשמור עליהם. במכתב - נספח ה - עוסק עו"ד א. וולובסקי בשאלה הבלתי חשובה - וכיום ברור, כי עניין זה לא רלוונטי למצער - לאיזה מן החברות מונה הח"מ לכונס נכסים זמני... הח"מ סבר כי העיקר הוא תפיסת הציוד ומכירתו ואילו כל השאר טפל לחלוטין - לפחות בשלב זה. מסתבר שכאשר ה"טפל" הופך ל"עיקר", ה"עיקר" מושמד, נהרס ונעלם. הכיצד הפקיר המפרק הזמני מסמכים כל-כך חשובים ומהותיים "הדרושים, בין היתר לצורך בדיקת המגיע לנושים כדין קדימה"? הח"מ האריך בפירוט ותיאור העובדות מפני שהתוצאה העגומה שנמצאה בשטח היא תולדה של מחדל וחסר מעש אשר אפשרו את שדידת או העלמת הציוד, המלאי והקונטיינר על תכולתו".

993. עוד מאשים עו"ד בר-הלל את המפרק שנשלט בידי "אסם" כי אילו היה מקדיש את אותם המאמצים שהקדיש לעניינים שוליים על מנת לשמור על הציוד היקר ולמכירתו, לא היה עו"ד בר-הלל מוצא הר, חורבן ועזובה כפי שמצא בביקורו ביום 4.2.99.

994. נוסף על כל זאת, המפרק לא ביצע חקירה בדבר העדפת נושים. חקירה שכזו, לו היתה מתבצעת, היתה מכניסה לקופת החברות עשרות מיליוני שקלים, אשר היו נדרשים בחזרה מכל חברי הקרטל, ואז גם לא היה הביטוח הלאומי נדרש לשאת בתשלומים לעובדים.

995. מינויו של המפרק בא מכוח בקשתה של ניצולת הקרטל בע"מ, ובבקשותיה השונות טענה כי בכל התקופה האחרונה שקדמה לבקשת הפירוק הזמני הועדפו, בדיעבד, הנושים

"אסס", "פרומין" ואח' במיליוני שקלים. נטען והוכח כי החברות שבפירוק הגיעו למעמדן זה בשל פעולות הקרטל שלו היו שותפות בכירות בדמות אותם הנושים.

996. "פיקנטי" סבורה כי ערך השוויון שקנה לו אחיזה רבה בשיטת המשפט שלנו, ואשר נגזר במגילת העצמאות מחד, ומחוקי היסוד החדשים מאידך, מנביע כי פעולתיו של המפרק/מנהל זמני שנוצל בידי "אסס" היו בלתי חוקיות בעליל, שכן הופלו לרעה נושים שונים. על פי מדרג הנושים העקרוני של החברות, כל הנושים שווים זה לזה, למעט בשיעורו של החוב ובסוגו של השעבוד. והנה, במקום שימקם המפרק הזמני/מנהל מיוחד את "פיקנטי" בראש רשימת הנושים, בחר להעדיף את "אסס", תוך פגיעה בעיקרון השוויון.

997. המפרק בהיותו נשלט בידי "אסס" טען כי מיום 1.7.97 היו החברות הנ"ל חדלות פירעון. למרות שנושים מועדפים אלה, שנטלו חלק בקרטל, המשיכו לקבל עשרות מליוני שקלים לאחר אותו מועד, לא פעל, ולו ראשית פעולה, להשיב לקופתן את הכספים ששולמו להן בתור העדפת נושים. המפרק לא בדק מצבת החובות וההתחייבויות בבנק הבינלאומי, אלא רק את מצב האובליגו בחשבונות העו"ש. כתוצאה מכך, לא הייתה בידי התמונה המלאה.

998. לו היה המפרק מנותק מ"אסס", היה פועל אחרת בסוגיה זו, והיה בידי הכוח להפחית את הנזק של הפיכת ההלוואות לאשראי חריג.

999. בדיקת מצב הדברים הבנקאי היה מאפשר לו להעריך אחרת את מכלול הנסיבות. בהעדר בדיקת החשבונות המתחייבת, הוגשו **בקשות חסרות כל בסיס** לבית-המשפט, ובשל-כך נגרם נזק למוניטין, אי-קבלת אשראי מבנקים, סגירת חשבונות, פירעון ערבויות וכיוצ"ב.

1000. המפרק, שכשל גנטי הביא ללידת מינויו, **לא בדק את נסיבות הקריסה של החברות** בפירוק. לו היה פועל באופן עצמאי ללא ניצולה של "אסס", היה בודק את נסיבות החידלון, היה מזהה על נקלה את הנסיבות שהביאו להווסדו של הקרטל, לגדיעת קשרי המסחר בין חברות הקרטל ובין החברות שבפירוק ביום פקודה, על פי הוראת ראש הקרטל, ולכל מכלול הנסיבות העוטף את האירועים.

1001. המפרק כלל לא בדק ולא התייחס לנסיבות האמורות, אם לא בגלל החטא הקדמון הכרוך בחברותו לעו"ד שריקי, עמו תיאם את מינויו עוד בחודש יולי 97 - 4 חודשים לפני מינויו ע"פ בקשת עו"ד שריקי, הרי מן הטעם הענייני הפשוט, שעל מפרק זמני מוטל לגבות כספים, להחזיר כספים שניתנו במסגרת העדפות נושים ולתבוע את אלה אשר גרמו לנזקים.

התנהגות המפרק רציונלית רק אם הרציונל הנו שירות מטרות "אסם"

1002. פרשת ניצולו של המפרק לשם שרותה של "אסם" הנה סבוכה וארוכה ומלמדת על ניצול ציני של אדם בידי חברה כוחנית.

1003. עיכוב הנכסים ו"ייבושן" של החברות איננו בגדר מתחם הסבירות של התנהגות "האדם הרציונלי" המוכר בתורת הכלכלה. התנהגותו הנה רציונלית רק אם הרציונל הנו שירות מטרות החיסול והייבוש של "אסם", למען הגדלת "טריטוריית השוק" שלה. "אסם", בהשתמשה במפרק דאגה כי המפרק יתעלם מהנושה הגדול ביותר, ולא יתייחס כלל לתביעות, טענות וזכויות אותו הנושה - "פיקנטי".

1004. יתרה מכך, היא דאגה שהמפרק יפעל נגד אותו הנושה, יפגע בנכסיו, בזכויותיו, באשראי הבנקאי שלו, במוניטין, יגרום לו להוצאות שלא כדין ועוד כהנה וכהנה. יגדיל את חובות החברות בפירוק ובכך יגדיל את חובה של "פיקנטי" בהיותה ערבה להן, במקומות בהם הייתה ערבה.

1005. "פיקנטי" הנה נושה בסדר גודל השווה לפי 5 סכום הנשייה של כל הנושים גם יחד, ומכאן שכל סטייה של המפרק מדרך הישר ניכרת בראש ובראשונה בכיסה של "פיקנטי".

כפיה כנגד "פיקנטי" ומשווקי תוצרת "פיקנטי"

1006. בהפעילה איומים ולחצים שונים, כלכליים ולא-כלכליים, כרתה "אסם" חוזים בכפיה עם "פיקנטי" ועם משווקי תוצרתה.

1007. דפוס זה של עבריינות עסקית הדביק את יתר חבריו הקרטל, לעתים מרצונם ולעתים אף הם הוכנסו אל המסגרת הקרטליסטית בכפיה. וכלשון בית המשפט בע"א 412/54 ראש עיריית ת"א-יפו נ' חברת "ארמון אהרונוביץ 3" בע"מ [1], בעמ' 837 :

"תחומי האילוץ לא נקבעו מעולם.... הכל תלוי, כמובן, במסיבותיו של כל עניין ועניין".

1008. תקום ותהיה כפייה-מקנה-זכות במקום בו נשללת בררת אמת מן הצד התם לחוזה, במקום בו "נאלץ" צד להתקשר בחוזה עקב "כורח מיידי ולוחץ" אשר נלווה לקיפוח (או לאיום בקיפוח) זכות חוקית הקנויה למאולץ: ע"א 278/56 סופרגז, חברה להפצת גז בע"מ נ' מזרחי [2], בעמ' 408-403; ע"א 228/65 חברת החשמל לישראל בע"מ נ' חלקה בגוש 7166 בע"מ ואח" [3], בעמ' 265-257.

1009. בתוך כל אלה החלו בתי המשפט נותנים דעתם לסוגי כפייה שחיי המסחר הולידים, והם הלחץ הכלכלי או העסקי (BUSINESS COMPULSION או ECONOMIC DURESS). אכן, עילת הביטול מחמת כפייה במשפט המודרני עיקרה הוא, כמדומה, בהפעלת לחץ כלכלי לסוגיו ולמיניו. ראה: S. WILLISTON, A TREATISE ON THE LAW OF CONTRACTS (RD ED. VOL3, ROCHESTER AND SAN FRANCISCO. 31, 1970 (446).

1010. שאלת הלחץ הכלכלי עלתה לדין בע"א 8/88 שאול רחמים בע"מ נ' אקספומדיה בע"מ, ובית המשפט מפי השופט מלץ לא היסס להכיר בו כבא בתחומי כפייה-מקנה-זכות. וכך אמר השופט מלץ, בהסתמכו על דבריה של פרופ' ג' שלו (שם) [4], בעמ' 100):

"לשון סעיף 17 לחוק היא רחבה מספיק כדי לכלול גם כפייה שהיא כלכלית בטיבה, דהיינו כפייה הקיימת, "כאשר מתקשר אדם בחוזה כדי להשתחרר מלחץ עסקי-מסחרי בלתי חוקי המופעל עליו"

(כלשונה של פרופ" ג' שלו בחיבורה "פגמים בכריתת חוזה" פירוש לחוקי החוזים (המכון למחקרי חקיקה ולמשפט השוואתי ע"ש הרי סאקר, ג' טדסקי עורך, תשמ"א) 96-97, וראה האסמכתאות מן הדין האמריקני המוזכרות שם).

ראה עוד והשווה: ד' פרידמן ונ' כהן, חוזים (אבירם, כרך ב', תשנ"ג) 917-918 ואילך; ע"א 126/89 מפרק קופל טורס בע"מ נ' חברת מלונות דן בע"מ [5], בעמ' 11. כפייה כהוראתה בסעיף 17 לחוק כוללת אפוא אף "כפייה כלכלית".

1011. בהיותנו כולנו נתונים בלחצים ובכפיות כלכליות מכל עבר, מסקנה נדרשת מאליה היא כי לא כל לחץ ולא כל כפייה מן התחום הכלכלי יניבו זכויות לביטולו של חוזה.

1012. ענייננו הוא אך בכפייה או בלחץ שיש בהם פסול מוסרי-חברתי-כלכלי, כבמקרה "אסם", אשר חיי עסקים ומסחר תקינים והוגנים לא יוכלו לשאתם.

1013. בשוק חופשי רשאי פלוני לעשות שימוש ביתרון עסקי-כלכלי שיש לו על אחרים, וחווה הצומח מתוך מערכת מעין אינו חוזה שנכרת בכפייה. ואולם, **גם בשוק חופשי יש כללי התנהגות ראויים ומקובלים** - "כללי משחק" מכנים אותם במקומותינו - והפוגע באותם כללים ייתן את הדין על מעשיו או על מחדליו.

1014. כללים אלה, הבריות בחיי המסחר והעסקים נוהגות על פיהם, ובתי המשפט יקבעו את גבוליהם מעת לעת, ברוח הזמן והמקום. ענייננו הוא ב"מוסר העסקים" בחיי המסחר והעסקים, וחרגה מאותו מוסר-עסקים, כדוגמת קרטל המזון, תחויב בתגובתו של בית המשפט.

1015. גם בתי המשפט באנגליה הלכו באותה דרך, בקובעם כי הכפייה הכלכלית אמורה להיות "UNLAWFUL" או "ILLEGITIMATE". ראה: R. GOFF AND G. JONES, THE LAW OF RESTITUTION (TH ED. BY G. JONES⁴, LONDON, 1993 862-662 OF RESTITUTION).

1016. בע"א 1569/93 יוסי מאיה נ' פנפורד (ישראל) בע"מ, פד"י מ"ח 5 705 נדונו המבחנים לקביעת לחץ כלכלי בלתי ראוי, היפים לענייננו, ואשר מהם עולה באופן חד-משמעי כי יש לקבל את התביעה:

"לחץ כלכלי" בלתי ראוי" הנו תנאי הכרחי לקיומה של כפייה-מקנה-זכות, אך אין די בו. אותו לחץ חייב אף שיהיה בעל עוצמה המקדיחה תבשיל. מבחן עוצמתו של הלחץ הכלכלי מצטרף אל מבחן איכותו של הלחץ, ורק בנסיבות שבהן מתקיימים שני המבחנים כאחד נכיר בכפייה ככפייה בת-פועל משפטי על-פי סעיף 17 לחוק החוזים. ומה תהא עוצמתה של כפייה כדי שנכיר בה כבת-פועל משפטי? המבחן המקובל לקביעת עוצמתו של הלחץ יימצא בתשובה לשאלה אם הייתה לצד התם חלופה מעשית וסבירה שלא להיכנע לאותו לחץ. ובלשונו של ה-RESTATEMENT (לעיל), אם האיום הבלתי ראוי "LEAVES THE VICTIM NO REASONABLE ALTERNATIVE".

תחולת דיני היושר וכללי הצדק הטבעי על פרשת קרטל המזון

1017. כמתואר לעיל, הופרו בידי הנתבעים עשרות חוקים, חוקי יסוד תקנות וכללים.

1018. אולם מעל כל אלה, הופרו בידי "אסם" ועוזריה כללי הצדק הטבעי ועקרונות מוסר יסודיים, במידה כה רבה עד כי אפילו נניח כי יבוטלו מחר כל הדינים אשר ביחס אליהם נעברו העבירות המיוחסות לנתבעים, ויחשב המקרה שלפניו בגדר "מקרה קשה", הרי שיש לקבל את התביעה דן במלואה שכן על הדין להביא לתוצאה צודקת.

1019. פרופ' דוורקין, השולל קיומו של שיקול-דעת שיפוטי, סבור כי על בית המשפט להכריע ב"מקרים קשים" על סמך עקרונות (PRINCIPLES), מוסר וצדק.

"I CALL A PRINCIPLE A STANDARD THAT IS TO BE OBSERVED BECAUSE A ,IT REQUIREMENT OF JUSTICE OR FAIRNESS OR SOME OTHER DIMENSION OF MORALITY".

(R. DWORKIN, TAKING RIGHTS SERIOUSLY (LONDON 1979)

1021. גם על-פי הגישה הדוגלת בקיומו של שיקול-דעת שיפוטי נדרש כי נורמות משפטיות יתפרשו על יסוד עקרונות של מוסר, צדק וזכויות האדם.

1022. במקרים שבהם עקרונות היסוד מתנגשים בינם לבין עצמם, תיפתר הסתירה על-ידי איזון ראוי בין הערכים המתנגשים.

1023. השאיפה לצדק עומדת ביסוד הדין. עמד על כך כבר אריסטו, בכותבו :

"הטעות אינה בחוק או במחוקק אלא בטבע הדברים : החוק מדבר בלשון אוניברסלית, ויכול שיתעורר עניין שאינו מכוסה על-ידי הלשון האוניברסלית - ואז נכשל המחוקק בהפשטת יתר ועלינו למלא את החסר.... לכן היושר הוא צדק, ואפילו טוב מן הצדק הכללי, ועל-כל-פנים טוב מן הטעות הנובעת מהחלטיות החוק"

(אריסטו, אתיקה, מהדורת ניקומאכוס (תרגם מיוונית ג' ליבס, תשל"ג), 134.

1024. אריסטו פתר את הדילמה בכך שקבע כי עשיית יושר על-ידי השופט בעניין העומד לפניו הוא חלק מן המשפט הגם שלא נקבע כך במפורש בחוק. לעתים משנסתבר כי הדין אינו מגשים את הצדק, שונה הדין או הותאם לנסיבות שנתעוררו, באופן שתושג תוצאה צודקת.

1025. כך, למשל, התפתחו דיני היושר האנגליים (EQUITY) כתוצאה מן הצורך לרכך את חומרתם של כללי המשפט המקובל (COMMON LAW), שבמקרים מסוימים הביאו לתוצאות לא צודקות.

1026. דיני היושר אפשרו מידה של גמישות ביישום כללי המשפט המקובל תוך התחשבות בנסיבות כל מקרה ספציפי, ונתנו סעדים שלא היה ניתן לקבל על-פי המשפט המקובל.

השתקת חופש הביטוי של "פיקנטי" בידי "אסם"

1027. השתקת פעילותה של "פיקנטי" גילמה, בעיני "אסם" ועוזריה, ערך נוסף, חשוב מאוד מבחינתם, והוא השתקת חופש הביטוי של "פיקנטי" כנושאת דגל בתחומים כלכליים וחברתיים בישראל.

1028. מן המפורסמות היא כי מרכולתה של "פיקנטי" כללה בשני עשורי קיומה לא רק מיני מטעמים ומוצרי מזון אלא גם משנה כלכלית וחברתית סדורה, אשר הגשמתה המלאה הייתה עלולה להביא לכליתן של "אסם" ויתר הקונגלומרטים אשר מנצלים כיום את כוחם לרעה במשק הישראלי.

1029. משנה כלכלית וחברתית סדורה זו של "פיקנטי" ואנשיה זכתה לביטוי בספרים אחדים שחיבר מנהל "פיקנטי", בראיונות ובאלפי מודעות בעיתונים, בראיונות ובאלפי פרסומות בשידורי רדיו, בשידורי טלוויזיה, בהופעות במה, באינטרנט, בתקליטורים ובאמצעים נוספים.

1030. כערכים נעלים אחרים בתחום המשפט הקונסטיטוציוני, מעוגן גם חופש הביטוי, אשר ממנו גוזרת "פיקנטי" את זכותה להביע את דעתה, ברבדים פילוסופיים ומוסריים.

1031. בקובעו כי חופש הביטוי פירושו גם זכות ליחיד להביע דעה העומדת בניגוד לדעת הרוב, הרחיב הוגה הדעות ג'ון סטיוארט מיל את משמעותו של המושג הזה והקנה לו היבט נוסף חדש.

1032. את דרישתו זו נימק מיל בנימוקים תועלתניים: דיכוייה של דעה, גם כשהיא דעת יחיד, משול לשוד, ועלול לגרום הפסד לאנושות, בין אם מדובר בדעה אמיתית ובין אם לאו.

1033. הדרישה לחופש הביטוי מנומקת אפוא בכך שהיא משרתת את טובת החברה.

1034. בימינו התפתח הרעיון, כי לחופש הביטוי, כזכות המוקנה לפרט, יש ערך בפני עצמו, גם ללא קשר לתועלת הגלומה בו בעבור החברה כולה.

1035. רעיון זה לא התגבש אלא רק בתקופה הרבה יותר מאוחרת ונוסח באופן מלא בפיו של הוגה בן ימינו, תומאס אמרסון, המשלב בטיעונו נימוקים הנוגעים לפרט ולחברה.

1036. לשיטתו של אמרסון, הזכות לחופש הביטוי היא, בראש ובראשונה, ביטוי לזכותו של הפרט להיות הוא עצמו. היא מושתתת על כמה הנחות יסוד המקובלות במחשבה המערבית בכל הנוגע ליכולתו של הפרט להגשים את עצמו ולבטא את אופיו ואת ייחודו ואת הסגולות והכישורים שניחן בהם.

1037. "פיקנטי" מבקשת להיות היא עצמה, לא "אסם", לא "תנובה", לא קרטל קולומביאני. מותר האדם מן הבהמה הוא בכושרו לחשוב ולבטא את מחשבותיו. ביכולתו להבין מושגים מופשטים ולהשתמש בשפה כדי לשתף את זולתו במחשבותיו וברגשותיו ובמה שהוא יוצר בדמיונו.

1038. החשיבה היא תהליך אינדיבידואלי, אך היא מושפעת, בכל אחד משלביה, ממחשבות הזולת ומעשייתו כפי שהם באים לידי ביטוי בעל פה או בכתב או באמצעות האמנות, במוסיקה או באומנויות הוויזואליות.

1039. כל אלה אינם באים לעולם אלא בזכותו ובאמצעותו של חופש הביטוי, שבלעדיו אין סגולותיו של האדם כאדם, ושל חברה - כישות משפטית נפרדת ועצמאית, יכולות לבוא לכלל מימוש והתפתחות.

1040. מכאן, כל הגבלה המוטלת על האדם או על תאגיד בבואו לבטא את דעותיו או את רחשי לבו היא בחזקת פגיעה בכבודו האנושי, בעצם אנושיותו, בהיותו סוברני.

1041. מכאן שהפגיעה בחופש הביטוי של "פיקנטי" כמוה כדיכוי כבודה ועצמיותה, כשלילת תפיסת עולמה וכהשתקת קולה הייחודי בשוק הדעות המסחרי והחברתי בישראל.

1042. בארצות הברית, שבה מובטחים חופש הביטוי והעיתונות בהוראת החוקה, נחשבות זכויות אלה ל- "The constitution's most majestic guarantee...".

1043. היה זה המשורר מילטון, שכתב בשנת 1644 במסתו המפורסמת על חופש הביטוי שיסודות החברה הם "Free and open encounter".

1044. מעולם מושגים זה שאב השופט הולמס את אמונתו בדבר "הסחר החופשי בדעות כבסיס לחברה דמוקרטית שבה מתלבנת אמת על יסוד מידע ודעה".

1045. מעולם מושגים ערכי ותרבותי זה שאב השופט שמעון אגרנט בישראל של שנות החמישים את התשתית להחלטתו בעניין "קול העם", בג"צ 73/53 חברת "קול העם" בע"מ ואח' נ' שר-הפנים, פ"ד ז 871 שהיה והווה במידה רבה נר לרגלי חופש הביטוי בישראל. ויפים לענייננו דברים שכתב בעניין זה המלומד פרופ' זאב סגל:

"גם בהיעדרו של חוק יסוד שיקנה במפורש לחופש הביטוי מעמד חוקתי על-חוקי, ואף בהיעדרו של חוק רגיל שיכיר בחופש הביטוי והעיתונות, לא יכול להיות ספק בכך שחופש זה מהווה עיקר יסודי במשפטה של מדינת ישראל".

(סגל זאב, "חופש העיתונות: בין מיתוס למציאות", פפירוס, בית-ההוצאה - אוניברסיטת ת"א, תשנ"ו 1996).

1046. חופש **פרסום המודעות הידועות של "פיקנטי"** בעיתונות מהווה, לתפיסת התובעות, מגזר מרכזי בחופש הביטוי בכללו. בלעדיו לא ייכון חופש הביטוי, הלכה למעשה, ובלעדיו לא יתקיים משטר דמוקרטי.

1047. חופש הפרסום בעיתונות איננו זכותה של העיתונות או של כלי התקשורת האלקטרוניים. הזכות היא זו של כל אחד מיחיד החברה, ואיננה שייכת לאלה שחופש העיתונות נתון בידיהם.

1048. במדינת ישראל, אין, כידוע חוקה כתובה ופורמלית. העדרה של זו אינו מונע מן העיקרון של חופש הביטוי (כפי שאינו מונע מעקרונות אחרים) להתקיים כהנחיה חוקתית במערכת המשפט של ישראל. כהנחיה חוקתית משפיע העיקרון על הליכי עיצוב, פרשנות ויישוב המערכת הנורמטיבית כולה. ויפים לענייננו דברים שכתבה המלומדת פרופ' פנינה להב:

"הבחירה המודעת במסגרת דמוקרטית עבור מדינת ישראל ממילא כללה התחייבות לכבד את העיקרון של חופש הביטוי, שבלעדיו לא תיתכן דמוקרטיה אופרטיבית... מכאן, שכל עוד תישאר החברה בישראל נאמנה למתכונת דמוקרטית, חייב העיקרון של חופש הביטוי להישאר על כנו כעיקרון יסוד במערכת המשפט הישראלי".

(להב פנינה, "על חופש הביטוי בפסיקת בית-המשפט העליון", "משפטים" כרך ז' חוב' 3, אדר תשל"ז מארס 1977).

1049. מן הבחינה הפורמלית, נהוג להתייחס לעיקרון של חופש הביטוי הנשאב מהכרזת העצמאות. עם זאת ראוי להדגיש, כי קיומו מושתת לא על אזכורו במסמך, אלא על העובדה שמבנה המשטר בישראל הוא מבנה דמוקרטי.

1050. לתפיסת "פיקנטי", ההכרה בזכות האזרח להביא לפרסום דבריו בעיתונות, לחופש ביטוי, ניתנה כבר בראשית ימי הדמוקרטיה הישראלית.

1051. הכרה זו הבשילה בשנת 1953, בתקדים המפורסם והמהפכני של "קול העם", אשר כדברי השופט פרופ' ברק נמנה עם אותם פסקי דין:

"יחידי סגולה... הנישאים משכמם ומעלה והמאירים באורם הגדול את סביבתם הקרובה והרחוקה". ו"המקרינים מעצמתם הפנימית לעבר העתיד ומכוונים את התפתחותו של המשפט".

(ברק אהרון, "העיתונות שולטת באוויר הדרוש לנשמת הדמוקרטיה", קטעים מהרצאת נשיא בית-המשפט העליון בערב עיון לרגל הופעת ספרו של פרופ' זאב סגל "חופש העיתונות בין מיתוס למציאות", "הארץ", 14.5.96)

1052. מפסיקתו של השופט אגרנט בפס"ד "קול העם" עולה כי על מנת שזכות או חירות פלונית תקבל הכרה משפטית, אין הכרח כי תוזכר במפורש בהכרזת העצמאות.

1053. מהכתוב בהכרזה אנו למדים שישראל היא דמוקרטיה, ולפיכך חייבות לחול ולהתקיים בה כל אותן זכויות וכל אותם ערכים שבלעדיהם לא תיתכן דמוקרטיה; וראש-וראשונה לכל הזכויות הללו היא הזכות לחופש הביטוי.

1054. ואכן, חלק נכבד מתקדים "קול העם" מיוחד לביסוס הקשר ההכרחי בין כיבודו של חופש הביטוי לבין הגשמת החזון הדמוקרטי בהכרזת העצמאות. כדברי אגרנט:

"העיקרון של חופש הביטוי הוא עיקרון הקשור קשר אמיץ עם התהליך הדמוקרטי [...] תפיסה פשוטה [...] של המשטר הדמוקרטי מביאה בהכרח, איפוא, להטלת העיקרון של חופש הביטוי בכל מדינה המושתתת על משטר כנ"ל [...] זכות עילאית זו [...] ביחד עם בת זוגתה – הזכות לחופש המצפון – מהווה את התנאי למימושן של כמעט כל החירויות האחרות".

1055. עם השנים, הצטרפו פסיקות נוספות של בית-המשפט העליון ל"קול העם" בדרכן לבסס לעיקרון חופש הביטוי מעמד-על.

1056. כך, למשל, נקבע כי "חופש הביטוי ניצב בראש החירויות עליהן מושתת משטרנו הדמוקרטי...." (בג"צ 606/93 קידום יזמות ומו"לות (1981) בע"מ נ' רשות השידור ואח').

1057. "פיקנטי", המכבדת את ערכי מורשת ישראל, מבקשת להזכיר כי חופש הביטוי צמח במשפטנו מתוך מורשתה היהודית והדמוקרטית של מדינת ישראל.

"דומה שאין לך ביטוי קולע וממצה לחופש הבעת הדעה ולחשיבותה של כל דעה ודעה - ואף זו שדעת יחיד היא - מהכלל שטבעו חכמים לעניין מחלוקת בית שמאי ובית הלל ש'אלו ואלו דברי אלוהים חיים' (עירובין, יג, ב)...."

(ע"ב 3, 2/84 ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה; אבינרי נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה).

1058. חופש הביטוי מקרין ומשליך על כל הענפים בשיטתנו המשפטית: הענף הציבורי, הענף הפלילי והענף האזרחי.

1059. כך, למשל, הוא מקרין על דיני העבודה (בג"צ 372/84 קלופפר-נוה ואח' נ' שר החינוך והתרבות ואח'), ולכן הוא תקף גם במקרה קרטל המזון נגד פיקנטי.

1060. עוד נקבע בפסיקה, כי חופש הביטוי איננו רק עיקרון מופשט.

1061. חופש הביטוי יוצר זכות מהותית (בג"צ 337/81 מיטרני ואח' נ' שר התחבורה ואח'). זכות חוקתית זו מגינה על אינטרס חופש הביטוי. הפרתה, כבמקרה "קרטל המזון" עשויה להצמיח תרופת אכיפה (למשל, צו מוחלט בבג"צ) או פיצויים (ד' ברק, עוולות חוקתיות (בורסי, תשנ"ד)).

1062. פגיעה בזכות החוקתית גוררת בעקבותיה מתן תרופה, כשם שפגיעה בזכות חוזית גוררת בעקבותיה תרופה לנפגע החוזי. ומכאן דרישת הפיצויים של פיקנטי המשתרעת אף מעל ים-עוולות זה.

זכותה החוקתית של "פיקנטי" לחופש ביטוי אפקטיבי ב"שוק הרעיונות"

1063. ניתן לטעון, לכאורה, כי גם אם תימחק "פיקנטי" ולא תוסיף לפרסם אלפי מודעות בעיתונות, הרי שרעיונותיה לא מתו, ומכאן שניסיונות הכחדתה אינם כוללים כביכול את השתקתה.

1064. אולם טיעון זה מופרך מיסודו, ומלמד על חוסר הבנה של המנגנון הכלכלי המתפעל "שוק הרעיונות" (ראה מאמרו של פרופ' ירון האזרחי, "חיסול רשות הרבים - מפת התקשורת העתידית", "העין השביעית" מס' 9, יוני 1997, עמ' 8-9).

1065. פיקנטי מעוניינת בחופש ביטוי ממש, אפקטיבי, מוליד עשייה קונסטרוקטיבית, לא בהוכחה בשער. וכפי שכתבה המלומדת ד"ר דפנה ברק-ארז:

"התפתחות התקשורת המודרנית יצרה מציאות שבה התבטאות מחוץ לכלי התקשורת ההמונים הינה בלתי אפקטיבית... מוכיח בשער או בכיכר העיר לא יזכה, בדרך כלל, לתשומת לב ולשקילה עניינית של נאומו, אלא עלול לעורר רגשות חמלה בקרב קהל העוברים ושבים. אם ירצה להציג רעיונות בצורה יעילה, יוכל לעשות כן רק על ידי דיווח בעיתונות הכתובה ובאמצעי התקשורת האלקטרוניים. על רקע מציאות זו, חופש הגישה לאמצעי התקשורת הינו, לאמיתו של דבר, תנאי למימוש חופש הביטוי, אשר בהעדרו עלול להיות ריק מתוכן ונעדר חשיבות של ממש".

(ד"ר דפנה ברק-ארז, עיוני משפט י"ב, תשמ"ז)

אחרית דבר

1066. תביעה זו גוללה את עולותיהם של הנתבעים, אשר רימו את "פיקנטי", הפרו עמו חוזים, ניהלו עמו משא ומתן שלא בתום לב ותרמו בכך להשחתת המידות המסחרית בענף המזון ובענפים הסמוכים לו, תוך שהם משילים מעצמם כל מחויבות משפטית, חוזית, מוסרית ואתית מינימלית, משל ניהלו את עסקיהם בפלנטה כלכלית אשר לה חוקים משלה, ואשר בה מותרים השקר הנחוש וגלגול העיניים תוך מעשי רמיה קשים.

1067. תביעה זו נסבה סביב האפקטים הנזיקיים והחוזיים אשר במעשי הנתבעים.

1068. במקביל מועבר החומר לטיפול משטרת ישראל וכן הממונה על ההגבלים העסקיים, למיצוי ההליכים נגד הנתבעים במישור הפלילי מחד ובמישור חוקי ההגבלים העסקיים מאידך.

1069. בשנת 1979 הקים מנהל "פיקנטי" את מפעל חייו, בדמות עסק ייחודי לייצור שיווק ומכירה של מוצרי מזון וצריכה שונים. העסק התאפיין בייצור ושיווק של מוצרים איכותיים אשר נמכרו במחירים עממיים לכל דורש. העסק כלל בשיא פריחתו רשת מרכולים וסופרמרקטים מניבים בכל רחבי הארץ.

1070. פעולתן של התובעות למען הקטנת פערי התיווך לצרכן זיכתה אותן בפרסים ובהוקרת סקרי צרכנות שונים. התרחבותם של עסקיהן, הביאה לכך כי תאגידים ופרטים ביקשו להימנות על הספקים הנוהגים לעבוד עמן דרך קבע. ואכן, העסק גדל, התרחב ורכש לו מוניטין של אחד העסקים המוצלחים והמשגשגים במדינת ישראל, כל זאת עד ליום 14.07.1997.

1071. בבוקרו של יום ה - 14.07.1997, הפסיקו לפתע הנתבעים בצוותא עם גורמים נוספים בשוק המזון והצריכה הישראלי לספק לחברות אשר ניהלו את הסופרמרקטים השונים ("חברות "פיקנטי") את הסחורה אשר סיפקו לאורך זמן רב, זאת בניגוד להתקשרויות חוזיות תקפות אשר היו עמן, ואשר כובדו עד אותה עת במשך שנים ללא כל הפרה מצדם של "פיקנטי".

1072. הפסקת אספקת הסחורה מצדם של הנתבעים ואחרים יצרה מצב של חוסר וודאות בקרב קהל הלקוחות הגדול ובקרב חברות "פיקנטי" אשר הכינו מחסניהן לקבלת סחורה אך נחלו אכזבה שכן המשאיות בוששו לבוא. הפסקת אספקת הסחורה על ידי הנתבעים הייתה מיידית, חד צדדית וללא כל התראה מוקדמת בע"פ ו/ או בכתב.

1073. הפסקת אספקת הסחורה העמידה את התובעות בפני שוקת שבורה ובפני מצב הדומה למנהל בנק הצופה בבוקרו של יום בכל קהל לקוחותיו מושך מהבנק את כל כספו וחסכוניותו והבנק קורס, וזאת על אף שלעסקי התובעות היה חוסן כלכלי, מוניטין ומשרעת שיווקית מן המעולים.

1074. בעוד שעסק ממוצע בענף המזון היה קורס בנסיבות אלה לאחר שבוע-שבועיים מרגע עצירת האספקה, הרי שחברות "פיקנטי" החזיקו מעמד במצור הכלכלי כחודש ומחצה.

1075. מנהל "פיקנטי" נאלץ לראות בעל כורחו כיצד מפעל חייו קורס תחת רגליהם הגסות של הנתבעים וחבריהם לקרטל, אשר התאחדו במטרה אחת: להפיל את "פיקנטי" ולהפסיק בכל מחיר את התחרות ההוגנת שהציבה מולם.

1076. הוברר לתובעת כי הקנאה והשררה הפכו ללחם חוקו של המסחר בישראל בכלל ושל שוק המזון בפרט, באשר פעולותיהם הנלוזות של הנתבעים גרמו בסופו של דבר לקריסתן של חברות "פיקנטי" ולקריסתו של מפעל חייו של מנהל "פיקנטי" וזאת ללא כל סיבה מסחרית ו/או משפטית ראויה או מוצדקת, תוך התעלמות מהאיסור על קיום תחרות בלתי הוגנת, מדיני המסחר המקובלים ומאורחות סוחרים.

1077. **כאלף עובדים עמדו משתאים נוכח קריסת החברות**, כמו גם מאות אלפי לקוחות אשר היו עתה צריכים למצוא פתרונות אחרים, יקרים בהרבה, בהשוואה לאלה שהציעה "פיקנטי" בשיאה, טרם הקרטל השפל. מי שפיטרם הלך לעולמו. **עובדים לקו בטירוף הדעת**. הקרטל הכה במאות בתים בישראל. הרוע והזדון חדרו לנפשם של עובדים אחדים, אשר לקו בגופם ובנפשם.

1078. בכתב תביעה זה גוללה "פיקנטי" את אחד **ממקרי המסחר הלא הוגן המכוערים אשר התגלו אי פעם במדינת ישראל**, במסגרתו נקטו הנתבעים ביחד ו/או לחוד, בשיטת מסחר חסרת תום לב ודו - פרצופית, אשר התאפיינה מחד בניצול קשרי המסחר שהיו לנתבעים עם התובע וחברות "פיקנטי", על מנת לגרוף רווחים כספיים גדולים, ומאידך, פעלו הנתבעים באופן חסר תום לב וחסר כל בסיס להריסתה הכלכלית של "פיקנטי", על ידי הפרה חד צדדית, פתאומית וחסרת כל בסיס של הסכם אספקת סחורה שהיה לנתבעים עם החברות.

1079. כל פעולתו של הקרטל לוותה בתחושה מתנשאת ומזלזלת של יוזמיו, משל **אדוני הארץ היו**.

1080. **על חברה נאורה להקיא ביום הזה מתוכה את אנשי הקרטל, ולהגלותם אל מקום אחר. שם, במקום גלותם, ישסו אנשי הקרטל איש ברעהו את תרבות הכוחנות, ההדווננים, הקומיבנה וההסדרים, ידללו את חלבם ברעלי סיליקון כאוות נפשם, וילגמו ממנו יחד עם הדם אשר ינקו מהפגרים עליהם עטו.**

1081. שם, במקום גלותם, יתחככו אנשי הקרטל זה בזה במדמנת הנפוטיזם, ויסדרו זה את זה בחוקי הסדרים כרצונם, כראוי לחיות הג'ונגל המוסרי, אשר אם נבקש לנקותם ולטהרם לא יישאר מהם דבר.

1082. שם, במקום גלותם, הרחק מכאן - מתבוששים מחטאיהם, נכלמים מעוונותיהם ונחפרים מפשעיהם - יקרטלו מן הסתם איש את רעהו לעולמים, ויפטרו בכך את הישרים והתמימים מנוכחותם הפגומה כי גבול שמת, בל יעברון, בל ישובון לכסות את הארץ (שחרית ליום הכיפורים).

1083. אין חשש כי ביום מן הימים יעתירו אנשי הקרטל על הארץ ועל יושביה מטובם ברכה ושלו, אהבה וחסד, צדקה ורחמים. הרגלם הגונה לטפטף רשע כלכלי וחברתי אינטרסנטי יזהם את הבארות המוסריים של הארץ הזו עוד שנים רבות, אם לא תינקט יד תקיפה וקשה כנגדם ונגד שותפיהם.

1084. "פיקנטי" שומרת את הזכות להגיש כל תביעה נוספת בעתיד בגין נזקים שטרם התגבשו ו/או יגרמו בעתיד עקב מעשי ו/או מחדלי קבוצת "אסם" כאמור ו/או שותפיה לקרטל.

1085. תביעות עובדים בגין נזקי גוף בגין הקרטל תוגשנה כנגד האחראים לנזק.

1086. בתוך-כך מתבקש בזאת צו אשר יורה לחברי הקרטל לחשוף את חשבונותיהם ובתוך זה הכנסותיהם טרם הקרטל ולאחריו.

1087. "פיקנטי" שומרת על זכותה לצרף כל חוות דעת אשר תידרש באם תידרש לצורך תביעה זו.

1088. לנוכח האמור לעיל על הנתבעים לשלם לתובעת במאוחד ובנפרד את הסך של 930,805,605 ₪ בצרוף הפרשי הצמדה וריבית מיום הגשת התביעה ועד התשלום בפועל. וכן לחייבם בסעד ההשבה במאוחד ובנפרד.

1089. לבית משפט נכבד זה סמכות מקומית לדון בתביעה, בין היתר משום שחלק ניכר מהמעשים המתוארים לעיל בוצע בשטח שיפוטו. כמו יש לזכור כי הנתבעים לא העלו כל טענה בדבר הסמכות המקומית בהליכים הקודמים בעניין זה, ומכאן חל עליהם השתק לטעון כך עתה.

1090. לבית-משפט נכבד זה סמכות עניינית לגבי המערכות החוזיות והנזיקיות המתוארות בתביעה זה לרבות הטענה בדבר הפרת חובה חקוקה מתוך דיני ההגבלים העסקיים שכן כאמור על פי ס' 50 לחוק ההגבלים העסקיים תשמ"ח דין מעשה ומחדל בניגוד להוראות חוק זה, כדין עוולה לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש]". כיוון שסכום הנזק מצוי בסמכותו של בית-משפט נכבד זה - מוסמך הוא לדון בתובענה.

1091. אשר על כן מתבקש בית המשפט הנכבד להזמין את הנתבעים ולחייבם במאוחד ובנפרד לשלם לתובעת את הסך **930,805,605** ₪ בצרוף הפרשי הצמדה וריבית מיום הגשת התביעה ועד התשלום בפועל, הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד בצרוף מע"מ. כמו כן להעניק לתובעות את מלוא הסעדים לרבות סעד ההשבה **1000** עמדות עבודה של עובדי פיקנטי במפעלים שירדו לטמיון.

1092. חברי הקרטל, ראוי שיעטו על עצמם כלימה ובושה, ויכו על חטא. אחרי-כן יפרקו, יגדעו וירסקו את השותפות לדבר עבירה, ויחליפו אותה במעשי יושר, למען לא יוסיפו להפיל את נזקיהם עוד על הציבור.

1093. ויש לעשות בהם משפט כתוב הדר (שחרית ליום-הכיפורים).

1094. מן הדין ומן הצדק להיעתר לתביעה במלואה.